1623

2999.97

LVST-HOF
DER
GODTVRVCHTIGHE
MEDITATIEN
OP HET LEVEN ENDE LYDEN
ONSES HEEREN
IESV CHRISTI,

DOOR
H. MARTEN GROENEN-SCHILT
Van Linter, Proſt van onſe L. Vrouvven
BESLOTEN HOVE der Orden van
Premonſtreyt tot Herentals.

T'ANTWERPEN,
By Vieronymus Verd[illegible]ſſen / inde Cammerſtrate inden roo[illegible] Leeuw / 1623.
Met Gratie ende Privilegie.

TAntwerpen by Hieronymus Verdussen. M.DC.XXII

Ex libris Joannis
Baptistæ Le Bec

1720

AEN DE
EERW. VROVWE
ME-VROVWE
PRIORINNE,

Ende alle de Godtvruchtighe Religieusen des Gods-huys van onse Lieve Vrouwen Besloten Hove, der Orden van Premonstreyt, binnen Herentals.

EErweerdighe Vrouwe / ende beminde Dochters / oft liever Mede susters / die ick met den H. Hieronymo oock noeme mijne Vrouwen; om dat ghy Bruyden zijt van mijnen Heere Jesus / die den Heere ende Coninck is van al die de Enghelen beghheeren te aen schouwen; van wiens schoonheyt Sonne Tract. 5 par. 3. de continentia virginali.

ende Maen verwondert zijn. O hooghen ende seer weerdighen staet! O gheluckighe persoonen/ die den Hemelschen Bruydegom upt sonderlinghe voor-komende gratie onder veel duysenden verkiest ende aennoemt voor sijn eyghen! by al-dien nochtans ghy uwen hooghen staet selver bekent/ ende ter hertē neemt/ eñ niet ondanckbaer en zijt der gratie Godts: De Bruydt Christi te zijn/ is een bovennatuerlijcke weerdicheyt/ maer verepscht eene hemelsche conversatie. Dit gheeft den Bruydegom selver ghenoech te kennen in den Boeck der Gheestelijcke Sanghen/ seer curieuselijck benerckende de gheheele gestelteniſſe sijnder Bruydt/ tot een haerken toe van haren hals: ende als hy haer bevint geheel schoon te zijn/ prijst seer hooghelijck de schoonheydt haers lichaems/ soo het schijnt nae de uptwendighe letter; maer na den gheestelijcken sin prijst hy haere inwendighe schoonheyt der sielen: om ons te beweghen na alsulcke schoonheyt

Cant. 4.

te staen/

te staen / die begheeren Bruyden te zijn van sulcken Bruydegom. Te voren hadde den Bruydegom ghesepdt; Is't dat ghy u selven niet en kent / o alderschoonste onder de vrouwen / soo gaet uyt / ende volght achter de voetstappen der kudden / ende weydt uwe Bocken by de Tabernakelē der Herderen. Welcke woorden noghen aldus in't korte uytgheleet ende verstaen worden; Myn alderschoonste ende alderliefste Bruydt / soo veel als een Coninckx Bruydt oft Huysvrouwe / die wel gepalleert is / schoonder is in 't uytwendich / dan een Dorpmeysen / die de beesten naloopt: soo veel gaet de schoonheyt uwer sielen / die ghy van my ontfanghen hebt in den dach uwer trouwinghe / te boven de schoonheyt / jae beter luysmaeckthey t / van de ghene / die de werelt dienen / volgende ende nae-loopende als beestkens hunne sinnelijcheyt ende onredelijcke passien. Daerom en vergheet nopt de gratie / die u gheschiedt is / ende zijt danckbaer van uwen gheestelijcken Cant. 1.

Esther. 2. roep Vasthi was eene triumphantighe Coninghinne van den machtighen Coninc Assuerus / maer is om haere hooverdije ende onghehoorsaemheyt van hem verworpen / ende berooft van hare kroone. De schoone Esther is in de plaetse van Vasthi Coninghinne ghecroont / eerstmael nochtans verciert met de kleederen ende juweelen des Coninckx / haer upt gherepckt van Egeus den Camerlingh / die daer van last ende
Luc. 1. commissie hadde. Alsoo worden noch daghelycks de machtighe af-gheset van hunne stoelen / ende de ootmoedighe van den Heere verheven: De rycke worden ydel ghelaten / ende de hongerige worden met goeden vervult. Alsulcke hongherighe / die met Esther hongheren na de rechtveerdicheydt, biddende oodtmoedelyck Egeum (die den H. Gheest beteeckent) dat hy haer wil openen den schadt der verdiensten Christi des oppersten Coninckx / daer hy uptrepcker af is / ende hun daer upt wil verleenen alle gratien / die een min-

nende

nende Bruydt van noode zijn om den hemelschen Bruydegom te behagen; op dat sy die ontfanghende / van daghe tot daghe hen daer mede mogen vernieuwen ende verrieren met Esther. Om dat ghy beminde Dochters / aen dien schat der verdiensten ws Bruydegoms ghemackelijcker soudt gheraken / soo hebbe ick over sommighe jaren V. L. voor-ghelesen sekere Meditatien van het H. leven ende bitter lijden van uwen Bruydegom / daer alle schatten der gratien ende deuchden in te vinden zijn / ende door aendachtich mediteren sekerlijck ghevonden ende mede ghedeylt worden. Eenighe jaeren daer na hebbe ick de voorschreven Meditatien / met noch andere vande vier Wterstен ende vanden Religieusen staet / die ick V. L. oock voorghelesen hadde / laten oversien by onsen Eerweerdigen Heere ende Vader Heer Adriaen Staelpaerts Prelaet tot Tongerloo ende Overstен van dit Clooster; op dat wy niet te vergeefs en souden arbeyden / oft immers dat AdGal. 4.

onsen arbeydt vaster soude gaen/ende verdienstigher wesen / bevesticht zijnde met de H. ghehoorsaemheydt. Die over-sien hebbende / heeft sijn Eerweerde believt die in druck uyt te laten gaen/soo tot V. L. ghenaeck ende gherief/als tot proffijt van andere Godtvruchtighe herten / die hunlieden in dese Meditatien sullen begheeren te oeffenen. Want soo de affectien ende gesintheden der menschen veel ende verschepden zijn/soo macht gheschieden / dat sommige in dese Meditatien smaeck sullen vinden: besonder die niet ervaren en zijn in de maniere van mediteren ; want die vinden hier de spijse te voren gesneden/jae oock voor de jonghe kinderkens gheknaut. Dat is/sy en behoeven maer de Meditatie te lesen/ oft een puntken daer af / ende dat in de memorie hebbende / met een hertelijcke affectie te overdencken. Als nu dese Meditatien onder handen waren om te drucken /en hebbe niet konnen ghelaten V. L. de selve toe te eyghenen ende te presenteren ; eens-

deels

deels om uwen arbeydt / die ghy in het schrijven ghedaen hebt / te verghelden: Ten anderen / om dat ick meer ghehouden ben V. L sonderlingh in den voordtganck der deughden behulpich te zijn. Godt gheve ons alle sijn gratie / dat wy door dese Meditatien ende andere Geestelijcke Oeffeninghen onse sielen met waerachtighe deughden mogen vercieren tegē de toekomste des Bruydegoms. Amen. Vaert wel / ende bidt voor my. Uyt ons Clooster tot Herentals den 15. Januarij 1623.

V. L. Prooft ende dienaer
in Christo

F. Martinus Groenenschilt van Linter.

RYM-DICHT AEN DEN AVTHEVR.

1. WIe ſal genoechſaem vveſen,
Om met ſijn vvoorden t'uyten,
De vruchten die daer ſpruyten,
In uyv' hof ghepreſen,
Die ghy vvel hebt verſchoont,
En ieder daer door cleerlijck,
Den vvech des hemels g'thoont,
Soo Gheeſtelijck als Weerlijck?

2. *Norbertus* een cloeck helt,
(Wiens ſtappen ghy ſeer bemindt
En op ſijn daden zijt gheſint)
Een ong'teult, en vervvoeſt velt,
Verlaten, onbevvoont,
Heeft ghebracht tot ſijnen fleur:
Waer van h'oock is gheeroont,
Al die heele vverelt deur.

3. Soo gh'oock ſijn ſtruyck oprecht,
Hebt g'ſocht in alle vveghen
Hem te volghen, als pleghen
D'eerſt' van ſijn eel gheſlecht,
Met uvven cierden boeck,

Duyvels liſt, en nijdicheyt,
Wt den beſloten hoeck
Verjagend' met vervvond'rheyt.

4. In *Norbertus* tijden,
Meer als thien duyſent Maechden
V Varen die Godt behaechden:
Hoe ſal'ck u belijden
Die ſoo veel Maechden reyn,]
Hebt bevrijdt met Godes ſchilt,
In u beſloten pleyn?
T'recht hebt gy den naem *Groen-ſchilt*!

5. Dat tuycht u Hof b'ſloten
(*Marien-hof* is ſijn naem,
Tot alle goed' vrucht bequaem)
Die ſulck oeffeningh' g'noten
Heeft door uvv' goede leer,
Dat t'gen' vvas een pijnlijckheyt
Daer ghevvorden is t'meer
Des hofs een vvellufticheyt.

6. Schoon zijn s'vverelts hoven;
Nochtans niet vry van vvinden:
Maer die hen hier in vinden,
Beſchermt Godt van boven
V Boeck is s'Heer' leven,

Gheboort,

Gheboort, vverck ende lijden;
Door hem vverdt verdreven
Onruſt, quaetvvill', en nijden.

7. Men vindt veel boecken:
Doch d'uvven ſonder roemen
Is een Roos onder bloemen,
Daer Godt is te ſoecken.
Het is my onmoghelijck,
VVtdruckelijck met beſcheyt,
T'afmalen levent'lijck,
Vvves Boecks uytnementheyt.

8. In vinding' oordeel, ſtijl,
Leer-lieflijckheyt van reden,
In t'vvijſen goede ſeden,
Vind' ick noch niet all' vvijl
Een'ghen die hem veryvint.
VVant hy is den vvech en ſpoor
Voor all' die ruſt bemint
En ſiel-ſalicheyt daer door.

9. Deſen, als Herder goet,
Hebt ghy vvel toegheſchreven
Vvven Hof; om te leven
Naer s'Heeren vville ſoet:
VViens leer ſoo vvanneer vvy

Naervolghen, ſonder truren
Sullen zijn, ende vry
In d'alderlaetſte uren.

ONSER L. VROVWEN BESLOTEN-HOF TOT DEN AVTHEVR.

ICk vvaer noch ongheacht,
Verſteken in een hoeck;
Hadd' my niet in d'licht g'bracht,
Vvven vermaerden Boeck.
B'ſloten hof is mijn naem
Beſloten vvill' ick blijven,
Voor die mijn goede faem
Meſſchien ſouden verdrijven.

DEN AVTHEVR TOT DEN BESLOTEN-HOF.

AL had'ck vvs verſvveghen
O *Beſloten-hof* jolijt,
Soud' u nochtans t'deghen
Een ander prijſen in't vvijt.

VVandt ſoomen die vverelt deur
Siet, dat een vlamm' neer ghedauvvt
Meer ſteycht en loopt al veur
Niet kunnende ſijn benauvvt:
Soo is't noodt dat u geur
Gheſloten tuſſchen mueren,
Berſt uyt tot u faveur,
Die oock eevvich ſal dueren.
In d'Ordre Premonſtreyt,
Beſloten zijt ghy t'meeſte,
Naer ons Gen'raels beſcheyt,
En raet des Heylichs Gheeſte.
Dus met hert en hand're
In vrede goederhande,
Offert u t's Hemels pleyn,
Een ſuyver offerhande.

DEN AVTHEVR TOT DEN LESER.

Mijn Godt die is mijn cracht
Al teghen s'duyvels macht.
Raede u Leſer goedt,
T'volghen ſijn ſtappen ſoedt.
Indien gh'op hem betrout
Noyt en ſall hy benout
Vlaten, en boven
Sult b'ſitten zijn hoven.

Ghy

GROEN-SCHILDT

G hy die dit ſiet, oft leeſt,
R ijſt op toch van u ſonden:
O p dat den booſen gheeſt
E n kan u niet door-vvonden.
N immermeer heeft hy ruſt,
- ijn laghen ſijn over all:
S loeck, vlijt en ſeer beluſt,
C oudt hy ſich in d'eertſche dall.
H ndien gh'hem vlieden ſult
I aeten moet ghy hier voorvvaer
L at kan oorſaken ſchult.
D ot dien eynd' zijt dit ghevvaer.

Martinus Groene-ſchildt

GOD IS NV DER ARMEN SCHILT.

Iaer-ſchrift.

Groene-ſChILt ſIIt ghy genaeMt
en ooCk gheheeten LInter
Het groen LVſthof ſaLL aLtoos
ſtaen teghen aLLen WInter.

Gherÿmt door F.I.V.R.T.

Meditatien op de principaelste mysterien van het H. leven ende lijden ons Heeren Jesu Christi/ ende Maria sijn ghebenedijde moeder.

Het groot profijt, vvelck uyt het mediteren voort-komt.

MEditeren is eene salighe ende profijtelijcke materie met een verheven herte tot Godt in't neerste overpeysen / ende tusschen beyde bidden / om alsoo het herte te verwecken tot eenen gantschen afkeer der sonden ende de liefde Godts/tot danckbaerheyt/ tot compassie o'te medelijden/ tot naervolghinghe der deughden / ende tot andere salige affectien ende bewegin-ghen. Den Paus Paulus den vijfden van dien naem verleent alle Religieusen van onser Orden van Premonstreyt / die een half ure langh daghelijcs mediteren/ veertich daghen aflaets voor elcke reyse. Hier beneffens salmen weten / dat mediteren alle Religieusen seer noodsakelijck is ende profijtelijck: want eerst-beghinnende ende onghestorven menschen sul-

De indul. Ord. Præmonstr. 19. Octob. 1606.

len daer doorkennisse krijghen van hunne ghebreken/ ende oock mede gratie om die binnen korten tijdt voor het meeste deel te versterven ende te verwinnen. Gelijck de onreynicheydt van eenen pot/ die met vleesch over het vier haught ende siedt/ lichtelijck kan ghebromt ende ghesuyvert worden: want de vuylicheydt komt door de kracht des viers altemael boven. Voortgaende menschen nemen wonderlijck toe inde liefde Godts ende in alle deughden: gelijck het lichaem van jonghe menschen daghelijcx groeyt ende stercker wordt door lichamelijcke spijse ende dranck/ ende gheliick eenen boom groeyt ende wascht die ontrent een rebiere gheplant is. Die naer volmaeckheydt staen/ sullen door dagheliickschc meditatie comen tot een volcomen vereeninghe met Godt/ soo vele als den sterffelijcken menschen gheoorloft is/ ende van Godt ghegunt wordt. Het blijct aen alle Heyligben ende vrienden Godts: want noyt en is yemandt tot een heyligh leven ghecraeckt/ dan door vele goede oeffeninghen ende meditatien. Die selden oft noyt en mediteren/ blijven altijdt ongheschoren/ ende altijdt cout oft slap ende traeghe tot deughden/ ende voorderen seer weynich met allen den arbeydt die sy doen. Den bequaemsten tijt om te mediteren is den

morghenstondt / om dat alle de crachten vanden menschen dan gherust zijn / ende loosser van andere becommeringhen. Gelijck wel ghetuyght den heylighen Koninck Davíd / die inde oeffeninghen van mediteren seer herbaren was. Ock wordt den nacht daer toe bequaem gherekent / alsoo den selven Koninck Davíd ghetuyght / behoudelijck dat de ghesonthept meer gherrenckt wordt door het langhduerich braecken by nachte. Psal. 92.

De maniere van mediteren.

Dry poincten diemen sal onderhouden voor de meditatie.

HEt eerste is / datmen naer den raedt vanden Wijse-man / hem sal bereyden tot bidden ende mediteren / op dat wy niet en schijnen Godt te tenteren: want het is eene groote stoutichept / eenē menschen van groote qualitept aen te spreken sonder respect / ende sonder te voren te bedencken / wat wy hem sullen aendienen oft bidden: veel meerder clepnachtinghe ist / dat yemandt gaet met Godt spreken sonder bereydtsel ende onbedachtelijck. Soo sal yeghelijck / die wel begheert te bidden oft te mediteren / eerstmael sijn Eccli. 18.

conscientie in't kort ondersoecken / ende biddē Godt om genade ooc van alle ydele ghedachten ende woorden / ende van alle versuymenissen / ende lesen de ghemeyne biechte. Wat daer toe noch behoort ghelesen te worden voor de meditatie / sal noch volgen / als wy de deelen vande meditatie sullen beschrijven.

Het tweede is / dat wy alle sorghe / becommernissen ende verstroytheydt op dien tijt sullen op d'een sijde setten / denckende dat wy een groot werck voor handen hebben / daer wy ons geheelijck moeten toestellen. Soude op dien tijdt yet te doen vallen / dat salmen te voren doen / ist moghelijck.

Het derde is / dat wy met een goede intentie ende tot een goedt eynde moeten mediteren / niet uyt dwanck / oft principaelijck om eenighe gheestelijcke soeticheyt te gevoelen: maer ons intentie ende eynde sal zijn / de hooghste eere Godts daer inne te soecken. Soo doende / sullen wy altijdt profijt doen / ende verdienen met mediteren: ende sullen oock moghen ons gherust van herten houden / al ist dat wy onder de meditatie ons selven dorre ende sonder consolatie oft soeticheydt ghevonden hebben.

Dry poincten, diemen ſal onderhouden onder de meditatie.

Als wy eenighe myſterien behooren te mediteren / ſullen wy ons wachten curieuſelijck de ſelfde te onderſoecken: ſoo om te ſchouwen alle perijckelen van dubben oft twijfelen / daer den vyant ons ſoude moghen mede beſtricken (ghelijck dat ghebeurde eenen Religieus binnen het Clooſter van Prenonſtreyt / ter wijlen dat S. Norbertus noch leefde) ſoo om dat in ſulcken onderſoeck gheene devotie gheleghen en is. Maer wy ſullen de myſterien / die ons ghegheven zijn om te mediteren / met een ſimpel ende ootmoedich aenſchouwen overpeyſen / ghelijck oft wy teghenwoordich waren / ende met onſe ooghen alſulcke ſaghen geſchieden / niet buyten loopende met ons verſtandt / booyder dan de myſterien en vereyſſchen. Ooc en ſullen wy ons niet forceren om tranen te laten / want dat kan de natuere krencken / ende luttel helpen in deſe ſaecke: maer wy ſullen ſtillijck ende ſoetelijck verwachten wat gratie ons Godt believen ſal te gheven.

Surius in vita S. Norberti.

Ten tweeden / als wy ons onder het mediteren vinden te ſeer dorre oft verſtroyt / ſoo en moghen wy daerom niet

seer ons selven ontstellen / oft den moedt verlozen gheven van mediteren / ende alsoo het mediteren adieu seggheu : maer wy sullen ootmoedelijck onse schult spzeken booz Godt van onse cranckheyt ende slappicheyt / ende begheren van hem hulpe om ontslaghen te wozden van die berstroptheydt : soo sal't ghebeuren dat wy sullen vertroost wozden.

Ten derden / als wy eenige soeticheyt / beweeghlijckheydt / oft andere goede affecticn gevoelen onder 'teerste oft tweede poinct van onse meditatie (de welcke altijdt verdeelt wozdt in dzy oft meer poincten / ghelijck hier naer noch sal verhaelt wozden) sullen sonder boozts te varen daer op blijven / soo langhe alst Godt sal believen die beweeghlijckheyt te gheven: want het is beter luttel pointē met pzofijt te mediteren / dan vele sonder pzofijt. Als wy mediteren / soo soecken wy den beminden : als het herte salichlijck beweeght is / soo is den beminden ghevonden. Hierom en resteert daer anders niet / dan hem met bidden ende mediteren inde selve materie te houden / soo langhe alst hem sal ghelieven by ons te blijven: ende dat doen achterghelaten is / mach inde naestvolgende meditatie vervolght wozden.

Dry poincten diemen naer de meditatie ſal vvaer-nemen.

NAer de meditatie moeten wp ſorghe draghen om de devotie ende andere gaven ende inſpraken/ die wp onder het mediteren ontfanghen hebben/ te bewaren: ende om de ſelve door ydele ende onprofiſtelijcke ghedachten ende woorden niet te verlieſen: maer ſullen dickwijls in den dagh inwaers keeren/ ende ghedencken met danckbaerheydt de gratien/ die ons ghegheven zijn onder onſe meditatie. Wp moeten ons oock wachten / dat wp inden dagh niet wederom en keeren tot onſe oude ende ghewoonlijcke ghebreken/ begheren wp die gratie te behouden/ende ondertuſſchen wederom te ghevoelen/die wp in't mediteren hebben ontfanghen/ende begheren wp meer gratien te ontfanghen / ende hoe langher hoe beter te mediteren.

Ten tweeden/ ſullen wp ondertuſſchen binnen de weke exammineren op deſe oefeninge van mediteren/ oft wp daer door wat winnen ende voorderen in't afſterven van onſe gebreken/ ende inden voortgane der deughden. Soo wp niet en winnen oft en voorderē/ dat ſal by ons ſchult comen/ om dat wp veel te ſlap zijn in on-

se meditatie/oft om dat wy dooz den dach ons niet waer en nemen / besonder om dat wy onse onghereghelde affecten al volgen. Daer de faute is/ dat moeten wy sien te beteren ende te veranderen/oft wy sullen altijdt blijven die wy zijn.

Ten derden/al dunckt yemandt/dat hy niet bequaem en is tot dese oeffeninge vã mediteren / om dat hy luttel daer dooz voordert/eñ om dat hy in langen tijt geen beweeghlijckheyt daer dooz en heeft ghevoelt: daerom nochtans en sal hy niet laten daer in te continueren / eñ te volherden : want volherdicheyt is tot alle gheestelijcke oeffeningen van noode/ende sonder haer en worden geene deughden ghecroont. Die alderlanghste in't mediteren volhert/die verdient aldermeest: ende die eerstmael meer teghenheydts ende minsmaecs oft soeticheyts gevoelen in't mediteren/vercrijghen naderhant van Godt de meeste consolatie / als sy daer in volherden ende ghetrouw blijven.

Hoe de meditatien verdeelt worden.

Ycke meditatie heeft dry principaele deelen / het bereytsel / het principael werck/eñ het besluyt. Hier beneffens worden de twee eerste vã dese voorseyde principale deelẽ verdeylt in dry andere deelẽ.

Het eerste principael deel/te weten/ het bereytsel moet beginnen met een kort

onder-

onderſoeck vande conſcientie / ende met een ootmoedich verouw van alle bekende eñ onbekende ſonden: gelijck hier voor verhaelt is in't eerſte poinct vande drij poincten / diemen behoort te onderhoudē voor de meditatie. Maer het waer goet dat ſulck onderſoeck van conſcientie gheſchiedde des avondts / ende dat wy in het beghinne van mediteren (om tijdt te winnen) niet en laſen dan de ghemeyne biechte / oft het gebedeken vanden Publicaen: Heere vveeſt my arm ſondaer ghenaedich: ende daer by noch eenich kort ghebedt / het zy: Comt H. Gheeſt, vervult de herten uvver gheloovighen, ende ontſteect in haer het vier uvver liefde. Oft dit ghebedeken: O Heere Ieſu Chriſte / ick beghere ter eeren van uwe Goddelijcke Majeſteyt deſen tijdt met mediteren ende bidden over te brenghen inde vereeninghe der liefde / inde welcke ghy menſch ghevvorden zijnde / hebt in deſe werelt hemelſche dingen doorgaens gemediteert / ende hebt uwen hemelſchen Vader gebeden eñ gelovet voor my. O Heere geeft my gratie / dat ick het ſelve weerdich doen mach: want ſonder u gratie ic niet en vermach.

Ten tweeden / by aldien ons ghegeven zijn om te mediteren eenige poincten van het heylich leven / leeringhe oft lijden ons Salimaeckers / oft vande vier uyterſten /

oft

oft dierghelijcke dinghen / die op sekere plaetsen geschiedt zijn / oft sullen geschieden: soo sullen wy imagineren / ende ons laten voorstaen / dat wy op alsulcke plaetse teghenwoordich zijn / daer die dinghen gheschiet zijn ofte ghebeuren sullen. Gelijckerwijs als ghy mediteert vande geboorte ons Heeren / dan suldy imagineren dat ghy te Bethlehem zijt aende cribbe. Als ghy mediteren wilt van het Avondtmael ons Heeren / suldy dencken dat ghy inde eet-sael zijt daer Christus sijn laetste avontmael hiel. Als ghy die doot Christi mediteert / denckt ende houdt u tegenwoordich met uwe crachten ende sinnen op den bergh van Calvarien / als oft ghy daer een half ure ghebonden oft ghearresteert waert / ende als oft ghy niet anders en mocht doen binnen dien tijdt / dan hooren ende sien allen het ghene / dat op die plaets ghepasseert is. Als ghy sult behooren te mediteren van eenige materie van sonden oft deughden / oft dierghelijcke onlichaemelijcke dinghen / dan suldy mogen imagineren / dat ghy in Gods teghenwoordighevdt staet / ende dat ghy siet den Heere almachtich seer wreedelijc aensien de sondighe menschen / hen dreyghende te verdoemen: ende ter contrarien de rechtveerdige een seer blijde ende minnelijck gelaet toonende / ende de eeu-

wige croone berepdende. Deſe imaginatie van ſekere plaetſen ende perſoonen is ſeer behulpelijck / om minder upt te loopen ende verſtroyt te worden / ende oock om gevoeghlijcke devotie te verwecken.

Niet te min/ dunckt pemanden dat het veel te mopelijck is/ eer hy eenige plaetſe tot ſijne meditatie dienende kan vinden oft imagineren/ die en ſal hem daer mede niet te ſeer quellen: want daer en is het profijt van mediteren ſoo ſonderlinghe niet in gheleghen: maer alſulcke imaginatie en is maer den wegh oft een berepteſel om wel te mediteren.

Ten derden / als ghy u metter herten vindt op uwe geimagineerde plaetſe/ ſoo ſuldy metter herten bidden / dat Godt u herte wil beweghen onder uwe naervolghende meditatie/met alſulcke beweeghlijckheydt oft affectie/ghelijck de materie van uwe meditatie mede-brenght ende berepſcht: te weten / als ghy ſult mediteren vande vier uterſten/dat ghy moocht beweeght worden met een ſalighe vreeſe/ om terſtondt beghinnen te doen allen het ghene dat ghy in die ure ſult wenſchen gedaen te hebben. Voor de meditatie van het leven/ leeringhe oft lijden Chriſti/ſuldy bidden om beweeght te worden tot naervolghinghe van ſijne deughden/ als lieſde/ ootmoedighepdt / patientie / &c.

over-

overdenckende daer teghen uwe cleyne liefde/ hooverdije / ende cleynne patientie/ ꝛc. Inde materie van sonden suldy biden om waerachtich berouw / ende eenen gantschen afkeer/ ꝛc. Dit ghebedt dat gesproken wort naer de imaginatie van een sekere plaetse / ghelijck voorschreven is/ en is niet een met het ghebedt daer wy mede beghinnen/naer de gheneyne ende generale voorbiechte / oft nae het ghebedeken vanden Publicaen: want dat blijft altijdt eene ende het selfde/ beliebet u/het zy/ Comt H. Gheest, vervult. &c. oft een ander voorschreven ghebedeken. Maer nu ten tweedemael biddende / naer dat wy yet sekers gheimagineert hebben / daer wy ons die half ure willen houden ende blijven metter herten/soo moeten wy een ghebedt formeren ende upter herten dichten / om te moghen ghenieten het eynde van onse meditatie / dat is/ om beweeght te worden in onsen grondt ende in ons binnenste / met alsulcken affectie ende beweeghlijckheydt van leetwesen/ oft vreese/oft compassie/oft navolginghe der deughden/ oft eenighe andere goede ende salighe affectie naer den eysch vande materie / die wy voornemen: segghende metter herten op dese ofte diergelijcke maniere: O Heere Jesu Christe/ die alle herten in uwe handt hebt/ ende kondt be-

weghen

weghen naer uwen heylighen wille: ick armste sondaer bidde oetmoedelick door u doorwondt herte/ dat ghy in desen tijdt der meditatien mijn sondich herte wilt doorwonden ende beweghen met/ &c. tot uwe hooghste eere ende glorie. Amen.

Het tweede principael deel vande meditatie is het principael werck van de oeffeninghe/ die wy noemen meditatie: ende wordt ghemeynlijck verdeelt in drij poincten/ somtijts ooc in meerder/ maer selden in minder: maer alsoo wy voor ons ghenomen hebben kort te zijn/ soo sullen wy tot elcke meditatie maer drij poincten nemen. Ende als Godt gratie geest/ ende s'menschē hert wel beweeght wordt onder het eerste oft tweede poinct/ soo salmen daer op blijven soo lange als de beweghinghe duert/ al waert tot den eynde vanden tijdt/ ende de resterende poincten moghen wy inde naestvolgende meditatie voornemen. Dese verdeylinge van poincten helpt seer om wel ende oordentlijck oft vervolghens te mediteren/ sonder de welcke de meditatie dickwils gheheel confuys sou te werck gaen/ met twijfelen waer de meditatie sou beghinnen oft eynden. Ten anderen/ die verscheyden ende verdeylde poincten geven meer materie om te mediteren: want als wy ten eynde ghedacht zijn op het

eerste

eerste poinct / dan varen wy voorts tot het tweede / ende daer naer tot het derde: ghelijck de bieken vlieghen van het een bloemken op d'ander / om het honich daer uyt te halen. Ten derden / die verdeylinghe van onse meditatie in dry deelen / comt ock te pas als wy in't eerste poinct niet veel smaecks oft bewecghlijckheydts en ghevoelen / soo moghen wy voorts vaeren tot het tweede / ende daer naer tot het derde / verwachtende met goede patientie wat Godt daer in sal ghelieven te gheven.

Het derde principael deel vande meditatie is het besluyt daer af / het welck altijdt moet een ghebedt zijn. Gheen bequamer ghebedt tot het besluyt dienende en machmen vinden / dan dat uyt den grondt des herten ghesproken ende ghemaeckt wordt / alst herte beroert is door het mediteren: biddende alsdan / dat Godt dien goeden wille / dien afkeer van sonden / die begheerte totter deught / dat propooost van voorts te gaen / ende naer volmaeckthevdt te staen (welcke goede affectie ende beweghinghe hem ghelieft heeft ons te gheven) wilt bewaren / versterckē ende vermeerderē in ons / om de selve door sijn heylighe gratie te werck te stellen / tot sijne hooghste eere ende glorie. Biddende ock Mariam de H. moe-

der

der Godts eñ andere Heyligen/dat sy het selve aen Godt willen verrichten voor ons. Men sal weten / dat alsulcken ghebedt/daermẽ de meditatie mede beslupt/ niet alleen en moet ghesproken worden/ als de halfure bynae comme is / hoe wel wy op dien tijdt sonderlinghe behoorden te bidden om versterckinghe ende medewerckinghe vande gratie Godts / gelijck terstondt gesept is: maer naer elck poinct van onse meditatie / als t herte met eenige goede affectie beweeght is / soo moeten wy t'elcker reyse dat poinct ende de goede affectie beslupten met bidden / dat Godt wil bewaren ende bevesten 'tselve/ dat hy in ons ghebrocht heeft. Dat ghebedt noemen wy hier het slot oft beslupt vande meditatie: dat is te verstaen / niet alleen vande gheheele meditatie / die een halfure ghedurt heeft / maer van elck poinct / ia van elcke affectie ende beweginghe/daer 'therte mede beroert is door het mediterẽ: want wy meditterẽ tot dien eynde / dat wy eenighe salige beweginge in ons souden verwecken/ naer den eysch vande materie / die wy voorghenomen hebben: als de beweginghe verwerckt is/ soo is de particuliere meditatie ten eynde/ ende moet nu besloten worden met bidden/ ghelijck ghesept is. Ende is den tijdt van mediteren dan noch niet omme/

soo

soo gaetmen voorts om een ander affectie te verwecken/oft om de selve wederom te crijghen door een ander consideratie/ nae dat de poincten oft materien zijn. Ghelijckerwijs als wy gemediteert hebben/ ende onse affectie beweeght tot eenen geheelen afkeer der sonden/ soo mogen wy beghinnen te spreken eerstmael met onse siele/ berlagende hare verblintheyt ende den periickelooosten staet/ daer sy soo langhen tijdt in gheweest is. Daer naer moghen wy peysen op de creaturen Godts/ beschuldighende ons selven/ dat wy die soo dickwijls mis bruyckt hebben: ende dat wy/ die Godt alderghetrouwste behoorden te zijn/ hem alleen onghetrouw ende rebel zijn gheweest/ andere creaturen hem ghetrouw blijvende: ende sullen daerom verwondert zijn/ dat Godt door de creaturen ons niet ghestraft en heeft om onse sonden wil. Daer naer sullen wy ons keeren tot de Heylighen/ haer biddende/ dat sy ons aen Godt ghenade willen verwerven. Sullen daer Godt danckten/ dat hy ons soo langhe ghespaert heeft/ ende in onse sonden niet en heeft laten verstooren: maeckende een vast propoost van ons te beteren/ ende voortaen onsen Heere ghetrouwelijck te dienen/ ende biddende ootmoedelijck gratie om dit goet propoost tot effect te bren-

ghen / ende daer inne te volherden. In sulcker voeghen kannen die leste ghebeden langhe ende beweeghlijck maecken. Als wy van het leven der Heyligen willen mediteren / ende nemen voor onse materie twee oft dry deughden / die in haer sonderlinghe zijn gheweest / daer na dat ons herte sal beweeght zijn (door de vergelijckinghe van hunne deughden met onse ondeughden / van hunne neerstichepdt met onse traeghepdt) om hunne voetstappen te volghen : sullen voor een beslupt ons selven vraghen / oft wy gheen menschen en zijn ghelijck als sy gheweest zijn : oft sy gheen vleesch ende bloedt / ende een ghebreckelijcke natuere en hebben ghehadt / soo wel als wy ? Oft Godt niet bereedt en is ons sijne gratie te gheven soo wel als haer? Sonder twijfel ja : want hy en is gheenen uytnemer der persoonen: soo blijckt het dan / dat by onse schult comt / dat wy soo deughdelijck niet en leven ghelijck sy gheleeft hebben. Hierom sullen wy hunne ghebeden begheren / op dat Godt door hunne ghebeden ende verdiensten ons wil gratie gheven om hun heylich leven naer te volghen. Als wy eenich poinct vande passie ons Heeren ghemediteert hebben / soo sullen wy / beweegt zijnde door 'toverdencken van alle omstandicheden (wie hy

is/ voor wie / waerom hy gheleden heeft/ ende hoe swaer syn heyligh lijden gheweest is) ons verwonderen van die groote onghenade / onrechtveerdigheydt ende wreedtheydt der ghener / die Christo dat lijden aenghedaen hebben. Daer naer tot ons selven keerende / sullen bekennen / dat wy soo schuldigh zijn in dat bitter lijden ons Heeren / in syn doodt / ende in syn heyligh uytghestort bloedt / als de ghene die hem verwese i hebben / ende met hunne handen ghekruyst / ghedoodt / ende syn heyligh bloedt uytghestort hebben: naerdemael onse sonden de principale oorsaecke daer af zijn: want om onse sonden is Christus ghestorven / seght den Apostel. Ende alle de ghene (seyt hy) die doodt-sonden doen / die cruycen den sone Godts wederom / soo vele als in hen is. Sullen daerom ootmoedelijck ende hertgrondelijck om verghiffenis bidden van soo groote ende soo schroomelijcke misdaet: ende bidden daer beneffens / alsoo hy alleen dat swaer lijden heeft willen verdraghen voor de sonden vande weereldt/ dat het selfde aen ons niet verloren en blijve / oft niet te vergheefs gheleden en zy: maer dat sijn lijden ons verlosse van het eeuwigh lijden / dat wy verdient hebben: sijne wonden onsen medecijn / syn bloedt

Ad Heb 6.

onse

onſe ſuyveringhe/ ende ſijn doodt ons eenwigh leven mach zijn. Op deſe maniere ſullen wy naer alle onſe meditatien de ſelfde beſluyten met ghebeden / die wy ſullen maecken naer de materie/ die wy voor hebben / ende naer de affectie/daer wy ons mede beweeght vinden/ ghelijck den heyligheu Gheeſt dan ſal leeren ende ingheven.

Meditatien op de principaelste mysterien van het H. leven ende lijden ons Heeren Jesu Christi/ ende Maria sijn ghebenedijde moeder.

MEDITATIE I.

Vande boodtschap Mariæ, oft menschwordinghe Christi.

HEt eerste bereytsel, **De ghemeyn generael biechte / met berouw van alle bekende ende onbekende sonden / daer naer het ghebeden:** Komt heylighen Gheest, vervult de herten uvvet ghelooovighen, ende ontsteect in haer het vier uvver liefde: **met intentie ende begheerte / dat ghy den naervolghenden tijdt met salighe meditatie profytelijck mooght over-brenghen.**

Het tvveede bereytsel, **Oversiet de geheele wereldt metter herten seer haestelijck/ als met eenen oogen-opslach / ende achtse als niet besiens weerdt: maer noteert ende aenmerckt inde stadt Nazareth een huysken ende kamerken/ daer de heylige maghet Maria in woont / ende de boot-**

schap

chap ontfanght vanden Engel Gabriel/ dat sy de moeder Godts sonde worden.

Het derde bereytsel. Bidt Godt uptter herten / dat ghy inde naervolghende meditatie in u herte mooght ghevoelen een kleyn vonckken van die affecten ende beweghinghen / daer het herte van Maria op dien tijdt vol af was.

Het eerste poinct: Mediteert ende overleght in u herte / naedemael den saligen tijdt ghecomen ende vervult was/ dat Godt wilde mensch worden/ soo heeft hy een van sijne principale Engelen (Gabriel ghenoemt) ghesonden aende uptnemende heylighe maghet Maria/die naer de weereldt arm was ende luttel geacht/ maer groot inde oogen Godts: haer aendienende / dat hy begheerde haer die eere te doen / die noyt creature gheschiet en was/noch ghe schieden en sal/haer verkiesende voor sijn moeder / ende begherende haer kint ende sone te worden. Het welck eene leeringe is voor my/dat ick my door ootmoedicheydt behoore te drucken onder alle menschen: nademael de ootmoedighe van Godt verheven worden / ende de hoovaerdighe vernedert. Hy set de machtige van hunnen stoel / ende hy verheft de ootmoedighe/ seght Maria in haren lof-sangh. Hoe ist moghelijck/ dat ick sondichste creature my verhoovaerdighe

S. Greg. ho. 34. in Euang. & quidam nonnulli Scholastici in 1. P. D Th. Q. 112.

Luc. 1.

in eenighe gaven Godts/daer Maria/die altijdt vol van gratie was/ ende vry van alle ghebreken/ soo ootmoedich was/ dat sy haer voor de minste hieldt/ ende alle menschen beter achtede als haer selven? De hooghste ende heylighste in Godts ooghen/ was de minste in haers selfs ooghen. Heere/ hoe kan ick eenighe hoogheerdighe ghedachten in my laten komen/ daer ick niet en ben/ ende uyt my selven niet goedts en vermach: maer wel ter contrarien vol sonden ende ghebreken gegoten ben vanden hooste tot de voeten? Ist dat de Koninginne der hemelen Maria soo ootmoedich is/ende de Heere Jesus hem verootmoedicht heeft tot de doot des cruys/ ick arm sondaer worpe my voor de voeten van beyde/ seer ootmoedelijck ende hertelijck biddende/ dat ick nopt behaghen en neme in eenighe hoogheerdighe ghedachten/ maer altijdt eenighe bitterheydt ende schroom ghevoele/ als my die te voren komen.

Ambr. lib. 2. in Luc.

Het tvveede poinct. Als den Enghel Gabriel tot Mariam quam/ soo vondt hy haer/ niet op de straete/ oft by de menschen klappende/ maer in haer slaep-kamerken alleen/in devotemeditatien ende contemplatien verslonden/ ende in hemelsche begheerten ontsteken: waer uyt ick leere/ dat Godt sijn gratie ghecst de

men-

menſchen/ die de werelt verſaken/ het ſolaes der creaturen niet en ſoecken/ alle uytgekeerthevt ende bekommeringe na vermoghen ſchouwen/ ende gheerne hen oeffenen in meditatiē/bidden/leſen/ ſchrijven/eñ ſpreken van goddelijcke dingen. O mijn ſiele/gedenckt/wat onnoemelijcke ſchaede ghy u ſelven ghedaen hebt tot deſen dach toe met de creaturen/ met omprofijtelijcke bekommerniſſen/ ende met quade bewaringe van u herte/ eñ uytlooſinge uwer ſinnen eñ krachten. Hoe ſuldy dit beclagē in uwen ſterfdach: wat bitterhevt ende wroegen ſuldy daer af ghevoelen. Daerom houdt doch op/verhaelt uwen verloren tijdt: laet alle creaturē varen: keert u uyt gantſcher hertē tot God: neemt u vermaeck in hem: acht al den tijt verloren te zijn die ghy in ſijnē dienſt/ oft in werckē van gehoorſaemhevt niet over en brenght: hout u herte altijt vry van alderley ongheruſthevt/ op dat ghy ſijn inſpraken ende viſitatien niet onbequaem en zijt/ maer altijdt bereet te hooren wat den Heere in u ſal ſpreken. O Heere/trect my tot u/ neemt uyt mijn herte de liefde van alle creaturen/eñ al wat u in my miſhaeght/ ende al wat u inwerckinghe belet in my:verbult mijn herte met uwe liefde/ op dat ic anders niet en kan begerē dan u. O H. moeder Godts/bidt God voor my/

dat sijn eere ende lof in my ende door my altijdt volbracht worde.

Het derde poinct.: Als Maria toeghestaen heeft 'tghene Godt van haer was begherende door den Enghel / ende als een ghetrouwe dienstmaeght haer inden wille des Heeren gheerne heeft over-gegheven / soo heeft sy terstont door den H. Gheest den sone Godts ontfanghen / altijdt maeght blijvende. Dit poinct mediterende / dencke ick wat my te doen staet / dat ick gheestelijck soude moghen den sone Godts ontfanghen : naedemael Christus gheseyt heeft / dat een peghelijck / die den wille sijns Vaders volbrenght / sijnen broeder / suster ende moeder is. Als mijn siele met nieuwe inspraken ghevisiteert wordt / met heylighe affecten ontsteken / ende door salighe meditatien ghetrocken wordt / om een nieuw / heylich / ende geestelijck leven te aenveerden / dan wordt sy vande kracht des Alder-hooghsten omlommert / ende sy ontfanght / door de inwerckinghe des heyligen Gheests / Christum. Dan wordt alsulcke siele droevich om hare voorgaende sonden / ende dat sy den kostelicken tijdt verloren ende verquist heeft : ende daer-en-boven noch niet volkomentlijck en kan ontslaghen worden van alle middelen / die de volmaeckte liefde Godts in haer belet:

Mat. 12.

dan

dan beghint haer hoe langher hoe meer teghen te worden wat Godt niet en is/ ende wat haer tot Godt niet en voordert. O salighe ontfanghenis / daer alsulcke versmadenisse des werelts naervolght/ ende alsulcke salighe begheerten gevoelt worden/ om tot de volmaecktheyt te gheraecken! Dan beghint alsulcken siele alle tijdelijcke dinghen te verachten / ende sy beghint naer het ghebeerte te climmen met Maria door hemelsche begheerten. Dan schouwt sy de ghemeynschap e de aenspraecke van weereldtsche menschen/ ende soeckt somtijdts te conferieren met Zacharias ende Elisabeth / dat is / met persoonen die Godt oprecht soecken ende dienen: ghelijck de naervolghende meditatie sal leeren. O Maria vol van gratie/ verkrijght my gratie / dat ick door den heyligen Gheest salichlijck mach ontfanghen ende baren.

Besluyt dese meditatie met danckseghinghe/ Godt den Vader danckende/ dat hy u soo lief heeft ghehadt / dat hy synen eenighen sone u heeft ghegheven / ende voor u heeft laten mensch worden. Sijnen eenighen sone suldy dancken/ die uyt de reyne maghet Maria heeft willen geboren worden/ om u te verlossen. Danckt den heyligen Gheest / die de goddelijcke ende menschelijcke nature vereenicht

heeft

heeft in eenen persoone Christi / in dat heylighe lichaem van Maria. De heylighe maghet ende moeder Godts Maria moet ock ghedanckt zijn / die alsulcke gratie gevonden heeft by den Heere / dat sy den sone Godts ontfanghen ende ghebaert heeft tot onsen profijte ende salichepdt.

MEDITATIE II.

Vande Visitatie Mariæ.

HEt eerste bereytsel als in de voorgaende meditatie.

Luc 1. Het tweede bereytsel: Neemt de historie vande Visitatie voor: hoe Maria gereyst is met haest naer het ghebergte: hoe sy hare nichte Elisabeth heeft ghegroet: hoe het kint Joannes opsprouck van blijdtschap in sijns moeders lichaem: wat woorden daer ghesproken zijn van Maria/ Elizabeth ende Zacharias.

Het derde bereydtsel: Ghebedt om gratie te verkrijghen / dat ick met de krachten mijnder siele dit mysterie alsoo mach oefenen/dat ick de deughden/die daer in begrepen zijn / wel mach bemercken ende kennen/ ende kennende mach naervolghen.

Het eerste poinct. Als den Enghel Ga-

briel

briel van Maria gheschepden was / hebbende haer consent / soo is sy / bevrucht zijnde metten sone Godts / gherepst naer het gheberchte / om haer nichte Elizabeth / die den Enghel gheseyt hadde / dat oock bevrucht was / gheluck te bieden ende ghedienstich te zijn. Maria leert my / dat ick met haer behoore te gaen nae het gheberchte / als ick Iesum geestelijck heb ontfanghen. Dat is gheseyt / als ick een propoost ghemaeckt hebbe mijn salichepdt ter herten te nemen / ende Iesum altijdt in mijn herte te draghen: soo moet ick arbeyden om in deughden voorts te gaen / ende om allenskens hoogher te climmen / ende te staen naer volmaeckthepdt. Ick moet soecken dat boven is / daer Christus is sittende aen de rechter handt Godts. Ick moet dencken ende oeffenen dat gheestelijck ende eenwigh is / niet dat sienlijck oft verganckelijck is. Daerom als uwe krancke natu-re u niet en wilt laten op-climmen / maer liever sou haer sinlijckhepdt volgen / ende haer ghemack nemen: als den vpandt u vele strijdts te voren brenght / ende te voren houdt / dat ghy niet bequaem en zijt tot gheestelijcke oeffeninghen / oft dat Godt u sijn gratie niet en begheert te geven / om te komen tot een deughdelijck leven (het welck een duyvelsche blas-

Ad Colloss. 3.

phemie

phemie is:) Als de menschen u sulcx ontraden/ oft u beschimpen/om dat ghy wat nieuws schynt te aenveerden: ghy en mooght dit altemael niet achten/ noch daer-om niet laten voorts te gaen/ wildy onder de vrienden Godts gherekent worden: want die inden wegh des Heeren niet voort en gaet/ die gaet achterwaerts. O Heere treckt my naer u/ ick sal loopen inden reuck van uwe salven. O Maria/ neemt ons met u heyligher handt/ ende leydt ons op den bergh van een volmaeckt gheestelijck leven/ op dat wy de weereldt/ den vyandt/ ende onse kranckе naturе onder de voeten mogen hebben/ende in alle deughden vromelijck voortgaen.

Cant. 1.

Het tvveede poinct. Soo haest als Elizabeth ontfingh de stemme vande groetenisse Marie in haer ooren/ soo heeft het kindt/ daer sy mede bevrucht was/ met vreughden opghesprongen in haer lichaem. Soo krachtich zijn de woorden van Maria/ datse terstondt hun kracht ende operatie ghethoont hebben in Elizabeth ende in haer kindt: ghelijck de woorden/ die Godt sprack inde scheppinghe des weereldts/ terstondt volbracht worden. Siet hoe goet dat het is Mariam tot een voorspraeckersse te hebben/ ende hare ghebeden ende hulpe te beghe-

Gen. 1.

ren:

ren: want hare gebedē eñ wenschē en zijn nu niet van minder kracht/als sy geweest zijn doen sy noch sterffelijck was. Wildy van haer ghegroet worden/ groet haer: wildy van haer gheholpen worden/ soo dient haer. O Maria/gheweerdight ende laet toe dat ick u love/ gheeft my sterckheydt teghen uwe vyanden. O Maria/ neemt my aen voor uwe arme dienstmaecht/ende en wilt mijnen armen dienst niet versmaden.

Het derde poinct. Door de tegenwoordicheydt van Maria / bevrucht met den sone Godts / soo is het huys van Zacharias verandert in eenen tempel: want een veghelijck heeft daer Godt ghedanckt ende ghelooft. Maria heeft den lof-sanck Magnificat ghesonghen / van binnen ontsteken zijnde met den brandt der liefden Godts. Zacharias heeft door den heyligghen Gheest ghesonghen den lof-angh Benedictus. Elizabeth seyde met luyder stemmen: Ghebenedijt zijdy boven alle vrouwen / ende ghebenedijt is de vrucht uws lichaems: ende van waer comt my dit / dat de moeder des Heeren tot my comt? &c. Het kindt Joannes noch rustende in sijns moeders lichaem / heeft van blijdtschap opghespronghen. Wie en son ock niet beweeght worden/ mediterende dese gheestelijcke blijdschap ende

beson-

besondere danckseggingh van dese heyligh persoonen/ om met hen Godt te loven ende te dancken / van de hooghe weldaet sijnder heyligher menschwordinghe ende verlossinghe / ende van alle andere weldaden ons in't ghemeyn ende in't besonder ghegheven ende verleent. Wie en sal niet uyt-berſten ende roepen met Elizabeth: Van waer komt my dit / dat den Heere my soo voor-komt / ende begaeft met ontallijcke weldaden? hy heeft my ghenaedichlijck ghespaert in mijne sonden: hy heeft mijne voeten uyt de stricken des weereldts verlost/ ende gheroepen in dese heylighe Orden: hy gheweerdight hem soo dickwijls te komen niet alleen by my / maer oock in my. Ick en kenne gheene verdienſten oft deughden in my / maer ick schrijve die weldaden alleen toe sijne onevndelijcke ghenaede / daer hem eenwighen lof af zy / van sy selven ende van alle sijn creaturen. O mijn siele ghebenedijt den Heere / ende al dat in my is sijnen heyligh naem: doet op/o Heere/ mijne lippen / ende mijnen mondt sal uwen lof verkondighen: uwen lof sal altijt in mijnen mondt zijn: mijn siele looft den Heere/ende en vergeet nopt alle sijne weldaden.

Pſal. 102.

Besluyt. O vader der bermhertichepdt/ eñ Godt van alle vertroostinge/ ic armen

ballinck ende pelgrim deser weerelt/hebbe in dit dal der tranen voor my gheno-men een pelgrimagie / van in deughden op te climmen/om alsoo dagheliker u wat naerder te komen. Maer Heere / ghy weet / dat ick van my selven niet en ben/ ende niet en vermach : daerom bidde ick u door uwe afgrondige bermhertichept/ dat ghy my/ metter herten uytghestreckt voor uwe heylige voeten / uwe benedictie wilt gheven / op dat ick in deughden daghelyckx voorgaende/ende alsoo een salighe dagh-rense doende/ naermaels mach komen daer ghy zijt / daer ick uwe glorie altijt mach aenschouwen. O Maria ende alle Heyligben Godts bidt voor my.

MEDITATIE III.

Vande gheboorte Christi.

HEt eerste bereytsel. **Heere weest my sondaer ghenaedich: met het ghebedeken** Comt H. Gheest, &c. **biddende om gratie/dat ghy wel ende salichlijc moocht mediteren.**

Het tvveede bereytsel. **Denckt dat ghy Bethlehem voor uw oogen siet / ende dat daer inne zijn eenen osse ende eenen esel/ eñ eene schoone maghet met haren bruydegom/ zijnde een godtvruchtich ende**

wese-

weselijck persoon/hoe wel niet rijck/ende een ghewonden kindt inde kribbe liggende.

Het derde bereytsel. Bidt dat Godt u herte wil beweghen met devotie ende liefde/ om dese mysterien weerdichlijck te mediteren / ende in uwen grondt te ghevoelen een voncken van dien brandt der liefden die te Bethlehem is ontsteken.

Luc.2. Het eerste poinct. Als Joseph met Maria/op den tijt van baren zijnde/repsden naer Bethlehem voor het ghebot des Keysers Augusti/ soo ist ghebeurt/ als sy daer waren / dat den tijdt van baren vervult is: ende Maria heeft ghebaert haren eenighen sone / ende heeft hem ghewonden in doecken/ende ghelept inde kribbe/ om dat sy gheen plaetse en mocht hebben inde herberghe. Ick sonde van verwonderinghe vraghen / wat dit voor een kint is dat in een kribbe lept / ten ware dat ick voor het gheloove sekerlijck wiste/dat het den sone Godts is / ende den sone van Maria / Godt ende mensche. O minnelijck kindt / zijdy den sone Godts/ waerom lighdy dan inde kribbe? David uwen ghetrouwen dienaer sept: Den Heere is in sijnen heylighen tempel / den Heere Psal.10. heeft sijnen stoel inden hemel. Hoe ist nu aldus met u verandert / dat ghy in eenen stal woont/ ende dat uwen stoel in een

kribbe

cribbe verandert is? O dat doet die liefde/ die ghy tot my-waerts hebt. Dat ongemack/ die koude/ die onreynicheydt vanden stal hebt ghy om my willen lijden/ om voor mijne sonden te voldoen. O wonderlijcke ende onevndelijcke liefde Godts! de menschen souden dat voor een sotte liefde achten/ waert saecken dat den eenen mensch voor den anderen dede het ghene dat Godt voor hen heeft ghedaen. Mijn herte verheught hem/ als ick peynse/ dat de hooghe Majesteyt Godts my alsoo beminт/dat hy mijnen broeder/ mijnen bruydegom/ ende eenich lief gheworden is. Maer ick schaeme my grootelijck/ als ick dencke/ dat ick soo slap ben in hem wederom te beminnen. Hy brant van liefde/ want hy is de liefde selver: maer ick ben dickwijls koudt ende sonder ghevoelicke liefde. Hy is de sonne der rechtveerdigheydt/ ende ick ben dickwijls in mijn conscientie verduystert. O Goddelicken brandt/ontsteect mijn kout herte met uwe liefde/ op dat ick u uyt alle de krachten mijnder sielen altijdt beminne/ghelijck ick schuldich ben te doen.

Het tvveede poinct. Ick considerere wederom dat soet kindeken Iesus in doecrkens ghewonden/ ende in eene kribbe gelevdt/ende bemercke daer sijne onsprekelijcke barmhertigheydt: want naer de lee-

ringhe vanden Apostel Paulus/ soo heeft Godt ons willen salich maecken: niet om
Ad Tit 3 de rechtveerdighe wercken / die wy ghedaen hebben / maer door sijne afgrondige bermhertichevdt. De Enghelen/ die ghevallen zijn/ en heeft hy gheen bermhertichevdt ghethoont/maer ons arme sondige menschen. Voorwaer den Prophect Isaias seght seer wel: Ons is een kindt ghebozen/ende eenen sone is ons ghegheven:
Isai. 9 want alleen de menschen heeft hy de bermhertichevdt willen bethoonen / met groote elevnachtinghe / miserie / smerte/ eñ pijne sijns selfs. Hy was inde vreughden des hemels regerende alle creaturen: ick lagh inden modder der sonden / vol van alle miserien / sonder hope dat eenige creaturen my souden helpen oft verlossen. Godt heeft mijnder ontfermt / ende verlaetende sijn Koninclijck Hof ende sijne Koninclijcke kleederen / heeft een kleedt aenghetrocken / ghelijck ick aen hadde / slecht ende verworpen / ende is daer mede ghesprongben in't slijck / daer ick miserabelijck in-lagh / my de handt revckende / ende uyt het slijck treckende/ ende schoon wasschende: als ick ghewasschen was/ soo heeft hy my nieuwe schoone kleederen aen-ghegheven: hy heeft my ghespijst ende versterckt. Als hy geboren werdt / soo heeft hy my de handt gheghe-

ven:

ben: sterbende heeft hy my ghewasschen in sijn heylich bloedt: hy heeft my ghebloedt ende verciert met sijne heylighe verdiensten: hy heeft my ghespijst ende ghelaeft met sijn eygen vleesch ende bloet in het H. Sacrament: hy heeft my versterckt met den H. Gheest. Wie soude gemeynt hebben / dat Godt den sondaer alsulcke bermhertichevdt soude bewesen hebben. O Heere / wiens natuere is ghenaede ende bermhertichevdt / wilt doch uwe ghewoonlijcke bermhertichevdt altijts te mynwaerts thoonen: reyckt altijdt uwe heylighe handt / ende treckt my uyt mijne sonden ende ghebreken: wascht my dan alle onsuyverheydt ende smette der sonden: sterckt my altijdt met uwe heylighe gratie / sonder welcke ick niet en vermach. O Heere / ick aenroepe / ende bevele my altijdt aen uwe bermhertichevdt.

Het derde poinct. Ick aensie wederom met inwendighe ooghen den Heere Jesum liggende inde kribbe / ende bemercke daer dooz sijne Goddelijcke rechtveerdicheydt: want ick bemercke / dat hy / om dooz mijne sonden te voldoen / is mensch ghewozden: aenghesien dat niemandt in den hemel oft op de aerde zijnde / vermocht dooz my te voldoen / dan hy alleen: soo afgrijselijck zijn de sonden / dat Godt daer dooz heeft moeten voldoen. Ick ben

hoobeerdich gheweest: Godt heest daer teghen hem verootmoedight in sijne heylighe gheboorte/ in sijn geheel leven/ende in sijn doodt. Ick hebbe gheleest in wellustichept ende in gemack: den sone Gods heest hem van sijne kindtsheydt af gegheven tot onghemack/ armoede ende miserie. Ick sal hier door gheleert zijn voortaen de sonden te schouwen/ ende te haten/ boven alle quaedt/dat inde weereldt is.

Ick en wil oock het gheinack ende vermaer mijns lichaems voortaen niet soecken/maer wil my gheeren breken ende lijden/ ende de voetstappen mijns Heeren in een ootmoedich eñ sterbende leben volghen. O Heere helpt ende sterckt my in mijn goet propoost/ ende en wilt mijner sonden niet meer ghedachtich zijn.

Besluyt. Ick sal Mariam bidden/ dat sy gratie voor my verwerve/ om mijn propoost neerstelijck te volbrenghen/ ende daer in te volherden/ op dat ick de liefde mijns selfs alle daghen mach volkomelijcker sterben/ ende inde liefde Godts daghelijckx toenemen. Daer naer sal ick het kindeken Jesum bidden/ dat hy my door de ghebeden van sijne H. moeder in dese sake wil verhooren/ ende sijne Goddelijcke benedictie tot dien eynde upt het kribbeken wil gheven.

MEDITATIE IV.

Vande gheboorte ons Heeren, loopende op de dry Gheloften der Religieuſen.

HEt eerſte bereytſel. **De gemeyne biechte: daer na dit ghebedeken: O Heere Ieſu Chriſte / ick begheere ter eere van uwe Goddelicke Majeſteyt deſen tijdt met mediteren ende bidden over te brenghen in die vereeninghe der liefden / in de welcke ghy menſch gheworden zijnde / hebt in deſe weereldt hemelſche dinghen voorgaens ghemediteert / ende hebt uwen hemelſchen vader ghebeden ende gheoffert voor my. O Heere / gheeft my gratie / dat ick het ſelve weerdich doen mach: want ſonder u en vermach ick niet.**

Het tweede bereytſel. **Neemt Bethlehem voor oogen / ende de dry perſoonen / die op den heyligen Kerſnacht in het ſtalleken waren / Ieſum / Mariam ende Joſeph.**

Het derde bereytſel. **Bidt Godt / dat ghy door deſe meditatie mooght beweeght worden / om een waerachtich religieus leven te leyden / nae het uptwijſen van uwe profeſſie.**

Het eerſte poinct. **Noteert de perſoonen wel / die ghy ſiet te Bethlehem inden ſtal /**

te weten/ Jesum/ Mariam ende Joseph. Gemerckt hunnen staet/ hoe dat sy alle dry heyligher maeghden zijn: merckt hunne qualiteyt/ als dat sy na de weereldt arm zijn. Considereert oock de reden waerom sy daer ghekomen zijn/ namentlyck door ghehoorsaemheydt/ om het placcaet vanden Keyser Augustus te volbrenghen. Dese dry deughden/ te weten/ Armoede/ Suyverheydt/ende Ghehoorsaemheydt/ die Christus te Bethlehem ghecleert heeft door sijn exempel/ heeft hy naederhandt oock met uytwendighe woorden geleert/ ende ghenaeden sijne Apostelen/ ende ons allen: ende worden daeromme ghenoemt dry Euangelische raden. Dese sullen wy elck besonder voornemen/ om daer op een weynich te mediteren: te meer/ om dat wy ghelooft hebben die te onderhouden. Aengaende eerstmael de ghewillige armoede/daer af is een schoon voorbeeldt te sien inden voorschreven stal/ daer noch kost/ noch dranck/ licht oft vier/ oft rustplaetse/ ja noch stoel oft banck/ oft eenichderley hupsraedt en is: maer wel vopera-gie voor de beesten/ ende onreynicheydt/ ghelijck in sulcke plaetsen plagh te zijn. Daer is den sone Godts ghebooren: daer heeft de Koninghinne des hemels (naer de ghemeyne usancie te spreken) haer kinder-bedde gehondē: maer niet sonder

Matt. 19.

Godts

Godts wille / voorſichtichepdt ende ordinantie. Den Sone Godts is ghevoren ter plaetſen daer Maria ende Joſeph ghekomen waren in pelgrimagie / om te leeren dat hy een waerachtich pelgrim was op deſe weereld / ende ons arme pelgrims te leeren hoe wy onſe pelgrimagie behooren te doen. Hy is arm gheweeſt in ſijne ghevoorte / in al ſijn leven / ende beſonder oock in ſijne doodt / om ons door ſijne armoede rijck te maecken : ende om ons te leeren verſmaeden dat tijdelijck is / ende begheren dat eeuwigh is. Oock mede om de ſalighe deughden van ghewilligher armoede ons te recommanderen / de welcke hy van ſijne kindtſheyt af geconſacreert / heyligh ende verdienſtich ghemaect heeft in ſijnen perſoon ende in ſijne heylighe moeder. O Heere Ieſu / ick dancke ende lobe uwe goethept / dat u belieft heeft my den wille te gheven van al dat tydelijck is te verlaeten / ende ghewilligh arm te zijn / naer uwe leeringe ende exempel. Ick bidde u ootmoedelijck / dat ick u ſoo veel te vierighlijcker mach dienen / hoe ick minder ſorghvuldighepdts behoeve in tydelijcke ſaken. Och het is my van hertē leet / dat ick deſe ſalige deughden niet beter gekent ende onderhouden en hebbe / maer ſomtijdts meer mach begheert hebben dan het noot was : oft eenighe noodruf-

tighe dinghen somtijdts meer kurieus-heydt/dan door den noot mach ghebruyct hebben. O Heere / gheest my gratie / dat ick my voortaen betere.

Het tvveede poinct. Ick considerere in de dry personen Jesus/Maria ende Joseph / de blinckende Goddelijcke suyverheydt: want Jesus is de eenwige suyverheyt van eene alder-suyverste maget gheboren: Maria is de alder-suyverste maget ende moeder vanden sone Godts. Joseph om syne sonderlinghe suyverheydt van herten ende van lichame / is verkoren tot
1. Cor. 7. den bruydegom vande suyverste moeder Godts. O lieffelijcke familie der maeghden/ gheselt tot een exemplaer ende spieghel voor alle maeghden / ende alle de gene die ter eeren Godts in suyverheyt begheren te leven. O alderminnelijckrsten bruydegom / ick arme dienstmaeght love ende dancke u soo hertelijck als ick vermach/ dat ghy my bewaert hebt van dien swaren ende slavighen last des houwelijcx / ende daer-en-boven my hebt geroepen tot den gheestelijcken staet / om met uwe andere dienstmaeghden ende bruydjens / die oock de weereldt verlaten hebben/ bequaemelijcker u te dienen/ eñ mijne suyverheydt beter te bewaren / ende in alle andere deughden daghelijckx toe te nemen. O alderliefsten bruydegom / ick

bedroeve my / dat ick met alle de oorsaecken ende middelen der deughden / die ick daghelijcx hebbe / niet beter ghevoordert en hebbe: ende dat ick mijn trouwe / die ick u ghegheven hebbe / niet beter en hebbe ghehouden ende bewaert / maer somtijdts mijn hert verdeelt hebbe met de liefde der creaturē. Och hoe bedroeft my dat nu! Ick wonde liever alle tormenten lijden/dan dat ick mijn herte met de liefde der creaturen meer soude verdeelen. O heylighe maghet ende moeder Christi/ wilt my ghenade ende gratie verwerven. O Heere Iesu / wilt ghy toch mijn herte alleen besitten.

Het derde poinct. Ick considerere wederom dese voorschreven persoonen/ ende bevinde in haer eene volmaeckte gehoorsaemheydt: want Joseph om den Keyser/al was hy oock ongheloovich/gehoorsaem te zijn / is gereyst naer Bethlehem. Maria heeft om de selfde oorsaecke met Joseph willen reysen / hoe wel sy onder dat ghebodt des Keysers gheensints en stondt: ende oock niet teghenstaende/ dat de reyse groot was / ende sy op den tijdt van baren ghingh / ende oversulckx haer seer moeylijck soude zijn om die groote reyse inden winter te doen. Den Heere Iesus (wiens gheheel leven is gheweest een ghedurich werck ende volbrenginge

van ghehoorsaemheydt) heeft sijne ghehoorsaemheyt begost inden stal tot Bethlehem / in miserie ende onghemack / in naecktheydt ende houde / in arbeydt ende armoede. Ende ghelijck het beghintsel is gheweest / soo is voortaen sijn gheheel leven / ende ooch het eynde sijns levens geweest / sijnen vader ghehoorsaem zijnde tot de doodt des cruys. O krachtige ende volmaeckte ghehoorsaemheydt! o Heere Jesu / ick arme sondaersse hebbe om uwe heylighe voetstappen te volgen / ghehoorsaemheydt belooft / maer (Godt beterts) qualijck ende onvolkomelijck onderhouden: want dickwijls hebbe ick de gheboden van mijne Oversten versuymt / dickwijls al murmurerende volbracht / niet denckende dat ick u in mijne Oversten ghehoorsaem oft ongehoorsaem was / ende dat hunne gheboden uwe gheboden zijn. O Heere / het is my leet / ick verhope my te beteren: wilt my doch gheven een beweeghsaem ende ghehooghsaem herte / altijdt bereydt tot alle wercken van ghehoorsaemheydt: ende oft op eenigen tijdt ghebeurde / dat mijne kranche natuere ende mijnen ongestorven wille hem qualijck wilde afgaen / versterckt my dan met uwe gratie / ende dwinght mijnen onghebroken wille.

Ad Philip. 2.

Besluyt. O Aldersoetste maghet ende alderweerdighste moeder Godts Maria/ wilt uwen lievē sone voor my bidden/ dat ick de dry gheloften/ die ick ghelooft hebbe/ ongescheynt ende volkomelijck mach onderhouden: ende ghelijck hy den wille ghegheven heeft van te gheloven/ de daet ende het volbrenghen oock wil verleenen.

MEDITATIE V.

Vande bliidtschap Mariæ inde gheboorte ons Heeren.

HEt eerste bereytsel. Als inde voorgaende meditatie.

Het tvveede bereytsel. Peynst dat ghy Bethlehem siet/ ende de moeder Godts daer in/ hebbende haer kindt somtijts aen hare heylighe borsten/ somtijdts op hare heylighe armen.

Het derde bereytsel. Gidt met Maria/ dat ghy in dese meditatie mooght beweeght worden tot liefde/ danckbaerheydt ende gheestelijcke blijdtschap.

Het eerste poinct. Naer dat den Euangelist Lucas verhaelt hadde/ wat de herders ghebeurt was op den H. Kersnacht/ soo op het velt by hunne beesten/ als te Bethlehem/ daer sy gesonden waren van Luc. 2.

den

den Enghel / om den gheboren Saligh-maecker te sien / daer sy Godt af dancten: soo schrijft hy daer naer / dat Maria alle dese woorden bewaerde / die draeghende in haer herte. Sy droegh ende bewaerde in haer herte al datter ghebeurt was in hare ontfangenis / inde visitatie van Elizabeth / ende nu in hare baringhe. Hoe sy ghebaert hadde / niet met pijne / maer met groote blijdtschap: hoe sy den eenighen sone Godts ghebaert hadde / ende nochtans altijdt maeght was ghebleven: hoe de herders tot Bethlehem waren gheko-men / niet uyt hen selven / maer van Godt gheson den: wat sy haer verhaelt hadden vande openbaringhe ende woorden des Engels / ende hoe eene groote schare van Enghelen te saemen Godt ghelooft had-den. Alle dese miraculen overleyde Ma-ria in haer herte gestadelijck / met onsuy-kelijcke soetichevdt / ende wiert boven-natuerlijck van binnen verlicht inde ken-nisse van alle die mysterien / ende krachte-lijck door liefde ontsteken. Maer de mee-ste ende ghestaedighste blijdtschap ghe-voelde Maria door de præsentie van haer kindt Godt ende mensche / het welck sy ghenuerighlijck sagh ende hanteerde. Als sy dat kindt haer heylighe borstjens gaf / soo ontsingh sy van hem den soeten wijn sijnder heyligher liefden: daer sy on-

der-

dertusschen soo seer mede overschoncken werdt/ dat het hare naturelijcke krachten niet en souden konnen verdraghen hebben / en hadde den beschencker haer herte boven natuere niet gheesterckt. O heylige moeder Godts wat peynsde ghy/ als ghy dien soeten last op uwe armkens gheladen hadt/ te weten/ den Heere/ die de gheheele weereldt draeght op sijne handt? Wat dachte ghy/ als dat kindt uwe heylighe voorsiens soogh / het welck alle creaturen spijst ende onderhoudt? Wat dachte ghy/ als u minnelijck kindt beesde van koude/ die de gheheele weereldt doet beven? Wat mocht ghy peynsen/ als hy inde kribbe liggende soo minnelijck op u lachte / die de blijdtschap is van alle saligheu? Wat gheboelen hadt ghy in u herte in't overdencken van alle dese dinghen/ alleen ghebenedijt onder alle vrouwen/ ende alleen dese gratie ghevonden hebbende by Godt almachtich/ dat ghy de moeder souder worden van sijnen sone. O heylighe Maria/ vercrijght my gratie/ dat mijn herte beweeght worde/ om u ende u lief kindt altijdt te eeren ende te dienen.

Het tvveede poinct. By de groote eere/ die Godt Maria heeft ghedaen boven alle creaturen / soo is sy nochtans daer by soo ootmoedich altijdt gheweest / dat sy haers ghelijcken in ootmoedigheydt niet

en heeft ghehadt onder alle menschen. Haer soet kindeken sagh haer seer vriendelijck ende ghenaedelijck aen: sy sagh hem seer minnelijck ende ootmoedelijck aen. Ende naerdemael den noot verepschte / dat het kindt moeste moederlijcken dienst beweesen worden / vandē borsten te gheven / ende in doecken te winden / ende sy van Godt verkoren was om het selfde te doen: soo heeft sy met groote ootmoedighedt ende reventie / ende niet sonder tranen (die de liefde ende devotie deden vloeyen) haren ende des eenighen Godts sone alle ghedienstichedt beweesen / die haer moghelijck was / naer de ghelegenthedt vanden tijdt ende plaetse. Alleen de ootmoedighe behaghen Godt / ende hoe sy kleynder zijn in hen selfs ooghen / hoe sy meerder zijn in Godts ooghen. Daerom heeft Maria / die alderootmoedichste was / meer gratien ontfangen / dan eenige Enghelen oft menschen / ende is verheven boven alle Choren der Enghelen. O ghebenedijde moeder Godts ende alderheyligste maget / neemt my aen voor uwe ootmoedighe dienst maeght / ende verwerft my gratie / dat ick met een ootmoedich ende gheplet herte u ende u lief kindt altijdt mach dienen / soo langhe als ser leven in my sal zijn / ende naemaels inder eenwighedt.

Het derde poinct. Hoe onse sielen sullen worden een mysterieuse Maria/ om den sone Godts gheestelijck te baren. Als wy het goet propoost/ dat wy door de gratie des heyligen gheests gemaect hebben/ te werck stellen ende volbrenghen: dan wordt den sone Godts in onse siele ghebooren/ ende de siele is dan eene gheestelijcke Maria/ barende ende volvolbrenghende haer goedt voornemen/ het welcke sy langhen tijdt ghedraghen hadde/ maer uyt vreese oft schaemte/ oft andere kranckheydt ende onvolmaeckheydt haer outsagh te baren oft te volbrenghen. In alsulcke heylige gheboorte loven de Engelen Godt/ ende sy verkondighen dien menschen vrede: want als den wille vanden mensch hem onder-gheest/ ende Godts wille volbracht wordt/ soo is de siele gherust ende in vrede: maer soo langhe als den wille des menschen den wille Godts contrarie is/ende soo lange als den geest ende het vleesch teghen malkanderen strijden/ soo en kan in het rycke der sielen gheene ruste oft vrede zyn: maer als het vleesch den gheest onderworpen is/ soo is daer vrede ende blydtschap. O salighen vrede! O salighe menschen/ die dien vrede hebben ende smaken. Alsulcke ghevoelen waerachtich te zyn dat

Chri-

Matt. 19. Christ us gheseyt heeft: Neemt myn iock op u/ want myn iock is saecht/ende myn en last is licht. Maer die begheren met Maria gheestelyck te baren/ moeten na de beteeckenisse van haren naem inde bittere zee van penitentie gaen: sy moeten lichten ende andere stichten door goede wercken: eñ sy moeten niet alleen heerschappye hebben over hen selven/ maer ooc over alle hunne woorden ende wercken. Van alsulcke gheestelycke Maria wordt Jesus gheestelyck gheboren: hy wordt ghevoedt door de heylighe meditatien: hy wordt ghewasschen in't badt van devote traenen: hy wordt ghedraghen op de armen der heyligher liefden: hy wort ghekust door saligher affectien: ende hy groet door gestadighe deughdelycke wercken. Want alsulck een weerdigh ende lieffelyck kindt en mach niet versuymt oft kleyn gheacht worden/ maer moet met alder-eerweerdigheyt getracteert ende nauw bewaert worden.

Besluyt. Ick sal Mariam Godts moeder ghebenedyt bidden/ dat sy van haer lief kindt wil verkryghen/ dat ick hem gheestelyck mach baeren: niet eens alleen/ maer tot allen tyden/ met liefde/ devotie ende danckbaerheydt/ ghelyck Maria oock ghedurighlyck hem ghee-

stelyck

stelijck heeft ghebaert. Waerom sy oock saligher heeft gheweest/ dan om de menschelijcke gheboorte/ sent S. Augustinus. Och H. Maria/ bidt voor ons/ dat wy niet en zijn als dorre oft onvruchtbare boomen/ maer als boomen aen de loop-kant ghe-plant/ die hunne vruchten voortbrenghen ten bequamen tijde. Psal. 1.

MEDITATIE VI.

Van de Besnijdenisse ons Heeren.

HEt eerste bereytsel. De gemeyne biechte/ met beroum der sonden. Ende het gebedeken Komt H. Geest, &c. Aenroepende den H. Gheest/ dat hy alle beletsel u wil afnemen/ het welck u mocht hinderlijck zijn/ oft verstroyen in't mediteren.

Het tweede bereytsel. Denckt dat ghy het kindeken Jesum siet besnijden/ ende sijn bloet storten te Bethlehem inde presentie van sijne H. moeder Maria ende Joseph.

Het derde bereytsel. Bidt wederom den H. Gheest om gratie/ dat ghy dit groot mysterie moogt verstaen/ ende de exempelen/ die u daer in voorghehouden worden/ moogt naer-volghen. Luc. 1. Levi. 12

Het eerste poinct. Considereert/ dat den Heere Jesus op den achtsten dach naer

sÿne heylighe gheboorte is besneden geworden met een steenen-mes (nae de wet van Moyses) met seer groote pÿne ende uytstortinghe sÿns heylighs bloedts: want de oude historien segghen / dat veel kinderkens van die pÿne ende bloedtstortinge storven. Maria sÿne lieve moeder sagh sulckx gheschieden met traenen ende groote benautheydt haers herten/ ontfanghende ende bewaerende sÿn H. bloedt den prÿs onser sielen. O hooghe ende seer wonderlÿcke mysterie! het steenen mes daer de Joodtsche kinderkens mede besneden wierden/beteeckende Christum: ende door Christi besnÿdenisse ende verdiensten werdt hen de erfsonde vergheven in hunne besnÿdenisse. Christus om ons saligh te maecken / in dese weereldt gheboren zÿnde / wordt oock besneden met het selve steenen mes/ daer hy soo langhe door beteeckent ende verwacht was gheweest/ min oft meer als oft hy/ die noyt sonde en kende/ oock inde erf-sonde waer gheboren/ ghelÿck andere kinders. O over-groote ootmoedigheyt des soons Godts! hoe beschaemt maeckt hy ons / daer wy soo groote sondaers zÿn / ende daer by nochtans soo hooveerdich/ dat wy dickwÿls geen misdaet en willen kennen. Het is seer quaet sonden te doen/ maer het is noch argher/

die niet te willen bekennen oft beteren. Soo leere ick dan uyt Christi besnijdenisse in my selven gaen / eñ wel bemercken / hoe grootelijck dat ick behoeve besneden te worden / eerst van veel ende groote sonden / oock van alle kranckheden / passien / ongheordineerde affecten / ende ghebreken: want ick vinde in myne inwendighe ende uytwendighe krachten / sinnen ende leden / in myne ghedachten / woorden ende wercken / soo veel ghebreken ende kranckheden / dat ick metter waerheydt mach seggben / dat in my niet gheheels oft ghesonts en is: ende dat ick my tot allen tijden ende plaetsen behoeve ende behoore te reformeren ende te besnijden. O Heere Iesu / ick bidde u door uwe heylighe besnijdenisse / gheest my oprechte kennisse myns selfs / op dat ick sien mach wat u in my mis-haeght / ende dat ick my mach beteren / ende in alles besnijden na uwen heyligben wille / besonder dat ick myn herte wel mach besnijden ende bewaren / tot eene behaeghlijcke rust-plaetse voor u.

Het tweede poinct. Aenmerckt de overgroote liefde Christi tot u / die soo vroegh syn heyligh bloedt voor u heeft ghestort. Hy was ghekomen om met syn bloedt ons te rantsoeneren: dat rantsoen heeft hy beghinnen te betalen / soo haest als hy

ghelt in sijne boyse ghebreghen hadde/ dat is/ soo haest als hy ghevoelde dat hy bloedt hadde / het welcke hy voor ons mocht storten: ghevende alreede op rekeninghe soo veel bloedts als hy kost derven (ghelijck de koop-lieden ghelt op de handt gheven) met verseheringhe dat hy de gheheele somme / dat is / de gheheele reste van sijn heyligh bloedt totten lesten druppel toe / sal vol-doen ende uyt-storten op eenen seekeren termijn ende verschijn-dagh / namentlijck op den goeden Vrijdach: welcken dach vanden hemelschen Vader tot de vol-doeninghe gedestgneert ende gheset was van inder eenwighedt. Als de locht in den dagheraet roodt siet / placht reghen te beteeckenen teghen den avondt: alsoo beteeckent dat roode bloedt / dat ghestort is inden opganck vande sonne der rechtveerdicheyt/ te weten inde besnijdenisse ons Heeren/ overbloedighe bloedt-storting inden onderganck vande sonne der rechtveerdighedt/dat is/inde doodt ons Heeren: wanneer alle sijne heylighe leden doorwondt zijn / ende alle sijne aderen gheopent/sijn H. lichaem van boven tot beneden over al bloedt-storende. Maer als de locht 's avondts roodt siet / en beteeckent gheenen reghen/ghelijck gheseyt is vanden morghenstondt/maer het beteeckent

kent schoon weder. Alsoo is door het roode bloedt / dat Christus de sonne der rechtveerdighedt onder-gaende oft sterbende overvloedelijck heeft ghestort / gevolght eene schoone ende blijde locht / te weten troost / blijdtschap / overvloedighe ghenaede / bermhertighedt ende gratie. Wie en sonde niet verwondert zijn van die onbegrijpelijcke liefde / dat den sone Godts / die in sijne Goddelijcke natuere onlijdelijck was / uyt liefde heeft aengenomen eene menschelijcke natuere / om daer in voor ons te lijden / ende van sijne kindtscheydt af in alle miserie te leven ende sijn bloedt te verghieten. O Heere wondt mijn herte met uwe liefde / op dat ick voor u heyligh bloedt / dat ghy in de beschijdenisse ghestort hebt / mach tranen uyt liefde ende compassie storten met u H. moeder.

Het derde poinct Als het kindt acht daghen oudt zijnde besneden wierdt / soo is sijnen naem ghenoemt IESVS, dat is ghesept Saligh-maecker. Dien heyligen naem heeft den sone Godts van der eeuwighedt voor sy selven voorsien / ende heeft den selven door den Enghel aen Maria ende Joseph geboodtschapt: ende inde beschijdenisse is dien heyligen naem het kindeken openbaerlijck ghegheven / ende de weereldt bekent ghe- Luc. 1. Matth. 1.

worden. Welcken naem bovē alle namen is/op dat inden naē Iesu souden geboogh
Ad Phil. 2. worde alle knie der gener die indē hemel/ op d'aerde eñ onder d'aerde zijn. Welckē naem den menschen sonderlingh troostelijc eñ profitens is: want hen geenē anderen naem gegeven en is onder den hemel
Act. 4. in den welcken sy konnē saligh worde. O oversoeten/troostelijcken/ eñ krachtigen naem Iesus! vol liefde / ghenaede/ ende barmhertigheydt / soet inden mondt/ in de oren melodije/ ende in het herte jubilatie/sept S. Bernardus/ vloeyende van liefde ende ghenaede / ghelijck uyt-ghestorte olie/mede brengēde duysent schatten van troost ende consolatie / ghevende remedie teghen alle quaedt / ende krachtich behulp tot alle goedt. Hierom soo wil ick de wereldt haren troost ende vermaeck laten soecken daer sy wilt / maer mijnen troost ende blijdtschap is Iesus alleen / sijnen naem ende sijne memorie is inde begheerte mijnder sielen. O Iesu salichmaecker/die ons door u cruys ende bloedt verlost hebt / maeckt ons saligh/ vertroost de droevige/ versterckt de kleynmoedighe / helpt hen die om de glorie uws heylighen naems / strijden ende arbeyden/geeft de levende uwe gratie/ende de doode uwe ruste ende glorie.

Besluyt. O H. Maria / die alleen weerdich

dich zijt gheweeſt den ſone Godts te ontfanghen ende te baren/ ende ſijnen heylighen ende honich-vloeyenden naem Ieſus aldereerſt te weten ende te noemen: verkrijght my gratie van u lief kindt/ dat ſijnen ſoeten ende lieffelijcken naem alſoo diep ende vaſt in mijn herte mach gheprent ende ghevveſt worden / dat geen lijden/ noch oock de doodt dien uyt mijn herte oft me mocht en konnen ontnemen/ ende dat alle de krachten mijnder ſielen ghetrocken ende beweeght worden om dien heylighen naem altijdt te eeren / te beminnen/ te aenroepen/ te loven ende te ſubilerē: ja dat ick bereet mach zijn mijn bloedt te ſtorten voor die eere vanden H. naem Ieſus/ den welcken mijnen ſalichmaecker heeft ontfanghen met uytſtortinghe ſijns heylighs bloets. O Ieſu eenich lief/ beſit ende ghebruyckt alleen mijn herte nae uwen heylighen wille inder eeuwighepdt.

MEDITATIE VII.

Vande heylighe dry Koninghen.

HEt eerſte bereytſel. Als in de voorgaende meditatie.

Het tvveede bereytſel. De hiſtorie vande heylighe dry Koninghen/ de welcke eene

nieuwe sterre van sonderlinghe klaerheydt siende/ende daer uyt die ghebooze te ons salighmaeckers verstaende / terstondt de selve ghevolght zijn / verlatende hunne Koninckliycke affairen ende gemack. Te Hierusalem hebben sy stoutelijck ghevraecght naer den nieuwen ghebozen Koningh / niet teghenstaende dat den Koningh Herodes ende geheel Hierusalem geturbeert was in hen vraghen. Te Bethlehem ghekomen zijnde/ hebben sy den Heere Jesus gheoffert Gout/Wieroock ende Myzrhe.

Matth. 2

Het derde bereytsel. Ick sal bidden / dat ick dese mysterien volkomelijc verstaen mach / eñ dat ick die wonderlijcke neerstichevt/ ootmoedighevdt/ gheloove/devotie ende vierighevdt van die Koninghen/de welcke doen ter tijdt noch Heydenen waren / aenmerckende / ende my schamende van myne traeghevdt ende slappighevdt / mach in myn herte ontsteken wozden/ om henlieden exempel te volghen.

Het eerste poinct. Aenmerckt het gheloove/ de liefde ende devotie van die heylige mannen / de welcke verlatende hunne Koninckrijcken met alle de eere ende ghemack/hebben aenveert inden winter eene langhe ende perijckeloose reyse na Hierusalem / om den Heere Jesum met

hunne

hunne lichaemelijcke ooghen te sien/ dien sy te voren inden gheest gesien hadden door het gheloove/het welck gheloove Godt in hen ghestort hadde door een uytwendich teeken van eene sterre. Hierom hebben sy dat jonge kindeken/ het welck sy saghen seer arm/ ende van de menschen veracht/ aenghebeden als Godt ende Koninck vanden hemel ende aerde. Sy en wierden niet ontsticht door de armoede/ swackheyt oft tranen/ eñ weemoedigheydt des kindts/ noch door de miserie vanden stal ende kribbe/ daer het kindeken in lagh in slechte doeckskens ghewonden. Sy achteden veel sekerder wat Godt hen leerde/ ende inwendich door het gheloove van dit kindeken te verstaen gaf/ dan het ghene dat hun menschelijck verstandt ende lichaemelijcke ooghen uytwendich hen te voren brochten. Als ick dit aenmercke/ soo mach ick my wel schaemen/ dat ick het gheloove/daer ick van myne kindtscheyt af ben in op-ghevoedt/niet anders en bewercke met dese heylighe mannen. Dat ick naer soo veel goede inspiratien/ vermaeninghen/ exempelen/ ende andere goede bequame middelen/ die den gheestelijcken staet/ ende dese heylige plaetse ende ghemeynte my gheven/ noch blijve in myne onachtsaemheyt/ende den Hee-

re Jesum by daghe ende by nachte soo traeghlijck soecke ende diene. Maer ick maecke mijn propoost / dat ick voortaen mijne salighevdt beter ter herten sal nemen ende neerstigher (die mijne siele beminт) sal soecken door devote meditatien / affectien ende ghebeden / gheenen arbeyt sparende / ende gheene moeyte oft tegenheydt ontsiende / al waer my oock de gheele weereldt hier in contrarie. O Heere Jesu helt my / ende versterckt my in mijn propoost.

Het tweede poinct. Considereert hoe dese heylighe mannen verblijdt wierden / als sy hunnen leydtsman / uyt den hemel van Godt hen ghegheven / te weten / eene sterre van wonderlijcke klaerheydt volghende / ten lesten met seer goeden spoet zijn ghekomen tot de plaetse daer de sterre stille stondt / boven eenen stal tot Bethlehem: ende als sy daer hebben ghevonden die twee alder-klaerste lichten vanden hemel ende vander aerde / de sone ende de moeder / Jesum en Mariam: den sone die God ende mensch is / ende de moeder die maeght is. Sy aenbaden het kindt als Godt / ende sy eerden de moeder als Godts moeder: ende sy danckten Godt / dat hunne reyse behouden ende soo wel vergaen was. O Heere Jesu / hadden die heylighe man-

nen

nen soo groote blijdtschap / om dat hunne reyse soo wel vergaen was / midts dat sy u vonden inden stal / in groote armoede / ende met luttel gheselschap / hoe onspreckelijcke groot sal de blijdtschap zijn van uwe uytverkorene / als sy naer de langhe ende perijckeloose reyse van dit teghenwoordich leven u sullen sien / niet in dese weereldt / maer in u eeuwigh leven / niet in eenen verworpen stal / maer in u Koninckelijck palleys : niet in eene kribbe op hoy ende stroy / maer inden throon uwer glorien : niet inden schoot oft armen uws moeders / maer inden schoot uws Vaders : niet in uwe ootmoedige menschepit / die ghy om voor ons te lijden hebt aengenomen / maer inde glorie uwes Majesteyts / daer hen alle Enghelen in verblijden. O Heere wanneer sal ick door uwe ghenaede daer komen? Wanneer sal ick openbaeren voor u aenschijn? Niet eer en sal ick versapt zijn / voor dat ick uwe glorie sal sien.

Het derde poinct. Aenmerct hoe de heylighe drij Coninghen ootmoedelijck op hunne knien vallende / het kindeken Iesum aengebeden hebben / ende hem gheoffert Goudt / Wieroock ende Myrrhe: ghevende daer mede te kennen wat sy gheloofden ende gevoelden van dit kindeken. Voor het goudt gaven sy te ver-

staen /

staen / dat het kindt eenen Koningh is boven alle Koningen: door den wierooc/ dat hy Godt is: door de Myrrhe/ dat hy soude sterven voor de saligheydt vande menschen. Ick sal de voet-stappen van die heylighe mannen volghen / my selven woerpende aen de voeten Jesu/ ende hem offeren mijnen gheest / siele ende lichaem / daer by de dry krachten mijnder siele/ op dat hy die wil vernieuwen ende ghebruycken tot sijnder eere ende glorie. Ick sal hem oock offeren het goudt der liefden/ die het al goedt maeckt ende verciert: den wieroock der devoter gheheden ende meditatien / die alle quaede reucken van gebreken ende passien doen vergaen: ende de myrrhe van penitentie ende mortificatie/ de welcke de sielen soo veel te profytelijcker is/ als sy den lichame moeyelijcker eñ pijnlijcker valt. Ooc offere ick hem/ende vernieuwe voor hem mijne dry gheloften: het gout der gewilligher armoeden: den wieroock der ghehoorsaemheydt: ende de myrrhe der suyverheydt. Ontfanght my (o Heere) naer uwe uytspraecke/ ende ick sal leven/ende en beschaemt my niet van mijne verwachtinghe.

Ps. 118. v. 116.

Besluyt. O H. moeder Godts Maria/ onse middelersse ende voorsprekersse/ wilt my doch leyden tot u lief kindeken

Je-

Jesum: eñ wilt mijne offerhande/eñ alle mijne gedachten/ woorden ende wercken hem aengenaem maecken door uwe heylighe verdienſten ende ghebeden: want ghy zijt naeſt Godt mijnen eenighen troost/ ende in u ſtelle ick mijne hope ende betrouwen. O Heere Jesu/ wilt doch mijne offerhande door de ſuyvere handen uwer heyligher moeder ontfanghen/ ende u laten behaghen.

MEDITATIE VIII.

Vande Suyveringhe Mariæ.

HEt eerſte bereydtſel. **Als voor.**

Het tweede bereydtſel. **Neemt de** Luc. 2.
hiſtorie vande ſuyveringhe Marie voor: hoe de weerdige moeder Godts met den H. Joſeph haren bruydegom gherepſt is naer Hieruſalem op den veertichſten dagh naer de geboorte ons Heeren/ende heeft haren eerſten ende eenighen ſone den hemelſchen Vader ghepreſenteert/ naer de ordinantie vande wet van Moyſes: offerende voor hem de ghewoonlijcke offerhande der armer menſchen/ een paer torteldupven/ oft een paer jonghe ghemeyne dupven. Ten ſelven tijde is daer inden Tempel oock ghekomen een oudt/ heylich ende rechtveerdich man

Simeon/door den H. Geest daer toe vermaent ende beweeght zijnde/ den welcken het kindeken in sijne armen ontfanghende / Godt ghebenedijt heeft / &c. Denckt nu dat ghy Mariam siet gaen door het slijck inden houden winter/ hebbende haer lief kindt gheladen op hare armen/ eñ Joseph beneffens haer: ende daer naer imagineert eenen schoonen tempel vol kostelijcheyts/ daer ghy veel persoonen vint/ eñ onder andere die twee in't Euangelie seer ghepresen/ Symeon ende Annam / noterende wat sy daer doen ende spreken.

Het derde bereydtsel. Bidt om gratie/ dat ghy dese mysterien wel mooght verstaen/ende dat ghy de deughden/die daer in begrepen zijn / naer het exempel van Christus/ Maria / Symeon ende Anna/ mooght naer volghen.

Het eerste poinct. Considereert met wat groote ootmoedighevdt ende devotie dat de moeder ons Heeren ghereyst is naer den tempel van Hierusalem (daer sy veertich daghen uyt ghebleven was naer de baeringhe / ghelijck de wet van Moyses de ghemeyne vrouwens belastede/ achtende hen soo langhe onsuyver/ hoe wel Maria die alder-suyverste maghet / soo wel naer de baeringhe als daer voren/ niet ghehouden en was in

Levit. 12.

die

die wet) op dat sy naer het bevel vande wet / haren eersten ende eenighen sone Godt den Vader soude presenteren / offerende voor hem eene offerhande / die de arme vroukens toestondt te offeren: niet uyt ghierigheydt oft spaerlijckheydt/ maer uyt armoede: want hoe wel sy ontrent een maendt tijdts te voren groote schatten ontfanghen hadde vande heylighe dry Koninghen/ die hadde sy alreede de arme menschen al uyt-ghedeylt / ende was wederom soo arm / als sy te voren plagh: want sy de ghewillighe armoede seer beminde. Alsoo sy door den heyligen Gheest (daer sy vol af was) verstont ende wiste / dat haren sone onsen Heere begeerde arm te zijn/ op dat hy ons al te samen door sijne armoede soude rijck maken. Dit merckende suldy de ghewillige armoede / naer het exempel Christi ende Marie groot achten / ende gheerne aennemen. Ende sult oock naer-volghen de groote ootmoedicheydt Marie/ de welcke eenen spieghel sonder smette zijnde/ heeft nochtans onderhouden alle wetten ende ceremonien vande onsuyvere vroukens/ om gheen uytsteecksel te maecken: jae om dat sy in haren groudt haer selven achtede voor de sondichste. Och hoe verre ben ick van alsulcken oodtmoedigheydt: ick weet dat ick onsuyver ben van her- 2. Cor. 8.

ten/ooghen/mondt/ghedachten eñ werc-
ken: ja dat meer is / dat ick vervult ben
met sonden : nochtans en ben ick niet
sorghvuldich om gereynicht te worde ı.
Jae al vermaent my yemant uyt liefde
van mijne ghebreken/ ick en wil my niet
verootmoedighen mijne schult belijden-
de:maer neme dickwijls qualijck / ende
ontschuldighe my selven / slachtende de
kinderen die grijsen alsmense wilt was-
schen. O Maria/ aldersuyverste maghet/
klaerder dan de sonne / schoonder dan de
mane / verwerft my gratie / ghy die vol
zijt van gratien/ dat ick Evam niet na en
volghe/ die na de sonden haer selven hoo-
Gen. 3. veerdelijck ontschuldighde : maer u/ die
altijdt vry zijt gheweest van sonden/ende
nochtans ootmoedelijck voldaen hebt
voor de sonden.

Het tvveede poinct. Considereert met
wat reverentie/ devotie/ende tranen uyt
liefde ghestort / den heylighen Symeon
dit kindenen van Maria ontfangen heeft
in sijne armen : hoe minnelijck hy't aen
sijn herte ghedruckt heeft / ende hoe me-
nich-vuldelijck ghekust. Want den hey-
lighen man sagh / dat de gheheele werelt
met ongheloove ende andere boosheydt
vervult was: die oneere die Godt daghe-
lijckx gheschiedde / ende het verlies van
soo menich duysent sielen/ die daghelijcx

ter

ter hellen daelden/ wonden ſijn herte bitterlijck. Hy wiſt ende verſtondt ſeer wel/ dat nicmandt de menſchen en koſt helpen oft verloſſen uyt de ſonden/ oft uyt de helle ende verdoemeniſſe/dan den ſone Godts: daerom hadde hy onſprekelijck groot verlanghen/ ende badt Godt ghedinerichlijck/dat hy ſoude komen de weereldt verloſſen. Hierom als den heyligen man nu ſagh dat ſijne begeerte volbracht was/ ende ſijne ghebeden ende traenen verhoort: ende dat hem ghegunt wierdt den ſone Godts ende verloſſer des weereldts niet alleen te ſien/ maer oock in ſijne handen ende armen te ontfanghen: 't en is niet uyt te ſpreken/ hoe ſijn herte met liefde/ devotie ende blijdtſchap ontſteken wert: hoe ſijne traenen vloeydden op het aenſicht ende lichaem van het kindeken/ hoe hy dat aen ſijn herte druckte/ ende hoe minnelijck ende menichvuldichlijck hy dat kuſte/ ſegghende met de minnende Bruydt: Ick heb hem gevonden die mijne ſiele bemint/ ick ſal hem houden ende in mijn herte ſluyten. Hier uyt leere ick/ met wat ootmoedigheydt/ reverentie/liefde ende devotie/dat ick behooren den Heere Ieſum te ontfanghen/ niet inde armen mijns lichaems/ maer inde armen mijnder ſielen: niet ſijn ſterfelijck/ maer ſijn glorieus lichaem. Cant. 3.

Want my en gheschiedt gheene mindere gratie / dan desen H. man gheschiedt is / als ic den Heere Jesum Godt eñ mensch volkomentlyc ontfange in het H. Sacrament: wanneer myn siele / met syn siele: myn lichaem met syn lichaem / mynen gheest met syne Godtheydt vereenight wordt / waer door ick een met hem worde. Daerom en behoore ick niet min liefde ende devotie te hebben in het ontfanghen van het H. Sacrament / dan desen H. Symeon heeft ghehadt / den Heere Jesum in syne armen ontfanghende. Maer wie sal my (o Heere Jesu) dese deughden gheven dan ghy? Ick bekenne (o Heere) dat niemandt bequaem oft weerdigh en kan zyn om u te ontfanghen / dan die ghy met uwe gratie weerdich maeckt: hierom soo bidde ick u door uwe oneyndelycke liefde / door de welcke ghy u ons hebt ghelaeten in het heylich Sacrament / ende bevolen dat wy u souden ontfanghen / dat ghy my tot uwe ontfanghenisse ende vereeninghe wilt bequaem maecken.

Het derde poinct. Considereert hoe Symeon met den heylighen Gheest vervult zynde / naer syne danckseggh inge heeft begonnen te prophéteren vande tribulatien / tormenten / ende teghenspreckinghen / die den Heere Jesu souden ontmoe-

moeten in dese weereldt : ende van het swaert der rouwen ende pijnen/ het welck soude doorgaen het herte vande alder-salighste moeder Jesu Maria. Waerom heeft Symeon dese woorden gesproken: En bedacht hy niet/dat het herte van die alderheyligste maghet door die woorden soude doorwont worden/ niet alleen op die stonden/ maer altijdt ende gedurighlijck: Hy en heeft dat uyt sy selven niet ghesept/maer den heyligen Gheest heeft hem die toekomende dingen gheopenbaert ende doen uyt-spreken. Waerom heeft Godt dat minnelijck herte van Maria/daer noyt sonden in en rusteden/ alsoo ghewondt met eene by-blijvende ende ghedurighe wee: Om dat de moeder haren sone soude ghelijck zijn/altijdt een onsienlijck cruys inwendich in haer herte draghende : ghelijck Christus haren sone noyt bij en was van inwendich lijden/ soo lange hy hier op der aerden was. Leert hier (mijne siele) hoe salich ende profijtelijc dat het is / hier met Jesu ende Maria ende alle Godts lieve Heyligen te lijden : ende hoe schadelijck dat het is / des weereldts ghenuchte ende solaes te hanteren / ende seght met den Propheet David: Ick heb verkoren verworpen te zijn in't huys van mijnen Godt/meer dan te woonen inde Ps. 83.

tabernakelen der sondaren. O Heere sterckt my ende alle menschen met de deught der patientie / op dat wy totten eynde mogen uytleydē / al wat ghy van ons wilt geledē hebbē / tot uwer hooghster eere / ende tot onse salighevdt.

Besluyt. O weerdighe moeder Godts Maria / wilt doch met uwe suyvere eñ onnoosele handekens / u lief kindt offeren het beste / dat ick hem te gheven hebbe / ende dat hy van my begheert / dat is / myn herte: op dat ick hem boven al ende in al beminne / my selven gheheel employere tot synen dienst: ende mynen eyghen wille ende eyghene liefde in alles afgaende / synen heyligen wille in alle dinghen mach volbrenghen / ende syne heylighe voetstappen wonelyck mach naer-volghen. O goedertieren Jesu / verhoort uwe lieve moeder voor my.

MEDITATIE IX.

Hoedat den Heere Iesus tvvaelf jaren out zijnde, verloren vvas, ende van synen ouders gevonden vvierdt in den Tempel.

HEt eerste bereytsel. Met berouw der sonden / eene ghemeyne voorbiechte. Daer na het ghebedeken / Komt heyligher Gheest, &c. Met intentie als boven.

Het tvveede bereytsel. De historie. Den Joden was bevolen / dat alle mans-per-

soo-

ſoonen dry mael s'jaers ſouden komen te Hierusalem / om te houden ende te celebreren dry hoogh-tyden / Paſſchen / Sinxen / ende de Kerck-wydinghe. Uyt deſe oorſaecke is Maria na Hierusalem ghereyſt (hoe wel de vrouwens onder het ghebodt niet begrepen en waren) met haer kindt Ieſus twaelf jaren oudt zynde / ende met Joſeph. Als daer alle dingen na de wet volbracht waren / ende die lieden vertrocken / ende wederom naer huys reyſden / ſoo is het kindt Ieſus in den Tempel ghebleven / ſonder de wete van ſyne ouders. Het welck ſy dry dagen langh met groote droefheydt ghesocht / ende ten laetſten weder ghevonden hebben inden Tempel van Hierusalem.

Het derde bereytſel. Ick ſal den Heere bidden / dat ick deſe hiſtorie alſoo mach mediteren / dat myn herte met ſalighe affectien beweeght worde / na het exempel van Ieſus ende Maria.

Het eerſte poinct. Mediteert ende overleght in u herte eerſtmael de onſprekelycke liefde Marie tot haer lief kindt. Het is natuerlyck dat een moeder haer kindt bemindt / beſonder haer eenigh kindt: ende boven al alſulcken eenigh / dat ſonderlinghe gratien ende perfectien heeft. Conſidereert hier uyt / dat de liefde onghelyck meerder is gheweeſt in Ma-

ria tot den Heere Jesum/dan in eenighe creature: want sy heeft hem bemint als haren eenighen sone/ die sijne menschelijcke natuere van haer alleen sonder vader heeft ontfanghen/ zijnde Godt ende mensch/ onepndelijck/ volmaeckt/ ende den oorsprongh van alle volmaeckthept. Gheene Heylighen en hebben opt den Heere Jesum soo bemint met bovennatuerlijcke liefde/ die upt de gratie Godts is spruytende/ als Maria: want gheene creature en is soo overvloedighe gratie gheghéven als Maria. Hierom soo en heeft oock niemandt soo groote liefde ghehadt als Maria: want de maete der gratien is de maete der liefden. Och ick ghevoele in my (het welck ick met bloedighe traenen wel sonde begheren te beklaghen/ waert my moghelijck) dat de liefde in my soo slap ende koudt is door myn eyghen schult/ om dat ick de liefde Godts tot my-waerts/ ende sijne weldaden soo slappelijck ter herten neme/ ende daer op niet en peyne oft meditere dach ende nacht: ende om dat ick my sijne gratie onbequaem make door de liefde myns selfs/ ende door veel ongheordineerde affectien ende passien/ die upt de eyghen liefde zijn spruytende. O Heere Jesu/ neemt van my de liefde myns selfs/ende schenckt my uwe

liefde.

lieſde. Ick bekenne dat ick niet weerdigh en ben uwe lieſde te hebben / noch om uwe lieſde te bidden : maer Heere / ghy zyt weerdich van my ende van alle uwe creaturen bemint te worden : jae ghy dreyght my te verdoemen / iſt dat ick u niet en beminne : ende ghy beveelt my / dat ick uwe lieſde boven alle dinghen ſoude begheren. Hierom bidde ick u (o Heere) wilt my doch geven het welck ghy van my begheert / dat is / uwe lieſde: want ick en kan u die niet gheven / ten zy dat ick die eerſtmael van u ontfange. O Maria vol van gratien / die door lieſde zyt brandende boven Seraphinen / ende te vol lieſde zyt van binnen ende van buyten / als eene levende Arcke des Heeren : verkryght my gratie / dat ick de eyghene lieſde myns ſelfs te gronde mach ſterven / ende de lieſde Godts daghelyck volkomelycker mach verkrygen.

Het tweede poinct. Conſidereert nu de onſprekelycke droefheydt / die Maria heeft ghehadt / als ſy den Heere Ieſum verloren heeft / ende dry daghen langh met ſeer groote benautheydt heeft ghe-ſocht. Het is gheloofly ck / dat ſy binnen die dry daghen niet en heeft gheten oft ghedroncken / oft ghe ſlapen: maer dat ſy doorgaens haer lief kindt gheſocht heeft met ontallycke traenen ende ſuchten /

seggende: O myn kindt/ waerom hebdy my verlaeten? Waer mede heb ick dit verdient? Is dit het sweert / daer Symeon af spraeck / dat myne siele soude doorgaen? Och ick hebbe van dien tydt af wel ghevreest / dat my eene sonderlinghe swarigheydt naecken de was. O vader der barmhertigheden / ende Godt van alle vertroostinge / gheest my uwen ende mynen sone wederom. Den heyligen Gheest/ om de heylige maget ende moeder Christi te vertroosten / ende van hare groote droefheyt een eynde te maken / heeft haer inghegheven / dat sy haren sone soude soecken in syn eyghen huys / dat is / inden Tempel / daer den Heere Christus naerderhandt af seyde: Myn huys is een huys des ghebedts. Het welck als sy gedaen hadde/ soo heeft sy hem daer ghevonden in't midden der Doctoren: met soo groote blydtschap/ dattet niemanden moghelyck waer met woorden uyt te spreken / oft in't herte te gevoelen: want hoe wy eenich dinc meer beminnen / hoe wy meer bedroeft zyn als wy dat verliesen: ende hoe de blydtschap oock meerder is / als wy dat wederom vinden. Nopt creatuere en beminde eenich dinck soo seer / als Maria haer kindt: daerom en hadde nopt yemandt alsulcke droef heydt als Maria

in't

in't verlies van haer kindt: noch oock alsulcke blijdtschap als Maria hadde/ doen sy haer lief kindt wederom vondt. O mijne siele/leert met Maria den Heere Iesum sorghvuldelijck soecken/ als ghy hem verloren hebt: het zy dat ghy sulckx verdient hebt door quaede bewaeringhe uws herten/ ende gheongheordineertheyt der affectien/ daer ghy de gratie van devotie dickwijls door verliest: het zy oock dat ghy gheen reden en weet waerom ghy de soete tegenwoordicheyt uws bruydegoms moet derven. Al is de reden u onbekent/ sy en is den bruydegom niet onbekent: welcke anders geen en is dan de glorie Godts ende uwe saligheydt. By aldien ghy u dan verootmoedight/ ende den bruydegom getrou blijft/ u selven onweerdigh kennende sijner visitatie/ eñ niet te min die ootmoedelijck ende vierighlijc soeckende: troost u dan met het verlies van Maria/ ende volght haer exempel/ segghende: Ick hebbe by nachten ghesocht hem die mijne siele bemint. Ick heb hem langhen tijdt ghesocht/maer niet gevonden. Ten laetsten heb ick hem gevonden/als ick al was voorby ghegaen: ick heb hem ghehouden/ ende ick en sal hem niet laeten gaen. Cant. 3.

Het derde poinct. Als den Heere Iesus

ghevonden was inden Tempel van sijne ouders/ is hy met hen gereyst na de stadt van Nazareth / daer sy woonachtich waren/ ende hy was hen onderdanich. God/ wien alle Enghelen ghehoorsaem ende onderdanich zijn / was Maria onderdanich / ende niet alleen haer / maer oock Joseph om harent wille/ loopende neerstelijck al waer hy van Maria oft Joseph ghesonden wierdt. O mensch / die maer aerde en zijt / leert aen uwen Heere ende Godt onderdaenigh zijn: buyght u onder uwen Schepper / ende onder de ghene die sijne plaetse bewaren : jae onder alle menschē metter herten. Schaemt u dat ghy u selven soudt verheffen boven eenighen mensch / naedemael Godt hem gheboghen heeft onder den mensch. Soo dickwijls als mijne hoovaerdighe nature haer boven pemanden wilt verheffen/ oft haer onder de ghehoorsaemheyt qualijck wilt booghen / soo sal ick haer neerdrucken met dit exempel Christi / ende sal haer praemen tot ghewilligheyde ende simpele ghehoorsaemheydt/ sonder welcke noch sijn verheydt/ noch gheene andere deughden Godt en behaghen. O Heere Jesu / ghy hebt van uwe jonckheydt af tot in't eynde uws levens / ons sonderlinghe gheleert die deught der ghehoorsaemheydt : gheeft my gratie/ dat

ick

ick mijnen eyghen sin/ wille ende goedt-
duncken in alle dinghen mach afgaen
ende versaecken/ende dat ick inden geest
ende inde waerheydt mach segghen : O Ps. 107.
Godt mijn herte is bereyt/ mijn herte is
bereyt: spreeckt Heere tot mijne siele in-
wendich door uwe inspraken / ende uyt-
wendigh door uwe dienaers : want uwe
dienstmaecht hoort/ bereydt zijnde ghe-
hoorsaem te zijn tot in mijn doodt.

Besluyt. O Maria H. moeder Godts/
ghy hebt in dese wereldt geleeft in groo-
te ende gheduerighe droefheydt ende be-
nautheydt / om dat ghy met alle teghen-
heydt beproeft zijnde/ soudt mede-lijden
hebben met alle menschen / die in lijden
ende verdriet zijn / als eene ghetrouwe
moeder der bermhertigheydt / ende om
dat wy in allen noot onse toevlucht sou-
den tot u nemen / als tot onse Advoca-
tersse ende middelersse. Wilt doch den
schoot uwer bermhertigheydt / die ghy
voor niemanden en sluyt/ oock voor my
open doen/my in alle lijden vertroosten-
de ende te hulpe komende / besonder als
ick de teghenwoordigheyt ende vertroo-
stelijcke visitatie mijns bruydegoms
moet derven / het welck alle ander lijden
te boven gaet. Verkrijght my dan oot-
moedighe patientie/ ende vierighe devo-
tie om hem wederom te soecken / ende

door

door uwe hulpe ende ſyne ghenade hem te vinden / ſomtyds met u inden Tempel / ſomtyds met de bruydt inden wyn-
Cont. 2 kelder / oft inde ſlaep-kamer. O Heere Jeſu keert u dan tot my / ende ick ſal leven: thoont my u aenſchyn / ende ick ſal ſaligh zyn.

MEDITATIE X.

Van den Doope Chriſti.

HEt eerſte bereydtſel. Als voor.

Het tweede bereytſel. Peynſt dat ghy den Heere Jeſum onder de Publicanen ende ſondighe menſchen ſiet doopen van Joannes inde riviere genoemt de Jordane: ende ſoo hy uyt die riviere ghegaen is / dat ghy over hem ſiet den hemel open gaen / ende eene duyve op hem vallen ende ruſten: ende laet u dunc-ken / dat ghy eene ſtemme hoort uyt den hemel / ſeggende: Dit is myn een wel beminden ſone / daer ick myn behaghen in hebbe: hoort hem.

Het derde bereytſel. Bidt Godt / dat ghy deſe verholentheden mooght verſtaen / ende daer door beweeght worden met ſa-lighe affecten.

Het eerſte poinct. Onſen Salichmaecker ontrent dertich jaren oudt zynde / is uyt

Gali-

Galileen ghekomen naer Judeen in den winter / alleen / bloots hoofts ende barboets / om daer te leggen het fondament van onſe ſalighepdt. Hy is ghekomen aen de Jordane / daer S. Jan was doopende de Publicanen ende andere ſondaers. Joannes hem ſiende / heeft geſeyt: Siet het Lam Godts : ſiet die de ſonde des weereldts wegh neemt. Ende hy ſeyde tot den Heere Jeſum: Ick behoore van u ghedoopt te worden / ende komt ghy tot my? Onſen Heere antwoorde: Laet het nu alſoo gheſchieden / want het betaemt / dat wy ſoo doende / alle rechtveerdighepdt vervullen : dat is gheſeyt / ſoo S. Ambroſius leert) wy moeten met onſe exempelen de menſchen voor-gaen / ende van ons ſelven beghinnen te doen / dat wy van andere willen ghedaen hebben. Siet / myne ſiele / wat fondament uwen Salighmaecker ghelept heeft / als hy de H. Kercke begonſt te bouwen: eene wonderlycke diepe ootmoedighepdt. Hy / die d'alderonnooſelſte Lam is / heeft begheert ghedoopt / dat is / gheſuyvert te worden van ſynen dienaer / die ſelve behoefde gheſuyvert te zyn : hy quam alleen / bloet-hoofts ende barboets / van wiens glorie de hemelen ende de aerde vol zyn. Hy ſtondt in het midden vande Publicanen ende ſondighe menſchen /

Matth. 3.
Marc. 1.
Luc. 3.

Ioan. 1.

ver-

verwachtende teghen dat hy soude konnen aengheraken / om oock ghedoopt te worden/ als oft hy eenen van haers ghelycke waer geweest. Wie soude gemeynt hebben dat hy den sone Godts waere Den schepper ende regeerder van al: Besiet nu selven/ende aenmerckt (myne siele) wat fondament ghy gelept hebt van een geestelyck leven. Hoe komt het/ dat ghy in't optimmeren oft voortsgaen in deughden soo qualyc voordert? Waer by komt het / dat ghy soo qualyck standt houdt/ ja wederom valt/wat ghy getimmert hebt? dat is / waerom valt ghy soo dickwyls/verlaetende goedt propoost? Om dat u fondament niet goedt en is: ghy en zyt niet diep ghenogh ghesonken inden grondt der ootmoedighepdt. Hier uyt komt meest al uwe onghestaedighept/ slaphepdt/ ongeordineerthept/ kleyne patientie / ende onvromighepdt in't stryden. Soo ist dan van noode (myne siele) dat ghy wederom beghint met een beter fondament / wildy dat uwen arbepdt niet verloren en gae / altydt biddende ende arbeydende om eene waerachtighe ende diepe ootmoedighepdt te verkryghen. O Heere Jesu / ghy hebt
Matt. 11. gesept: Leert van my/want ick ben sachtmoedich ende ootmoedich van herten/ ende ghy sult u sielen rust vinden: Heere

ick

ick beghere dese lesse altijdt t'onderhouden ende te volbrenghen: maer want ick sonder u niet en vermach/ gheeft my het volbrenghen van uwe leeringhen ende gheboden/ ende ghebiedt wat ghy wilt.

Het tvveede poinct. Considereert / dat onsen Saligh-maecker sijne heylighe kleederen heeft uytgedaen / om van Joannes ghedoopt te worden: ghelijck de andere die gedoopt souden worden / hen oock ontkleedden. Hy is inde koude riviere gegaen op den sesten dagh van Januarius: ende hy is ghedoopt van S. Jan den Dooper. O Heere Jesu/ waerom hebt ghy willen ghedoopt ende ghesuyvert worden/ die de fonteyne zijt van suyverheydt? De ghesonde en behoeven de medecijne niet / maer de siecke: ende die suyver zijn en behoeven niet gewasschen te zijn / maer wel die onreyn zijn: Heere / ick weet wel dat ghy den Doop niet en behoefde voor u selven / ghelijck ghy ooc niet en behoefde mensch te worden / oft te sterven: maer het is al voor my / wat ghy gedaen ende geleden hebt. Ghy zijt ghedoopt voor my: ja ick ende alle Christene menschen zijn gedoopt in u ende met u: want door het aenraecken van u heyligh lichaem hebdy het water die kracht ghegheven / dat het de sielen der menschen kan suyveren / als de be-

Matth. 9.

hoor-

hoorlycke forme van doopen daer by ge-
voeght wordt. Als ghy Joannes de
macht hebt ghegheven om u te doopen
(hoe wel hy van so selven niet weerdigh
en was om alsulcks te doen) soo hebdy
allen dienaers der H. Kercken/ hoe arm
van deughden / jae hoe quaedt ende son-
dich sy ock zijn/ de macht ghegeven om
de menschen uwe gratie uyt te reycken/
diese begheren: want uwe gratie en is
niet gebonden aen uwen dienaer / maer
ghy gheeft die door de heylighe Sacra-
menten. O ghenaedighe Heere/ ick love
ende dancke u/ dat ick den H. Doop ont-
fanghen hebbe / waer door ick een lidt
der H. Kercken ghewonden ben/van son-
den ghesuyvert / ende met uwe gratien
begaeft: verciert met uwe verdiensten/
een kindt Godts / eenen Tempel der H.
Dryvuldighevdt / ende een toekomende
erfgenaem des eeuwigen levens. Maer
ick beklaghe uyt den grondt myns her-
ten / dat ick uwe gratie inden H. Doop
ontfanghen wederom verloren hebbe:
dat ick de beloften / die ick u doen gedaen
hebbe/niet ghehouden en hebbe:ende dat
ick het wit kleedt der onnooselheyt ende
rechtveerdighevt / dat my doen gegeven
is/deerlyck besmet hebbe met myne lee-
lycke ende menichvuldighe sonden. O
Heere het is my leet / het is my van her-

ten

ten leedt: o Heere/ ghenaede ende gheen recht. Ick keere my/ ende appellere tot het H. Sacrament der Penitentien/ biddende/ dat ghy daer door my in ghenade wilt ontfanghen/ ende alsoo wilt suyveren in u H. bloedt/ dat ick het wit kleedt in het H. Doopsel ontfanghen/ suyver ende onghescheyndt mach brengen voor uwen rechter-stoel.

Het derde poinct. Als den Heere Iesus ghedoopt was/ is terstondt upt het water ghegaen/ ende hy heeft hem gekleet/ ende synen hemelschen Vader gedanckt/ ende voor ons ghebeden. Den hemel is Luc. 3.
boven hem open ghegaen: den heyligen Gheest is sienlijck op hem neder-ghedaelt inde ghedaente van eene duyve/ ende daer is eene stemme ghekomen upt den hemel/ seghghende: Dit is mijnen beminden sone/ daer ick mijn behagen in hebbe/ hoort hem. Den Vader door dese stemme/ ende den H. Gheest rustende op den Heere Iesus/ ghaven ghetuyghenisse/ dat hy den sone Godts is/ ende den Salighmaecker des weerelts: om dat alle menschen in hem souden ghelooven ende ghehoorsaem zijn. O mijne siele aenmerct wien ghy schuldich zijt te hooren/ te beminnen/ te dienen/ ende ghetrouw te zijn. Niet de wereldt/ die onghestaedigh ende bedrieghlijck is/ u val-

schelijck aenlacchende ende kussende/ u verradende/ende den duyvel/om eeuwelijck ghetormenteert te worden/ u leverende: ghelijck Judas onsen Heere met eenen kusse verraden heeft. Noch ghy en sult niet luysteren naer den lust van u vleesch ende oude bedorven natuere/ die niet anders en is dan aes der wormen/ eenen nest der sonden / een instrument des duyvels / een spot vande fortuyne/ eenen leger der miserien/ ende eene voetbanc des doots. Maer hoort uwen minnaer / uwen bruydegom / u leven / ende uwe saligheydt: hoort sijnen raedt ende gheboden: hoort hem/als hy u verblijdt/ ende als hy u kastijdt: hoort wat hy in u sal spreken: ende hoort wat hy door sijne dienaers u sal ghebieden / segghende met den Apostel: Heere wat wildy dat ick doen sal? ende hoorende sijne antwoorde: Gaet tot Ananias/ die sal u segghen/ &c.

Besluyt. O Heere Jesu Christe / ick arme creature van u ghemaeckt / om u inder eeuwigheydt te aenschouwen / ben door uwe ghenaede van Christene ende Catholijcke ouders gheboren/ende noch ghenaedelijcker door den H. Doop herboren. Ick bidde u door de selve ghenaede / dat uwe gratie my noyt en beghevе/ maer altijdt by-blijve ende verstercke in

Act 9.

den

den perijckeloosen wegh van mijne pelgrimagie / op dat ick door eene onghevenſde ende ſimpele ootmoedigheydt/ door ghewillighe ende volherdighe ghehoorſaemheydt / door eene ſtercke ende vierighe liefde/ uwe heylighe voet-ſtappen volghende / mach bequaem worden/ u inder eeuwicheydt te ghenieten. O H. moeder Godts/ ende alle Heylighen/die uyt alle perijckelen verloſt / ende inde vrije haven der eeuwigher ſalicheyt ontſanghen zijt / hebt medelijden / ende bidt voor ons.

MEDITATIE XI.

Hoe dat Chriſtus ghevaſt heeft, ende ghetenteert is inde vvoeſtijne.

HEt eerſte bereydtſel. Als voor.

Het tvveede bereydtſel. Terſtondt naer dat Chriſtus ghedoopt was / heeft den heylighen Gheeſt hem gheleydt inde woeſtijne. Ende als hy veertich daghen ende veertich nachten ghevaſt hadde/ ſoo is den duyvel daer ghekomen/ende heeft hem ghetenteert: maer den duyvel de nederlaghe hebbende/ heeft hem verlaeten/ ende de Enghelen zijn ghekomen / ende hebben Chriſtum ghedient. Matth. 4. Marc. 1. Luc. 4.

Het derde bereydtſel. Ghebedt/ dat ghy

dese historie mediterende / moght salichlijck beweecght worden om Christum nae te volghen inde woestijne / ende naer sijn exempel te vasten / ende vromelijc te strijden.

Het eerste poinct. Christus is terstondt / naer dat hy ghedoopt was / ghelept banden heyligben Gheest inde woestijne: die door de teghenwoordighepdt Christi gebenedijdt is / ende is daer naer geworden eenen lust-hof des Heeren / ende eene genoechlijcke woon-stede der heyligher menschen / ghelijck Isaias gheprophecert hadde: want in't beghintsel der H. Kercken zijn veel duysentich menschen upt de wereldt vertrocken naer de woestijnen van Palestinen / Egypten / Schptien / &c. om aldaer een afgheschepden leven (vry van alle perijckelen der sonden / ende van alle sorghvuldicheyt eñ moeylijckheydt van dese weereldt) in alle heylicheydt ende perfectie naer exempel Christi te leyden: daer sy alle uptwendighe dinghen / jae oock by-naer hen selfs vergaeten / ende anders niet en dachten dan op Godt / ende anders niet en begeerden dan volkomelijck met hem vereenicht te worden: dickwijls overvloedighe tranen schreyende / upt groot verlanghen om ontbonden te worden / ende met Christo te zijn. O mijne siele / uwen

Isai. c. 51. v. 3.

bruyde-

bruydegom heeft u gheroepen uyt de sondighe werelt / die als Sodoma ende Gomorrha ontsteken is met den brandt der quader wellusten/ende naemaels sal met den helschen brandt ghestraft worden : ende hy heeft u gheroepen tot een afgheschepden Kloosterleven : om dat ghy u volck ende het huys uws vaders verghetende/ soudt in u selven eene woestijne maecken / in u selven dickmaels gaen ende ghedurichlijck woonen: uwe sinnen ende begheerten oft passien bedwinghen: u verstandt daghelijckx oeffenen om volmaeckter kennisse te krijgen van Godt : ende uwen wille / om hem te beminnen ende aen te hanghen. In sulcker voeghen sultgy u inwendich met hem vereenigen/ ende door de liefde u in hem transformeren : dat is het eenich dat hy van u begheert. O Heere Jesu/ghelovet moet ghy zijn inder eeuwighevdt / dat ghy mijne siele vande doodt / mijne ooghen vande traenen / ende mijne voeten vanden val der sonden ende der eeuwigher verdoemenisse verlost hebt: als ghy my uyt de wereldt gheroepen hebt / tot uwen heyligher dienst. Ick hope / dat ick voortaen met de hulpe van uwe gratie / mijnen roep alsoo sal waer nemen/ dat uwe weldaden aen my niet en sullen verloren zijn. Psal. 114

Het tvveede poinct. Den Heere Jesus heeft inde woestijne ghevast veertich daghen ende veertich nachten. Het beginsel van alle uytwendighe wercken Christi / die vande Euangelisten beschreven zijn/is vasten. Myne siele / dat is eene leeringhe voor u / dat ghy voor al moet strijden teghen de gulsichepdt ende quade sinnelijcke begheerten van onnoodsakelijcke spijse oft dranck: want soo wie sy selven daer in niet en sterft oft mortificeert / die en derft niet dencken / dat hy in andere gebreken sy selven sal konnen mortificeren oft verwinnen. Dat heylich lichaem Christi / het welck noyt weder-spannich en was teghen den H. Gheest / heeft ghevast: om dat ghy uwe natuere / die gantsch bedorven ende weder-spannich is / met vasten ende abstinentie sout temmen / soo veel als die ghesonthepdt verdraeght. Na dit exempel Christi hebben heylighe menschen haer lichaem soo wevnich ghegheven van noodruft / dat het te verwonderen is / hoe sy konden blijven leven. Sommighe hen onderhoudende op kruyden ende wortelen / die sy inde woestijnen vonden: soo dat men met recht soude moghen seggben / dat het aerdtsche Enghelen / oft hemelsche menschen waren: want sy en wilden gheenen tijdt besorght zijn voor het lichaem /

haem / maer alleen besteedden sy dien in contemplatien/liefde/ende begheerte der hemelscher dinghen. Dit is de hooghste volmaecktheydt / daer tene sterffelijcke creaturen sonde moghen toegheraecken/ als sy al verlaet ende versmaet wat tijdelijck ende verganckelijck is / ende haer selven mede: der natuere niet meer ghevende dan den noot en verepscht / ende altijdt arbeydende om eenen gheest met Godt te zijn. O mijne siele/dit is het wit daer ghy moet naer schieten: dach ende nacht sult ghy practiseren / hoe ghy tot dese volmaecktheyt sondt moghen geraken. Daer toe sullen u sonderlinge voorderen ende behulpich zijn salighe meditatien van het leven ende lijden Christi/ de Legenden der Heyligher/ende het lesen van andere devote boecxkens / met een cloeck waernemen uws selfs / ende afsterbinghe der eyghen liefde. O Heere Jesu / wanneer sal dat zijn? wanneer sal ick wel gestorven zijn? wanneer sal ic een Geest met u zijn? wanneer suldy behagen / vrede ende vreught in my hebbē?

Het derde poinct. Als den Heere Jesus veertich daghen ende veertich nachten ghevast hadde / soo heeft hy honger gehadt: ende den tenteerder is tot hem gekomen / ende heeft hem tot zijn repsen getenteert: maer onsen Heere heeft hem

verwonnen ende wech gejaeght: ende de Engelen zijn tot hem gekomen / eñ hebben hem ghedient. Ecne wondere sake! den duyvel is soo stout ende vermetelijck/dat hy den sone Godts heeft derren tenteren: Wat is tenteren? Het is arbeyden ende sijn beste doen om tot doot-sonde te brenghen: welcke doodt-sonde den menschc maeckt eene slave des duyvels/ eenen vijandt van Godt / ende een kindt der eeuwigher verdoemenissen. Hier toe heeft den duyvel dē sone Gods soecken te brengē. Dit is Christo swaerder gheweest om te verdraghen/ dan alle de pijnen die hem de Joden aengedaen hebben: want die heeft hy gheerne gheleden / om dat de eere sijns vaders ende onser salichevdt daer door sonde volbracht worde: maer dat hy tegen den wille sijns vaders sonde doen/ eñ teghen sijne H. wet sonde rebelleren (ghelijck den duyvel hem te voren leyde) dat was hem boven maten verdrietich om te hooren ende te lijden. Niet teghenstaende hy heeft den duyvel toeghelaten / dat hy alsulcken stoutichevdt teghen hem sonde ghebruycken / tot onsen troost/ende om ons te leeren/ dat wy niet te seer verslagen en souden zijn als wy met verscheyden tentatien beproeft worden: noch andere die getenteert worden/ niet en sou-

Matth. 4.

den

den verſmaeden: want de tentatien worden ons ghegheven om ons te verootmoedighen / ende onſe kranckheydt te kennen: oock om dat wy ons hertelijck ſouden tot Godt keeren / ſijne hulpe begherende: ende om dat wy in goede oefeninghen ſouden vierich zijn / ende daer in volherden. Beſonder heeft onſen Heere oock willen ghetenteert worden / op dat hy door ſijne victorie den vijandt ſoude onſterck maecken / ende wy hem lichtelijcker ſouden konnen overwinnen met ſijne hulpe / midts ghebruyckende alſulcke wapenen / ghelijck onſen Salichmaecker doen ghebruyckt heeft. O mijne ſiele / naerdemael ghy ſonder ſtrijdt niet en kondt leven in deſe wereldt / ſoo wapent u met de wapenen Godts / op dat ghy moght blijven ſtaen inden quaden dach der tentatien: zijt afgeſcheyden / ende ſchouwt alle oorſaken vaſt eñ kaſtijt u vleeſch / bidt Godt hertelijck ende gedurichlijck / ende oeffent u in goede meditatien. Ende als ghy tentatien ghevoelt / weerſtaet die terſtondt met eenen yever / u ſtellende voor de eere Godts ende uwe ſalicheydt. Ende ſeght met devotie: O vader / laet ons niet vallen in bekoringe / maer verloſt ons vãden quadẽ. O Heere komt my te hulpe: o Heere kõt terſtont eer mijn ſiele ſterft.

Besluyt. O Heere Jesu/die op deser wereldt voor my ghekomen zyt / om den duyvel te verwinnen / ende hem syne kracht te benemen : ick bidde u/maeckt my deelachtich uwer heyliger wercken/ die ghy inde woestyne ghedaen hebt. Ende gheeft my gratie ende sterckheyt/ om alle listen des vyants te weerstaen/ de wereldt te versmaden / ende my selven te verwinnen: ende alsoo uwe heylighe voetstappen te volgen: dat uwe heylighe Enghelen nae myne doodt myne siele sonder belet van mondt ten hemel moghen voeren door uwe heylighe verdiensten.

MEDITATIE XII.

Van het Avondtmael des Heeren, ende van de overgroote liefde die hy ons daer in bevvesen heeft.

HEt eerste bereytsel. De gemeyne voorbiechte met beroum der sonden: daer na het ghebedeken: Komt H. Gheest, &c. met intentie als voor.

Het tvveede bereytsel. Imagineert/ dat ghy voor een spleetjen oft gaetjen den Heere Jesum met syne twaelf Apostelen aende tafel siet sitten in een groot Salet: daer hy door syne almachtighe voor-

Matt. 26
Marc 14.
1 Cor. 11
Luc. 22.

woorden / broot ende wijn verandert in ſijn eyghen vleeſch ende bloedt / ende gheeft dat ſijne Apoſtelen te eten ende te dꝛincken: hen bevelende alſulcx hem nae te doen tot ſijnder ghedenckeniſſe.

Het derde bereydtſel. Bidt Godt dat ghy eenichſints mooght begrijpen ende gevoelen de onſprekelijcke liefde die onſen Salichmaecker ons heeft gethoont in't inſetten ende achterlaeten ſijns ſelfs in het H. Sacrament.

Het eerſte poinct. Die oprechte liefde heeft / ſoeckt altijdt oorſaken om deught ende vrientſchap te doen den genen die hy bemint. Alſulcke getrouwe ende oprechte liefde hebdy ons bewesen (o alderminnelijckſten Ieſu) want naer ſeer veel ende groote weldaden / die wy van uwe goethevdt ontfanghen hebben / namentlijck dat ghy ons naer uwe gelijckeniſſe hebt ghemaeckt ende gheſchaepen / ende tot noch toe hebt bewaert / geregeert / ende onderhouden: dat ghy om ons te verloſſen zijt menſch gewoꝛden: ende nae meer andere weldaden / die niet al getelt en konnen woꝛden / ſoo en heeft uwe liefde noch niet gheruſt / noch ſy en is niet verſlapt om onſe ſonden ende ondanckbaerheydts wille: maer ſy is hoe langher hoe meer ontſteken in het foꝛneys van u minnelijck herte: het welck

ghy

ghy te kennen gaeft aen uwe heylighe Apoſtelen in u laetſte Avondtmael / ſeghende: Begherende heb ick begheert dit Paeſch-lam met u. l. te eten / eer dat ick lijden ende ſterben ſal. Ende metter daedt hebdy terſtondt u ſelven gheheelijck ende volkomelijck ons ghegheven tot ſpijſe ende dranck in het H. Sacrament. Het welcke de meeſte / koſtelijckſte ende ſalichſte gave is / die ghy uyt den ſchat van uwe oneyndelijcke goethevdt ons noch ſterffelijck zijnde / hebt mogen gheven. O myne ſiele / wat liefde ende danckbaerheyt ſuldy uwen bruydegom hier voor-bewijſen? En merckt ghy niet hoe dat Godt den Vader ende den Sone ſchijnen te ſtrijden / wie van beyden u de meeſte liefde ſal bewijſen. Den Vader ſchenckt u uyt liefde ſijnen eenigen Sone: den Sone ſchenckt u uyt liefde ſijn eyghen vleeſch ende bloedt. O myne ſiele ſtrijdt ghy oock ende doet u beſte / om den Heere met eene bloote / ſuyvere ende ſtercke liefde aen te hanghen: want liefde en kan niet vergolden worden dan met liefde. O alderminnelijckſten Jeſu / wilt doch myn herte ontſteken met het vyer uwer heyligher liefden / op dat ick door liefde ende met liefde u ghebenedijde lichaem mach ontfanghen / daer ghy uyt on-eyndelijcke liefde

Luc. 22.

my

my toe noodet ende vermaent.

Het tvveede poinct. Die oprechte liefde heeft / begheert in't herte ende inde memorie van sijnen beminden gheprent te zijn : daerom gheven alsulcke beminde malkanderen ghedenckenissen / als een van beyde vertreckt. Alsoo heeft den Heere Iesus ghedaen: als hy korts daer nae soude vertrecken naer sijnen hemelschen vader/soo heeft hy sijne lieve bruyt de heylighe Kercke tot eene eeuwighe memorie ghegheven den alderkostelijcsten pandt sijns eyghen lichaems : waer af hy voor sijn af-scheyt seyde/ als hy sijne bruydt alsoo beschoncken hadde/ende haer soude adieu segghen : Soo dicwijls als ghy mijn lichaem sult offeren/ nuttē oft uyt-reycken / soo doet dat tot mijnder gedenckenissen: dat is/zijt daer door ghedachtich de onghemeten liefde / die ick tot u draghe/ alle de weldaden die ick u soo mildelijck ghegheven ende bewesen hebbe / ende alle dat swaer lijden dat ick voor u gheleden hebbe. O onsprekelijcke liefde! o troostelijcke memorie! niet alleen het herte verheugende/maer oock de siele met gratien vervullende : want die memoriale ghifte en is anders niet dan den Heere selfs / diese ghegheven heeft / te weten Christus / met alle sijnen arbeydt/tormenten ende verdiensten/die

Luc. 22.

hy

hy altemael schenckt de siele / de welcke met hem vereenicht wordt door het ontsanghen van het H. Sacrament/daer na dat de siele ghedisponeert ende berept is om hem te ontsanghen. Wie heeft opt hooren spreken van alsulcken levende ende krachtighe memorie? daer den Koninclijcken Propheet af ghepropheteert hadde: Den genaedigen ende barmhertighen Heere heeft eene memorie gedaen van sijne wonderlijcheden: hy heeft spijse ghegheven den ghenen die hem vreesen. O soetē Jesu/ghy zijt machtich/ ende uwen naem is heylich: ghy hebt u selven ons gelaten tot eenen troost/ende tot eene lieffelijcke memorie/om daer by te ghedencken uwe liefde ende alle uwe wonderlijcke wercken / die ghy upt liefde voor ons hebt ghevrocht. Ick bidde u door de selve liefde / ende door de ghebeden ende verdienslen van uwe alderheylichste moeder/ wilt in my uwe armste creaturе oock wat wonders wercken/myne siele weerdich maeckende om uwe alderhooghste Majestept heden te logeren: want daer door sal uwe moghenthepdt ende goedthepdt te meerder in my blijcken / hoe ick van my selven onweerdigher ben om u te ontsanghen.

Ps. 110.

Het derde poinct. Die oprecht lief heeft/ begheert sijnen beminden teghenwoor-

dich

dich te hebben / ende kan qualijc verdraghens sijs beminden langhdurighe absentie. O aldergetrousten minnaer ende bruydegom onser sielen/ om die oorsake hebt ghy voor u vertreck inghestelt het H. Sacrament/ daer ghy waerachtelijck met siele/ lichaem ende Godtheydt in begrepen ende teghenwoordich zijt: om dat ghy / soo langhe als de wereldt sal staen/altijdt door sulcken middel by uwe lieve bruydt de H. Kercke soudt blijven/ ende met haer in dese wereldt woonen/ niet teghenstaende dat ghy ten hemel zijt ghevaren/ ende sit aende rechte hant uwes Vaders. Dat is een seker teecken ende ghetuyghenisse vande liefde ende vande begheerte die ghy hebt/om altijdt by ons te zijn ende te blijven: want uwe groote liefde tot ons en konde niet verdraghen/ dat ghy soo lange van ons soude verscheyden zijn. Wy en hebben oock geen klagen/ dat ghy ons verlaten hebt/ al zijdy ten hemel ghevaren: want wy hebben u soo waerachtich ende alsoo volkomelijck teghenwoordich als de Apostelen deden / die met u converseerden/ hoe wel onder andere ghedaente. O hoe klaerlijck blijckt hier in uwe oneyndelijcke goetheydt/ moghentheydt/ ende wijsheydt! Uwe goedtheydt thoont ghy als ghy onsen Godt u selven soo liberae-

lijck

lijck / schenckt aen ons ellendighe ende verworpene creaturen. O we moghenthepdt blijckt daer in / dat ghy u selven Godt ende mensch volkomelijck gheeft onder de ghedaente van een broyken: eñ al wordt die ghedaente gebroken in veel kleyne stuckkens / ghy blijft nochtans in elck stuckken gheheel. O we wijshepdt blijckt / als ghy het leven / dat de eerste menschen door spijse verloren hadden / ons wederom geeft door dese hemelsche spijse: ende als ghy teghen ons bedorven vleesch / daer alle sielen door ghevelst worden die dat aenraecken / ons gheeft u ghebenedijt lichaem / dat alle sielen gheneest die weerdichlijck daer mede vereenicht worden. O mijne siele / gaet nu met oprechte vierighe liefde ende devotie tot uwen bruydegom / wiens ghenuchte is te zijn met de kinderen der menschen: ontfangt hem eerweerdelijc / op dat ghy met hem een wordt. O soeten Jesu / fonteyne van alle goedthepdt ende liefde / ick bidde u door de liefde / daer ghy u ve heylighe kercke mede bemint / laet my doch nu gheheel een worden met u / dat ick voortaen anders niet en wille oft en begeere / dan soo ghy wilt: op dat ick levende oft sterbende nimmermeer en mach ghescheyden worden van u.

Prou. 8.

Besluyt. Den H. Hilarius heeft een

jonck

jonck dochterken / het welck seer deucht-saem was / belooft eenen bruydegom te ghe-ven / die schoonder ende klaerder soude zijn als die sonne. De dochter hebben-de groote begheerte ende verlanghen na desen bruydegom / heeft den Bisschop Hilarium ghebeden / dat sy dien bruyde-gom eens sende moghen sien. Hy heeft haer ghenoodt tot sijne Misse / ende ver-maendt dat sy haer onder de Misse soude bereyden om den Bruydegom te ont-fanghen. Naer de Misse heeft hy haer een H. Hostie ghehoont / ende hy seyde aldus: Dochterken siet den bruydegom / die ick u ondertusschen belooft hebbe / ontfanght hem nu met groote devotie ende reverentie. Sy van binnē door lief-de ontsteken zijnde / heeft den hemelschen bruydegom met soo groote begheerte ontfanghen / ende haer soo krachtelijck met hem inden gheest vereenicht / dat ha-re siele terstondt uyt haer lichaem ghe-scheyden is / ende vande Enghelen ghe-voert inde eeuwige vreughden : de welc-ke men hoorde seghghen : Komt bruydt Christi / ontfangt de kroone / die den Hee-re vander eeuwighevdt u bereydt heeft. O Heere Jesu / gheeft my / dat ick met al-sulcke liefde ende devotie u oock mach ontfangen / besonder als mijnen sterf-dach sal ghekomen zijn.

MEDITATIE XIII.

Vande vveerdigheyt ende excellentie van het H. Sacrament des Autaers.

HEt eerste bereydtsel. **Als inde voorgaende meditatie.**

Het tvveede bereytsel. **Peynst dat ghy het H. Sacrament siet / ende daer voor kuielt.**

Het derde bereytsel. **Bidt Godt dat ghy de weerdicheydt van het hoochweerdich heylich Sacrament des Autaers alsoo mooght considereren / dat u herte daer door ontsteken worde tot liefde / ende groote begheerte om dat dickwyls te ontfanghen.**

Het eerste poinct. **Considereert dat Christus Godt ende mensch / waerachtelyck ende volkomelyck teghenwoordich is in het H. Sacrament. Daer uyt volght nootsaeckelyck / dat het H. Sacrament alleen oneyndelyck weerdigher is dan alle andere dingen die inde weereltzyn. O myne siele / peynst nu wat gratie u geschiedt / dat den sone Godts u soo arme creature noodet om het H. Sacramẽt te ontfanghen / om u daer door met hem te vereenighen. 'Tis wonder / dat ghy dit wel gronderende / niet en smilt van lief-**

de/

de. O Maria moeder der gratien / komt my te hulpe met uwe gratie/ſoo dickwijls als ick gae om dit H. Sacrament te ontfanghen: want al iſt dat ick in my gheboele eene groote begheerte om dat te ontfanghen / nochtans als ick dencke wie dat ick ben / ende wien dat ick gae ontfanghen/ſoo treckt my de vreeſe achterwaerts. Daerom (o Maria) gaet met my/ ende helpt my ſoo grooten werck weerdichlijck volbrenghen / myne onweerdichepdt deckende ende vercierende met den mantel uwer heyligher deughden: ghelijckerwijs als u lief kindt den Heere Ieſus ſijne weerdichepdt ende majeſtept bedeckt onder de ghedaente van broodt in dit H. Sacrament. O Heere Ieſu / om dat ick niet weerdich en ben dat ghy ſoudt komen onder myn dack/ daerom preſentere ick u de verdienſten van uwe H. moeder / onder wiens dack ghy negben maenden langh ſeer ſoetelijck gheruſt hebt : ootmoedelijck biddende/ dat ghy door haer my wilt genaedichlijck ontfanghen aen uwe heyligbe tafel.

Het tvveede poinct. Mediteert ende overlegbt by u ſelven / dat dit Sacrament Goddelijcker/ weerdiger/ende excellenter is dan de andere Sacramenten: want die beſlupten in haer / ende gheben

de menschen dieſe ontfanghen / alleen ſommige gratien ende gheeſtelijcke gaven: maer dit Sacrament beſluyt in sy ſelven de fonteyne van alle gratien ende hemelſche gaven/ te weten Godt. Ende om beter te verſtaen de weerdighevdt ende nytnementhevdt van dit H. Sacrament/ſoo is van Godt gheordineert/ dat/alſt noodt is/den menſche hem ſoude proeven ende bereyden tot dit H. Sacrament door het Sacrament der Penitencien. O mijne ſiele proeft u ſelvē/eer ghy dit H. Sacrament ontfaught: aenmerct oft uwe conſcientie vry ende ſuyver is van alle merckelijcke ſonden: proeft eñ ſiet oft uwen wille oprecht is / om alle ſonden ende oorſaecken der ſonden te laten: proeft ende onderſoeckt oock uwe intentie/ oft ghy niet uyt dwang oft uyt ghewoonte / maer uyt de liefde Godts/ ende begheerte om uwe ſalighevdt te verkrijghen/ dit H. Sacrament begeert te ontfanghen. Als ghy dese conditien in u ſelven vindt / ſoo gaet vrijelijck met een ootmoedigh herte tot dese hemelſche ſpijſe / peynſende op de groote liefde/die hy in ſyn bitter lijden ende doodt u heeft beweſen: u ſelven daer in als eene afgrondighe zee worpende ende verliesende / ende door eenighe meditatien ende ghebeden u herte verweckende tot

groote

groote begheerte om met Christo vereenight te worden door het ontfanghen sijns H. lichaems. O Heere Iesu / wie sijt ghy / ende wie ben ick? Hoe sal ick u derren ghenaecken? S. Jan den Dooper / die in sijns moeders lichaem ghe- Matth. 3.
heylight was / en dorfde u heyligh hooft niet aenraecken: jae hy kende sy selven onweerdigh uwe schoenen te ontstricken. S. Peeter den Prince der Apostelen seyde: Heere gaet van my / want ick ben een sondich mensch. Hoe sal ic dan u derren genaecken / die den meesten sondaer ben van alle menschen? Maer Heere / uwe afgrondighe bermhertichent (door welcke ghy de sondaers niet en verstoot / maer roeptse / seggende: Comt alle te samen tot my die arbeydt ende ghelaeden Mat. 11.
sijt / ende ick sal u vermaecken) die geest my moedt ende betrouwen om tot u te komen: want al sijn mijne sonden groot ende veel / uwe bermhertigheydt is oneyndelijck meerder. Jae hoe mijne sonden grooter sijn / hoe uwe bermhertigheydt gloriuser sijn sal / als ghy alsulcke onreyne creaturen aen uwe Goddelijcke taefel ontfanght.

Het derde poinct. Considereert / dat dit H. Sacrament alsoo weerdich ende uytnemende heyligh is / dat alle dinghen daer door gheheylight worden / die dat

aenraecken / als Autaren/ Corporaelen/ Kelcken / Misghewaedt/ende meer andere dinghen. Daerom en ist een peghelyck niet gheoorloost Kelcken oft Corporalen te handelen. O mijne siele/ worden die dinghen/ daer gheen inwendige heyligheydt en kan inghekomen/ alleen door het raecken van het H. Sacrament ghehevlight / hoe suldy met alle heyligheydt vervult worden / als ghy het lichaem Christi weerdighlyck ontfanght. Ghedenckt hier beneffens (o mijne siele) dat het doode lichaem vanden Propheet
4. Re. 13 Heliseus een ander doot lichaem/ alleen door het aenraecken / vande doodt heeft verweckt. Heeft het doode lichaem van eenen Propheet alsulcken macht ghehadt/ wat en sal niet vermoghen te doen het levende lichaem vanden sone Gods/ den Heere van alle Propheten? Is het doodt lichaem vander doodt verweckt/ dat gheen leven en begheerde / noch om gheen leven en peynsde / alleen door de kracht vande ghebeenten des heyligben Propheets: waerom en soudt ghy het leven in u niet ontfanghen / als ghy met liefde ende devotie u vereenight door het H. Sacrament met den Heere / die het leven selfs is? Waerom soude het lichaem vanden knecht / in sonden ontfanghen/ ende doodt zynde/ meerder mira-

kel

kel doen/dat het levende lichaem vanden Heere/die vanden H. Gheeſt ontfangen is/ende ſelver Godt is? O Heere Jeſu/ ick belijde / dat ick mijne arme ſiele door mijne grove ſonden dickwijls ghedoodt hebbe: daerom en weet ick niet waer gaen / dan tot u / die het leven zijt: ende die u ſelven ons hebt ghegheven in het H. Sacrament/ op dat wy u nuttende eenwelijck ſonden leven. Die gheſeyt hebt: Ten zy dat ghy het vleeſch vanden ſone des menſchen eet / ende ſijn bloedt dzinckt/ſoo en ſuldy het leven in u niet hebben. Ick bidde u door die onſprekelijcke liefde / die u de bittere ende ſchandelijcke doodt aen het cruyce door my heeft doen ſterven / ende u eyghen vleeſch ende bloet tot ſpijſe ende dzanck my heeft ghegheven: wilt my ſuyveren van alle ſonden/ ende vercieren met uwe hevlighe verdienſten / op dat ick u heyligh lichaem ontfanghen mach met alſulcken ootmoedighepdt ende reverentie/ met ſoo groote berouw ende leetweſen van mijne ſonden / ende met alſulcke devotie eñ liefde/als uwe weerdighepdt betaemt / ende mijne menſchelijcke kranckhepdt vermach. Ioan. 6.

Beſluyt. Een vrouwſperſoō groote devotie hebbende tot het H. Sacrament/ heeft op eenen merckelijcken dach haer

groote begheerte / die sy hadde om het H. Sacrament te ontfanghen / haeren Pastoor te kennen ghegheven. Ende als sy hare begheerte niet en heeft konnen verkrijghen / soo ghingh sy sitten in een hoeckxken vande kercke / klaghende met tranen hare droefheyt teghen God. Een weynigh tijdts daer naer siet sy inde kercke komen eenen eerweerdighen Prelaet met veel gheestelijcke persoonen / die haer met een minnelijck gelaet vraeghde de oorsake van haer schreyen. Sy seyde: Myn Heere ick schreye / om dat den Pastoor my ghewevghert heeft den hemelschen bruydegom te gheven / die ick boven al beminne ende lief hebbe. Den Prelaet hiet haer gaen knielen voor den tabernaeckel van het H. Sacrament. Ende als den Confiteor ghelesen was / heeft hy haer de absolutie ghegeven: ende de ciborie met de H. hostien uyt-halende / heeft hy haer een gegeven / seggghende: Myn lichaem bewaere uwe siele in't eeuwighe leven. Wt dese woorden verstondt de vrouwe / dat Christus den bruydegom selfs syn lichaem haer uytghereyckt hadde: ende verstondt verdween den Prelaet met alle syne gheestelijckheydt. Sy met groote liefde ende devotie ontsteken zijnde / heeft den bruydegom van syne goedertierene vertroo-

stinghe

ſtinghe ghedanct uyt alle hare krachten. O ſoeten Ieſu / ontſteeckt in my oock alſulcke vierighe begeerte om u heyligh lichaem te ontfanghen / dat ick gheene meerdere droeſheydt oft pyne en ghevoele / dan van u verſcheyden te zyn / eñ u H. lichaem te moeten derven.

MEDITATIE XIV.

Vande eere diemen het H. Sacrament ſchuldich is te bevviſſen.

HEt eerſte bereydtſel. **Als inde voorgaende meditatie.**

Het tvveede bereytſel. **Imagineert dat ghy het H. Sacrament ſiet omdraghen met alle ſolemniteyt.**

Het derde bereytſel. **Bidt dat ghy moght in u herte ghevoelen / wat eere ghy het H. Sacrament behoort te bewyſen / ſoo inwendich als uytwendich.**

Het eerſte poinct. **Conſidereert** (devote ſiele) **wat eere de H. Kercke / die vanden H. Gheeſt ghegouverneert wordt / bewyſt aen het hooghweerdigh heyligh Sacrament. Sy heeft alle de werelt door ghebouwt ſchoone ende heerlycke kercken / principaelyck om de eere van het H. Sacrament. Sy ordineert inde ſelve kercken koſtelycke tabernakelen tot be-**

wae-

waeringhe van het selve H. Sacrament: ende daer en boven tibozien / kassen/ kelcken van goudt: silver ende kostelijcke gheesteenten: schoone ornamenten van kappen / kasuyvelen / dien rocken/ ende verschepden cieraet van altaeren/ van soo grooten prijs als eene peghelijcke ghemeynte vermach te bekostighen. Sy heeft de beweeghlijcke ceremonien/ die inden dienst der Missen gebruyckt worden/ ende de gemeyne ende heerlijcke processien met veel keerssen/ tortsen ende flambeeuwen / ende het heerlijck ghelupt van klocken/ter eeren van het heyligh Sacrament ingheselt. Alle dese eere (hoe wel sy niet te bedieden en heeft in verghelijcken by de eere/ die het heyligh Sacrament weerdich is) soo is sy nochtans Christo aengenaem/ om de devotie der menschen/ ende groote verdiensten die sy daer door verkrijghen: want heeft Godt door mirakelen ghethoont / dat hem aengenaem was de eere/ die Salomon ende de Joodtsche natie hem ghedaen hebben in het timmeren van eenen uytnemenden heerlijcken Tempel/ die vol was van alle kostelijckheydt / daer sy lieden Godt dienden met wonderlijcke veel ceremonien ende offerhanden van beesten. Veel meer is hem aenghenaem de eere die de Christe-

nen

nen bewijsen aen het heylich Sacrament / daer hy selfs teghenwoordich is / die alle eere weerdich is / ende nopt en han ghenoech gheeert worden. Peynst dan (mijne siele) als het H. Sacrament onghedraghen wordt / dat Christo die eere gheschiedt / teghen de oneere / dat hy alle de straeten van Hierusalem op ende neder is gheleydt ende ghesleppt gheweest van den eenen rechter tot den anderen. Als ghy siet de kostelijcke ciborien met gout ende ghesteenten verciert / peynst / dat de seelen ende banden / daer Christus voor onse salighevdt mede ghebonden is gheweest / nu in alsulcke eere zijn verandert. In plaetse dat de Joden vreselijck riepen: Cruyst hem / Cruyst hem / ende vele blasphemien teghens sijne Goddelijcke eere spraecken / daer teghen wordt hy nu vereert ende gheloost met volle stemmen / ende alle instrumenten van Musiek. O mijne siele / doet ghy ock u beste / om uwen Salich-maecker alle eere te bewijsen. O Heere Jesu / wilt my vergheven / dat ick u soo dickwijls onteert hebbe / staende in uwe teghenwoordighevdt / jae ock wel onder den dienst der Misse / met verstroydde ende andere onbehoorlijcke gedachten / luttel peynsende op uwe presentie. Ende gheeft my uwe gratie / dat ick altijdt met

behoor-

behoorlycke reverētie tot het H. Sacrament inwendigh beroert worde / soo dickwyls als ick in uwen heyligen Tempel sal zyn / soo wel buyten als onder uwen Goddelycken dienst.

Hertvveede poinct. Considereert wat eere vande heyligh Enghelen bewesen wordt aen dit heyligh Sacrament: aenghesien dat de hemelsche gheesten volkomender kennisse hebben vande Majesteyt/weerdigheydt ende excellentie van hunnen Koninck/ dan eenige menschen. Daerom bewysen sy sonderlinghe eere ende reverentie / ende zyn altyt in grooten ghetale by het heyligh Sacrament: ghelyck de Princen ende Hovelinghen by oft ontrent den Koninghzyn / om dien te eeren ende te dienen. Dit bevest den H. Chrysostomus met een exempel/ ende seyt: Dat in synen tydt een treffelyck ende Godtvruchtich oudt man leefde/ die gesien hadde eene groote menichte van Enghelen / die uytnemende klaer ende blinckende waren/ de welcke stonden rondt-om het heyligh Sacrament met ghebooghde knien: gelyck de Hertsiers ende Hellebardiers staen / als den Keyser teghenwoordigh is / oft als hy beneffens hen voor-by gaet. Isidorus schryft / dat eenen Enghel heeft aen S. Veronica gheopēnbaert/ ende te nemen

gheghe-

ghegheven / dat op den heyligen Sacraments-dagh eenen wonderlijcken eñ onsprekelijcken feestdagh vande Enghelen inden hemel ghehouden wordt. O mijne siele / mediteert nu wat eere ghy het heylighe Sacrament behoort te bewijsen/naer dien ghy meerder weldaden van Christo hebt ghenoten dan de heylighe Enghelen: want hy en heeft gheene Enghelsche natuere aengenomen/ maer eene menschelijcke: eñ voorts / niet voor de Enghelen / heeft hy sijn vleesch ende bloedt ghegheven inde doodt / ende tot eene spijse in het heyligh Sacrament. Daerom behoorde ghy Christo meer eere te bewijsen ende te beminnen (waer't moghelijck) dan de heylighe Enghelen. O heylighe Maria moeder Godts / die alleen onder de menschen in liefde te boven gaet alle Enghelen / Cherubinen/ ende Seraphinen / verkrijght my gratie / dat ick u lief kindt in het H. Sacrament alle ootmoedighevdt ende reverentie altijdt bewijse met vierighe devotie ende liefde hem ontfanghende/ op dat ick naermaels met volle blijdschap hem met u mach aenschouwen / ende met alle Heylighen ende Enghelen loven ende dancken inder eeuwighevdt.

Het derde poinct. Gheene meerdere eere en kan een sterffelijck mensch het heylich

Sacra-

Sacrament bewijsen/ dan dat hy met eene suyvere conscientie/met eene oprechte meyninghe / met eene diepe ootmoedighevdt / met een vast betrouwen op Godes bermhertighevt / met liefde ende groote begheerte om met den bruydegom vereenight te worden / het heyligh Sacrament ontfanghe. Want tot dien evnde principaelijck heeft Christus syselven ons in het heyligh Sacrament ghelaten/ op dat wy hem souden nutten/ ende nuttende met hem souden een worden. Hierom segt hy : Myn vleesch is waerachtelijck spijse / ende myn bloedt is waerachtelijc dranck : die myn vleesch eet/ende myn bloedt druckt/die blijft in my ende ick in hem. Dat is soo veel gheseyt : Ick gheve u myn vleesch ende bloet in het heylich Sacrament tot eene waerachtighe spijse ende dranck uwer sielen/ op dat ghy die nuttende/in uwe siele ontfanghen soudt alsulcken operatie ende vereeninghe met my/ ghelijck u lichaem ontfanght door lichamelijcke spijse ende dranck. Ende om dat wy te meer souden versekert zijn van synen wille / ende dat hy gheen onschult ter contrarien en wilt ontfanghen/ soo segt hy ock: Tenzy saken dat ghy het vleesch vanden sone des menschen eet / ende syn bloedt druckt: soo en suldy het leven in u niet hebben.

Ioan. 6.

Ioan. 6.

O goedertieren Heere Iesu / ick en kan noch ick en beghere my niet te ontschuldighen/van u heyligh lichaem te ontfanghen : want het is my van noode / ende ic en kan sonder u niet leven : maer Heere / ick vreese dat ick u onteeren sal / om dat in my niet een hoeckxken en is / dat gheheel suyver ende schoon is / ende in doorleden tyden niet en is besmet gheweest met verscheyden sonden : hoe sal ick u dan derren ontfanghen / al ist dat ghy my wederom soo goedertierentlyc noodt ende verwacht? Heere/ ons wordt gheleert in het heyligh Enangelie / dat alle de ghene die sieck waeren/ tot u quamen/ende dat alle de schare u socht aen te raecken/ om dat uyt u eene kracht ginck diese al ghenas. Tot u quamen melaetsche/ blinde/ doove/ ghichtighe/ besetene menschen / ende ghy en hebt niemanden uwe hulpe gheweyghert. Jn u alleen is salighevt ende remedie teghen alle quaden. Waer sal ick arm sondigh ende gebreckelyc mensch van gaen / anders dan tot u mynen ryeken goedertieren / ende liberaelen vader? En wilt de deure van uwe bermhertigheydt / die nu voor alle menschen wyt open staet / voor my niet sluyten: want ick en come tot u niet als betrouwende op myne deughden / want ick gheene en hebbe maer alleen staende

Matth. 4. Luc. 6.

ende

ende betrouwende op uwe afgrondighe bermhertighepdt ende uwe heylige verdienſten.

Beſluyt. Te Ghendt in Vlaenderen was een Godtvruchtigh geeſtelijck perſoon/ die ſeer ſieck was/ Bavo ghenoemt/ ende deſen hadde eenen vrient/ die hem quam beſoecken. Den ſieckē heeft deſen vrient gheſonden aen eenen Prieſter / om hem te bidden / dat hy hem het heyligh Sacrament wilde brenghen. Maer alſoo dien perſoon daer niet wel bekent en was / ſoo en wiſt hy niet waer hy gaen ſoude : dan ſoo haeſt als hy buyten het huys was / quam hy hem eenen heyligen Enghel / die hem leydde ten huyſe vanden Prieſter / den welcken oock met den Prieſter wederom keerde tot het huys vanden ſiecken / om het heyligh Sacramentte vereeren: blijvende by den ſiecken tot dat hy ſijnen gheeſt gaf / den welcken hy ſienlijck op-voerde naer den hemel. O Heere Jeſu / en laet my uyt deſe wereldt niet ſcheyden / voor dat ick u ſal hebben ontfanghen/ tot eenen leytſman op dien onbekenden wegh : ende laet dan uwe heylighe Enghelen mijn gheſelſchap weſen.

MEDITATIE XV.

VVat dit Sacrament doet inde siele van den mensch die dat vveerdichlijck ontfanght.

HEt eerste bereydtsel. **De ghemeyne voorbiechte / met berouw der sonden / daer na het ghebedeken:** Komt H. Gheest, &c. **met intentie als voor.**

Het tvveede bereydtsel. **Peynst dat ghy heden oft morghen sult ter tafelen Gods gaen.**

Het derde bereytsel. **Bidt Godt / dat ghy soo weerdighlijck u moght bereyden voor de ontfanckenisse / dat ghy de kracht ende operatie van het H. Sacrament in uwe siele mooght ghevoelen.**

Het eerste poinct. **Het Sacrament des heyligh lichaems Christi suyvert den mensch van sonden: want het is het Lam Godts / dat de sonden des werelts wegh neemt / niet konnende verdraghen eenighe sonden in syne teghenwoordighevt / ende ghevende de siele wederom wat sy door de sonde verlozen heeft / haer maeckende een kindt Godts / ende een erfghenaem van syn eenwigh rijck. Het neemt oock wegh die overblevelingen der sonden / als zyn quaede gheneghentheden ende beroerten tot sonden: want de na-**

ture vanden mensch wordt daer door beter ende stercker. De sonden die door het ontfanghen van het heyligh Sacrament ghesuyvert ende vergheven worden/ zijn dagheliicksche sonden / ende onbekende oft vergheetene doodt-sonden. Maer bekende doodt-sonden moeten voor het ontfanghen ghebetert ende ghesuyvert worden door de Penitentie : want de doode en moghen dit broodt der Enghelen niet nutten/maer de levende. Die het bruyloss-kleedt niet aen en hadde / is uyt de bruyloft ghestooten / ende gworpen in de eeuwighe duysternisse. Den Priester Oza is met eene subijte doodt gheraeckt ende overvallen/om dat hy de Arcke des Heeren (die eene figuere was van het heyligh Sacrament) ghehouden hadde/op dat sy niet en soude vallen: wie en soude dan niet vreesen onweerdighlijck het lichaem Christi te ontfanghen? De Bethsamiten hadden anders niet mis-daen/ dan dat sy de Arcke kurieuselijck besien hadden / als die door haer landt ghedraghen wierdt: waerom nochtans Godt alsoo vergramt was / dat hy tseventich vande overigheyt / eñ vijfftich duysent van het ghemeyn volck ghedoot heeft. O Heere/wie en soude u niet vreesen? Soo veel als het heyligh Sacrament weerdigher is dan de Arcke des

Matth. 2.

2. Reg. 6. c.

1. Reg. 6. c.

ouden

ouden Testaments / soo veel is de sonde meerder/als het H. Sacrament onweerdighlyck gehandelt oft ontfangē wordt: eñ naer advenāt sal dese sonde oock swaerlycker ghestraft worden. O Heere Jesu/ en wilt doch niet ghedooghen / dat ick u heyligh lichaem ontfanghe tot myn der verdoemenisse / het welck ghy ons tot saligheyt gegheven hebt. En laet my de doot niet halen/ daer andere het eeuwigh leven ontfangē; dat andere ontfangē tot vergiffenisse der sonden / en laet my dat niet ontfangen tot vermeerderinge van myne sonden. O vader der barmhertigheyt/ eñ Godt van alle vertroostingen/ ic bekenne dat myne sonden soo veel ende soo groot zijn / dat ick het eynde oft ghetal daer af niet en weet/ende dat ick nimmermeer daer voor en kan voldoē: daerom beghere ick uwen eenighen sone te ontfanghen/ die sy selven op den Autaer des H. Cruys u gheoffert heeft een volmaeckt sacrificie / op dat hy u voor myne souden wil voldoen : want ick weet/ dat inden hemel oft op der aerdē anders niemant en is die voor my kan voldoen.

Het tvveede poinct. Het heyligh Sacrament geest ende vermeerdert de gratien/ jae vervult de siele met gratien/ die niet en eynt oft niet en vergaet met het sterfselyck leven / maer blyft inder eeuwig-

heydt: die dit broodt eet / sal leven inder
Ioan. 6. eeuwigheydt / seyt Christus: want die
den oorsprong ende fonteyne is van alle
gratien ende het eeuwigh leven selfs is /
wordt van ons ontfanghen. Dit is het
Sap. 16. warachtigh Manna oft hemelsch broot /
dat alderley delectatie ende vermaeckelyckheydt in hem heeft: ghevende de beghinnende menschen eenen afkeer vande werelt / ende eenen minnelycken toekeer tot desen bruydegom. De voortgaende gheeft het sterckheydt om hen selven te gronde te sterven / eñ in denghden te voorderen. De volmaeckte gheeft het eene brandende liefde / met eene vierighe begheerte / om ontbonden te worden ende met Christo te zijn / om sijn aenschijn te aenschouwen / den welcken sy
Gen. 28. nu sien ende ghebruycken onder andere ghedaenten. Het is de leeder die Iacob sagh opgerecht vander aerden tot in den hemel: want door de gratie eñ hulpe van dit heyligh Sacrament / kennen wy gemackelyck inden hemel klimmen. Op de leeder van Iacob lende ende rustede Godt: maer in dit heyligh Sacrament is Godt teghenwoordigh / die wy sien met de ooghen van ons gheloove. Aenr die leeder die Iacob sagh / klommen die die Engelen opwaerts eñ nederwaerts: door dit heyligh Sacrament brenghen

de heylighe Enghelen tot ons Godts gaven ende beneficien/ ende sy presenteren aen Godt onse salighe begheerte. O myne siele berey dt u dan wel/ om dit H. Sacrament met overvloedighe gratie te ontfanghen. Het waer goedt dat ghy u dry daghen hier toe berey dde/ gelijck de kinderen van Israel hen dry daghen berey dden eer sy de wet Godts ontfingen: want ghy en sult niet alleen sijne wet in u herte ontfangē / maer den Heere selfs/ die de wet ghemaeckt heeft. Oft bewaert e. de berey dt u wel ten minsten van den tijdt dat ghy te biechten zijt gheweest/ u neerstelijck wachtende / niet alleen van groote / maer ook van kleyne sonden/ soo veel als doenlijck is. Ook schouwt alle oorsaecken der sonden / als groote uytloopinghen der sinnen sonder noot/ uytghestorthey dt in lacchen ende spreken/ ydele recreatien in't wandelen/ loopen/ spelen / &c. Gesonderlijck moet de tonghe wel bewaert worden/ niet alleen van schaedelijcke / maer ook van ydele woorden: want de tonghe is de deure oft de brugge daer den oppersten Koninck over passeert. Boven al moet het herte wel bewaert worden van passien / geturbeerthey dt / ongheordineerthey dt / ende van alle quaede ghedachten: want het is het slaep-kamerken daer uwen bruyde-

Exodi 19.

gom begheert in te rusten / wiens ruste ende plaetse is in vrede. Aenmerckt mijne siele / wat sorghe eene huysdt draeght / dat sy haer selven oft hare kleederen niet en soude besmetten oft schenden / als sy op haren eerlijcken dagh met schoone kleederen ende kleynodien verciert is / doet ghy de selfde neerstighedt om u huyslofts-kleedt wel te bewaren / u ghebende op dien tydt tot vele inwendighe ende vierighe meditatien ende gebeden. O Heere Jesu / naerdemael alle onse neerstighedt niet ghenoech en is / om u weerdigh te ontfanghen / 'ten zy dat ghy ons bereydt ende bequaem maeckt: soo bidde ick ootmoedelijck / kout mijne armoede te hulpe / bereyt voor u selven eene bequaeme rust-plaetse in my: ende brenght alle cieraet mede / het welck ick niet en hebbe / ende nochtans uwe weerdigheyt betaemt. O Maria / die by Godt gratie ghevonden hebt / verkryght my nu gratie.

Pſal. 75.

Het derde poinct. Het H. Sacrament vereenight de menschen perfectelijc met den Heere Jesu: want de natuere van het H. Sacrament is / dat het den mensch die 't weerdelijck ontfanght / in hem verandert: soo ist dan seker / dat daer door den mensch met Christo een wordt. Den bandt van dese vereeninghe is de liefde /

de

de welcke hare plaetse heeft inden wille vanden mensch. Soo is dan dit heylich Sacrament (het welck een Sacrament is der liefden) dat ons alsoo verbint ende vereenight met God/dat wy van herten/ wille ende begheerte / met hem een worden. O salich zijdy (mijne siele) als ghy door dese H. Communie/alsoo met Godt vereenight zijt / dat ghy anders niet en wilt / dan dat Godt wilt: ende daerom mooght seggen met de waerheydt: Ick Ad Gala. 2.
en leve nu niet / maer Christus leeft in my. Item: Wie sal ons scheyden vande liefde Christi? Tribulatie oft benautheydt/ &c. Ick ben seker/dat noch doodt/ Ad Rom. 8.
noch leven/ noch eenighe creatuere ons en sal konnen scheyden van de liefde Godts / die is in Christo Jesu onsen Heere. O soeten Jesu / ghedenckt Ioan. 17.
dat ghy uwē hemelschen Vader dickwijls hebt gheheden / dat alle gelovigen een souden mogen zijn met u ende met uwē vader: ghedenckt daer beneffens/ dat ghy tot dien eynde u selven ons hebt ghelaeten in het heylich Sacrament (onder de 1 Cor 10.
gedaete van broodt/ dat van veel terwengraentjens tot een ghebacken wordt) op dat wy daer door een souden worden met u/ende oock met malkanderen. O goedertieren Jesu / laet dese lieffelijcke vereeninge volbracht wordē door de kracht

van dese H. Communie in my / in myne mede-susters / ende inde gheheele heylighe Kercke / op dat wy al te saemen een herte ende eene siele moghen zyn met u ende door u.

Besluyt. Als den H. Bonaventura in den Choor vierighlyc onsen Heere badt / ter wylen dat syne mede-broeders het H. Sacrament ontfinghen / ende hy sy-selvē onweerdigh kende met hen voorts te gaen ende te communiceren / hoe wel nochtans syne conscientie hem niet en broeghde van sonden : jae hy klaeghde / dat hy in duysent jaeren hem niet ghenoech en sonde konnen bereyden om het heyligh Sacrament weerdichlyck te ontfanghen / 'ten waer dat den Heere Jesus door sy selven geweerdichde eene plaetse in hem te bereyden : soo heeft dese oodtmoedighevdt Christo alsoo behaeght / dat hy door miraerkel den heyligen Bonaventuram met syn heyligh lichaem heeft ghespyst ende vertroost: want eene hostie / die geconsacreert was / quam vanden Autaer in synen mondt ghevloghen. O Heere Jesu / gheeft my armste sondaer / die nu tot de H. Communie beghere te gaen / dat ick den heyligen Bonaventuram in oodtmoedighevt / liefde ende devotie mach navolgen.

MEDITATIE XVI.

Vande dry andere gratien, die den menſch geniet, als hy het H. Sacrament vveerdichlijck ontfanght.

HEt eerſte bereydtſel. **Als inde voorgaende meditatie.**

Het tvveede bereydtſel. **Peynſt dat ghy u gaet bereyden om het H. Sacrament weerdighlijck te ontfanghen.**

Het derde bereytſel. **Bidt Godt dat ghy door deſe meditatie alſoo mooght beweeght worden / dat u herte eene aengenaeme ruſt-plaetſe zy van den hemelſchen bruydegom.**

Het eerſte poinct. **Het H. Sacrament ontſunckt ende ontſteeckt den gheeſt van den menſch die het weerdighlijck ontfanght / in liefde ende begheerten van gheeſtelijcke ende hemelſche dinghen / veel beter ende krachtelijcker / dan hy door eenige andere middelen ſoude konnen ontſteken worden. Goede vermaeninghe / leeringhe / ende exempelen helpen daer veel toe: maer boven al inflammeert den brandenden kool der overgebenedijder Godthepdt ende menſchepdt Chriſti in het H. Sacrament. Van deſen kool oft van dit vper ſprac Chriſtus ſon-**

derlinghe/ als hy seyde: Ick ben ghekomen om vyer inde wereldt te seynden/
Luc. 12. ende wat will ick dan dat het brande? Dit vyer heeft hy krachtelyck ontsteken in syn laetste Avondtmael/ syn vleesch ende bloedt ons schenckende uyt brandende liefde/ op dat wy al te saemen daer door souden worden als gloeyende kolen vyers/ brandende in liefde ende begheerte van Goddelycke dinghen. O myne siele/ waerom zydy koudt? Waerom gevoeldy u onder-tusschen als ghebroken ys onbeweeghlyck? En siet ghy dat ghemeyn vyer niet/ dat uwen Salighmaecker ontsteken heeft? Daer ghy sonder ghelt ende grooten kost u koudt verwermen. Gaet daer toe met danckbaerheydt ende weerdigheydt/ ghy sult haest door wermte vertroost worden/ ende door vertroostinge verwermt worden. O goedertieren Jesu/ blusscht in my door desen hemelschen brandt den brandt der quaeder wellusten: ende ghy/ die een verslindende vyer zyt/ verteert in my de quade humeuren der onghestorventheydt/ passien ende ghebreken: op dat het vyer uwer liefde alle de krachten myn der siele ende myns lichaems doorgaende/ my gheheelyck trans-formere in u. O Heere doet my nu branden door het vyer der liefden/ op dat ick naermaels niet en

brande in het helsche vver/ oft in het vaeghevier. Daerom bidde ende roepe ick met den Propheet: O Heere brandt myne nieren ende myn herte/ op dat ick u met een suyver lichaem mach dienen/ ende met een suyver herte u behaghen. Psal. 15.

Het tvveede poinct. Het H. Sacrament gheeft den mensch / die dat weerdelijck ontfanght / niet alleen groote middelen oft behulp om saligh te worden / maer het gheeft ock eenighe verseckerthevdt vande eeuwighe saligheydt: ghelijck de H. Kercke Godtvruchtelijck gheloost/ seggende: Ende ons wordt door het H. Sacrament ghegheven eenen pandt der toekomender glorien. Want den mensch wordt daer door eenē geest met Christo: jae hy wordt vleesch van sijn vleesch/ ende been uyt sijne beenen: ghelijck den Apostel ghetuyght. Hier uyt volght noodsaeckelijck / dat alsulcken mensch/blijvende indē staet van gratie/ naer dit sterffelijck leven sal komen/daer Christus is inde glorie sijns Vaders: daer het hooft is/daer sullen de ledekens volghen. Heeft den Heere ons soo lief dat hy ons noodt aen sijne taefel / ende spijst met sijn eyghen vleesch ende bloet/ terwijlen dat wy noch ballinghen zijn/ ende in dat dal ter traenē noch onse woninghe hebben met de beesten: hoe waert *In officio S. Sacramenti.* *Ad Ephes. 8.*

moghelijck / dat hy ons slechtelijcker soude tracteren/ ende sijne tafel weygheren/ als wy onse pelgrimagie sullen volevndt hebben : ende dat hy ons de blijvende stadt soude weygeren/ die hy voor ons met sijn bloedt ghekocht heeft. O mijne siele/verblijt u inden Heere/ ende met groote eerweerdighevdt ende dankbaerhevdt eet dit broot / ende drinckt desen wijn / die u de eeuwighe wijshevdt berevdt heeft. Want die in sijne menschwordinghe uwen broeder is geworden/ ende in sijn bitter doodt uwe versoeninghe / ende in het H. Sacrament u spijse/ die al in sijn rijcke oock uwen loon ende eeuwighe blijschap zijn. O almachtigen Godt / vader ons Heeren Jesu Christe/ ick bidde u ootmoedelijck ; ghelijckerwijs als den H. Coninck David de eere gedaē heeft aen Mi phiboseth / die crenpel was / dat hy hem aen sijn taefel heeft ghenomen / ende altijdt met hen heeft laeten eten/ om dat hy den sone was van sijnen sonderlinghen vrient Jonathas/ willende in alsulcker voeghen den sone vereeren / niet om sijnen t'wil / maer om sijns vaders: alsoo laetet u oock believē (o hemelschen vader) dat ick aerme ende sondige creatuere aē uwe Koninckelijcke taefel des hoochweerdighen H. Sacraments in dit leven / ende naemaels met

S Th. in hymnō de S Sacramenti.

2. Reg. c. 9.

Abrahaim /

Abraham/Isaac/ende Jacob in het rijck der hemelen / ontfanghen worde / niet om mijnen t'wil / maer om de eere ende verdienſten van uwen grooten vriendt onſen Heere Jeſus Chriſtus / daer ghy u behaghen in hebt / die ons met ſoo grooten aerbeydt ende pijne gewonnen heeft op den boom des H. Cruys.

Het derde poinct. Het H. Sacrament is onſe proviſie ende reyſghelt op den perijckeloo'en wech des doots. Ghecnure is ſoo perijckeloos / als onſe ſterfure: want het ghelt ons dan de eenwige ſalicheydt oft die eenwighe verdoemeniſſe / die tentatien des duyvels zijn dan ſwaerder / ende den ſterbenden menſch is ontſtercker om die te wederſtaen. De Heere Jeſus onſen ghetzonwen behoeder / die dien moet ende die perijckelen vanden ſterbenden menſch wel weet / heeft ons met eene ſalighe ende crachtighe proviſie van ſijn eyghen vleeſch ende bloedt / ſiele ende godtheydt / in het H. Sacrament / tegen die ure voorſien; op dat wy daer mede voorſien ende ghe-ſterckt zijnde / dien duyſteren wech ſonder perijckel ſouden paſſeren. Want die Chriſtum in het H. Sacrament weerdichlijck heeft ontfanghen / mach wel ſonder ſorghe zijn / van te dolen op dien onbekenden wech / aenghe-ſien hy den

Conc. Niceum c. 12. & d Th. 3. P. Q. 73. A. 4.

Heere

Ioan. 14. Heere by hem heeft / die den wech / die waerheyt / ende het leven selfs is. Hy en derf oock voor de listen ende booshevdt der helscher vpanden niet te seer bevreest zijn/naedemael hy met Christo/die vpter maeten onse salichevdt begheert / vereenicht is / die hem teghen alle vpandts listen sal stercken ende bewaren. O mijn siele/ den tijt sal haest comen/dat ghy die swaere ende perijckeloose reyse alleen sult moeten aenveerden: wat raedt sult dy dan hebben? Ende wat provisie hebdy ghedaen teghen dien tijdt? Hilarion hadde inde woestijne ghewoont van sijn vijfthien jaeren / nochtans vreesde hy voor dese reyse/ ende sprack dese woorden in sijn vpterste met open ooghen/ ghelijck den H. Hieronymus getuycht; Gaet vt mijn siele/ gaet vt; ghy hebt ontrent seventich jaeren Godt gedient/ en vreesdy noch die reyse aen te nemen? Ende terstont nae dese woorden gaf hy synen gheest. Mijne siele/ ghy en hebt in gheen Woestijne ghewoont/ ghelijck Hilarion/maer ghy hebt vele sonden ende luttel penitentie ghedaen: hoe is u dan te moede teghen die reyse / die gheheel corts sal gheschieden? Waer denckt ghy vpt te spannen? O goedertierē Jesu op u alleen staet mijn betrouwen; helpt my in dien vptersten noodt: betaelt voor

my/

my/ dat ick schuldich ben: ende vereenichtmy dan perfecktelijck met u/ doorcene seer devote ende weerdich ontsanghen wys ghebenedijden lichaems / op dat ick alsoo door u mach komen tot u. Ende op dat alsulckr dan gheschiede/soo helpt my met uwe gratie / dat ick nu/ eñ soo dickwils als ick tot de H. Communie sal gaen / met groote devotie u heylich lichaem mach ontsanghen.

Conc. Niceum c. 12. & d. Th. 3. P. Q. 73. A. 4.

Besluyt. Den H. Ambrosius sieck ende seer nae by die doot zijnde/hadde groote begheerte om het H. Sacrament te ontsanghen / maer alsoo hy sijn sprake verloren hadde/ en conste sijne begeerte niet te kennen gheven: daerom heeft Godt de begheerte van sijnen dienaer selfs gevoordert/sy selvē veropenbarende dyamaels in dien nacht aen den Bisschop Honoratus; hem vermaenende / dat hy Ambrosio het H. Sacrament sonde draghen. Als den H. Ambrosius het heylich Sacraendt sach / wiert hy inden gheest seer verheucht/ ende heeft dat met sonderlinghe devotie ontsanghen. Den H. Hieronymus heeft oock het H. Sacrament begeert te ontsangen een weynich tydts voor sijne doot: ende alst hem ghebrocht worde / heeft hy met ghebooghde knien op eenen sack / die op de aerde ghespreyt was/ ende met veel trā-

nen

nen dat ontfangen. O Heere Jesu Christe / eenwich Godt ende waerachtich mensche / in het H. Sacrament volcomen teghenwoordich / ick bidde u door uwe oneyndelycke liefde ende ghenade / als my alle die werelt sal begheven / ende myne krachten ende sinnen sullen faelgieren / wilt ghy dan myn troost / myn sterckheyt / myn schadt / myn leydtsman / ende myn leven zyn inder eeuwicheyt.

MEDITATIE XVII.

Dat het heylich Sacrament eenen schilde is teghen alle miserien ende perijckelen.

HEt eerste bereydtsel. Als voor.
Het tweede bereytsel. Imagineert dat ghy het H. Sacrament begheert te ontfanghen / om troost te vinden in uwe miserien / ende van aenstaende perijckelen verlost te worden.

Het derde bereytsel. Bidt dat uwe meditatie u daertoe bereyde ende bequaem maecke.

Het eerste poinct. Den meesten troost in allen ons lyden / verdriet / ende miserie / is het H. Sacrament. Onsen salichmaker / die in alles beproeft is / ende in allen miserien ons ghelyck is gheweest / behalven inde sonden / heeft uyt liefde eñ

compas-

compaſſie / ſijn ſelven ons gelaten in het H. Sacrament / om bp ons te zijn / ende ons te helpen in onſe tribulatien tot in't eynde des werelts. Daerom iſt / dat de H. kercke / alſſer eenighen ſonderlingen noodt oft tribulatie is / vermaendt alle gheloovighen / dat ſp het H. Sacrament ſouden om-draghen in generaele proceſſie / ende bidden dat Chriſtus door ſijn hulpe ende bpſtant ſoude willen thoonē waerachtich te zijn / dat hp met ons is in onſe tribulatie. Ende ſp vermaent oock / jae treckt met groote aflaeten / de godtvruchtighe Catholijcken in tijden van noodt om te biechten / ende ten heyligher Sacramente te gaen ; want ſp en weet gheen betere middelen om Godt te verſoenen / ende om hulp ende trooſt te verwerven. O mijn ſiele gaet in u ſelven / daer ſuldp vinden eenē afgront van miſerien ; want als ghp u leven doorſiet vā voore tot achter / van uwe kintſheydt tot uwen ſterfdach / hoe ſoudp connen tellen alle de miſerien / die ghp gepaſſeert zijt / ſoo inwendich als uptwendich / ſonder alle de gene / die u noch ſtaen te verwachten ? Mijn ſiele thoont die altemale aen Chriſto Ieſu / ghelijck de aerme ende gebreckelijcke menſchē hunne aermoede ende miſerie verthoonen aende rijcken / om die tot compaſſie te beweghen:

ende bidt hem aldus. O alderbermhertichsten Jesu / ghy zijt mijnen eenighen troost in allen mijn lijdē ende miserien; want sonder u oft buyten u en soecke/ noch en begheere ick gheenen troost. Ghy hebt vanden dach uwer heyligher geboorten tot dat ghy uwen geest gaeft/ onspreckelijck veel verdriets ende miserien voor my gheleden / ende ten lesten hebdy den bitterē kelck der passien voor my ghedroncken: Ende om dat alsulcken oneyndelijcke liefde ende weldaet nimmermeer uyt ons herte en soude gaen / soo hebdy tot eene eenwighe memorie van alle u lijden ende miseerien u selven ons ghelaeten in het H. Sacrament. O soeten Jesu/vereenicht my alsoo met u door de kracht uws heylich lichaems / dat my gheen lijden oft miserie en verdriete/noch te swaer en valle: maer dat my een blijschap sy/met mijn Cruys u nae te volghen. Ende ghelijckerwijs als de bitter ende doodtlijcke spijse / die de kinderen der Propheten aten / verandert werdt in soete ende gesonde spijse/ door het mele dat Eliseus inde spijse dede; het welck een figuere was van het H. Sacrament: soo wilt doch alle bedruckte herten vertroosten / ende haere miserien (die hen somtijts soo swaer ende bitter duncken als de doodt) door de

2. Reg. 4.

cracht

cracht ws ghebenedijden lichaems ver-anderen in vertroo ſtinghe ende ſoetic-heydt.

Het tvveede poinct. Het H. Sacrament is de beſte medecijne ende crachtichſte remedie / om die cranckheyt onſer natu-ren te gheneſen. Mijn ſiele / ghy en hebt gheenen vyandt ſoo perijckeloos ende ſoo ſchaedelijck / als u eyghen bedorven natuere; want ſy is uwen huyſ-vyandt / daer ghy niet en cont af ontſlaghen wor-den / dan door de doodt. Sy en is niet te paeyen / oft te vermorwen met goethept ende liefde; want hoe ghy haer meer be-mint ende ſoetelijcker tracteert buyten den noodt / hoe ſy u meer rebelleert; niet alleen op eene reyſe oft op eenen tijdt / maer tot allen tijden / ende in duyſent verſcheyden manieren. Midts dat ſy in allen dinghen haer ſelven ſoeckt / ende haere ſinnelijckheydt ende ongheordi-neerde affectien ende paſſien wilt volgen ende voorderen tot achterdeel vande lief-de Godts / vande lieſde haers even nae-ſtens / ende van haer eyghen ſalichheydt. Hierom bedroefden hem den H. Apo-ſtel Paulus ende klaeghde ſeer druc-kelijc / ſeggende; O ick onſalich menſch / ick ghevoele een andere wet in mijne na-tuere / die de wet mijns verſtants con-trarie is / ende my ghevangen houdt in-

Ad Rom. 7.

de wet der sonden. Wie sal my verlossen van dit lichaem des doots? Hoort wat den H. Apostel sijn selven hier op antwoordt / ende waer hy sijn betrouwē op stelt; Dat sal doen (seyde hy) de gratie Godts door Jesum Christum. O dat is de beste medecijne ende remedie tegen alle kranckheden ende quade genegentheden van onse ghevalste natuere. De gratie Godts door Jesum Christum. O myn siele neempt dese medecijne waer / ontfanght de gratie Godts / die u overvloedelijck wort gheschoncken door Jesum Christum in het H. Sacrament. Om dat u siechte ende ellendicheydt seer groot is / daerom heeft den oppersten Medecijn (om uwen t'wil uyt dē hemel 3. Re. 19. gecomen zijnde) u voorsien vā soo crachtighe ende salighe Medecijne. Als ghy die weerdichlijck ende danckbaerlijck dickwils ghebruyckt / soo suldy verlost worden vande groote moeyelijckheyt eñ wederspannicheyt uwer natueren; gheliyckerwijs als Elias verlost werdt uyt de verbolginghe vande quade Jesabel / doen hy dat koecrken gheten hadde / het welck een figuere was van het H. Sacrament. Ende ghy sult door de cracht van dese Medecijne wandelē sonder vermoeythepdt ende sonder vallen / niet alleen veertich daghen (ghelijck Elias de-

de/

de / nae dat hy tweemael van dat asschen broyken hadde gheten) maer allen den tijt ws levens / met groote vermeerderinghe van gratie eñ glorie / tot dat ghy op den berch sult gheraecken / daer Godt is. O ghenadighen Iesu / ghy hebt den soom van uwen rock laeten raecken van een vrouken / dat twaelf jaeren lanck een verborghen sieckte hadde ghedraegen / ende ghy hebt haer op staende voet / door het aenraecken ghenesen: Ick bidde u seer ootmoedelijck / laet my u heyligh lichaem eerweerdelijck raecken onder de ghedaente van broodt; ende wilt daer door ghenesen mijn quade gheneghentheden ende ghebreken / die ic meer als tweemael twelf jaren hebbe ghedraghen: ende seght oock tot my / Ghelijck ghy seydt tot dat vrouken; Dochter / u gheloove heeft u ghesont ghemaeckt. Luc. 8.

Het derde poinct. Het heyligh Sacrament is een aldersterckste wapen teghen alle listen eñ aenvechtingē des duyvels. Door de sonden heeft den duyvel onsen erf-vyandt groote macht ende dominie inde wereldt: ende is de menschen seer hinderlijck nae de siele / ende nae den lichaeme / in gheestelijcke ende in tijtelijcke dinghen ghelijck dat daghelijckx blijckt. Maer Christus die stercker is / heeft hem verwonnen / ende in sijn sterf-

lijck leven dickwils met een woort verjaeght. Ende al oo den selfden Heere in het heylich Sacrament teghenwoordich is / soo volght daer upt / dat het H. Sacrament oock de kracht heeft om den vyandt te verjaghen: ende dat hy gheen macht en heeft de menschen hinder te doen / die het heylich Sacrament weerdichlijck hebben ontfanghen / soo langhe als sy blijven in dien staedt met Christo vereenicht; besonder als sy dickwils ter taefelen Godts gaen. Den heylighen Macharius seyde teghen een vrouwe / die betoovert was / ende scheen een Merie te zijn / dat den vyant over haer macht ghekreghen hadde / om dat sy in vijf weken tijts het H. Sacrament niet en hadde ontfanghen. Hierom ist dat den vyant aerbeydt / om de menschen vande taefele Godts te houden ende tot twijffelachticheydt / valsche opinien / ende ketterijen / teghen het heylich Sacrament te brenghen / door grooten haet die hy daer teghen heeft / wel wetende / dat alle hulp ende bystant / gratie ende salicheydt daer door compt. Ghelijck Holofernes om de stadt van Bethulien te winnen / de riviere / die de stadt spijsde / haer benomen heeft: alsoo soeckt den vyandt / ons te berooven van het heylich Sacrament / aer onse sielen by leven / om alsoo dominie

Iud. 7.

ende

ende heerschappije over ons te krijgen. O mijn siele en laet om niemants wille u dickwils tot de taefel Godts te schicken ende te berepden; want die u dat ontraeden / die beletten oft beletten uwe saligheydt. Wien zijdy schuldigh meer gehoor te gheuen? Christum / die u aen sijn tafel noodt / oft den vyandt die u ontraet daer te gaen? O alderminnelijckſten Jesu / ick bidde u door uwe ongheneten goedtheydt / ghelijckerwijs als ghy my teghen alle de ghene die my vervolghen ende quellen een taefel berepdt hebt / dat ghy door het heyligh Sacrament my gratie wilt gheven / dat ick alle de vyanden mijnder sielen mach verwinnen / eñ als eenen vromen verwinner naer desen tijdt aen de tafel uwer glorien mach ontfanghen worden.

Besluyt. Te Milaenen is by S. Bernaert ghebrocht een vrou-persoon / die veel jaeren vanden vyandt was beseten gheweest / ende was van hem blint / doof / ende stom ghemaeckt / ende beet op hare tanden / alsoo dat sy meer een monster dan een menſch ghelijck was. Als den H. man haer ghesien hadde / vermaende hy het volck / dat seer veel was / tot bidden / ende hy heeft de Misse gelesen. Als hy ghekomen was tot den Pater noster / heeft hy de Patene met de geconsacreer-

de Hostie genomen in syne handen/ende heeft die gelept op het hooft vande vrouwe/seggende: Ghy boose gheest hier is uwen Rechter ende de opperste macht teghenwoordich: wederstaet die kondy. Ick gebiede u inde schrickelijcke macht van dese Majesteyt/dat ghy syne dienstmaeght verlaetende/ haer voortaen niet meer en ghenaeckt. Den dupbel vloodt terstondt ewech/ ende het bleeck een peghelijck/ hoe krachtigh dat dit heylich Sacrament is. O hooghweerdigh H. Sacrament bewaert ende beschermt ons teghen alle sienlijcke ende onsienlijcke vpanden.

MEDITATIE XVIII,

Dat het H. Sacrament een volmaeckt sacrificie is, ende daerom behoort dickvvils gheoffert ende ontfanghen te vvorden voor levende ende doode.

HEt eerste bereytsel. **Als voor.**

Het tvveede bereytsel. **Laet u voorstaen/ dat ghy korts sult Misse hooren ende communiceren voor alle de ghene die in noodt zyn/ ende voor de sielen in het Vaghevier.**

Het derde bereydtsel. **Bidt Godt/ dat u herte alsoo beweeght worde met saligher affectien door dese meditatie/ dat uwe**

Communie / die naer na ſal volghen / de gheheele H. Kercke ten proffyte mach komen.

Het eerſte poinct. De offerhanden vande oude wetten waren veel ende menigherhande / ende tot verſchepden eynden dienende. Sommighe offerhanden waren ingheſtelt om Godt voor ſyne weldaden te dancken: andere om Godt te verſoenen voor de ſonden: ſekere andere dienden om de gratie ende weldaeden des Heeren te verkryghen. Maer den Heere Ieſus heeft ons voorſien van een ſoo ſonderlingh ende krachtigh ſacrificie ſyns eyghens vleeſch ende bloedt / het welck alleen meer vermach dan alle de ſacrificien der oude wet: want wat iſſer krachtigher oft bequaemer om de gramſchap Gods te bluſſchen / om Gods gaven ende beneficien te verkryghen / ende om Gode danckſeggghinghe te gheven / dan Chriſtus den ſone Godts / in het H. Sacrament tegenwoordich? Hierom (myn ſiele) ſoo dickwils als ghy het H. Sacrament ontfanght / ende ooc als ghy Miſſe hoort / offert den Vader ſynen eenighen ſone tot een danckbaerheyt voor alle ſyne weldaeden / tot eene verſoeninghe van uwe ende aller menſchen ſonden / om ſyne gratie ende beneficien voor Chriſtum ſynen ſone te verkryghen.

Ende oock mede upt deſe intentien / dat ghy door Chriſtum / uwer ſielen mede-cijne / van alle paſſien ende ghebreken uwer ſielen mooght ghenesen: Item dat ghy upt eenigh lijdē oft miſerie mooght verloſt worden oft daer door bewaert. Item om eenighe Heyligheu / daer het feeſtdagh af is / oft daer ghy devotie toe hebt / ſonderlinge eere te bewijſen: Item upt liefde eñ compaſſie van uwen even-naeſten / om dien behulpich te zijn in ſij-nen noodt. Ende byſonder om dat ghy daer door den geeſt Chriſti mooght ont-fanghen / ende in hem ghetransformeert worden / een herte ende eenen wille met hem hebbende: en ſeght: O Vaeder al-machtich / aenſiet de offerhande uws ee-nigen ſoons / ende laet u die aengenaem zijn / ghelijck ſy ghemeeſt is die hy u ge-offert heeft op den Altaer des H. Cruys / tot uwen love / tot eene nieuwe blijdt-ſchap van u hemelſch heyr / tot ſalicheyt ende profijt vande gheheele H. Kercke: ende in't particulier / &c.

Het tvveede poinct. Als het H. Sacra-ment gheoffert oft ontfanghen wordt voor de ſielen in het Vaghe-vier / ſoo ko-met hen te ſtade / ende doet hen die mee-ſte laeffentiſſen: jae de H. Kercke begeert / datmen in alle Miſſen ſal memorie hou-den voor die ſielkens / om dat ſy ſouden

ghe-

geholpen worde door het sacrificie synes lichaems/ thoonende syne groote bermhertichevt ook onder de wercken van syne rechtveerdighevt. O mijn siele/ denct in wat benauthevdt in het Vaghe-vier de arme sielkens zijn/ onder de welcke veel zijn die niemanden inde wereldt en hebben die specialijck ende in't besonder voor hen bidt: ende zijn ook sommighe seer langhen tijdt in die afgrijsselijcke pijnen gheweest/ die soo groot zijn/ dat sy alle pijnen van dit teghenwoordich leven verre te boven gaen. Daer en boven pijnight hen boven al het derven van het aenschijn Godts/ ende dat sy sulcks verdient hebben door onachtsaemhevdt oft eyghen liefde/ midts dat sy gheene ghenoechsaeme penitentie ghedaen en hebben als sy noch in dit sterffelijck leven waren. Mijn siele zijt bermhertigh/ ende helpt de sielkens/ soo sal u bermhertighevdt gheschieden; ende ghy sult van andere gheholpen worden als ghy in ghelijcken noodt sult zijn. Offert onder den dienst der Missen dat onbevleckt Lammeken/ dat alle de sonden des wereldts afneemt/ synen hemelschen Vader ook mede voor de verlossinghe oft verlichtinghe der sielen in't Vaghe-vier. Ende als ghy ter tafelen Godts gaet/ en vergheet nopt te bidden voor die sielen/ op

dat

dat sy deelachtich worden vande H. Communie / segghende op dese oft dierghelijcke manieren. O aldergoedertierenste Jesu / wiens macht oneyndelijck / ende wiens goedthevdt onghemeten is / verloost de sielkens uyt de schroomelijcke pijne / oft verlicht die ten minsten / ende verkort den tijdt van hunne penitentie, want al hebbense uyt kranckheydt ghesondicht / sy zijn nochtans in uwe gratie ende liefde ghestorven / met waerachtich leetwesen van hunne sonden : hoe kan dan uwe ghenade lijden dat uwe vrienden langher in die onnoemelijcke pijne blijven / die ghy soo haest door de kracht van u bitter lijden uyt alle pijne kondt verlossen? O ghenadigen Jesu / ghe eft de lebende uwe gratie / ende de gheloovige sielkens uwe eeuwighe ruste.

Het derde poinct. Wt alle voorgaende poincten ende meditatien van het heyligh Sacrament blijckt / dat het seer profijtelijck ende salich is / dat een Christen mensch / ende bysonder een Religieus met alder eerweerdigheyt dickwils gaet tot de tafel des Heeren: want gelijck het lichaem niet en kan leven / groeyen oft sterck blijven sonder lichamelijck vroot / alsoo en kan oock de siele sonder dit hemelsch broodt. Is ons leven eenen gheduerighen strijdt / soo ist noodigh dat wy

altijdt ghewapent zijn met de wapenen Godts/welcke wapenē door elcke biechte ende H. Communie in ons stercker ende onverwinnelijcker worden. Wordt den mensch vervult met vele miserien in dit leven / waerom en ontfanght hy niet dickwils Christum tot consolatie ende hulpe in sijne tribulatie? Behoeft hy daghelijcs de gratie Godts ende sijne weldaden / waerom stelt hy uyt hem te vereenighen met den oorspronck van alle gratien ende alle goedt? Die koudt is/ waerom en soeckt hy het vier niet? Die sieck is / waerom en gaet hy niet tot den medecijn? Het H. Sacrament gheoffert oft ontfanghen ververscht de memorie van het lijden Christi; waerom en offeren ende ontfanghen wy dat niet dickwils / om de memorie van dat bitter lijden Christi / daer wy door verlost zijn/ dieper in ons herte te prenten / ende om hem ghetrouwelijcker met het cruys te volghen? T'is voorwaer een teecken van klenne liefde / dat de bruydt soo langhe vertreckt / ende soo luttel verlanght by den bruydegom te zijn / ende met hem vereenicht te wordē. O mijn siele neemt u ghemerck op de plaetsen ende persoonen / daer het H. Sacrament dickwils ontfanghen wordt / ghy sult bevinden/ datter meerder devotie ende godtvruchticheydts

tichepdt is/ dan op plaetsen daermen sel-
den ter tafelen Godts gaet. In het be-
Act. 2. ghintsel vande Christenheydt / als die in
haer eerste vierigheydt was / soo gingen
de gheloouighe alle daghen tot de taefel
des Heeren/ ende leefden alle dagen met
malkanderen alsoo godvruchtelyc ende
minnelyck / dat sy al te saemen een siele
ende een herte hadden inden Heere.
Volght die na/ ende bidt Christum in het
H. Sacrament teghenwoordich/seggen-
de: O glorioosten Salighmaker/getrou-
wen herder / ende waerachtighen Pelli-
caen / ick bidde u door de liefde daer ghy
uwe H. Kercke mede beminт / dat ghy u
geweerdight in my te storten den gheest
vande eerst-gheloovighen / op dat ick u
H. lichaem dickwils ontfanghende/ vol-
komelycker daer door in u worde ghe-
transformeert / ende in uwe gratie da-
ghelycks aen neme / tot dat ick u sal
sien met ontdeckten aengesicht in u eeu-
wigh Rijck ende glorie.

Belluyt. Cesarius ende Iacobus de Vo-
ragine schryven van een vrouw-persoon/
die eene salighe ghewoonte aenghenо-
men hadde van dickwils te communice
ren/ ende daer door hoe langer hoe meer-
walghde ende kreegh verdriet in lichae-
melycke spyse: alsoo dat sy ten laetsten
gheene lichamelycke spyse meer en ghe-

bruyc-

bruyckte/ maer was ghenoech ghevoedt ende gesterckt met het H. lichaem Christi/het welck sy alle Sondagen ontfinck/ ende bleef voorts de gheheele weke sonder eten. Als sy dat op eenen tijdt verhaelde teghen haren Biecht-vader/heeft hy het selfde voor een mirakel verhaelt aen den Bisschop van dier plaetse: den welcken vreesende oster eenich bedrogh vanden vyandt mocht mede gemengelt zijn/heeft den Pastoor vermaent/ dat hy de sake sonde onderstoecken in deser voeghen / ghevende den naesten Sondagh die persoone eene ongeconsacreerde hostie in plaetse van eene ghewijdde. Hy heeft gedaen ghelijck hem den Bisschop bevolen hadde. De vrouwe nerghens af wetende/ ende t'huys ghekomen zijnde/ heeft terstondts soo grooten honger gekregen/ dat sy dachte: Ic moet terstonts eten oft ick moet sterven. Nochtans liep sy noch eerst tot den Pastoor/ haer werpende aen syne voeten/ ende met tranen klaghende / dat Godt syne ghewoonlijcke gratie haer hadde ontrocken/ naerdemael sy nu soo onverdraeghlijcken honger hadde ghekreghen/ toeschrijvende het selve hare sonden. Den Pastoor was in sijn herte verblijt ende danckte Godt/ ende gaf haer terstondt het H. Sacrament / waer door haren lichaemelijcken

hongher gantsch verghinck/ ende sy verkreegh wederom hare ghewoonlycke gratie. Den Bisschop is van dese saecke onderricht gheworden/ ende heeft oock hooghlyck Godt ghedanckt. O soeten Jesu/laet my smaecken hoe soet dat ghy zyt/ ende maeckt my bitter al wat ghy niet en zyt.

MEDITATIE XIX.

Op de principaelste poincten vande passie ons Heeren.

OM te weten eene goede maniere om de Passie te mediteren/soo dient eerstmael verhaelt dese vermaeninghe.

Onder alle meditatien en zynder geene soo ghemeyn ende bequaem voor alle soorten van menschen/ noch geene Christo soo aenghenaem / ende ons soo noodsaeckelyck ende profytelyck/ als de meditatien vande passie ons Heeren. Albertus Magnus seyt dat profytelycker ende saligher is alle daghen een poinctjen vande passie ons Heeren te mediteren/ dan alle dagen den gheheelen Psauter uyt te lesen/oft alle daghen eene disciplyne tot bloedens toe te ontfangen / oft een gheheel jaer langh alle vrydaghen te vasten te water ende te broode. Maer

men moet weten / dat om wel te mediteren niet ghenoech en is de gheheele hiſtorie vande paſſie ons Heeren te weten / ende die met de ghedachten te overloopen: ghelijck het niet ghenoech en is tot voerſei ende onderhoudt vanden menſch die ſpijſe op de tafel te ſien / ende daer af niet te eten. Maer men moet de poincten vande paſſie alſoo gronderen ende herkauwen / dat den wille / die de principaelſte kracht is der sielen / ende die alleen verdient / eñ alle wercken tot Godt ſtiert / beweeght worde met saligher affectien ende bewerginghen. Die van deſe materie gheſchreven hebben / verhaelen byſonder ses affectien oft bewerginghen / daer het herte vanden menſch die mediteert / kan door beroert worden in elck poinctjen vande paſſie door verſcheyden conſideratien / de welcke zijn deſe: De eerſte is / Compaſſie oft medelijden: De tweede is / Compoinctie oft berou der ſonden: De derde / Danckbaerheydt: De vierde / Liefde: De vijfde / Begheerte om Chriſtum naer te volghen; De ſeſte is / Verwonderinghe. Compaſſie wort verweckt / als ghy conſidereert hoe groot ende ſwaer dat het lijden Chriſti is. Compoinctie verkrijghy / als ghy neerſiet de overpeynſt / dat uwe ſonden Chriſto dat ſwaer lijden hebben aenghedaen. Tot

danckbaerheyt wordt u herte beweeght/ als ghy overdenckt van wat quaedt dat u Christus verlost heeft / ende wat goedt hy u verworven heeft door sijn bitter lijden. Liefde verweckt ghy/ considererende dat den sone Godts uyt gheen ander reden/dan alleen uyt liefde/ voor u/ niet voor de Enghelen/ sulck onsprekelijck lijden heeft begheren te verdraghen. De begheerte van Christum nae te volghen suldy in u verwecken/ als ghy wel aenmerckt wat deughden hy ons gheleert/ ende voor het laetste gerecommandeert heeft in sijn bitter lijden. De verwonderinghe sal u herte bevanghen / als ghy grondeert/wat eenen bequamen middel dat Godt door sijne eeuwighe wijsheydt geordineert heeft om u te verlossen. Dese laetste consideratie verlicht het verstandt / ende bevestight ofte versterckt het Gheloove. Van dese voorschreven consideratien / daer alsulcke salighe affectien ende bewegingen door verwect worden / sullen wy een weynich breeder verhaelen voor de ghene die ondertusschen begheren op een poinct oft articule vande passie langher te blijven staen/ ende begeren daer onder hun herte met twee oft dry / oft meerder der voorschreven affectien te beweghen ende te beroeren: want in onse naervolghende medi-

tatien

ratien op de passie ons Heeren/die maer seven en sullen zijn/ naer het getal vande daghen inde weke ende ock niet langer en moghen zijn/ om reden/ die ick inde eerste instructie van onse meditatien verhaelt hebbe/ soo en is niet moghelijck op elc poinct al te considereren wat daer op wel behoorde gheconsidereert te worden: maer onse intentie is/ door dese meditatien eenige maniere te gheven/ ende ock eenighe materien om te leeren mediteren/ voor my selven ende myns gheliicken/ die daer in niet wel herdaren en zijn. Soo volght dan hier:

CONSIDERATIE I.

Hoe groot ende swaer dat het lijden Christi is gheweest, om onse herten te bewveghen tot compassie ende medelijden.

OM te verstaen hoe swaer het lijden ons Saelighmaeckers gheweest is/ soo peynst eerstmael wie dat hy is: te weten den sone Gods/den edelsten/wijsten/ schoonsten/ besten mensche/ die oyt op der aerden was/niemanden moeyelijck/ maer een peghelijck troostelijck. Sijn lijden inwendigh ende uytwendich is grooter ende meerder gheweest/dan oyt mensche in dese wereldt heeft gheleden/

naer het ghevoelen van alle Theologanten. Sijne complexie was seer teer ende delicaet / om dat sijne ontfanghenisse eñ ghebooꝛte miraculeus waren van eene suyvere maghet / ende dooꝛ werckinghe ende kracht des H. Geests; daerom hadde hy meer ghevoelens ende pijnen van eene kleyne wonde / dan wy van eene groote. Sijn lijden ende pijne was sonder allen inwendighen ende uytwendigen troost/ als verlaten zijnde van Godt ende alle menschen. Hierom wast dat hy water ende bloedt sweette; ende aen het
Matt. 27. cruys hangende riep: Mijn Godt/mijn Godt/ waerom hebdy my verlaten? Sijne siele was van binnen vol bitterheyts om onse sonden ende ondanckbaerheyts wille/ende om dat sijn lijden aen de meeste paert vande menschen soude verlooꝛen zijn. En zijn dit geene redenen om compassie met hem te hebben? Sien wy eenen quaedtdoender raepbraecken oft vierendeelen/ wy wooꝛden met compassie beweeght: en behooꝛen wy dan niet compassie te hebben met den sone Godts/ die veel meer onnoosel gheleden heeft om ontsen't wille ende vooꝛ ons? Wt compassie heeft hy onse pijnen / die wy verdient hadden / op hem ghenomen / ende vooꝛ ons gheleden: Sullen wy dan sonder compassie teghen hem zijn?

CONSIDERATIE II.

Dat onſe ſonden Chriſto dat ſvvaer lijden hebben aenghedaen, daer doorſullen vvy in ons vervvecken een grondich leetvveſen der ſonden.

HEt is eene ſaecke die ſeker is ende ongetwijffelt / dat Chriſtus den ſone Gods om geene andere redenen en is gegeeſſelt/gekroont/ gecruyſt eñ geſtorvē/ dan om ſijnen vader te verſoenen voor de ſonden der menſchen: ende dat den vader ſijnen eenighen ſone/daer hy ſijn behaghen in heeft/ſoo ſwaerlijck ghecaſtijt heeft/ ſulcken bitteren lijden op hem gelepdt/ ende ſoo ſchandelijcken doot heeft doen ſterven/ om dat ſijnen ſone voor de ſonden vande menſchen begeerde te voldoen. Daerom als ghy het bitter lijden Chriſti hoort / leeſt oft mediteert / ſoo denckt dat ghy met de Joden ſijn doodt gheſtoort hebt / ende met uwe eyghene handen hem hebt helpen gheeſſelen/ kroonen ende cruycen; want ghy zijt de oorſaecke van het lijden. Die Chriſto dat lijden aendeden / en ſouden dat niet hebben konnen doen / en hadden uwe ſonden hen die ſtoutichepdt ende ſterckhept niet ghegheven. Al zijnder meer/die met

hunne sonden daer af oorsaeck oock geweest zijn / dat en kan u niet ontschuldigen; maer daer upt blijckt de kracht van het lijden Christi / het welckghenoechsaem is voor alle de sonden des werelts. Oft ghy alleen eenen menschе vermoort hadt / oft datter thien met u waren geweest / die u in dat fept hadden gheholpen / ghy en soudt daerom te min oft te meer indē doot-slagh beschuldicht worden / ende niet te min gestraft worden. O wie en sondet upt der hertē niet leet zijn / dat hy den sone Godts ghecruyst ende ghedoodt heeft door syne sonden? Wie en soude de sonden niet haten? Wie en sal de sonden voortaen niet schouwen meer als de peste / jae meer als den Duyvel? want sy arghер ende booser zijn dan den Duyvel / hebbende van Enghelen Duyvels ghemaeckt / ende noch daghelijcks van menschen Duyvelen makende. Boven al het ghene dat den mensch door de sonden verliest / ende boven de straffe die hy daer mede verdient / soo is noch het swaerste ende quaetste / dat hy den sone Godts soo swaer een lijden ende bittere doodt aendoet. Om dese reden behoorен wy principaelijck de sonden te haeten ende te laten.

CONSIDERATIE III.

Wat groote vveldaet ende beneficie ons ghe-
schiedt is door het lijden Christi, vvaer
door vvy onse herten sullen vervvecken tot
danckbaerheydt. Luc. 8.

NJemant en soude konnen volkome-
lijck begrijpen hoe groote weldaden
ons door het lijden ende doodt
Christi gheschiet ende toegekomen zijn/
nochtans om ons selven tot danckbaer-
heydt te beweghen / soo moeten wy dry
dinghen considereren. Ten eersten / het
quaedt daer wy uyt verlost zijn door het
lijden Christi. Ten tweeden/het goet dat
wy daer door verkreghen hebben. Ten
derden/ wat Christus voor die weldaden
ghegheven ende betaelt heeft. Het quaet
daer ons Christus door sijn bitter lijden
uyt verlost heeft/ is principalijck de son-
de (want gheen meerder quaet en mach
men verdencken) eñ voorts van veel an-
der quaedts dat uyt de sonde spruyt/als
verblindtheydt ende obstinaetichept des
herten/ slavernije des duyvels/ leelijck-
heydt ende afgrijselijckheydt der sielen/
het helsche vier / ende de eenwighe ver-
doemenisse. Het goedt dat wy ontfan-
gen hebben uyt het lijden ons Heeren/

is Godts gratie/rechtveerdigheydt/verkiesinghe tot Godts kinderen / Christi verdiensten ende de H. Sacramenten/ de beloste der eenwigher saligheydt / ende oock mede alle tydtlijck ende eenwigh/ alle gheestelijck ende lichamelijck goet: want wy en hebben noch en verwachten niet goedts / dan door de Passie Christi. Alle dese weldaeden heeft hy ons gheghe-ven ende verdient met onsprekelijcken arbeydt / ende met pijne die alle pijne te boven gaet. Die hemel ende aerde ende alle creaturen geschapen heeft met een woordt / sonder eenighe moeyte oft arbeydt / die heeft ons verlost met sijn bloedt ende met sijn bitter doodt. Alle straffen die wy verdient hadden heeft hy op hem ghenomen / ende sijne verdiensten heeft hy ons gheschoncken. Voor alle sijne weldaden/ ende voor sijn bitter lijden (het welck de meeste weldaet is) en begheert hy anders niet dan danckbaerheydt : welcke danckbaerheydt niet alleen gheleghen en is in lof-sangen ende danckseggh inghen / maer is meer gheleghen in het herte ende inde daedt : dat is / als wy het lijden Christi ghelijck een busselken van Myrrhe in ons herte gheduerighlijck draghen/ ende ons neerstelijck wachten wet te doen/ dat hem sonde moghen mis haghen : ende gheen en ar-

beydt

heydt en spaeren / noch gheene occasie voorby en gaen van wercken der liefde ende danckbaerheydt te bewijsen.

CONSIDERATIE IV.

Vande liefde, die ons Christus in sijne bittere Passie heeft bevvesen, vvaer door vvy onse herten oock tot liefde sullen vervvecken.

IN gheene wercken Godts sietmen soo klaerlijc sijne oneyndelijcke liefde eñ bermhertigheyt tot onswaert/ als in dat bitter lijden vanden sone Godts. Maer om het selve beter te verstaen ende te beherten / soo salmen dry dinghen wel bemercken/te weten: Wie hy is die dat onsprekelijc groot lijden geledē heeft. Voor wien hy gheleden heeft / ende waerom hy sulcks gheleden heeft. Die gheleden heeft is den sone Gods/ almachtich ende eeuwigh / die hemel ende aerde heeft geschaepen. De Godtheydt en kan niet lijden; maer daerom is Godt mensch gheworden/ om dat hy voor den mensch soude lijden ende sterven. O wie soude die liefde konnen gronderen! Gaet met uwe ghedachten de liefde naer / ghy sult worden ghelijck eenen mensch die versuft is. Ghelijck ghy oock sult worden / als ghy peynst dat hy sulcken uytnemende lij-

den / alsoo schandelijck / alsoo pijnlijck heeft verdraghen/niet voor de Engelen/ maer voor de menschen/ de welcke snoode ende ellendighe creaturen zijn/jae in sonden ende boos heydt de duyvelen seer ghelijck. Wie en soude niet segghen (als dit wel bemerckt wordt) met den Propheet: Heere ick hebbe uwe wercken gesien / ende ick ben door dat sien ende bemercken verschrickt ende verbaest. Als ghy daer en boven considereert de reden ende waerom hy sulcks heeft gheleden/ te weten/ niet om onse verdienste; want wy beter meriteerden gestraft ende verdoemt te worden. Hy en heeft ock sijselven daer in niet ghesocht; want hem en kan schaede noch profijt van ons komen; lijden ende verdriet heeft hy van ons/ ende anders niet. Soo is alleen de reden van sijn bitter lijden liefde ende barmhertighe ydt: welcke liefde altijdt onghelijck meerder is gheweest in het herte vanden sone Godts / dat hy uytwendigh heeft konnen doen blijcken in alle sijn bitter lijden. 'Tis veel/jae het is te veel dat hy voor ons gheleden heeft; maer het is onghelijck meerder/ dat sijn liefde begheerde te lijden / ende bereydt was te lijden/waer't van noode geweest. Hy heeft drij uren levende aen het cruys ghehanghen; maer wat is dat te ghelijcken

Adue. 3.

ken by het ghene dat ſyne oneyndelijcke lieſde gheerne ſoude gheleden hebben / hadde het den noodt verepſcht. ja al waert noodich geweeſt alſoo te blijven hanghen tot den dagh des oordeels toe/hy ſoudet uyt lieſde geerne ghedaen hebben. Als de gheeſtelijcke bruydt in den boeck der lof-ſanghen deſe lieſde wel bemerckte / ſoo wierdt haer herte oock met lieſde ghewondt / alſoo dat ſy flauw wierdt / ende ſeyde : Verſterckt my met wel-rieckende bloemen ende appelen; want ick worde flauw ende ſiec van lieſde. De bruydt ſiet het herte van haeren bruydegom ghewondt met eene lancie/ ende noch dieper met de ſpere der lieſde: ende door dat grondigh aenmercken wordt hare ſiele oock met de lieſde ghewondt/ ſeght S. Bernardus : O oft ons de lieſde Chriſti door het mediteren van ſyne bittere Paſſie oock alſoo ter herten ghinck. Cant. 2.

CONSIDERATIE V.

Van de Excellentie der deughden die inde paſſie Chriſti ſonderling te ſien zijn, om in ons te vervvecken de begheerte van hem na te volghen.

HEt gheheel leven ons Salighmaers is eenen ſpieghel van alle volmaecthept

heydt der deughden; nochtans alder-
klaerlijckste ende volkomelijckste ver-
thoonen hen sijne deughden inden spie-
ghel van sijn bitter lijden: Ghelijck de
schoone Roosen hen lieffelijck verthoo-
nen tusschen de dorens. Hierom als ghy
een poinct/ oft een deel vande Passie ons
Heeren mediteert / soo aenmerckt daer
onder de deughden die Christus op dien
tijdt gheoeffent heeft/ ende ons door sijn
exempel gheleert/op dat wy hem souden
volghen: gelijck den H. Apostel Petrus
ons leert: Christus heeft voor ons ghele-
1. Petr. 2 den (seyt hy) ons laetende een exempel/
dat wy sijne voetstappen souden volgen.
Als ghy door een neerstigh aenmercken
der deughden Christi in u ghevoelt eene
waerachtighe begheerte om sijne voet-
stappen te volghen / soo hebdy profijte-
lijck ghemediteert; want de volmaeckt-
heydt van een Christelijck leven is ghe-
leghen in het naer-volghen van onsen
Heere. Considereert inden eersten de
groote oodtmoedigheydt vanden sone
Godts / als hy in veelderleye manieren
is bespot ende begheckt gheweest / met
een wit kleedt ghekleet/met dorens ghe-
kroont / booser ende argher gheacht dan
den moordenaer Barrabas/ ghehangen
ende ghecruyst tusschen twee moorde-
naers/als haerlieder Capiteyn; heeft al-

leen

leen die versmaethepdt seer oodtmoedelijc geleden/ om dat wy nyt die eeuwige verachtinghe/ ende versmaedthepdt der duyvelen soudenverlost worden.

Aenmerckt ten tweeden sijne wonderlijcke saechtmoedighepdt / de welcke in alle deelen van sijn bitter lijden ghebleken heeft ; want hy en heeft nopt herdt woort gesproken / noch eenich ontschult by ghebroght, maer heeft altijdt ghesweghen/ooch inden tijdt/als hy totter doot met sijn evghen cruys gheladen wierdt ghelepdt/ghelijck een lam/ dat hem niet en laet hooren/als het na het slach-huys ghedraghen wordt.

Ten derden / aensiet sijne volmaeckte ghehoorsaemhept / die hy beweesen heeft niet alleen sijnen hemelschen Vader/ die hy ghehoorsaem is gheweest totten doot des cruys/ wanneer hy sijnen geest heeft ghegheven met nedergheboghen hoofde / daer door te kennen ghevende dat de ghehoorsaemhepdt al volbracht was ; maer is die onrechtveerdighe Rechters/ jae oock die Beuls ghehoorsaem gheweest / in het uyt-doen van sijne kleederen/ in't aendoen van het wit kleedt/ ende van het purpuren kleedt / in't ontfangen vande doornen kroone / ende het swaer hout des cruys op sijne doorwonde schouderen / ende in het uptrecken

van

van sijne heylighe handen ende voeten om voorsaghelt te worden/ende in meer andere dinghen.

Ten vierden/ bemerckt sijne liefde/die alle verstanden te boven gaet / die niet soo seer en begheerde/ noch naer gheene saecke soo seer en verlanghde/ als gheoffert te worden voor de sonden vande werelt/ ende te sterven / op dat de menschen mochten eeuwelijc leven / sijn bloet stortende niet alleen voor sijne vrienden/ maer oock voor sijne vyanden.

Ten vijfden/ besiet ooc wel sijne bermhertighevt / door de welcke hy alle miserien ende sonden der menschen op hem heeft ghenomen/ende daer voor soo ghewillighlijck heeft begheren te voldoen/ als oft hy voor sijne eygene sonden voldaen hadde/schenckende ons daer en boven alle de verdiensten van sijn heyligh leven ende bitter lijden.

Ten sesten / neemt oock waer sijne onspreckelijcke patientie/ de welcke vanden beghinne tot den eynde van sijn bitter lijden de eerste ende de laetste is geweest. Voor haer heeft den sone Gods den kelc des bitteren lijdens tot den grondt toe uytghedroncken : voor haer heeft hy de H. Kercke ghetrouwt op den boom des Cruys/ haer wasschende met sijn suyver bloedt/ ende vercierende met sijne heyli-

ghe

ghe v'rdienſten. Volght hem naer met verduldighepdt in alle u lijden.

Ten ſevenſten / en laet ock niet ongemerckt voor-by gaen ſijne volherdighepdt / die hem aen het cruys heeft ghehouden meer als de naghelen / daer hy mede ghenaeghelt was aen het Crus; alſoo dat hy / noch om de benauthepdt van ſijne H. moeder / noch om de droeſhepdt van ſijne lieve vrienden / noch om de beſpottinghe van ſijne vyanden / noch om de onverdraeghelijcke pijnen in handen ende voeten / ende in alle ſijne heylighe leden / die op het cruys ghеſpannen waren ghelijck een peſe op den boghe / ende ghelijck laken op de ramen.

Ten achtſten / Begheert ghy ock eenen ſpieghel te ſien / hoemen de wereldt ſal verachten? Aenſiet den Heere Ieſum hanghende aen het cruys. Al wat de wereldt ſoeckt ende groot acht dat heeft hy veracht / eñ daer de werelt voor ſchroomt dat heeft hy verkoren ende aenghenomen. Te weten / voor de eere des werelts heeft hy verkoren veracht te worden / voor wellufticheydt / die de werelt ſoeckt / heeft hy pijne ende ſmerte ghekoſen: voor rijckdom / daer de wereldt haeren Godt af maeckt / heeft onſen Salighmaker armoede ghekoſen: een cruys inde plaetſe van een bedde: een doornе kroo-

ne

ne voor een oorkussen: galle ende edick voor kost ende dranck: naeckthepdt inde plaetse van kostelijcke kleederen. Slaet uwe ooghen onder uwe meditatien op dese ende dierghelijcke deughden / ende pijnt u om die nae te volgen; want geen meerder eere/noch gheene meerdere volmaeckthepdt en isser / dan Christum te volghen ende ghelijck te worden.

CONSIDERATIE VI.

Vande vervvonderinghe, vvaerom Godt ghebruyckt heeft alsoo vvonderlijcke ende pijnlijcke middelen om ons te verlossen.

DEse consideratie is seer vruchtbaer ende overvloedich/jae sonder eynde. Voor ghemeyne ende simpele menschen sal't ghenoech zijn om verwonderinghe te verwecken / dat sy neerstelijck overpeynsen/dat den Heere der glorien/ ende den schepper alder creaturen / sulcke afgrijselijcke tormenten heeft willen lijden voor de ghene die teghen hem misdaen hebben/ ende de eeuwighe tormenten der hellen verdient hebben. Wie soude det ghemeynt hebben? Wie sonde alsulcx van Godt verwacht hebben/ en waer het niet ghéschiedt? Dese groote liefde ende patientie wel aenghemerckt / verweckt

in den

in den mensch groote verwonderinghe/ uyt de verwonderinge groept eene hertelijcke liefde: ende uyt de liefde groept eene sonderlinge begheerte/ om de voetstappen sijnder heylígher deughden nae te volghen. Dit is het eynde van alle meditatien; ende daerom mediteren wy/ op dat wy Christum in liefde ende andere deughden sonden naervolghen: welcke deughden onder het mediteren / als het herte beweeght is/ begeert worden: ende daer naer moeten te wercke gestelt/ ende naer vermoghen volbracht worden. Die dat niet en doet/ noch daerom niet en arbeydt / die doet ghelijck eenen mensch die een fondeersel ghelept heeft van een huys/ dat hy schijnt te willen bouwen/ ende dat hy nimmermeer voorts en bouwt nocht en timmert / hebbende verloren kost ghedaen aen het fondament te legghen: alsoo mediteren wy met kleynen proffijte/ ist dat wy onse goede propoosten ende beweghinghen niet en volghen te volbrengen. Hierom seyde Godt tot Moysen: Aensiet ende bemerct wel/ ende doet alle dinghen nae het formulier oft patroon dat ick u op den bergh verthoont hebbe. In onse meditatien sien ende aenmercken wy volkomelijck den alderliefsten wille Godts; naer de meditatien moete wy onse neerstighent doen Exod 25.

om dien door de gratie Gods te volbrenghen. Christus seght oock inden boeck der lof-sanghen tot de minnende Bruyt: Stelt my als een signet oft seghel op u herte / ende op uwen arm. Op het herte oft in't herte wordt den Bruydegom gesteldt oft ghedruckt door hertelijcke meditatien die het herte beweghen. Op den arm wordt hy ghedruckt / als wy die beweghinghen te werck stellen. Gheene meditatien en zijn daer toe soo bequaem ende krachtich/als de meditatien van het bitter lijden ons Heeren: want noyt en heeft mensch in dese wereldt soo diepen ootmoedigheydt/soo vierighe liefde/soo volmaeckte ghehoorsaemheydt / stercke patientie ghehadt oft ghethoont/als onsen Salighmaker gehadt ende gethoont heeft in sijn bitter lijden.

Cent. 8.

MEDITATIE XX.

Wat Christus in het Hof ken ghedaen ende gheleden heeft.

HEt eerste bereydtsel. De ghemeyne biechte / met berouw der sonden: daer naer het ghebedeken: O Heere Jesu Christe / ick beghere ter eere van uwe Goddelijcke Majesteyt desen tijdt met mediteren ende bidden over te brengen/

in

in die vereeninghe der liefde / inde welcke ghy mensch ghewoorden zijnde / hebt in dese werelt doorgaens hemelsche dinghen ghemediteert / ende hebt uwen hemelschen Vader ghebeden ende voor my ghelovet. O Heere gheest my gratie / dat ick het selve weerdigh doen mach; want sonder uwe gratie en vermach ick niet.

Het tvveede bereydtsel. Imagineert dat ghy Christum met sijne Discipulen siet komen in eenen hof / eñ hem alleen daer vierighlijck bidden / seer droevigh ende benaut / sweetende bloedigh sweet door onspreckelijckē angst ende benauthevdt.

Het derde bereydtsel. Bidt Christum onsen Heere / dat u herte beweeght worde door dese meditatie met alsulcke affectien ende beweghinghen / daer hy mede beweeght was in't Hofken.

Het eerste poinct. Als den Heere Iesus in het Hofken was ghekomen met sijne Apostelen / heeft de meeste part van henlieden doen neder sitten: ende met hem nemende Petrum / Iacobum ende Ioannem / heeft begonst droevigh te zijn ende te beven: ende seyde tot hen: Myne siele is droevigh tot der doodt toe: Verwacht hier / ende waeckt met my. O volmaeckte ende eenwighe blijdtschap des hemels / waerom zijdy aldus bedroeft tot der doodt? dat is / waerom zijdy met Matt. 26. Marc. 14

soo grooten droefheydt bevaughen / als ghy sonder sterven soudt konnē verdragen? O genadigen Jesu / ghy soudt door uwe Goddelijcke sterckheydt de droefheyt wel hebben belet ende bedwongen: maer ghy hebt willen doen blijcken / dat ghy oock waerachtich mensch zijt / ende dat oversulcks uwe teere natuere verschroomt was van dat bitter lijden / dat u dien naest-volgenden nacht ende dagh was naeckende: het welck u soo klaerlijc ende perfectelijck te voren quam / met onsprekelijcke benautheydt des herten / als oft ghy tegenwoordelijck altemael / niet alleen hadt ghesien / maer oock elck in't besonder hadt ghevoelt. Ten anderen soo hebben u (o soeten Jesu) mijne ende alle des wereldts sonden soo grootelijck beswaert ende benaut: want alsoo ghy door uwe onsprekelijcke bermhertigheydt hebt willen voldoen voor onse sonden / soo hebt ghy eerstmael ende in't begintsel van alsulcke voldoeninghe die uytnemende groote droefheydt willen aen nemen: want het eerste deel vande penitentie is droefheydt ende leetwesen der sonden: ghelijck het beghinsel vande sonden is geweest genoechte ende behaghen. Ende om dat u alle sonden bekent waren / voorgaende / teghenwoordighe / ende toekomende / niet alleen het ghene

dat

dat uyt de sonden spruyt oft daer aen hanght; soo hebdy daerom alsulcken droefheydt aenghenomen / als die swarigheydt ende menichsuldigheydt der sonden verepschte/ ende uwe nature sonder sterven heeft konnen verdraeghen. Daer en boven heeft u alsoo uyter maten bedroeft onse ondanckbaerheyt / eñ de verdoemenis vã soo veel duysent sielen/ ja vande meeste paert des wereldts. Dit benaude uwe edele siele meer / dan alle u swaer bitter lijden / ende uwe schandelijcke ende schroomelijcke doodt. O mijne siele / volght den Heere Jesum metter herten in dit hofken / versmaedt ter liefden van hem alle ijdele blijdtschap ende wellusten van dese wereldt: ende neemt aen saelighe droefheydt/die u beweghe om altijt penitentie te doen/ende u sondich ende versuymelijck leven te beklaghen ende te beschreyen: want de droefheydt ende benauthеydt die den Heere Jesum als een swaer tempeest heeft overvallen/is door uwe sonden opghestaen. Hoe soudy dan ghenustelijck op uwe ooren blijven ligghen met Jonas in het schip / oft met die Apostolen in het hofken? O mijne siele ontwaeckt in tijdts / ende neemt uwe salicheydt ter herten. Aenmerckt wat uwen Saligmaecker ghedaen ende gheleden heeft/

om u upt de eeuwighe verdoemenisse te helpen: ende seght met den Propheet:
Psal. 115. Heere waer mede sal ick verghelden allen het ghene dat ghy my ghedaen hebt? Ick sal den saeligheu kelck des lijdens aenbeerden / ende den naem des Heeren aenroepen.

Hettvveede poinct. Den Heere Jesus heeft die dry Discipulen verlaeten / eñ is eenen worp weegs voorts gegaē / om alleen sijn ghebedt te spreken: het welck hy tot dry reysen ghedaen heeft / neder ghestreckt ligghende ter aerden op sijn A.aenschijn / biddende sijnen hemelschē Vader / dat hy hem den bitteren kelc des aenstaende lijdens soude willen afnemen / waer't sijnen Goddelijcken wille. O soeten Jesu / ghy zijt in dese bedroefde wereldt ghekomen om voor ons te lijden ende te sterven / eñ ghy hebt doorgaens groot verlanghen ghehadt tegen dat den tijdt van lijden ende sterven soude komen: ghy hebt oock noch terstondt in u laetste Avontmael ghesept tot uwen
Ioan. 13 verraeder Judas: Doet ghelinghe dat ghy van sinne zijt te doen. Waerom (o Heere) bidt ghy nu dat ghy van dat lijden soudt moghen ontslaghen worden? Wordt ghy daer af ontslaghen / hoe sullen wy van het eeuwigh lijden ontslaeghen worden? Heere ick sie ende mere-

ke/dat in dese uwe ghebeden groote mysterien ende veel leeringhen begrepen zijn. Uwe teere natuere schroomde voor dat swaer lijden/ ende begheerde daer af ontslaghen te zijn / op dat niemandt en sonde dencken dat ghy gheen waerachtich mensch en waert / ons in alles ghelijck behalven inde sonden ; maer de reden begheerde te lijden. Soo ist dat ghy ghebeden hebt om vanden kelck des lijdens ontslagen te zijn/ nochtans en hebdy niet begheert verhoort te worden. Om ons te leeren / dat wy in allen onsen noot onse toevlucht sonden nemen door sonderlinghe ghebeden tot Godt/ als tot onsen goedertieren Vader/ die ons ondertusschen met lijden versoect/ om daer door ons tot hem te trecken. Wanneer wy oock moghen ootmoedelijck bidden/ om daer af verlost te worden/ ist den lieven wille Godts / altijdt ons selven verootmoedighende onder de almoghende handt Godts / ende onsen wille door oprechte versaeckinghe vereenigende met sijnen wille ? O mijne siele/ waerom zijdy bedroeft? ende waerom turbeert ghy u als ghy met lijden beproeft wort? keert u tot onsen Heere / die met u is in uwe tribulatie/ bidt hem ootmoedelijck ende vierighlijck met volherdighevdt ; ende betrouwt vastelijc/dat ghy sult vertroost

ende verlost worden / ist u saligh: Oft en ist u niet saligh / hy sal u eenen Enghel seynden/ die u sal versterckeu/ u ghevende gratie ende een vroom doorkomen / tot vermeerderinghe van uwe kroone; en houdt niet op van bidden / want die volherdt die verwindt. O Heere Jesu ick recommandere my ende al dat my aengaet / aen uwe goedertierenheydt/ ende besonder alle mijnen noodt tegenwoordigh ende toekomende: wilt my met uwe gratie versterckeu/ op dat ick u in gheenen noot af en gae/ in leven noch in sterven. Gheeft my oock den Gheest der devotien / ende ontsteect mijne flauwe ghebeden door uwe vierighe bedingen / die ghy in het hofken ende op andere plaetsen hebt ghesproken.

Luc.22. Het derde poinct. Als den Heere Jesus sijnen hemelschen vader badt/soo is daer eenen Enghel tot hem ghekomen / die hem versterckte. Ende den Heere Jesus benauwt zijnde / ghelijckerwijs oft hy in doodts noot hadde geweest/ heeft langher ghebeden: ende sijn sweet is geworden ghelijck druppelen bloedts/loopende op de aerde. O goedertieren Jesu/ daer en zijn noch gheene vyanden ontrent v/die u quetsen; hoe komt dan u H. bloet alsoo te vloeyen/ dat de aerde/ daer ghy light/ daer door vochtich wordt? Is

dit

dit het beghintsel/hoedanich sal het eynde van u bitter lijden zijn? Is de representatie oft voorbeeldinghe van u lijden soo swaer / hoe onverdraeghlijck sal het lijden dan zijn? Verbloeckt ende gebannen moeten onse sonden zijn/ die u minnelijck herte alsoo benaut hebben / ende dat pretieus bloedt uyt u heyligh lichaem hebben gheperst. Ghy leght een oversoet jock der liefden op onse schouderen/ ende wy ondanckbarighe creaturen benauwen u herte totter doodt toe met onse sware packen der sonden. O mijne siele / siet hoe uwen bruydegom gheperst lept onder uwe sonden / ende hoe sijn H.bloet aen alle sijden/ ende uyt alle lidtmaeten gheperst wordt/ ghelijck den wijn gheperst wordt uyt de druyven: Komt mijne siele/ ende vergaedert eenighe druppelen bloedts / die uyt het H.lichaems uws bruydegoms vloeyen: ende wascht daer mede uwe sonden af/ met groote vierighevdt ende een grondigh leetwesen:want het is het bloet des lams dat de sonden des wereldts wegh neemt. Bestrijckt ende teeckent u herte daer mede / soo en kan u den helschen bederver niet krencken. O soeten Iesu/ schenckt my een druppelken van u bloedigh sweet uyt het fonteyn der liefden/ dat doen ter tijdt krachtelijck in u her-

te was ontsteken.

Besluyt. O alderbermhertighsten Jesu/ ick bidde u seer ootmoedelijck door de groote benauthepdt daer u herte mede bevangen was in het Hofken/ ende door u bloedigh sweet / dat ghy mijnder wilt ontfermen: ende mijner sonden / die de oorsaecke zijn gheweest van soo groote banghighepdt/niet en wilt ghedencken. Ende wilt my in alle benauthepdt / ende besonder in mijne upterste benauthepdt ende strijdt des doodts/vertroosten ende bystaen: seyndt my dan uwen heyligben Enghel / die my consortere/ ende mijne siele uyt het lichaem verscheydēde/ brenghe inde eeuwighe blijdtschap.

MEDITATIE XXI.

Hoe den Heere Iesus van Iudas ghelevert is, ende van een groot heyr ghevanghen: ende vvat hy in Annas huys gheleden heeft.

HEt eerste bereytsel. Als voor.

Het tvveede bereytsel. Vout u metter herten tegenwoordigh in het mediteren van elck der naervolgender pointen/alsoft ghy voor uwe ooghen saeght geschieden al wat op alsulcken tyt ende plaetse gheschiedt is.

Her derde bereydtsel. Bidt den Heere

Je-

Jeſum / dat u deſe meditatie alſoo ter herten gae/dat ghy ſÿne verdienſten in u mooght trecken.

Het eerſte poinct. Als den Heere Jeſus ſÿn ghebedt gheyndt hadde / is hy ſÿne vyanden in het ghemoet ghegaen. Ende Iudas / die onſen Heere verrocht hadde om dertigh penninghen / met hem ghebzocht hebbende eene groote menichte van bozghers ende ſoldaeten / heeft tot hen geſeyt: Die ick ſal kuſſen/ dat is den man dien ick verrocht hebbe; neemt hem waer. Ende komende by den Heere Jeſum/heeft gheſeyt: Weeſt ghegroet meeſter / ende hy heeft hem ghekuſt / Ꝛt. O minnelÿcken Jeſu/ waer is nu de groote vreeſe / daer u herte onlanghs mede bevanghen was? Dat ghy alreede uwe vyanden teghen gaet/die u doot gheſworen hebben? O hoe wel blÿcket dat uwe overgroote liefde tot ons ſtercker is dan de doot/nademael ghy van ſelfs loopt in uwe doodt. Daer en boven hebdy uwen H. ende ſoeten mondt / daer noyt gheen bedzogh in en was / aengheleedt ende laten kuſſen vanden onreynen ende verradelÿcken mont van Iudas/ om den verrader met liefde/goedertierenheyt/ ende minnelÿckheydt te beweghen tot kenniſſe ende leetweſen van ſÿn leelÿc feyt. Het ſelfde met ſoete woozden hem vooz Io.18. Matt.26. Marc.14.

ooghen

Luc.22. ooghen houdende / als ghy seyt: Juda/ levert ghy den sone des menschen met eenen kusse? Herdenct wel u groot ende leelijck feyt / ende keert u wederom uyt der herten tot my: de deure mijnder ghenaden staet voor u noch opē. O wie soude sijne traenen konnen op houden / die dese goedertierenheydt Christi teghen sijnen verrader wel bemerckt? Wie soude konnen wanhopen van sijne bermhertigheydt? Denct/ mijne siele/hoe soet ende minnelijck hy is tegen sijne vrienden / die hem uyt gantscher herten minnen ende dienen; naerdemael hy alsulcken vriendelijckheydt ghethoont heeft aen dien boos-wicht. Ende wacht u (mijne siele) voor de wereldt: want sy heeft oock verraeders treken over haer; want als sy u eere / goedt/oft wellust presenteert / soo schijnt sy u te beminnen/ maer met eenen lacchenden ende kussenden mondt levert sy u inde eeuwighe doodt. O soeten Jesu / ick bidde u door uwe oneyndelijcke liefde / gheeft my gratie/ dat ick alderley lijden / dat u sal believen my toe te seynden/ met danckbaerheydt van uwer handt / als eene sonderlinghe gave / mach ontfanghen / ende met alle liefde ende patientie verdraghen: ende dat ick alle menschen / vrienden eñ vyanden waerachtelijck in u mach beminnen.

Het

Het tvveede poinct. Den Heere Jesus heeft ghesent tot de ghene die ghekomen waren om hem te vanghen: Ghy zijt gekomen als tot eenen moordenaer met swaerden ende stocken om my te vanghen. Ick was daghelijcks met u lieden inden Tempel leerende / ende ghy en hebt my niet ghehouden. Maer dit is u lieder ure / ende de macht der duysternissen. Doen hebben sy hunne handen ghestaghen aenden Heere Jesum / ende hebben hem ghehouden. Ende alle sijne Discipulen hem verlaetende / hebben de vlucht ghenomen. O wie soude hebben konnen aensien / hoe die duyvelsche menschen / als hongherighe wolven / met een vreeselijck ghetier ende gheroep / dat onnoosel ende saechtmoedich lam hebben overvallē / als oft sy hem in veel stucken souden verscheurt hebben? Wie soude konnen hooren ende verdraeghen hebben die bespottinghe ende verachtinge: die versmaedighe woorden / onhebbelijcke ende oneerlijcke toenamen / die onsen Salighmaecker heeft moeten hooren? Nochtans en is sijn minnelijck wesen nopt daer door ontset oft verandert. Syne heylighe handen / die alle dingen ghescheapen hebben / ende die't al regeren ende onderhouden wat daer ghescheapen is / hebben sy onghenaedelijck ghebon-

Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22.

Ioan. 18.

den.

den. O goedertieren Jesu / ghy spaert ons/ die duysentmael de tydelycke ende eeuwighe doodt moghen verdient hebben / ende als ghy ons kastydt/ soo ghebruyckt ghy in kastydinge groote barmhertighedt; maer u selven hebdy sonder maet ende barmhertighedt tot alleyden overghegheven. Ende ghy/ dien den Vader alle macht heeft ghegeven in den hemel ende inder aerden / hebt u selven overghegheven inde macht vande boose menschen. O sachtmoedighen Jesu/ ick bevele my gheheelyck in uwe goedertierene ende vaderlycke voorsichtighedt/ op dat u believe myn leven te stueren na uwen alderliefsten wille / ende niet naer myne verdiensten / maer naer uwe oneyndelycke barmhertighedt. Ick bidde u ootmoedelyck door uwe swaere ghevanghenisse / wilt my gratie verleenen/ dat ick myne vyf sinnen / myn herte / eñ alle de krachten myn der siele altydt gevangen mach houden in uwen heyligen dienst / ende niet anders en ghebruycke dan tot uwer eeren. Bint my aen u met de banden der liefde/ op dat ick nimmermeer van u verscheyden en worde.

Het derde poinct. Sy hebben den Heere Jesum eerst ghebracht ten huyse van Annas/ die den swager was vanden oppersten Priester Caiphas. Annas heeft

Jesum

Jeſum ghevraeght naer ſijne Diſcipulen ende naer ſijne leeringe. Jeſus heeft gheantwoordt: Ick hebbe altijdt in het openbaer gheleert/waerom vraeght ghy my dan wat ick gheleert hebbe? Vraeght dat de ghene die my ghehoort hebben. Als onſen Heere dit gheſeyt hadde/ ſoo heeft hem eenen vande dienaers in ſijn H.aenſicht gheſlaghen/ſeggende: Antwoordt ghy den Biſſchop alſoo? Jeſus antwoorde: Hebbe ick qualijck gheſproken/ gheeft getuygeniſſe van het quaet: hebbe ick wel gheſproken/waerom ſlaet ghy my? O mijne ſiele/ aenmerct hoe de booſwichten verblijdt zijn/ dat ſy den Heere Jeſum in ghevanghender handt hebben/ ende met wat ghewelt ende haeſtighevdt ſy hem naer de ſtadt van Hieruſalem ghetrocken/ ende met ſlaeghen voorts ghedreven hebben/ alſoo dat hy dickmaels moeſte vallen/ende ghevallen zijnde ſoo haeſt niet en konde opſtaen/ midts dat ſijne handen ghebonden waren/ waerom ſy hem ſloeghen/ ende een ſtuck weeghs voorts ſleyptten/ al eer hy konde opgheſtaen. In Annas huys gekomen zijnde met grooter pijnen/ is daer ſeer onghenaedighlijck gheſlagen van eenen trauwant in ſijn H. aenſicht/ om dat hy ſcheen wat ſtoutelijck den Biſſchop geantwoordt te hebben. Conſidereert

4. Reg. 1
Num. 16
4. Reg. 2.

sidereert mijne siele / met wat grooter patientie uwen Bruydegom den slagh heeft ontsanghen. Hy en heeft geen vier upt den hemel doen komē / om dien rabboudt te verslinden / ghelijck Elias ghedaen heeft: noch hy en heeft de aerde niet gheopent / ende dien slagher daer in laeten lebendigh versincken / ghelijck Dathan ende Abyron versoncken zijn door het bevel van Moyses: noch hy en heeft hem niet doen verscheuren vande wilde beesten / ghelijck Helisæus gedaen heeft; maer hy heeft den onghenaedigen slagh lanckmoedelijck verdraeghen / ende den slaegher goedertierelijck onderwesen / ende ons mede / datmen sonder reden niemandt en behoort te slaen. O ghenadighen Jesu / 'ten waer dat ghy oock alsulcken patientie eñ verduldighept hadt ghebruyckt tegen my / ick ware menichmael door de aerde ghesoncken in den afgrondt der hellen; want ick swaerlijcker teghen u misdaen hebbe dan desen dienaer / die meynde dat ghy maer en waert ghelijck een ander gemeyn mensche; maer ick weet wel dat ghy Godt ende mensch zijt / ende wat ghy voor de sonden gheleden hebt; nochtans en hebbe ick niet gevreest u H. aensicht soo dicmaels te slaen met mijne leelijcke sonden. O soeten Jesu / uwe afgrondighe

bern-

hertighepdt ende patientie moet inder eenwighepdt ghelooft zijn. Och en wilt toch die nopt van my trecken / want ick die altijdt behoeve: ende gheeft my uwe gratie/dat ick die niet en mis bruycke.

Besluyt. O Heere Jesu Christe / ghy hebt ghesept: Leert van my dat ick saechtmoedigh ende oodtmoedich van herten ben / ende in uwe bittere passie hebdy metter daet ende met de wercken het selfde seer klaerlijck ghe leert / want nopt en hebdy met woorden oft teerkenen eenige beroerte van onpatientie oft onweerdichepdt bethoont/maer ter contrarien wel onsprekelijcke langhmoedighepdt ende patientie/ in woorden/wesen/ manieren ende wercken. Ick bidde u door dat selve patientigh ende saechtmoedigh lijden/om de gaven ende deugden van sachtmoedighepdt ende oodtmoedighepdt; op dat myne siele/die dickwijls door hooverdije beroert wordt/ met korselhepdt ende onpatientie/om een segh woordeken ende andere lichte redenen/ jae dickwijls sonder eenighe reden / in u waerachtighe ende ghedurighe vrede mach vinden.

MEDITATIE XXII.

VVat onsen Saelighmaecker in Caiphas huys heeeft gheleden.

HEt eerste bereytsel. **Als voor.**
Het tvveede bereytsel. **Volght Jesum metter herten in Caiphas huys/ende bemerckt wel wat hy voor uwe salighepdt daer heeft gheleden.**
Het derde bereydtsel. **Bidt Godt dat u herte door dese meditatie beweeght worde met salighe affectien.**
Het eerste poinct. **Annas heeft Jesum ghesonden tot Caipham den oppersten Priester/ ghelyck eenen die de doot verdient hadde / hebbende de handen te saemen ghebonden/ syn H.aenschyn blauw ende gheswollen zynde. Petrus ende Joannes zyn hem ghevolght tot in het Hof van Caiphas : daer Petrus upt vreese synen Heere ende meester tot drymalen schandelyck heeft gheloochent. O Petre wat doedy ? heeft Christus soo qualyck gheleeft/ dat gy u schaemt te belyden dat hy u meester is geweest? Ende dat ghy hem opt hebt ghekent ? Waer is nu de belofte die ghy uwen lieven meester ghedaen hebt/ seggende: Heere/ick sal myn leven voor u waghen ? Ick ben**

Luc. 22.

berepdt met u inden kercker ende inde doodt te gaen? Och wat pijne is dat gheweest in het herte van onsen Salighmaker / dat sijne lieve Discipulen hem die ontrouwe deden. Iudas hadde hem verraeden ende verkocht: de andere al te saemen hadden hem verlaten. Petrus / die den ghetrouwsten woude zijn / heeft hem verloochēt. Desen val van Petrus heeft boven al onsen Saligmaecker ter herten ghegaen / door dien dat hy niet alleen eene repse / maer dry-werf / elcke repse swaerder ende dieper / is ghevallen in eenen verdoemelijckē staet; meer besorght zijnde met Petro dan met sijn selven. Daerom al was dat hy met sijne doodtlijcke pijnen omringhelt was / heeft nochtans sijn H. aensicht goedertierelijc gheheert tot Petrum / hem aensiende met bermhertighe ooghen / ende in sijn duysser herte schietende straelen sijnder Goddelijcke klarheydt; op dat Petrus tot sijn selven soude komen / ende sijne groote sonden soude kennen ende beschreyen / ghelijck dat oock gheschiet is; want Petrus is terstondt van daer vertrocken / ende heeft sijne sonden bitterlijck beschreydt. O hoe gheluckigh zijn sy die den Heere alsoo aensiet / ende van binnen alsoo verlicht / dat sy de smetten haerder sielen klaerlijck bekennen! hoe

haest zyn die bekeert! T'en is niet te verwonderen dat de menschen hare sonden beschreyen; maer 'tis te verwonderen/ dat hun herte niet en berst oft en besuyrt van rouwe. O goeden Jesu / wilt uwe minnelycke ende bermhertighe ooghen ock een wepnich keeren tot myne arme siele/die u soo dickwyls heeft geloochent ende vertoornt om den wille vande macrte / dat is / om myn snoode lichaem; op dat ick myne sonden mach bekennen ende beschreyden/ende tot gheenen tyd t u meer en loochene/maer uwen heyligben naem altyd totter doodt toe vromelyck belyde/ eere ende diene.

Het tvveede poinct. Caiphas ende synen gheheelen Raedt in Duyvels naem vergadert/ om Jesum ter doodte brengnen/ hebben valsche ghetuyghenisse gesocht teghens hem / maer en hebben gheene konnen vinden tot hen selfs contentement; want al dat daer by ghebrocht wierdt/ en docht hen selver niet waerschynlyck te zyn. Daerom heeft Caiphas / met gramschap ontsteken zynde/ Christum ghevraeght / oft hy Christus den levenden Godts sone was / om dat hy uyt de antwoorde Christi sonde oorsaeck nemen hem ter doodt te brenghen. Onsen Heere en heeft niet willen laeten de waerheydt te bekennen / dat hy den

sone

sone Godts is. Waer door Caiphas met synen gheheelen raedt heeft gheweesen ende ghevonnist / dat hy moeste sterven. Considereert / dat den Heere Jesus beter gheaffectioneert was tot de Joden / dan sy tot hem. Sy branden door haet ende nyt / ende sochten hem te dooden / al was't dat sy veel ende groote beneficien ende weldaden van hem ontfangen hadden. Den Heere Jesus brande door liefde / ende socht in alle manieren hunne eeuwighe saligheydt / naer veel lydens dat sy hem hadden aenghedaen. Al wast dat sy onsen Heere haeteden / ende syne doodt ghesworen hadden / soo en wisten sy nochtans het minste op hem niet te seggheu / noch sy en konden na een neerstigh ondersoeck hem pewers in beschuldigheu metter waerheydt. Op dat wy souden weten / dat hy voor onse sonden heeft gheleden / niet voor de syne: ende om ons te leeren dat wy ock alsoo behooren te leven / datmen met de waerheyt op ons niet en weet te seggen: maer alsmen ons valschelyc belieght ende diffameert / dat wy ons selven dan souden troosten door dit exempel Christi / ende met syne woorden / als hy seyt: Saligh zyt ghy / als u de menschen sullen vermaledyden / etc. verantwoordende ons dan met bidden / ende onse vyanden ver-

winnende met patientie. Naedien Chri-
stus hunne valsche beschuldinge soo pa-
tientelijck verdroegh / ende daer op niet
en antwoorde/ soo en kost den opgeblae-
sen Bisschop sijne grampschap niet lan-
gher bedwingen; maer hy is opgestaen/
ende heeft Christum besworen by den
levenden Godt/ dat hy soude seggen/ oft
hy den sone Godts waer. Nu wast tijdt/
dat Christus de waerheydt soude belij-
den; want hadde hy daer op gheswegen/
soo waer ons gheloove ende salicheydt
in groot perijckel gheweest. Te looche-
nen dat hy den sone Godts waer / dat en
conde hy niet ghedoen: soo ist dat hy be-
kent heeft dat hy den sone Godts is/ hoe
wel hy seer wel wiste wat pijne ende ver-
achtinghe dat hy daerom soude lijden;
jae dat sy daer uyt hun fondament ende
eenighe oorsake souden nemen om hem
te dooden; meer soeckende ons profijt
ende salicheydt / dan sijne pijne te min-
deren/ oft sijn leven te verlenghen. O ge-
naedighen Jesu / die nopt sonde en de-
det/ ende in wiens mondt nopt bedrogh
en is ghevonden / ick bidde u door dat
valsch oordeel / dat Cayphas ende sijnen
Raedt ouer u gaven/ als dat ghy geblas-
phemeert hadt / ende de doodt verdient:
dat ick het oordeel der menschen niet en
achte: maer dat ick u oordeel altijt vree-

sende /

sende alsoo mach leven/dat niemant met reden oft met de waerheydt hem en beklaeghe van inp / oft hem en stoote aen inp.

Het derde poinct. Als den Heere Jesus bekēt hadde dat hy was den sone Gods/ eñ den Raet der Joden oversulcks oordeelde dat hy de doodt schuldigh was: soo hebben hunne dienaers in syn heyligh aensicht ghespoghen/ ende hem met vuysten ende met platte handen ghesla-gen / ende hebben syne ooghen verblint. Ende al slaende in syn heyligh aensicht hebben sy ghevraeght ende gesept: Christe propheteert ons wie is hy die u ghesla-ghen heeft. Ende veel andere dinghen hebben sy blasphemerende teghen hem ghesept. Considereert wat onsen Salich-maecker in dien droeven ende bitteren nacht heeft gheleden. Syn heyligh hooft ende minnelyck aensicht / het welck de heylighe Enghelen met groote delecta-tie ende begheerte aenschouwen: Dat de heylige Vaders des ouden Testaments soo gheerne hadden ghesien / soo dat sy baden ende seyden: Ist dat ick gratie hebbe ghevonden in uwe ooghen/thoont inp u aensicht. Den H. Koninck David seyde: Thoont ons u aensicht/ ende wy sullen salighsyn. Dit H. aensicht (segghe ick) en hebben dese hooswichten niet

willen sien/maer sy hebbent verblindt/sy hebbent met vuysten ende met platte handen blauw ghes laghen: sijnen heyli-ghen baert hebben sy een groot deel uyt ghetrocken: hunne venijnighe fluymen ende onreyn speecksel hebben sy in sijn H. aensicht ghespoghen. Ende als laen-de hebben sy daer en boven hem bespot/ segghende: Naedemael ghy eenen Pro-pheet wilt zijn / soo propheteert ons wie u ghes lagen heeft: Waer is nu het volcx-ken dat u placht naer te loopen / bedro-ghen zijnde door uwe valsche leeringhe? Waer zijn nu uwe konsten ende guy-chelrije/die het arme ghepeupelt achtede voor miraeckelen? Wat hebdy nu ghe-wonnen met uwe stoute ende vermete-lijcke woorden/daer ghy onse Phariseen dickwils mede ghestraft hebt? Nu sal't u teenemael t'seffens t'huys komen. Den Heere Jesus sweegh stille / ende ver-droeght alle seer patientelijck / om de liefde van ons / begherende te vol doen dat wy schuldigh waren. O mijne siele/ peynst dat uwe sonden de oorsaecke zijn van dat bitter lijden; want dat ghy door wellust ende andere verborgene sonden verdient hebt / dat heeft uwen Bruyde-gom met soo groote smerte ende bitter-heydt betaelt / dat noyt mensch voor den dagh des oordeels sal weten hoe groot

ende

ende swaer/dat sijn lijden doen gheweest is/den gheheelen nacht duerende sonder eenighe ruste oft pause. O myne siele/ verfoept/ beklaeght ende beschrept alle uwe leelijcke sonden / die uwen brupdegom dat swaer lijden hebben aen-ghedaen : ende leert oock lijden sonder klagen/als u de menschen ongelijc doen. Steeckt uwe handen upt na den hemel/ ende ghebenedijdt den Heere in den nacht/segt Dauid: : Houdt uwe Metten met devotie/ gedende die donckere ende droevighe Metten / die den Heere heeft ghehouden in het huys van Cayphas. O Heere Iesu/ic bidde u door u verblint eñ misnaect aensigt/verlicht myn verblintheyt/eñ supvert het aenschijn myner siele : verberght my inde verborgenthept uws aensichts vande beroerthepdt der menschen/ tot dat ick naer desen tijt met ontdeckten aensicht door uwe gheuaede u sal moghen aenschouwen.

Besluyt. O bermhertighsten Iesu / ick bidde u door alle de verachtinghe / bespottinghe ende pijne / die ghy den gheheelen nacht in het huys van Cayphas hebt gheleden / de welcke onsprekelijck groot zijn gheweest ; wilt my ellendighste sondaer vergeven alle de sondē myn derjonckhepdt ende onwetenthept/ met alle de sonden die ick teghen uwe God-

delycke Majesteyt alle de dagen myns levens hebbe misdaen/ die welcke zyn de oorsaecke geweest van u swaer ende bitter lyden; op dat ick voor mynen sterfdagh van alle sonden gheslupvert zynde/ door de kracht uws bitteren lydens magh saeliglyck in uwe bermhertigheydt rusten.

MEDITATIE XXIII.

Wat onsen Saelighmaecker heeft gheleden ten huyse van Pilatus ende Herodes, ende van synne gheesselinghe.

HEt eerste bereydtsel. Eene ghemeyne voor-biechte/ met berou der sondē/ daer naer het ghebedeken/ Comt heyligen Gheest/ &c. met intentie om wel te mediteren.

Het tweede bereydtsel. Volght Jesum metter herten ten huyse van Pilatus ende Herodes; ende aenmerckt neerstelyck wat hy daer gheleden heeft.

Het derde bereydtsel. Bidt den heyligen Geest/ dat hy onder dese meditatien u herte wil beroeren ende bewegen met compassie ende liefde/ ende vierige begheerte/ om Christi voet-stappen der deughden te volghen.

Het eerste poinct. Considereert hoe dat uwen

nuwen Salighmaecker seer ongenadichlijck vande boose menschen is gheleydt/ ja gheslleppt langhs de straten van Hierusalem / vanden eenen Rechter tot den anderen/gelijck eenen die den hals meer als eens verbeurt heeft / met grooter haesten ende ghewelt ; ja dickwils met swaere slaghen hem voorts dryvende/ nu na Pilatus/ daer naer tot Herodes/ van daer wederom naer Pilatus. Voorwelc ghewelt van stooten ende trecken den Heere Jesus dickwils is ghedwonghen gheweest ter aerden te vallen / door dien dat hy ghebonden zijnde hem qualijck konde verroeren : ende alsoo hy om deselve oorsaecke niet rasch en konde opstaen / soo hebben die tyrannighe menschen hem dickwils langhs der aerden ghesleppt. Tot de Rechters ghekomen zijnde / hebben sy hem voor elcken Rechter besonder met nieuwe valsche poincten ende artijckelen beschuldight. Den Heere Jesus en heeft op alle hunne beschuldinghen / gheroep ende ghekrijsch van hem ter doot te brenghen / noyt sijn selven verantwoordt/ noyt ghebeden dat men hem sonde willen ontslaen / noyt met eenich ghelaet oft wesen ghethoont dat hy verslaghen was vande aenstaende doodt ; want hy begheerde uyt liefde voor ons te sterben : De liefde dede hem

Matt. 27
Marc. 15.
Luc. 23.
Ioan. 18

swijghen/

swijghen / op dat sijne passie ende doodt door verantwoorden niet en soude belet worden / verlanghende ende haeckende naer de doodt / gheliick een dorstigh hert verlanght naer versichepdt. O mijne siele / leert van uwen Bruydegom u selven verloochenen / ende uwen wille alsoo vol-komelijck ende gheheelijck afgaen / ende geven onder sijnen wille / dat u allebeleens zy waermen u seynt / voorwaerts oft achterwaerts / ende watmen u ghebiedt oft verbiedt / oftmen u schijnt vriendt te zijn oft vyandt : hoe ghy u selven meer versaeckt / ende in alle dinghen min soeckt / hoe ghy uwen Bruydegom gheliicker zijt / ende meer van hem beminт wordt. Leert oock / mijne siele / patientelijck verdraghen als ghy beloghen wordt / ende uwe wercken ten quaetsten ghetrocken worden ; jae als uwe deughden voor ondeughden / ende het goedt voor quaet geacht ende gherekent wort / alghescheidt dat oock vanden genen die ghy groote deught ende weldaet gedaen hebt : troost u dan met den Heere Jesu / denckende dat den knecht ofte dienstmaeght niet beter en is dan den Heere. En soeckt in sulcken ghevalle soo seer u selven niet te ontschuldighen / besonder als uwe partije wel beters weet dan sy segt ; want ghy sult meer winnen met pa-

tientigh

tientigh swijghen/ dan met verantwoorden. Boven al wacht u van uwe ghebreken ende onvolmaectheden te ontschuldighen; want Godt gheeft den ootmoedighen sijne gratie/ ende hy weder staet den hoovaerdighen. O sachtmoedighen Iesu/ vergheeft my dat ick tot noch toe soo ongestorven ende onghebroken van wille ben gheweest/ ende daer by soo onpatientigh in teghenheydt/ alsoo dat ick niet een oneffen woordeken hebbe willen verdraghen door de hoovaerdije/ daer den grondt myns hertens seer mede besmet is: weest myns ghenaedigh door uwe bittere passie/ick verhope door uwe hulpe ende gratie my te beteren.

Het tvveede poinct. Als Herodes den Heere Iesum sagh/ was hy seer verblyt/ tot welcke blytschap hy beweecht wiert/ niet uyt liefde/ maer door curieusheydt/ verhopende wat nieuws ende vremdts te sien geschieden van onsen Heere/ daer hy veel wonders af ghehoort hadde. Maer alsoo Christus hem niet en andtwoordede op sijne vraeghen/ soo heeft hy met sijn volck onsen Heere versmaedt: ende heeft hem een wit kleet aengedaen/ ende bespot: ende wederom ghesonden na Pilatus. Als Iesus met dat wit kleet vertrock uyt Herodes Hof/ is alle het ghespuys van Pagien ende tallioor-lackers/

Luc. 22. kers/die in het Hof warē/hem na geloopen/ hem achtende ende bespottende als eenen sot / hem nacr-roepende ende met slijck worpende. Die onsen Salighmaker ghevangen hielden / hebben hem geleydt door de principaelste straeten vande stadt / ende die hem teghen quaemen/ hebben sy aengheroepen ende verweckt om hunnē spot met onsen Heere te houden. Soo is overzulcks het ghemeyn ghepeupelt seer aenghewassen ende vermentichfuldight / ende siende dat wit kleedt / heeft een yeghelijck hem gheacht voor eenen sot / d'een trock met dat kleedt / de andere met de seelen daer hy mede ghebonden was / d'ander wierp hem met slijck ende met steenen/ d'andere beschimpten hem/ de meeste part was blijde / hier oft daer mocht eenen menschē zijn die hem bedroefde/ wel wetende dat onsen Heere t'onrecht lede. Neemt desen spieghel voor oogen ghy hoovaerdighe menschen/ die uwen tijdt dickwils in het palleren van u sondigh lichaem verslijt/ ende in uwe schoonheydt ende andere lichaemelijcke gaven u verhoovaerdight: houdt voortaen op van alsulcken sotternije ende groote sonden voort te stellen. Als den Heere Jesus wederom ghebracht wiert ten huyse van Pilatus / soo heeft Pilatus die Joden optie

ende

ende keur gheghheven van twee ghevanghenen/ vanden Heere Jesus/ ende van Barrabas / die een op-roerigh mensch was/ende daer en boven een mooyt ghedaen hadde in eenen oploop/hen presenterende den eenen los te laeten / die sy souden kiesen ende los begheren. Sy lieden hebben een-drachtelyck Barrabam los gheeyscht / ende met groot gheroep ende ghetier begheert/ dat Christus soude ghekruyst worden. O ondanckbaer ende hertneckigh volck! hebdy alreede vergheten dat Christus uwe dooden van der doot verwect heeft? oft siet ghy liever voor uwe oogen gaen eenen doodt-slaeger/dan die de dooden levendigh maect? Diet ghy liever eenen wolf / dan een schaep? En merckt ghy-lieden niet/ als ghy Christum verwoyt/die het eenwich leven is/ dat ghy het eenwigh leven versmaedt ende verlies: ende als ghy Barrabam den doodt-slagher kiest / en merct ghy niet / dat ghy met hem verkiest die eenwighe doot? O myne siele/aenmerct wat pyne ende droefheydt dit ghweest is in dat minnelyck herte uws Bruydegoms / als hy eerstmael voor eenen sot gheacht is/ ende daer naer arger dan eenen moordenaer ; want hoewel hy uyt liefde dat gheerne heeft gheleden/ soo en hebet nochtans niet te min hem bedroest

dat

dat sijn eyghen volck soo ondanckbaer was/ ende soo afgrijselijck teghens hem besondighden; want de sonne/ het vier/ de aerde/noch de locht en souden die verachtinghe van hunnen Schepper niet verdragen hebben/ maer souden de boose menschen terstont ghestraft hebben/ en hadde den sone Godts die straffe niet beledt. O soeten Jesu/het is waer dat ghy in dese werelt ghekomen waert om uyt liefden voor ons te lijden ende te sterven/ nochtans verwondert my/ oft het u nopt en verdroot/ als ghy in die benauthepdt waert/ dat ghy sulcken lijden voor ons aenbeerdt hadt: en pepsde ghy nopt dat ghy u selven uyt alle lijden soudt verlossen? ende ons in onse miserien ende sonden soudt laeten vergaen? En slauwde noch en verkouwde uwe liefde tot onswaert nopt in dat schroomelijck lijden? Och neense; maer hoe ghy meer ledet/ hoe uwe liefde meer ontsteken wiert: gelijck het vier meer brandt als het geblasen wort. Veel waeteren/ jae alle waeteren der tribulatien en hebben dat vier der liefde niet konnen uyt-blusschen. O soeten Jesu/ontsteeckt in myne siele een voncken van dat selve vier/ op dat my gheenen arbepdt en verdriete/noch geen lijden te swaer en valle.

Het derde poinct. Als Pilatus merckte

dat

dat de furie vande Joden niet en konde nederghelepdt worden met eenighereden / soo heeft hy voor hem ghenomen / dat hy den Heere Jesum sonde laten eenen notabele pijne aendoen / die genoegh sonde wesen om hunne raserije te blusschen / ten eynde dat sy dan souden ophouden van sijne doodt te begeren. Soo ist dat Pilatus den Heere Jesum heeft doen gheesselen. Considereert hoe weerdelijck de scherp-rechters onsen Salichmaecker aenvielen ende ontkleedden / sonder eenich teghen-seggen / ghelijck een onnooselen Lam: wat beschaemthepdt dat die ontkleedinghe in dat maeghdelijcke herte des Heeren is gheweest / en waer te seggen noch te denckē: want al en hadde hy niet schaemens weerdt ghedaen / (die dē spiegel is van alle volmaecthepdt) nochtans hadde hy natuerlijcke schaēte / soo veel te boven gaende de schaemte van andere menschen / als hy eerlijcker was van herten / ende suyverder van lichaem dan eenighe menschen. Aenmerckt daer en boven hoe sijne heylighe armen uytghereckt / ende om eenen pilaer ghebonden werden / de welcke hy met groote liefde ende begheerte om onse sielen te verlossen omhelst heeft. Daer begonsten die tyrannighe Scherp-rechters het H. lichaem van dat onnooselen Lam te slaen

Matt. 27. Marc. 15. Io. 19.

ende te wonden met roeyen ende schroo-
melijcke gheesselinghen van boven tot
beneden / van achter ende van voor / tot
dat sy ten laetsten den eenen slagh inden
anderen / ende de eene wonde inde ande-
re sloeghen sonder eenighe bermhertig-
heydt / dat oversulcks sijn pretiens H.
bloedt met strangen op der aerde vloey-
de. De Joden zijn de oorsaecke gheweest
dat onsen Heere soo onmenschelijck ge-
gheesselt wierdt : want sy vreesden dat
Pilatus / naer dat hy ghegheesselt waer /
hem soude los laten : daerom hebben sy
de Scherp-rechters verwillight / dat sy
hem alsoo souden tracterē met gheesselē /
dat hy het soude moeten besterven · dat-
men oversulcs seer wel van hem met den
Propheet soude mogen seggen: Van het
hol des voets tot het opperste des hoofts
en is in hem gheene ghesontheyt. O be-
minden Godts sone / wat hebdy misdaen
dat gy die schandelijcke pijne hebt moe-
ten lijden? Ick ben de ghene die alsulcke
gheesselen ende wonden verdient heb-
be; want in mijn gheheel lichaem / noch
binnen / noch buyten en is niet gesonts /
oft sonder smette ende sonde. Ick ben
den schuldenaer / ende gy hebt dat swaer
ghelagh voor my willen betalen. Mijn
lichaem hebbe ick dickmaels te veel toe-
ghegeven / daer tegen hebt ghy u H. lic-

haem

haem laeten doorwonden. Nochtans als was u lichaem doorwondt / u herte bleef al even ſterck in patientie/ eñ ſtantvaſtigh in liefde. O hepligh lichaem was vol pijnen / te meer om dat uwe complexie te ſeer teer was / alſoo dat alle de diepe wonden u herte te naer ghinghen / nochtans de liefde boven al heerſchappije hebbende / heeft alle ſuchten / klaeghen ende kermen binnen ghehouden ende bedwonghen: alſoo dat ghy anders niet en konſt doen oft dencken / dan lief hebben / ende uyt liefde lyden / hoe langher hoe meer. Wee u mijne ſiele/ iſt dat ghy die liefde kleyn acht. O ghenadigen Ieſu wilt mijne ſiele beſprenen met een druppen van u H. bloet tot haerder ſuyveringhe/daer de aerde/ jae oock de ſchakers/ die u gheeſſelden / mede beſprenpt wierden.

Beſluyt. O alderbermhertighſten Ieſu/ ick ſnoodtſte ſondaer bidde u ootmoedelijck door alle de bloedighe wonden/ die gy door de geeſſelinge in u teer'lichaem hebt ontfangen / dat ghy alle de wonden mijnder ſielen wilt gheneſen : ende my gratie wilt geven/ dat ick uwe vaderlijcke roeden ende kaſtijdinghe uyt liefde ontfanghe/ende met patientie verdrage/ tot eere van uwen hepligheu naem.

MEDITATIE XXIV.

Hoe dat Christus ghekroont ende bespot; ende van Pilatus aen het volck verthoont wordt.

HEt eerste bereytsel. **Als inde voorgaende meditatie.**

Het tweede bereydtsel. **Imagineert/dat ghy ten huyse van Pilatus den Heere Jesum siet met doornen kroonen ende bespotten/ aen hebbende een purperen kleedt over syn naeckt doorwondt lichaem / ende een riedt in syne heylighe handt: eñ dat ghy hem alsoo mis-maeckt zynde siet vert hoonen aen het volck.**

Het derde bereydtsel. **Bidt dat u herte met saeligher affectien beroert worde onder uwe meditatie.**

Het eerste poinct. **Naer dat onsen Saeligmaecker door de geesselinghe alsoo doorwondt was / dat in syn heylich lichaem niet gheheels en was ghebleven/ soo hebben die tyrannige menschen daer en boven een ander torment verdocht/ door den raedt ende ingheven des duyvels / het welck niet min schandelyc dan pynlyck en soude wesen/ ende soo vremt oft onghewoon/ datmen desghelycks in geene Chronycken oft historien en leest.**

Op

Sy hebben onsen Saelighmaecker een verworpen ende versleten mantelken van purper coleure om het lijf ghewor- Matt. 27.
pen: eñ hebben een deel scherpe dorens Marc. 15
by een ghevlochten/ ende met gewapen- Io. 19.
de handen ende stocken in sijn H. hooft ghepranght ende ghedouwt; alsoo dat door die sortse de dorens door het beckeneel ghinghen/ ende veel in sijn heylich hooft braken / waer af de pointen daer inne bleven steecken: ende sy gaven hem een riet in sijne heylighe handt / in de plaetse van eenen koninckl ijcken Scepter: willende daer mede te kennen gheven dat hy eenen Koninck was sonder rijck/alleen den Ioden naem hebbende sonder daedt. O mijne siele aensiet uwen Bruydegom / die eenen Koninck is boven alle Koningen/hoe sijne Stief-moeder de wreede Synagoge hem gekroont heeft met dorens/ die sijn heylich hooft doorwondt hebben gelijck eenen tempst/ ende sijn heylich bloedt alsoo uytgherperst/dat over sijn heylich aensight ende sijn gheheel lichaem alsoo bloeydde ghelijck eenen soeten reghen/soo datmen in sijn heylich lichaem niet en konde ghesien dan bloedt. O mijne siele/ dit is het kleedt ende cieraet daer uwen Bruydegom mede verciert was op sijnen bruylofts-dagh / als hy u ghetrouwt heeft.

Sijn bruylofts-kleedt was een purpuren kleedt: sijne kroone was van groene doorens ghemaeckt / vol van roode peerlen sijns H. bloedts / waer af een druppel kostelijcker is dan duysendt werelden. Wt dit accoutrement kondy mercken (mijne siele) de groote liefde die uwen Bruydegom tot u heeft. Tot eene danckbaerheyt trect uyt u herte de doorens der sonden / ende verbrandt die met het vier der liefden: trect aen het bruylofts-kleet der liefden / op dat ghy niet anders ghekleedt en zijt dan uwen Bruydegom: ende ontslupt u herte voor hem / want dat is sijne eenighe begeerte. Doet open mijne Bruydt (seyt hy in den boeck der Lof sanghen) ontslupt u herte / dat ick daer in magh logieren: want mijn hooft is vol dauws / en mijn haer is vol druppen bloets. O soeten Bruydegom / komt ghy doch in mijne siele / verciert die met uwe heylighe verdiensten / ende besit die alleen inder eeuwighevdt.

¶ Het tweede poinct. Als den Heere alsoo ghekleedt ende gekroont was / ghelyck voorseght is / soo zijn de Soldaeten ende andere boos-wichten tot hem ghekomen als Ghesanten van groote Heeren / om den Koninck der Joden te saluëren ende te vereeren: ende zijn op hare knien ghevallen voor hem / seggh ende

al

al spottende: Weest ghegroet Koninck der Joden, Ende in plaetse van eenighe presenten/ diemen aen eenen Konine behoort te doen/ hebben sy ghespoghen su syn heylich aensicht. Ende syne groote patientie siende/ wierden sy noch meer ontsteken in gramschap: ende nemende het riet uyt syne heylighe handt/hebben daer mede op syn H. ghekroont hooft ghesla ghen; waer door de dorens noch dieper inghinghen/ ende alle de wonden syns hoofts wederom vernieuwt wierden: ghevende daer en boven onsen Salighmaecker veel palm-slaghen in syn H. aensicht. Aldus wiert hy getracteert van d'een partye voor ende d'ander nae/ sonder eenighe ruste oft respyt. Als sy hem niet en sloeghen/ soo spotteden sy met hem/ seghghende: O aermen bloedt/ aermen sot/ ende verworpsten menschen vande werelt; aermen bedelaer/ wanneer is u dat in uwen droom te voren ghekomen/ dat ghy eenen Koninck der Joden soudt worden? Dien droom is waer gheballen/ maer daer hebdy ons grooteliycks af te bedancken: want wy hebben u Koninck ghemaeckt ende ghekroont: ghy mooght ons elck wel voorsien met eene goede Officie: daer by hem thoonende een weet ghelaet/ ende hunne tonge naer hem uytsteeckende. Myne sie-

ne siele considereert wel wie dat hy is/ die sulcks voor u heeft gheleden: hy is/ die de Enghelen loven: daer de Princen ende Krachten der hemelen voor beven: die van allen het hemelsche heyr met alle reberentie ende ootmoedighepdt ghedient ende gheeert wort: in wiens dgÿe gheschreven staet: Koninck der Koninghen ende Heere der Heeren. Den selfden Heere ende Koninck wordt om onse sonden wille van snoode menschē schandelÿck bespot ende onmenschelÿck ghetormenteert. Schaemt u (mÿne siele) van uwe hooverdÿe/ leert alle eere/ los ende prÿs der menschen verachten: ende begheert met uwen Bruydegom eene versmaedenisse der menschen/ ende een verworpelinck des volcks te zÿn: verdraeght patientelÿck alle swaerighepdt ende teghenspoet van dese bedroefde wereldt. Ende naerdemael dat in het huys van Pilatus niemant en is die compassie heeft met uwen Bruydegom/ soo thoont ghy hem compassie dies te meer/ om dat ghy oorsaecks zÿt van dat swaer ende bitter lÿden: eñ al suchtende ende schrÿpende valt hem te voet/ ende acubit hem/ seggende: Weest ghegroet onsen Koninck/ die van het beghinne des wereldts verwacht zÿt gheweest: onsen Saligmaecker maeckt ons saligh: ghebe-

nedÿt

nedijt moet ghy zijn die ghekomen zijt inden naem des Heeren/ maeckt ons saligh.

Het derde poinct. Den Heere Jesus was alsoo ghestelt ende mismaeckt door de gheesselinghe ende krooninghe/ door vuyst-slaghen ende palm-slaghen/ door fluymen ende snottebellen/ dat hy gheenen mensche gelijck en was/ gelijck den Propheet Isaias ghetuyght: waerom dat Pilatus sekerlijck meynde/ dat sijne vyanden hem aensiende/ soudē beweegt worden tot bermhertigheydt. Wt die hope heeft Pilatus onsen Heere alsoo mismaeckt zijnde te voorschijn gebracht; ende hem van eene hooghe plaetse oft puye aen al het volck verthoont/seggende: Siet den mensche. O mijne siele/siet hier uwen Salighmaecker staen / soo doorwondt ende bloedigh als oft hy gevilt waer; soo mismaeckt/als oft hy geen aensicht en hadde. Siet de doorne kroone op sijn heyligh hooft / ende dat purpuren mantelken / dat om sijn lijf gheworpen was. Aensiet oock sijne heylige handen hoe sy te samen ghebonden zijn: ende hoe hy een riet heeft in d'eene hant. Verhoopte Pilatus/dat de wreede hertē der Joden souden beweegt worden met compassie / door dat mismaeckt eñ droevigh wesen Christi: thoont ghy (o siele) Isa 53.

dat ghy soo weet niet en zijt. Daer liefde is / daer is medelijden: hebdy uwen Bruydegom lief / soo thoont hem medelijden / oft ghy sult tyranniger ende ondanckbaerder voor Godt gheacht worden dan de Joden / door dien dat sy niet en geloofden dat hy Godt was / het welc ghy ghelooft / ende nochtans uwe liefde ende compassie en blijckt niet meerder te zijn dan de hunne was. Siet (myne siele) hoe Godt de sonden haet: eñ peynst hoe swaerlijck dat die naermaels sullen gestraft worden / nadien den sone Godts alsoo ghetracteert is om uwe sonden. Daerom sullen de verdoemde Christenē swaerlijcker gestraft worden dan de Joden oft andere ongheloovighen / om dat sy doorden spieghel oft exempel van het lijden Christi hadden behoorden te considereren / endete vreesen de schroomelijcheyt vande sonden. Maer (o myne siele) begheerdy den hemelschen Vader voor alle uwe sonden te versoenen / offert hem synen eenighen sone in die ghedaente ende ghesteltenisse / ghelijck hem Pilatus vertthoonde / als hy seyde: Siet den mensche. Ende seght ghy: Siet / o Vader uwen eenighen sone / die om onsen't wille mensch gheworden is / den welcken ghy ons hebt ghegheven tot eenen middelaer ende versoender. Siet / o

Vader /

Vader/ wat hy voor ons gheleden heeft/ ende wilt door syne heylige verdienſten onſer ontfermen. O ghenadighen Jeſu/ ick bidde u door de onſprekelycke liefde/ die u alle dat ſwaer ende bitter lyden heeft doen lyden / wilt in die ſelfde liefde alle uwe diepe wonden ende bitter lyden offeren uwen hemelſchen Vader voor myne ende aller menſchen ſonden.

Beſluyt. O alder goedertierenſten Jeſu/ wilt u droevigh miſnaeckt weſen / dat van Pilatus aen het volck verthoont wierdt / ſoo diep printen in myn herte/ dat het nimmermeer daer uyt en gae; op dat ick in blydtſchap niet te ſeer uytghe-ſtort en sy / ende in droefheydt niet te kleynmoedigh. Door dat beeldt neemt alle onpro ffytelycke beelden ende verſtroptheden uyt myn herte / ende wilt myn en grondt daer door ſuyveren/ ende met saligher affectien beweghen / op dat ick anders niet en dencke / dan op u bitter lyden / ende dat myne meeſte blydtſchap sy / met u ende om uwen't wille te lyden ende veracht te worden.

MEDITATIE XXV.

Hoe dat den Heere Iesus tot der doodt vervvesen zijnde, sijn eygen cruys, daer hy aen sterven soude, ghedraeghen heeft naer den bergh van Calvarien.

HEt eerste bereydtsel. Als voor.

Het tvveede bereytsel. Aensiet ende volght metter herten Iesum met sijn cruys gheladen nae den bergh van Calvarien.

Het derde bereydtsel. Bidt Iesum dat ghy met compassie ende met begheerte van hem met u cruys te volgen mooght beweeght worden door dese meditatie.

Het eerste poinct. Pilatus verwonnen zijnde soo door groote moeyte ende getier vande Iodē/ als door onnutte vreese / dat hy soude verliesen de gratie van den Keyser / soo heeft hy die rechtveerdigheydt verlaten / ende heeft een alderonrechtveerdightste ende schroomelijcste sententie ghegheven / als noyt ten eeuwighen daghen ghegheven en was ; dat Iesus den Salighmaecker der wereldt aen een cruys soude gehangen worden/ om dat hy den Koninck der Joden wilde zijn. O boosen Rechter/ wat onrechtveerdigh vonnisse gheefdy daer teghen

uwe eyghene conscientie ende wel-weten-heydt? Ghy hebt nu versch bekent/ dat ghy gheen inis daet inden Heere Iesu en vindt/ ende dat hy rechtveerdigh is/ende alleen door haet eñ nijdt in uwe handen vande Joden ghelevert is; niet teghenstaende verwijst ghy hem tot de schandelijckste ende bitterste doodt des cruys/ hem leverende sijne vyanden/om hunnen wille met hem te doē. Den Heere Iesus ontsingh die onrechtveerdige sententie seer oodtmoedelijc ende sachtmoedelijck / sonder een woordt daer teghen te seggen / ghelijckerwijs oft hy schuldigh hadde geweest in allen het geene daer hy in beschuldight was/ ende als oft hy die schandelijcke ende schroomelijcke doot des cruys wel verdient hadde. O onnooscel Lam Godts/ick hebbe de doodt niet eens / maer dickwils verdient/ ende ghy/die de rechtveerdigheydt selve zijt/ wordt verweesen voor my/ op dat ick de eenwighe doodt soude ontgaen. Ick bidde u door die onghenadighe ende onrechtveerdighe sententie / die Pilatus over u heeft ghegheven; zijt my een ghenaedigh Rechter in u rechtveerdigh oordeel. O myne siele/ en vergheet nopt de gratie van uwe borghe / want hy heeft sijne siele voor u ghestelt. Waer hoordy opt al sulcke liefde / dat eenen Koninc op

hem

hem heeft ghenomen het misdaet van sy-
nen ongheetrouwen knecht / ende voor
hem begheert heeft naer de galghe ghe-
leydt / ende daer aen ghehanghen te wor-
den? Dat gheen menschen en souden wil-
len doen / dat heeft den sone Godts ghe-
daen. O liefde alle verstanden te boven
gaende / ende stercker dan de doodt! Ghy
alleen zyt de oorsaecke vande doodt des
sone Godts: want alsoo heeft Godt de
werelt bemindt / dat hy synen eenighen
sone ghegheven heeft. Ende alsoo heeft
Christus onsen Heere de werelt bemint /
dat hy eene onghenaedighe ende harde
doodt heeft willen sterven / om haer het
eeuwigh leven te schencken. O goeder-
tieren Jesu / beminder my soo seer / daer
ick u soo moeyelyck ben / soo is het groo-
te reden dat ick u / die my altyt soo troo-
stelyck ende prossytelyck zyt gheweest /
uyt alle myne krachten beminne: want
wat hebdy anders van my ghehadt dan
cruys / verdriet ende tormenten? Maer
ick ontfange van u ruste / salighept ende
alle goedt: hoe soude ick dan konnen la-
ten u voortaen uyt alle myne krachten
te beminnen? O soeten Jesu / wont myn
herte met uwe liefde.

Het tweede poinct. Als de sententie ge-
gheven was van Pilatus over den Hee-
re Jesus / tot contentement der Jo-

den /

den/ende tot groote droeffenisse van sijne vrienden/ soo hebben de Scherprechters hem overghenomen. Ende ter wijlen dat het cruys ende de naghelen met de andere instrumenten wierden gereet ghemaeckt / hebben sy hem alle spotternije ende vilevnighevdt aenghedaen/ die sy koosten verdencken. Ende hebben daer naer het purpuren kleedt hem afghenomen/ ende sijne eygene kleederen aengheghéven / om dat sijne kleederen hem souden kenbaer maecken/ende daer door meerder beschaemthevdt soude lijden van alle menschē want sijn aensicht was alsoo misnaeckt / dat hem niemant en solde ghekent hebben. Daer na hebben sy onsen Heere wel scherpelijck belast / dat hy sijn eyghen cruys soude nemen op sijne doorwonde schouderen/ ende draeghen dat naer den bergh van Calvarien. Den Heere Jesus en heeft niet ghewevghert dien swaren last/ daer alle de sonden vande wereldt op laghen/ te aenbeerden; maer hy heeft dat cruys omheist / ende hem daer onder gheerne ghebooght / om de ghehoorsaemhevdt sijns Vaders ende onse salighevt te volbrenghen; het selve draghende gelijck Isaac sijn eyghen houdt droegh naer de plaetse daer hy soude gheoffert worden. O mijne siele / hebt doch compassie met

ulwen

uwen Saligmaecker: siet hoe hy gaet ghebaeght tot der aerden toe onder den swaren last / die sijne krachten te boven gaet / dickwijls daer onder ter aerden vallende; want door ontallijcke wonden ende overvloedighe bloedt-storting is hy gantsch machteloos ende benauwt van herten/draghende dier en boven die doornen kroone op sijn heylich hooft met onsprekelijcke pijne / welcke pijne noch wiert vernieut ende vermeerdert/ soo dickwijls als het cruys die doorens raeckte. Ende in plaetse dat sy onsen Heere eenich solaes oft secours behooren te doen / hebben sy hem vooits ghejaegt ende ghedreven met slaghen / als oft sy eene beeste hadden voor ghehadt: andere trocken hem vooits/ ende riepen laughs de straeten: Wacht/maeckt plaetse/ons en Koninck komt/wy gaen hem in sijnen Thron setten. Ten laetsten als sy saghen dat hy niet meer vooits en koste/ ende dat hy apparentelijck onder hunne handen soude doodt blijven / hebben sy eenen Huysman ghenaemt Symon Cyreneus ghedwonghen dat hy onsen Heere sonde helpen het cruys draeghen: niet uyt compassie/ maer om dat sy hem een herder ende schandelijcker doot begeerden aen te doen. O sachtmoedighen Jesu/oft ick doen geleeft hadde / ende alsoo

ghelijc-

gheluckigh waer geweest als desen Symon/ dat ick u cruys hadde moghen helpen draeghen/ jae dat ick onder dien last des cruys waer ghestorven/ ick hope dat ghy mijnder soudt ontfermt hebben/ eñ ghesepdt ghelijck ghy tot den moordenaer sepdt: Heden suldy met my in het Paradijs zijn. Maer nu/ naer dat niet en is/soo bidde ick u(o soeten Iesu)door uwen swaren cruys-ganck/ dat ick uwe voetstappen altijt vromelijc magh naevolghen met het cruys van mortificatie ende verloocheninghe mijns selfs/ ghedurighlijck ende in alle dinghen mijne ongestorven naturere ende mijnen eygen wille om de liefde van u verloochenende ende sterbende; ende daer by alderley swarighepdt ende lijden van uwe vaderlijcke handt blijdelijck ontfanghende/ ende patientelijck verdraghende. Luc. 23.

Het derde poinct. Als den Heere Iesus naer sijne doodt ghingh met sijn eyghen cruys gheladen/ is hem seer veel volcks ghevolght/ uyt diversche affecten ende intenten. De Schaerkers volghden om hem te cruycen ende te dooden. De Joden/ die sijne vyanden waren/ volghden om hem te bespotten/ ende ghenoeghte te scheppen uyt sijn bitter lijden ende doodt: de welcke oock beschickt hebben dat met den Heere Iesu twee moorde-

naers uytghe-leydt worden om ghedoot te worden/ die hen eyghen cruys niet en droeghen/ ghelijck onsen Salighmaecker hadde moeten doen; om een peghelijck die dat sonde sien / de presumptie te geven dat Jesus den arghsten moordenaer was. Eenige van sijne vrienden/ die hem aldermeest beminden/ zijn hem uyt liefde gevolght/om sijne onnooselе ende onschuldighe doodt te beschreyen: onder de welcke was de vierighe Magdalena/ ende meer andere vrouwens die hem gevolght waren uyt Galileen. Boven al is den Heere Jesum met sijn cruys gelaeden ghevolght sijne lieve moeder met onsprekelijcken rouw ende benauthеyt/ over al op den wegh speurde sijne bloedighe voetstappen/waer door haer herte doorgaens meer ghewondt wierdt. Als de moeder haeren lieven sone verricht hadde/so heeft sy staende op eene hoogde/hare weenende ooghen opgheslagen om hem te sien: den Heere Jesus haer begheerte wetende/ heeft sijn gebenedijt ghekroont hooft ooch opgheheven/ om sijne lieve moeder aen te sien. Daer zijn Sonne ende Mane/ dat is Christus ende Maria/ door dat droevigh aspect gantsch verduystert/ malkanderen door het ghesight droeffelijck metter herten omhelsende. O mijne siele / peynst hoe haer

maeght

maeghdelijck ende moederlijck herte gewondt was/als Maria aensagh haers herten eenigen troost van alle vrienden verlaten/ verghesel schapt met Beuls eñ Moordenaers/ eene doornen kroone op syn heyligh hooft draeghende / ende onder dat swaer cruys daer hy aen sterven soude/ ghebooght gaende bynae tot der aerden toe: siende oock dat hy tot alle die benaurheydt noch bespot / ghes laeghen ende ghestooten wierdt. Ten waer niet mogheliick/ en hadde haer de goethevdt Godts niet bewaert ende versterct / haer herte soude van droefheydt moeten breken. Het soude minder pijne ghebeest hebben voor haer moederlijck herte/ dat sy met Christo hadde moghen ghekruyst worden ende sterven / dan ghedurighlijck ghewondt te worden met compassie door dat bitter lijden haers soons. O weerdige moeder Godts/ bidt u lief kint voor my/ dat syn bitter lijden/ ende uwe moederlijcke compassie noyt en gaē uyt mijn herte ende memorie. Tot de andere vronkens/ die biterlijck schreyden/ heeft den Heere Jesu gesept: En schreyt over my niet / maer over u selven ende over uwe kinderen; want gheschiedt dat in een groen houdt/wat sal dan ghesschieden in een dorre houdt? Den Heere Jesus vol ghenaede ende barmhertighevt/ Luc. 23.

heeft meer compassie met de sondaeren dan sijn selven: ende hy acht nootsaeckelijcker te zijn te beschreyen de straff: eñ verdoemenisse vande sondaren/ dan uyt compassie van sijn bitter lijden te schreyden. O soeten Jesu/ geeft my een beweghelijck herte ende den vloedt der traenen / op dat ick traenen van compassie mach storten/soo dickwijls als ick u bitter lijden overpeyse: ende oock naer dese uwe leeringhe ende vermaeninghe boven al beschreyen myne ende aller menschen sonden / die de oorsaecke zijn geweest van alle u swaer ende bitter lijden.

Besluyt. O Heere Jesu Christe/gy hebt naer ontallijcke wonden ende overvloedighe bloedt-stortinghe u eyghen cruys daer ghy aen ghestorven zijt / ontfangen met vierige begheerte op uwe doorwonde schouderen/ende ghedraghen met onsprekelijcke pijne/ arbeyt eñ beschaemthept ; ick armste sondaer bidde uwe goedertierenthevdt / dat ick het cruys van penitentie / patientie ende mortificatie met een ghewilligh herte ende vlijtigen moet mach aenveerden / ende met waerachtighe verstorventhevdt tot den eynde myns levens mach draghen.

ME-

MEDITATIE XXVI.

Hoe dat den Heere Ieſus met dry naeghelen aen het cruys is ghenaghelt, ende dry uren daer aen ghehanghen hebbende, is ghe-ſtorven.

HEt eerſte bereytſel. **Ghelijck als voor.**
Het tvveede bereydtſel. **Siet ende be-merckt wel wat op den bergh van Cal-varien gheſchiedt is/op dat ghy alle din-ghen doet naer het formulier dat u daer verthoont is.**
Her derde bereydtſel. **Bidt den Heere Ieſum/ dat deſe meditatie u alſoo bewe-ghe / dat ghy met Chriſto aen het cruys vaſt gemaeckt zijnde/niet en bemint dan den ghecruyſten Ieſum.**
Het eerſte poinct. **Als den Heere Ieſus met den ſwaren balck des cruys ghelae-den/ ghekomen was met onſprekelijcke pijne tot op den bergh van Calvarien/ gheheel machteloos ende benauwt van dorſt/ ſoo hebben de Tyrannen/ niet uyt medelijden/maer uyt wreedtheydt ende tyrannije voor onſen Saligmaker een laeffeniſſe ghereet ghemaeckt/ ende hem ghegheven wijn ghemenght met galle; want hunne herten bleven al even ver-bittert / ende ſochten onſen Heere nieu-** Matt. 27. Marc. 15

we ende meerdere tormentē aen te doen aen alle sijne leden/inwendigh ende uytwendigh. Het is een gebruyck / dat den ghenen die eene herde doodt sullen sterven eenen goedē ende lieffelijcken dranck wordt ghegheven / om hunne herten te verstercken ; maer den Heere Jesus en is gheene barmhertigheydt bewesen/ noch met woorden / noch met wercken. Hy wiste seer wel eer hy desen dranck proefde wat het voor eenen dranck was/ wie sy waren die den selven ghemaeckt hadden / ende met wat bitterheydt der herten : nochtans en liet hy daerom niet den dranck te proeven/ ende sijnen gebenedijden mondt daer mede te verbitteren; betalende met alsulcken bitterheydt onse sonden die wy door wellust in eten ende dincken dickwijls bedreven hebben. O mijne siele uwen minnaer spijst u met terwen blomme/eñ met honich die uyt den steen vloeyt: hy laest u met saligmaeckende rivieren des levenden waeters: ende ghy hebt tot noch toe hem gelaest ende ghespijst met galle ende asyn der quader wellusten ende sinnelijcheyt. O mijne siele / tracteert voortaen uwen minnaer met de spijse van een gemorselt ende ootmoedigh herte/het welck hy begheert / ende laest hem met devote traenen / daer hy na dorst. De Scherp-rech-

ters

ters hebben nijdelijck ende met ghewelt de heylighe kleederen Christi / die in de heylige wonden ghebacken waren / uytghetrocken; waer door alle sijne heylige wonden ververscht ende vernieuwt werden / op een nieuw bloeyende met onspreeckelijcke smerte ende pijne. Dat onnoosel Lam leedt al patientelijck / jae hy hielp soo veel als hy konst sijne kleederen uytdoen / hoe wel het vel met het vleesch tot veel plaetsen aen de kleederen bleven hanghen; want hy was ghelijck Noe druncken van liefde / ende sijn herte verlanghde te rusten op het bedde des H. cruys / daer hy sijne Bruydt begheerde te beslapen / ende sijne liefde te bevestighen met den slaep des doodts. Peynst wat beschaemthevdt uwen minnaer gheleden heeft / gheheel naect ende bloot / staende voor alle dat volck. Peynst oock hoe die beschaemthevdt het moederlijck herte van Maria doorwondt heeft. Sommighe Godtvruchtighe ghevoelen / dat de liefde haer dwongh door allen het volck te dringhen: ende dat sy by haren beminden sone ghekomen zijnde / met den doeck haers hoofts bedeckt heeft sijne beschaemdelijcke naeckthevt. O ghenadighsten Iesu / ick bidde u door alle uwe pijnen ende bloeyende wondē / door uwe naeckthevdt ende beschaemt-

heyt wilt myne naeckte siele kleeden/ eñ verrieren met het bruylofts-kleedt der liefden / op dat sy niet naeckt ende bloot en kome voor uwen Rechter-stoel in u rechtveerdigh oordeel.

Het tvveede poinct. Als het cruys / de naghelen ende alle andere dingen veerdigh waren / soo hebben de Beuls den sachtmoedigen Jesum gegrepē / eñ hem met den rugge op het cruys geworpen: hy heeft van selfs syne heylighe armen ende handen uytgheseken / om op het cruys ghenaghelt te worden. Sy-lieden hebben syne heylighe handen ende voeten alsoo ongenaedelyck met seelen uytghetrocken / dat alle de leden ende juncturen uyt malkanderen ginghen / ende men lichtelyck soude hebben konnen tellen alle syne heylighe ghebeenten. Ende sy hebben met dry plompe ende grove naghelen syne heylighe handen ende voeten aen het cruys ghenaghelt/ vrekende alsoo alle de aderen/ senuwen/ vel ende vleesch van syne heylighe handen ende voeten / met onsprekelycke eñ doodelycke pyne. Maria syne ghebenedyde moeder hoorde de wreede slaghen als die Schaeckers de naeghelen sloegen door de ghebenedyde handen ende voeten van haer lief kint/waer door haer herte soo menichmael ghewondt wiert/

als

als sy menighen slagh; hoorde: soo dat sy oversulcks wel sonde hebben moghen seggghen: Ick ben met Christo aen het cruys ghenaghelt: want dat swoerdt der droefheydt / dat hare siele in dien tyt sonderlinge doorwonde/ druckte in haer de ghelyckenisse van haren ghecruysten sone; want al dat haren sone uytwendich lede/dat leedt sy inwendigh. O ghebenedyde moeder / waerom zydy ghekomen naer den bergh van Calvarien? Om dat ghy daer oock soudt ghecoffert worden voor ons aen een onsienlyck cruys? O bedruckte moeder Godts vertroost alle bedruckte herten. Ten laetsten hebben die Schaeckers het cruys met den ghecruysten Jesum opgherecht ende over eynde gheset / niet sonder groot gerucht ende geroep; ende hebben dat laten sincken ende gheweldelyck neder-vallen in eenen diepen kuyl/ die sy tot dien eynde uytgehouwen hadde: waer door dat het lichaem Christi aen't cruys met dry naghelen vast ghemaeckt / deerlyck verschoot met onverdraeghlycke pyne: En de wonden van syne heylighe handen ende voeten zyn op een nieuw open gebrosten ende wyder gheworden/ syn H. bloet daer uyt vloeyende tot op der aerden gelyck vier fonteynen. Dit zyn vier rivieren / de welcke uyt den Lusthof oft

Paradijs vloeyen/ ende de gheheele wereldt ververschen. Komt alle de ghene die dorst hebt tot dese alderzoetste wateren: put ende drinckt met blijdschap van de fonteyne des Salighmakers. Komt koopt sonder gheldt ende sonder eenighen prijs wijn ende melck. Suyght honich upt den steen / ende olie upt den herdtsten kepe. O mijne siele / naghelt ende houdt u selven vast om de liefde Jesu aen het cruyce der ghehoorsaemheyt: blijft hem ghetrouw totter doodt toe/ ghelijck hy u getrouw is gheweest. Gebruyckt alle uwe leden ende alle uwe krachten der sielen ende des lichaems tot sijnen heyligen dienst / ghelijck hy sijn selven gheheelijck voor u heeft gheimployeert; want al wat ghy vermoogt te doen ende te lijden sal kleyn ende licht schijnen te zijn / als gy wel bemerct wat uwen Salighmaecker voor u heeft gheleden. O alderonverwinnelijckste Heere Jesu Christe / ick bidde u door die onmenschelijcke pijne die ghy leedt als alle uwe leden uytgereckt wierden op het cruys/ ende uwe heylighe handen ende voeten daer aen ghenaghelt; wilt my oock upt-recken ende naghelen op het cruys der heyligher Religien met de dry naghelen van mijne dry gheloften / op dat ick die volkomelijck onderhouden-

de/u

de / u tot der doodt toe ghetrouw blijve / tot eere ende glorie uws heyligheu naems.

Het derde poinct. Conſidereert/ dat den Heere Ieſus dry uren levendigh heeft ghehanghen aen het heylich cruys/ niet ſteunens ter wereldt hebbende dan dry naghelen/ daer hy mede ghenagelt was/ niet konnende overſulcks die onmenſchelijcke pijne ſijner ghebenedijde handen ende voeten eenichſints verlichten: waert wilde hy ſijne heylighe voeten wat laeffenis oft verlichtinghe doen/hem ſelven wat oprichtende met ſijne aermen/ ſoo verſcheurde hy ſijne heylige handen noch meer: begheerde hy ſijne heylighe handen wat te helpen / ſteunende wat ſtijver op ſijne heylighe voeten / ende hem alſoo wat opdringende / ſoo wonde hy ſijne heylige voeten ſoo veel te meer. Het ſuccours van d'een lidt was tot achterdeel van het ander. De juncturen uyt malkanderen zijnde niet alleen op eene/ maer op veel plaetſen/ door dat gheweldigh uytrecken/ maecten oock doorgaens onverdraeghelijcke pijne / ghelijckmen ſiet aen de ghene die eenich lidt ghebroken oft uyt de kote hebben / hoe die roepen van pijne/ ſoo langhe tot dat het lidt ingeſet is op op ſijne behoorlijcke plaetſe. Sijn heyligh hooft vol dorens ſteec-

kende

kende beſwaerde hoe langer hoe meer/ ende ſocht in eenigher manieren te ruſten / maer het en konde nerghens ruſte vinden: want achter was het cruys / het welck/ als de doornens daer teghen ſtieten/ ſijn heyligh hooft noch meer quetſten: aen de rechte oſte ſlincke ſijde en konde ſijn heyligh hooft gheene ruſte hebben/ ſonder quetſinghe van ſijne heyligher ſchouderen / die ſeer ſwaerlijck te voren ghequetſt waren/ ſoo door gheeſſelinghe als door den laſt des H. cruys: ſoo was't dat ſijn heyligh hooft ſeer druckelijck nederwaerts hingh. In alſulcken gheſtelteniſſe hingh den Heere Jeſus dry uren langh levende/ niet om dat hem luſte in alſulcken pijne ſoo lange te leven/ maer om dat hy ter liefde van ons meer ſoude lijden / heeft hy eene langhſaeme ende herde doot willen ſterven. Conſidereert mijne ſiele/ dat uwen Bruydegom hadde moghen verkieſen eene andere maniere van ſterven/ haddet hem belieft; maer hy heeft begheeren aen het cruys te ſterven / om dat u ſijne liefde te beter ſoude blijcken: want hoe herder doodt uyt liefde ghedroghen / hoe meerder liefde. Ierem. Thren. 1. Siet (ſeyt hy) oft daer eenighe pijne by de mijne te ghelijcken is. Hy hanght naeckt aen het cruys / na den menſche te ſpreken / maer hy is verciert met het

bruy-

bruylofts kleedt. Hy hanght daer kou welijck / maer hy brant van binnen door liefde: want hy is het warachtig Paeschlam / dat aen den spit des H. cruys ghebraden is tegen het onblusschelijck vier der liefden. Sijne armen zijn ontloken / om u daer in te ontfanghen: sijne voeten zijn ghenaghelt om u te verwachten: sijn hooft is nederwaerts ghebooght om u met eenen kusse des vreedts eñ der liefden te ontfanghen: hy stort sijn bloedt overvloedelijck om u van alle sonden te wasschen. Hoort mijne siele / hoe minnelijck dat hy u noodt: Komt mijne suster / mijne Bruydt / mijne duyve; komt inde gateren vanden steen: den winter is nu voorby / den reghen is over / ons beddeken is teenemeel bloemigh eñ verciert met roode bloedt. O mijne siele / en weyghert niet dat nooden van uwen Bruydegom / maer richt u op tot hem / ende klimt op dat bedde des H. cruys: omhelst uwen Bruydegom ootmoedelijck / ende druckt hem met devotie ende reverentie aen u herte / segghende: Mijnen beminden is my een busselkē van Myrrhe / tusschen mijne borsten sal hy blijven. Als onsen Salighmaker dry uren langh in alsulcke onmenschelijcke pijne hadde gehangen / soo begonstmen merckelijcke teeckenen vande doodt aen hem

Cant. 2.

Cant. 1.

te sien /

te ſien/als van doot-ſchenten/ doodt-ver-
we ende anderſſints. Als nu den tydt
was gekomen van verſcheydē/ ſoo heeft
Matt. 27. Marc. 15 Luc. 23. den Heere Jeſus met luyder ſtemmen
gheroepen: Vader in uwen handen bevele
ick mynen gheeſt. Daer naer ſyn hey-
ligh hooft neder buyghende / heeft ter-
ſtondt ſynen geeſt ghegheven. Den Hee-
re Jeſus riep / als hy ſynen gheeſt gaf/
ad Hebr. 5. niet ſonder tranen/al ſoo den Apoſtel ge-
tuyght / om ſynen hemelſchen Vader te
beweghen/ als hy de ſielen van ons allen
met de ſyne ſynen Vader recommen-
deerde. Hy riep ock om de herten der
menſchen te beweghen / ende tot hem te
trecken. Den Heere Jeſus ſterbende/
liet ſyn ghebenedyde hooft neder ſincken / om ons te leeren dat hy inde heyli-
ghe ghehoorſaemheyt begheerde te ſter-
ven / door de welcke hy dat ſterffelyck le-
ven hadde aenveert: ende om dat hy ons
ſoude geven eenen kuſſe des vreeds / den
welcken hy met ſoo ſueren arbeydt ende
bitter lyden van ſynen Vader hadde ver-
worven. Aenmerckt ende mediteert wat
pyne ende benauthevdt dat gheweeſt is/
als die alder-edelſte ſiele heeft moeten
ſcheyden van dat heyligſte lichaem/
daer altydt ſulcken accoordt was ghe-
weeſt tuſſchen beyde: ende als dien bant
ontbonden wierdt/ die den H. Gheeſt ge-

bonden

bonden hadde in dat suyver lichaem van Maria. O myne siele / hebt compassie met uwen Bruydegom in syne uytersten benauthevdt / dies te meer / om dat hy voor u ende om uwen't wille in die benauthevdt is ghekomen. Hy heeft als eenen goeden herder syne siele ghestelt voor syne schapen. Om u vande eeuwighe doodt te verlossen / is hy voor u de doodt ghestorven. O wonderlijcke goethevdt ende liefde die gheene creature en kan gronderen. De Engelen des vreeds waren bedroeft ende schrevdden bitterlijck/ ghelijck den Propheet ghetuyght/ Isa. 33. ja de aerde ende de steenen scheurden in de doodt vanden sone Godts. Boven al denckt hoe dat geperst ende tot der doot toe benauwt was die weerdighe moeder Godts in het af-scheyden van haren eenighen sone: hoe syn roepen / syne traenen ende verscheyden hare edele siele doorsneden. Sy en konste door groote droefheydt ende benauthevdt niet spreken/ maer haer herte dat spraet met moederlijcke suchten ende tranen: O Iesu mynen lieven sone: Mynen lieven sone Iesu / wie mocht my gheven dat ick met u moght sterven. Ende als sy dit dickmaels by haer selven verhaelde / ende anders niet en konde spreken oft dencken / soo omhelst de sy bene-

den

den het heylich cruys / ende wierdt teenemael besproeyt met het bloedt van haer lief kindt: soo dat oversulcs de moeder met haren sone / nae hare liefde ende affectie ghesproken / aen het selve cruys ghenagelt ende ghestorven was; in hem alsoo verandert ende getransformeert zijnde / dat sy nu in haer selven niet en leefde / maer sy leefden in Christo / ende Christus in haer. O heylighe moeder Godts / ick bidde door het sweerdt der droefheydt / dat doen uwe siele doorsnede / meer dan eenighe tonghe sonde konnen uytspreken / oft eenigh herte sonde konnen dencken; wilt myn herte wonden met waerachtigh medelyden / op dat ick uwen moederlycken rouw / ende dat bitter lyden uws eenighen soons altydt ghedenckende / myn vleesch mach cruycen met alle synne ghebreken ende quade begeerten: ende alsoo moet dragen uwer beyder lyden / dat ick naermaels ock mach deelachtigh worden uwer beyder verryssenisse.

Besluyt. O goedertierenste Jesu / ick bidde u door alle dat bitter lyden / dat gy aen het H. cruys hebt ghelceden / besonder als uwe aldersalighste siele uyt u H. lichaem is gheschevden / en laet doch den prys uws H. bloedts aen ons niet verlozen gaen / maer zyt onser ghenaedigh /

die

die voor ons de bittere doot zijt gheschoren: ende inde ure des doodts ontfanght onse sielen / op dat wy met alle uwe uytverkorene u moghen loven ende gloxificeren inder eeuwighevdt.

MEDITATIE XXVII.

Hoe den Heere Iesus van het cruys afgedaen ende begraven is, ende sijne edele siele met de Godtheydt vereenight, is nederghedaelt in het voorgheborght der hellen.

HEt eerste bereytsel. **De gemeyne voorbiechte met berou der sonden. Daer na het ghebedeken Komt H. Gheest/ etc. met intentie om wel te mediteren.**

Het tvveede bereydtsel. **Imagineert dat gy de bedroefde moeder Gods Mariam/ S. Jan Euangelist/ Magdalenam / Joseph van Arimathia/ Nicodemũ/eñ sommighe andere vrienden van den Heere siet ontledigh om onsẽ Heere met alle reverentie van het H. cruys af te doẽ/eñ te begravẽ / eñ met groote ootmoedighevt presenteert hen uwen dienst ende hulpe.**

Het derde bereytsel. **Bidt om gratie/dat ghy onder dese uwe meditatie beweeght mooght worden met compassie / liefde/ devotie/ eñ andere salighe affecten/daer dese vrienden ons Salighmakers mede beweeght waeren in sijne af-doeninghe ende begraffenisse.**

Isa. 11.

Het eerste poinct. Vanden Heere Jesus was gheprophecteert dat sijne sepulture glorieus sonde zijn. Den heyligen Gheest/ doorwiens ingheven dit geprophecteert was/ heeft terstondts soo onsen Salighmaecker ghestorven was / beweeght met de gaven van godtvruchtigheydt ende vromigheydt een goet Edelman Joseph van Arimathia/ waer door hy de stoutigheydt ghenomen heeft van Pilato te begheeren het doodt lichaem Christi/om dat te begraeven. Het welck als hy verkreghen hadde / heeft terstont ghekocht een suyver ende fijn wit kleet/ ende is staendts-voets ghegaen naeden bergh van Calvarien. Nicodemus is oock met hem ghegaen / want sy waren alle beyde Discipulen des Heeren Jesu/ hoe wel in het verborghen / uyt vreese der Joden / maer wilden nu openbaerlijck thoonen hun geloove ende affectie. Nicodemus heeft mede ghedraghen ontrent hondert pondt salven / ghemaeckt van Myrrhe ende Aloes / om het doode lichaem Christi te salven. Tot den ghecruysten Jesum ghekomen zijnde / hebben met hulpe van S. Jan de naghelen die door de ghebenedijde handen ende voeten onses Heeren ghesla gen waren/ ghelost ende uytghetrocken: ende de H. Moeder Godts heeft die beneden by

Matt. 27. Marc. 15 Luc. 23. Io 19.

avon-

aventuren ontfanghen in haren ſchoot. Sy hebben het H. lichaem ons Heeren/ dat uu gheloſt was / ontfanghen in hunne armen : ende onſen Heere heeft hen onſienlijck omhelſt inde armen ſynder liefden. Maria ſyne lieve moeder heeft hem beneden ontfanghen op haeren ſchoot met moederlijcken rouwe; want alle haere voorgaende droefheydt ende benauwtheydt die ſy by het cruys ſtaende gheleden hadde / wierdt teenemael vernieuwt / ende haer herte wierdt op een nieuw doorwondt/ als ſy ſoo beſcheedelijck ſagh de menighfuldigheydt/ grootte ende diepte vande heyligghe wonden haers eenighen ſoons / principalijck ſyne heylige byſwonden/de welcke ſy dickwyls ſonder op-houden ghekuſt heeft. Magdalena heeft ſyne heyligghe voeten ghekuſt/ ende met overvloedighe tranen nat ghemaeckt/ ghedenckende de genaede die ſy aen de voeten ghevonden hadde. S. Jan Evangeliſt heeft menighfuldelijck ghekuſt ende met traenen verſch ghemaeckt ſyne heyligghe borſte/daer hy dickwyls met onſprekelijcke vertroo-ſtinge op gheruſt hadde. De andere hebben deſghelijcs met onſprekelijcke traenen det H. lichaem Chriſti op den ſchoot ſyns moeders ligghende/ aenbeden. O myne ſiele voeghyt u by dit heyligh ghe-

selschap/helpt uwen Bruydegom af-doē van het cruys door beteringhe uws levens ende een grondigh leetwesen uwer sonden / want die hebben hem aen het cruys ghenaghelt. Ontfangt hem weerdelijck in uwe armen van devotie ende liefde; niet sijn doode / maer levende lichaem/in het H. Sacrament onder de gedaente van broodt: draeght altijdt in u herte met compassie ende liefde sijn bitter lijden; ende seght met de gheestelijcke Bruydt in den boeck der Lof-sangen:
Cant. 1. Mijnen beminden is my een busselken met Myrrhe / tusschen mijne borsten sal hy blijven. O soeten Jesu/druct u cruys ende lijden als een siguet op mijn herte ende op mijne armen: doet my de gelijckenisse van u bitter lijdē dragen in dit leven / op dat ic de gelijckenisse uwer glorien mach dragen in het eenwigh leven.

Het tweede poinct. Als die voorghenoemde heylighe persoonen / ende oock Maria Jacobi ende Salome/ ende veel andere vrouwens / die uyt het Landt van Galileen ghekomen waren nae Hierusalem / hunne devotie eenighen tijdt langh ghehouden hadden met overvloedighe tranen aen dat doode lichaem ons Heeren / ligghende op den schoodt van sijne heylighe moeder: soo hebben Joseph van Arimathia ende Nicodemus

oorloff ghenomen vande ghebenedijde moeder Gods/dat sy het heylich lichaem haers eenighen soons souden moghen salven ende begraven/ aengesien dat den avondt begonste aen te komen. Consent daer toe hebbende / begonsten sy met groote reverentie dat H. lichaem wederom aen te raecken / ende eens deels met hunne tranen/ende eens deels met water te wasschen: naer ghewoonte te salven/ ende te verstrijcken de hondert pondt salven die Nicodemus hadde mede ghebroght. Ende ter wijlen dat sy daer mede besigh waren / heeft den Heere hunne sielen ghewasschen / met sijn bloedt ghereynight / ende ghesalft met de salve sijnder Goddelijcker gratien. Daer naer hebben die heylighe mannen met hulpe van S. Jan ende andere daer tegenwoordigh zijnde / den Heere Jesum ghelevdt ende ghewonden in dat schoon ende fijn lijnen kleedt / dat Joseph van Arimathia tot dien eynde ghekocht hadde: ende op sijn ghebenedijdt hooft hebben sy eenen sweet-doeck ghelevt. Ende hebben hem alsoo ghedraghen ende ghelevdt in een nieuw steenen graf / dat Joseph van Arimathia voor sijn selven hadde laten maecken oft houwen in eene steen-rotse. O wat eene desolate moeder was in dien tijt de heylighe maget Ma-

Matt. 27. Marr. 15 Io. 19.

ria / als sy van haers herten eenighen troost berooft wierdt/ende sagh hem nae den grave draghen / ende in die steen-rotse verborghen! Geen herte en soude konnen dencken hoe haer moederlyck herte met het sweerdt der droefheydt alsdoen doorwont wierdt. O Maria/my dunckt dat u maeghdelyck ende moederlyc herte de sepulture / daer u lief kint in begraven wordt / seer ghelyck is. Want ghelyckerwys als die steenen sepulture met scherpe ysere instrumenten hol gemaect is / alsoo is u teer herte met ontallycke quetsueren doorwondt: gelyck de sepulture in eenen hof ghemaect is / alsoo zyt ghy eenen besloten hof/ daer den vyandt van het menschelyck gheslachte noyt en heeft konnen ingheraecken / om dien te berooven vande schoonheydt ende liefselyckheydt der gratien / daer hy altydt is vol af gheweest. Ghelyckerwys als u lief kindt ghesalft is met bitteren Myrrhe ende aloes / ende ghewonden in een suyver eel lynen kleedt / alsoo is u herte vervult gheweest/ besonder in dien tydt/ met onuytsprekelycke bitterheydt ende benauwtheydt / ende daer by vervult met alderley wel-ruyckende speceryen der deughden : daer oock niet en ghebreeckt dat eel suyver kleedt der onnooselheydt ende maeghdelycke reynigheyt. O my-

ne

ne ſiele / maeckt in u ſelven oock eene heerlijcke ſepulture / daer ghy uwen Bruydegom / niet doodt oft ſterffelijck / maer glorieus mooght weerdelijck in ontfanghen ende bewaren. Hy geweerdight hem dickwijls tot u te komen / ende in u te ruſten als in eene ſepulture. Vernieuwt dan t'elcker reyſen uwe ſepulture door nieuwe goede propooſten ende vernieuwinge uws levens. Maeckt dat uwe ſepulture ſterc zy als upt een ſteenrotſe ghehouden / door eenen vaſten ende ſtercken wille in het goedt. Fondeert die wel diep door eene diepe ootmoedigheydt: houdtſe vry ende ſuyver van alle quade begeerten ende affectien. O weerdighe moeder Godts / bidt uwen lieven ſone / dat hy een weynigh van dien Myrrhe / daer ſyn H. lichaem mede gheſalft is gheweeſt / my wil mede deelen / op dat ick met u ſyn bitter lijden ende bittere doodt met droefheyt myns herten mach beſchreyen / myne quade gheneghentheden ſterven / ende myne ſiele met ſpeceryen der deughden vercieren; alſoo dat uwen beminden ſone ſyn behaghen daer in mach hebben / als in eenen wel-rieckenden eñ vercierden hof te ruſten ende te blijven.

Het derde poinct. Al eer dat het H. lichaem ons Heeren vanden cruyce afghe-

daen wierdt/ was sÿne ghebenedÿde ziele neder ghedaelt naer het voorgeborght der hellen/ om de heylighe Vaders/ die daer ghevanghen waeren / te verlossen. Tot alle de groote reysen/ die onsen Salighmaker te voren ghedaen hadde / neder daelende upt den hemel in dit dal der tranen ; van daer aen het cruys/ daer hy onse schult soo liberaelÿck betaelt heeft; daer naer van het cruys in het graf daelende ; heeft oock willen reysen ende neder dalen tot de benedenste plaetse des wereldts / dat is tot de helle / om sÿne macht daer oock te thoonen/ den vyandt sÿne macht benemende/ ende de helle beroovende. Och wat een wonderlÿck exempel van ootmoedigheydt is dit in den sone Godts! wiens setel den hemel is/ ende de aerde sÿne voetbanck/ die geweerdight hem te dalen tot inde diepste upterste ende onreynste plaetse van deser wereldt. Wat eene onbegrÿpelÿcke liefde is hier in oock te bemercken / dat den sone Godts de sielen in het voorgeborght der hellen heeft willen vertroosten ende verlossen / niet door eenen Enghel (gelÿck hy wel hadde konnen doen) maer in sÿnen eyghen persoon/ te weten sÿne H. siele met de Godtheydt vereenight O mÿne siele considereert oock de blÿdschap vande salige sielen als sy hun-

nen

uen verlosser daer teghenwoordigh saghen / die sommighe veel hondert / sommighe vier duysent jaren verwacht hadden : daer sy soo gheducrighlijck ende vierighlijck om ghebeden hadden: Heere thoont ons u aenschijn / wy sullen saligh zijn: Ghelijck een hert doorst naer de fonteynen der wateren / alsoo hebben (o Heere) onse sielen tot u ghedorst: Onse tranen zijn ons broodt ghewees nacht ende dagh / als onse vyanden ons dagheliycks plachten te verwijten / waer blijft uwen Godt? O Heere verweckt uwe macht ende maeckt ons saligh. Denckt mijne siele / wat blijdschap daer ghewees is / doen hunne begheerte vervult werdt / ende sy hunnen Saligmaecker teghenwoordigh saghen: want in eenen oogenblick tijdts wierdt de plaetse van hunne ghevanckenisse vol vande glorie Godts / gelijck den hemel: ende alle hunne droefheydt ende miserie veranderde in hemelsche blijdtschap / oneyndelijck te boven gaende alle verstanden der menschen. O hoe hertelijck ende vierighlijck hebben sy doen haren verlosser gelooft ende gedanckt / seggende: Gebenedijdt moet ghy zijn inder eenwighevt (o Heere) dat ghy ons soo bermhertighlijck komt besoecken ende vertroosten. Wy hebben uwe komste veel hondert / jae duysendt jaeren Ps. 79. Ps. 41.

verwacht/daer na dat wy uyt veel tribulatien ende persecutien des werelts tot dese ghevanckenisse zyn gekomen; maer wy en achten't altemael niet/wat wy tot dese ure toe geleden hebben / nu wy u tegenwoordich hebben. O bermhertigen Heere / hoe suer hebt ghy't u laten worden/ om dat ghy ons soudt verlossen? O zy eenwigen lof van alle uwe edele creaturen. O siele peynst wat blydschap ghy oock sult moghen verwachten/wildy nu uwen Bruydegom ghetrouwelyck dienen: peynst oock wat ghy verliest als gy door eyghene liefde eenen kleynen arbeydt ontsiet: denct dat den arbeyt ende het lyden vande Heyligben eenen korten tydt ghenuert heeft / ende dat hunnen loon / die alle verstanden te boven gaet / nimmermeer eynde en sal nemen. O Heere Jesu / die soo bermhertelyc de sielen vande heylighe Vaders uyt het voorgheborght der hellen hebt verlost/ wilt door de selve bermhertigheydt myne siele verlossen uyt de banden der sonden ende ghebreken / daerse den vyandt seer langen tydt mede ghebonden ende ghevanghen heeft gehouden / ende wiltse vervullen met hemelsche gaven ende deughden: op datse verlost zynde uyt de handen van haere vyanden / u ghetrouwelyck mach dienen alle de daghen

myns

mijns levens.

Besluyt. O glorioſe moeder Godts/hoe is alle uwe blijtſchap verandert in droefheydt. Waer is nu den lof ende de eere die den Enghel Gabriel over dry en dertigh jaren u toeſchreef: ſeggende: Weeſt ghegroet vol van gratien: den Heere is met u: ghebenedijdt zijdy onder alle vrouwen/ ende ghebenedijdt/ &c. Met recht ſoude hy nu moghen ſegghen (naer den uytwendighen menſche geſproken) Weeſt ghegroet vol van droefheden: den Heere is nu in uwen ſchoot/ niet levende/maer doodt: ghy zijt de ongeluckighſte onder alle vrouwen/ want nopt menſche en wiert oo ſchroomelijc oft ſchandelijck ghedoodt/ als de ghebenedijde vrucht uws lichaems Ieſus Chriſtus. Daerom ſuldy alien den tijt uws levens voortaen overbrenghen als een ſuyver Tortelduyſken met ſuchten eñ ſchreyen; want inde plaetſe van ſijne minnelijcke t. ghenwoordighepdt/ die ghy pleeghte te ghebruycken met groote vertrooſtinghe/ ſal voortaen in u herte gedruct blijven/ als in een buſſelken met Myrrhe/ ſijn lijden ende bittere doot/ ſijn cruys/ kroone/ nagelen/ geeſſelinghe/ riet ende lancie. O bedruckte moeder Godts/ ick mercke aen u ende aen het gene dat God aen u heeft willen laten gheſchieden/ dat Luc. 1.

Godt

Godt lief hebben eene verborgene soetigheydt der sielen is/ende een torment des lichaems: ende hoe meerder liefde/hoe meerder torment. Ick mercke ock dat Godt niet aenghenaemer en is/ende den menschē niet eerlijcker/glorieuser/noch profijtelijcker en is/dan om de minne eñ eeere Godts te lijden: noch daer en is geen sekerder teeckē vande liefde Gods ende sijnder uytverkorene/ dan verduldigh lijden. O H. Maria/verwerft my gratie/ dat ick in dit leven in geene sake en gloriere/dan in het cruys mijns Heeren; niet alleen in het cruys dat hy heeft ghedraghen/maer ock in het cruys dat hy my sal gheven te draeghen; ende verwerft my/dat ick door waerachtige versaeckinghe mijns selfs daer in volherde tot in mijn doot. O Heere Jesu/ghy die de heyligha Vaders verlost hebt uyt den donckeren kercker der hellen/door de kracht van het bloedt uws Testaments; wilt (o ghenadighen Heere) mijne siele leyden door de selve kracht uyt den kercker van dit sterffelijck lichaem/op dat sy uwen heyligha naem belijde met alle rechtveerdighe inde eenwighedt.

ME-

MEDITATIE XXVIII.

Vande verrijſſeniſſe ons Salighmakers, ende van ſijne openbaeringhen.

HEt eerſte bereytſel. **Als inde voorgaende meditatatie.**

Het tvveede bereydtſel. **Imagineert dat ghy met de dry ſMarien ende heyligh Apoſtelen den Heere Ieſum met een glorieus lichaem vande doodt verreſen ſiet.**

Het derde bereydtſel. **Bidt dat u herte onder deſe meditatie ontſteken worde met ſaligh blijdtſchap / vierigh liefde / ende een ſterck voornemen van u leven te vernieuwen.**

Het eerſte poinct. **Het H. lichaem Chriſti hadda in het graf ghelegen tot op den derden dagh / wanneer ſijne victorieuſe ſiele s'morghens ſeer vroegh / vergheſelſchapt met de heyligh Vaders / die ſy verloſt hadde uyt het voorgheborght der der hellen / ende daer beneffens met ontallijcke ſcharen der Enghelen / is gekomen tot dat H. lichaem / haer wederom daer mede vereenighende door haere Goddelijcke kracht: waer door dat heyligh lichaem met grooten triumphe eñ glorie is verreſen vander doodt / uyt den** Matt. 20.

grave

grave komende/ ende nochtans het graf
gheſloten ende toeghe eghelt laetende.
Alle de wonden daer het H. lichaem me-
de doorwondt was / verdwenen teene-
mael in eenen ooghenblick tijdts; want
de ghebenedijde ſiele mede deylende het
lichaem ſijne glorieuſe gaven / maeckte
het ſelve klaerder ende blinckender dan
de ſonne/ende ſchoonder dan alle ſchoon-
heydt die opt Engel oft menſche ſal heb-
ben. Dies niet te min heeft onſen Sae-
lighmaecker willen behouden in ſijn
glorieus lichaem / dat nu vander doodt
verreſen was / de litteeckenen van ſijne
heylighe vijf wonden/ in ſijne handen/
voeten ende ſijde; tot eene eenwighe me-
morie van onſe verloſſinghe; tot eene
waerachtighe ghetuyghenisſe van ſijne
verrijſenisſe/ ende tot verſekeringe van
eene ghenuerighe ende oneyndelijcke
lieſde tot ons. Welcke litteeckenen der
wonden als blinckende ende alderkoſte-
lijckſte gheſteenten den geheelen hemel
verciere ende verblijden: ende gheven
alle minnaers Chriſti op deſe werelt on-
ſpreeckelijcke vertrooſtinghe. O mijne
ſiele / aenmerckt hoe die alderſchoonſte
bloeme upt den wortel van Jeſſe ghe-
ſproten / inde ontfanghenis Marie is
ghebodt/ op den heylighen Kerſnacht is
ſy lieffelijck open ghegaen / op den goe-

den

den vrÿdagh gheheel verwellerkt ende afghevallen: maer op den derden dagh daer naer wederom ghebloept is / haer eerſte ſchoonheydt weder ontfanghende / ende de gheheele wereldt met haren ſoeten reuck verbullende. Leert ghy ooc (o ſiele) u ſelven vernieten ende ſterven/ cruyſt ende doodt uwen ouden menſche met alle ſÿne quaede luſten ende begeerten/ pÿnt u uwe paſſien ende ghebreken te ſterven ende te begraven / op dat ghy voortaen u leven vernieuwende/ ende in alle deughden groeyende/ doet blÿcken dat ghy ſalighlÿck met uwen Bruydegom verreſen zÿt. Hiertoe wordt ghy (o ſiele) van uwen Bruydegom vermaent/ als hy ſeydt: Staet op / haeſt u / mÿne vrÿndinne/mÿne duyve/ eñ komt; want den winter is nu ghepaſſeert / den regen van mÿne bloedtſtortinghe is over / de bloemen der hemelſcher gratien openbaren hun door mÿne verrÿſſeniſſe: de ſtemme vande Torteldvve (dat is ghe- ſeght/ den lof-ſanc vande Godt minnende ſiele) wordt nu ghehoort: de wÿngaerden ende conſcientien van mÿne uytverkorene die bloeyen nu/ ende gheven van hen eenen lieffelÿcken geur der deughden. Hierom ſtaet op uyt alle kranckheyt ende verſuymelÿckheydt / ende ſpoedt u tot my te komen / mÿne vriendinne. Cant. 2.

Heere

Heere Jesu victorieusen Koninck / ghy hebt sterbende de doot verwonnen/ ende verrijsende hebdy ons het lebē geschoncken / ende de versekeringhe ghegheven/ dat wy oock ten jonghsten daghe sullen verrijsen ; ghecft ons gratie / dat wy nu sterven alle affectien der creaturen/ ende alle ghebreken ende ongheordonneerde liefde tot ons selven ; op dat wy in dit leven verrijsende tot een nieuw deughdelijck leven / naermaels moghen verrijsen tot een glorieus leven.

Het tvveede poinct. Alsoo langhe als het H. lichaem Christi in het graf lagh/ soo hieldt haer de weerdighe bedroefde moeder Godts Maria alleen in haer kamerken / als oft sy met haren sone door doodelijcke droefheydt ende benauthcyt hadde begraven gheweest. De schroomelijcke pyne / de vreeselijcke wonden/ eñ dat bitter sterven van haren eenighen sone bleef ghedurighlijck nacht eñ dagh in haer herte / nauwelijcks konnende oversulcks binnen dien tijdt eten/ drincken oft slapen ; maer sy schreyde eñ suchtede als een suyver Torteldupfken sonder ophouden / ende badt seer hertelijck haers herten beminden / die alleen haer konde vertroosten / dat hy haere droefheydt ende benauthcydt sonde willen verauderen in blijdtschap door syne glo-

rieuse

rieuse verrijsenisse. Ende siet/ter wijlen dat Maria alsus vierighlijck met overvloedige tranen was biddende/soo quam in haer kamerken subitelijck een nieuw Goddelijck licht s'morgens in het krieckken vanden dage / soo haest als den Heere Jesus vander doodt was verresen; want hy en wilde syne lieve moeder in droefheydt niet langher laeten. Maria haer keerende ende siende naer dat licht/ heeft terstondts voor haer sien staen haren sone / verciert met Goddelycke glorie/ vergheselschapt met ontallijcke Enghelen ende Heyligheu / de welcke den Heere Jesus in schoonheyt ende glorie soo veel was te boven gaende/ als de sonne klaerder is dan de sterren. O myne siele / consydereert soo veel als ghy vermooght/ met wat onspreckelycke blydtschap dat het herte van Maria terstondt vervult wierdt/ als sy haren lieven sone/ die sy onlangs te voren mismaect / doorwondt / ende doodt in haren schoot hadde ghehadt voor haer sagh staen levende/ met Goddelycke klaerheydt ende glorie verciert: als sy hoorde syne minnelycke groete ende troostelycke consolatie: als sy hare traenen met syne ghebenedyde handt afwiste/ende als sy malkanderen/ de moeder het kindt / ende het kindt de moeder seer vriendelijc omhelsden ende

kusten. Nopt en sal eenighen menschē volkomelyck konnen begrypen hoe groot dat de vroesheyt van Maria was inde doot van harē sone: noch hoe groot dat haer blydtschap was in sijne verrijsenisse want de groote van die vroesheyt ende blydtschap volght de maete van hare liefde/die geene creature en kan gronderen. Het is te gheloouen dat Maria van groote blydtschap eenen tydt langh niet en konde ghespreken, maer tot haer selven ghekomen zijnde/ heeft Christum ghelooft ende gedanckt/dat hy het menschelyc geslacht verlost/de helle beroost/ ende de doodt verwonnen hadde. Ende heeft hem gevraeght / warom hy de litteeckenen vande vijf bloedighe wonden hadde willen behouden / naerdemael de andere altemael verdwenen waren. Desse ende meer andere mysterien die Maria begheerde te weten / heest hy haer te kennen ghegheven. De heylige Vaders/ die den Heere Jesus mede ghebrocht hadde uyt het voorgeborght der hellen/ de welcke oock eensdeels waren de voorouders van Maria ende vanden Heere Jesus / waren uyter maten seer verblyt als sy de H. maghet saghen / die de moeder is van hunnen verlosser, ende bewesen haer groote eere/seggende: Ghy zyt de glorie van Hierusalem / ghy zyt de

Iudith. 15

blydt-

blijdtschap van Israel / ghy zijt de eere van ons volck ; want door u heeft Godt ons verlost / brenghende onse vyanden tot niet. Insghelijcks was Maria oock boven maten verblijt/ siende alle de heylighe Vaders / die door de kracht van het lijden ende doot haers soons verlost waren / daer sy naer den gheest moeder af was geworden; want ghelijck alle rechtveerdighe door de gratie Godts kinderen zijn van Christus / alsoo zijn sy oock kinderen van Maria. O ghebenedijde moeder/door u hebben wy weder gevonden ende verkreghen meer dan wy door onse eerste moeder Evam hadden verloren ; verwerft ons gratie / dat wy u lief kindt ende u ghetrouwelijck dienen in dit sterffelijck leven / op dat wy door de verdiensten van sijne doodt ende verrijsenisse moghen naer de tijdelijcke doodt verrijsen / om eeuwelijck met u beyden in blijdtschap te leven.

Het derde poinct. Naerdemael dat den Heere Jesus vande doodt verresen zijnde/sijne lieve moeder vertroost ende verblijdt hadde / en heeft sijne goede vrienden daer nae niet onghetroost willen laten/met alsulcke consideratie ende ordre/ dat de ghene die hem alderghetrouwelijckste ende vierighlijckste beminden/ zijn d'eerste geweest die hy verblijt heeft.

Naementlijck heeft hy eerst verblijdt Maria Magdalena/die van liefde queelde/ ende niet en konde doen dan haeren beminden met onblusschelijcke traenen soecken. Naer haer ende oock met haer op den selven eersten dagh der verrijsenisse koyts nae der sonnen opganck zijn vertroost verschepden godtvruchtighe vroukens / die ghecomen kost noch moepte en spaerden om hunne liefde eñ goede affectie den Heere Jesu te bewijsen. Ten derden heeft ousen Saligmaecker hem veropenbaert aen den Apostel Petrus /die van rouw ende leetwesen / om dat hy synen Heere ende lieven meester upt grooter vreesen gheloochent hadde/ niet en dede dan schreyen ende weenen: ende en sonde nopt hebben derven komen by de andere Apostelen / en hadde den Heere Jesus niet in't besonder hem vertroost. Ten vierden heeft hy hem verthoont aen twee Discipelen die naer Emaus reysden / die ooc seer bedroeft waren om de bittere doodt van hunnen lieven meester/verhalende teghen malkanderen al wat sy ghesien ende ghehoort hadden vanden Heere Jesu / ende syn bitter lijden upt groote compassie in malkanders herten ververschende. Ten vijfden heeft den Heere Jesus in den avondt den eersten dagh synder verrijse-

Marc. 16 Luc. 24. Matt. 28.

Luc. 24. Io. 20.

nisse

nisse hem verthoont aen alle sijne lieve Apostelen/ uytghenomen Thomas / die doen daer niet teghenwoordigh en was; die ock groot leetwesen hadden/om dat sy hunnen meester niet ghetrou en hadden gheweest / maer hadden hem in sijn lijden verlaten uyt groote vreese / nochtans hadden sy hem seer lief/ende waren boven maten bedroeft om sijn bitter lijden ende bittere doodt. Op andere tijden heeft den Heere Jesus hem noch dickwijls verthoont / soo aen de selve voorgenoemde personen / als ock aen meer andere. Considereert mijne siele/ dat uwen Bruydegom veel meer gheneyght is om de menschen te spaeren / te vertroosten ende deught te doen / dan te straffen: want hy en heeft gheen veertich uren sijne vrienden in droefheyt konnen laten / hy en heeftse vertroost/die om sijn bitter lijden ende doodt bedroeft waren: maer sijne vyanden die hem ghecruyst hadden / heeft hy veertigh jaren langh ghespaert / ende tijdt ghegheven om penitentie te doē. Looft hem van soo groote ghenaede ende sachtmoedigheydt aen u ende aen alle menschen bewesen / ende leert die naevolghen. Considereert ock dat uwen Bruydegom aen gheene menschen naer sijne verrijseniſſe hem verthoont en heeft / dan alleen aen sijne Act. 1.

vrienden / de welcke oock op alsulcken tydt met eenighe denghdelijcke wercken besigh waren / ghelijck dat blijckt by de vijf voorgaende apparitien eñ verthooninghen: om u te leeren dat ghy oock in sijne gratie ende liefde moet staen / ende u besigh houden met goede wercken / begheert ghy een deel te hebben in sijne glorieuse verrijsenisse. O heylige Maria Magdalena / vierighe minnersse onses Heeren / ende Apostolinne der heyligher Apostolen / wilt voor my bidden de fonteyne van alle ghenaede ende barmhertighept / aen wiens voeten ghy volle genaede hebt verkreghen / dat hy mijnder oock wilt ontfermen / ende sijne liefde / daer gy vol af waert / in my storten / door de verdiensten sijns bitteren lijdens eñ glorieuse verrijsenisse.

Besluyt. O Heere Jesu Christe / die de verrijsenisse ende het leven der menschē zijt / die heden upt der hellen komende met eenen grooten roof / die ghy met u brocht / u bedroefde vrienden door uwe verrijsenisse vertroost ende verblijt hebt / hen besoeckende: ick bidde u wilt ons oock besoecken ende vertroosten; want wy zijn oock ghedurighlijck in droefheydt ende benauthepdt van binnen oft van buyten. Verblijdt ons met uwe blijde ende glorieuse verrijsenisse / ende doet

ons

ons met u verrijsen in een nieu heylich leven / op dat wy naermaels door u mogen verrijsen tot een saligh ende onsterfselijck leven.

MEDITATIE XXIX.

Vande triumphante Hemelvaert ons Heeren.

HEt eerste bereytsel. **Als voor.**

Het tweede bereydtsel. **Gaet met der herten nae den bergh van Oliveten / om met de heylighe vrienden des Heeren Iesu synen laetsten benedictie te ontfangen / ende hem te sien opklimmen nae den hemel.**

Het derde bereydtsel. **Bidt dat u herte alsoo beweeght worde onder dese uwe meditatie / ghelijck dier tijdt beweeght waren de herten vande heylighe Apostolen ende andere die daer tegenwoordich waren.**

Het eerste poinct. **Den Heere Iesus wetende dat de ure was ghekomen dat hy upt dese wereldt sonde vertrecken naer synen hemelschen Vader / soo heeft hy op den veertighsten dagh naer syne verrijsenisse hem verthoont aen syne lieve Apostolen ende andere vrienden / sittende by malkanderen over tafel / seer minnelijck ende gemeynsaem met hen spre-** Act. 1.

kende/ etende ende drinckende/ ende hen leerende wat sy doen sonden / als hy ten hemel sonde gheuaren zijn. Nae alsulcke propoosten heeft hy hen bevolen te gaen naer den bergh van Oliveten / om dat sy hem daer sonden sien op-klimmen naer den hemel. Als sy lieden daer by den anderen waren / is den Heere Jesus wederom by hen gekomen/ seer minnelijck met hen allen sprekende/ ende te kennen ghevende dat hy noodsaeckelijck moeste vertrecken naer sijnen ende hunlieden vader; ende niet te min vaderlijcke sorge altijdt voor hen sonde dragen: ende daer en boven in sijne plaetse eenen anderen vertroostet sonde senden / die altijdt by hen sonde blijven. Considereert mijne siele/ hoe dat alle de Discipulen dit ghehoort hebbende/ op hunne knien zijn gevallen/ oft plat ter aerden/ hen niet connende bedwinghen van schreyen eñ van sijne ghebenedijde handen ende voeten te kussen/ eensdeels van droefheyt/ ende eensdeels van blijdschap: van droefheyt/ om dat sy vooraen sonden zijn als kinderen sonder vader/ende als schaepkens sonder herder: van blijdtschap / want sy uyt groote liefde die sy tot hem hadden/ blijde waren / dat hy naer alsoo grooten verdriet ende bitter lijden sonde verheven worden/ ende ghestelt aen de rechter

handt

handt Godts sijns vaders / als Rechter der levender ende der dooden. Den Heere Jesus heeft hen opgeheven/ende elck in't besonder omhelst/ ghekust/vertroost ende ghebenedijdt. Considereert oock sonderlinghe hoe de weerdighe moeder Jesu/ die hem boven al lief hadde / beweeght was/ als hy stont op sijn vertrec: hoe sy schreyde / ende uyt liefde ende moederlijcke vrijheydt haer hooft liet sincken tegen sijn herte/seggende: Mijn lief kindt/ wildy uwe bedruckte moeder alsoo verlaten ? Mach het gheschieden/ neemt my met u/op dat de moeder mach zijn daer het kindt is. Den Heere Jesus heeft sijne moeder vertroost/ segghende/ dat hy haer naer eenen korten tijdt eene plaetse soude geven beneffens hem/maer dat sy noch een weynigh tijdts mochte verbeyden op dese wereldt tot troost vande gheloovighe ; op dat die op eenen dagh ende in een ure niet en souden weesen worden / t'seffens van vader eñ moeder berooft. O Heere Jesu/ hoe langhe moet ick ballinc hier noch blijven? Wanneer sal ick moghen komen voor u minnelijck aenschijn ? Ick bidde u door de liefde van uwe heylighe moeder / treckt mijn herte ende affectie gantschelijc tot u/op dat ick inden tijt van mijne pelgrimagie u alleen soeckende ende bemin-

nende/

nende / mach ten laetsten gheraken daer ghy zyt.

Het tvveede poinct. Terwylen dat den Heere Jesus syne vrienden vertroostede ende informeerde op den bergh van Olivieten/soo was die ure ghekomen dat hy sonde vertrecken nae synen vader; wanneer de Enghelen begonsten te singhen: Verheft u ende klimt op Heere in uwe ruste/ghy ende de Arcke uwer salighmakinghe: dat is gheseydt, O Heere Jesu/ die God ende mensche zyt/ verheft uwe menschepdt/daer uwe Godthepdt in gerust heeft als eene heylighe Arcke / door welcke alle menschen versoent ende gheheylight zyn: beghint nu o Heere op te klimmen/ ende uwe heylighe menschepdt te verheffen inden hemel / die soo vernedert ende verdruckt is gheweest op der aerden. Den Heere Jesus hief syne gebenedyde handen op/ ende gaf hen allen syne benedictie: ende sonder syne heylige voeten oft andere leden te verroeren/ verhief hy door syne Goddelycke macht soetjens ende stillekens syn gheheel lichaem/niet haestelyck oft snellyck/ maer allenskens/om dat syne heylighe vrienden bescheedelyck ende langhe hem souden sien opklimmen. De ooghen van syne vrienden waeren doorgaens in hem ghevest/ende saghen hem naer/soo lange

Ps. 131.

Luc. 24.

als

als het hen moghelijck was: van gelijcken waren oock de ooghen vanden Heere Iesus gheslaeghen op sijne heylighe vrienden; ghelijck eenen Arent seer hooge vlieght/ ende nochtans met sijn sterck gesicht doorgaens aenschouwt sijne jongen die beneden inden nest sitten. Sy saghen oock opklimmen ende den Heere Iesum met groote blijdtschap volghen de heylighe vaders / die hy upt het voorghevorght der hellen verlost hadde/hunnen verlosser ende Salighmaker hooghlijck lovende ende danckende. Boven al sagh veel klaerder ende perfecktelijcker den Heere Iesum met de heylighe Vaders ten hemel vaeren sijne lieve ghebenedijde moeder Maria / soo veel als sy suyverder eñ heyligher was dan de heylighe Apostolen ende andere sijne vrienden: daer upt volght dat haer herte oock meer ontsteken wiert dan de andere herten in liefde/danckbaerheyt / verwonderinghe / ende in groote begheerte ende verlanghen om met haren eenighen sone op te klimmen / ende by hem altijdt te zijn. Soo haest als de Enghelen in den hemel vernamen / dat den Koninck der glorien op de reyse was / om possessie te nemen van het Rijck der hemelen / zijn sy terstonts in ontallijcke menighte upt den hemel neder ghedaelt / ende hunnen

Heere

Heere in het gemoedt ghetrocken: ende hem seer ootmoedelijck ende met groote reverentie aenbiddēde/hebben sy hem berghe elschapt met alderley melodije van lof-sanghen ende musiecke instrumenten. Het welck die heylighe moeder Godts/ende andere die daer tegenwoordigh waren/ghesien hebben/ tot dat een klaer wolck hem ontsingh ende upt hun ghesicht nam. O mijne siele/ peynst dat ghy dese blijdtschap hoort ende aensiet/ die met gheene tonghen upt te spreken en is/hoe blijdelijck dat de heylighe Engelen hunnen Koninck ontfangen hebben/ hoe vriendelijck sy die saligher sielen der heyligher Vaderen omhelst hebben/ als sy by malkanderen quamen;hoe herrelijck ende vierighlijck sy lieden te saemen Christum den victorieusen Koninc gheloost ende ghedanckt hebben. O mijne siele/ considereert ock eene wonderlijcke veranderinghe in uwen Bruydegom op eenen korten tijdt. Op den goeden Vrijdagh was hy op den droevigen bergh van Calvarien / nu is hy op den ghenoechlijcken ende blijden bergh van Oliveten. Doen is hy aen het cruys hanghende opgheheven inde locht; nu klimt hy door syne eyghene Goddelijcke kracht met een glorieus lichaem/ klaerder dan de sonne blinckende in den

hemel.

hemel. Doen hingh hy tusschen twee moordenaers / ende wierdt bespot ende gheblaspheemeert: nu klimt hy naer den hemel / vergheselschapt met twee schaeren van ontallijcke Enghelen ende saligher sielen/ hem hooghlijck lovende ende danckende. Doen is hy de doodt gestorven voor ons: nu gaet hy als eenen victorieusen verwinner des doodts in het eeuwigh leven/dat hy voor ons verdient heeft. O alderootmoedigsten ende alderglorieusten Bruydegom/laet voor my u loven alle Cherubinen ende Seraphinen / Princen ende Krachten/ met allen het hemelsche heyr / singhende met volherdighe stemmen: Heyligh / heyligh/ heyligh is onsen Heere ende Godt der heyrschaeren: hemel ende aerde zijn vol vande glorie uws Majesteyts. En vergheet ons niet/ die noch lijden ende strijden in dit aerdtsche dal/ maer gheeft ons uwe benedictie / dat wy nu opklimmen in deugden/ tot dat wy u Heere der Heeren sullen sien in u Rijck ende glorie.

Het derde poinct. Als eene klare blinckende wolcke den Heere Iesum ontfanghen hadde/ ende ontnomen uyt het gesicht van sijne lieve vrienden/die hem na saghen op den bergh van Oliveten / soo was hy in eenen ooghenblick tijdts daer naer met alle de saligher sielen der heyli-

gher

gher Vaderen inden hemel / die tot dier uren toe voor het menschelyck gheslacht ghesloten was gheweest. Considereert nu met wat vreughdt ende jubilatie/met wat sangh ende melodye den Heere Jesus ontsanghen wierdt van alle dat hemelsch heyr. Hoe sy alle verwondert waren/hoe sy branden inde liefde/siende dat den doren-bosch brande ende niet en verbrande: dat is gheseyt: Als sy saghen dat de heylighe menschevdt Christi met de Godthevdt vereenight zynde/ nochtans vande Godthevdt niet verslonden en wiert/ hoe wel dat Godt een verslindende vier is. Als den Heere Jesus ten laetsten quam tot den throon sijns Vaders/ soo heeft hy hem selven met eerbewijsinghe naer de menschevdt ghebooght voor den Vader / om dat hy naer de menschheydt alleen minder is dan den Vader/ seggende tot hem: Vader ic hebbe uwen naem den menschen bekent ghemaeckt: ick hebbe inde wereldt uwe glorie verbreydt: ick hebbe het werck volbracht dat ghy my hadt bevolen. Vader vereert nu uwen soone met die eere die ick hadde by u eer dat de wereldt gheschapen is. Doen heeft Godt den Vader sijnen eenighen soone omhelst / ende heeft hem gheselt aen sijne rechte syde: ende eenen naem ghegheven die boven alle namen

is/

is/daer alle knien moeten voor geboogt worden/ in den hemel/ op der aerden/ eñ inde helle: ende heeft hem den rechter gemaeckt van lebende ende van doode. De H. moeder Godts met de heylighe Apostelen/ ende andere vrienden ons Heeren/ waren hier en tusschen noch op den bergh van Olivieten / de aerde ende voet-stappen kussende daer onsen Heere stondt doen hy ten hemel voer / ende Godt hertelijck dancke nde ende lovende van sijne groote weldaden. Ende den Heere dér glorien / die de sijne niet en verlaet die hy bemint/ heeft terstondt tot hemlied n twee Enghelen gesonden/ om te boodtschappen dat hy in den hemel was ghekomen/ende gestelt aen de rechter hant Godts/ daer hy altijt voor hen ende de sijne soude bidden ende plaetse berey den. Sy lieden dese tijdinghe ontfanghende/ hebben Godt ghedanct/ende zijn blijdelijck wederom ghekeert naer de Stadt Hierusalem. O mijne siele/wat is hier op der aerden dat u vermaecken mach / nu uwen Bruydegom in den hemel is? Treckt u gantschelijck af van alle creaturen / ende laet uwe affectie ende conversatie indē hemel / oft hemels zijn; ende seght met den Prophet David: Wat is my inden hemel / oft wat hebbe ick van u begheert op der aerden? Godt

mijns herten; Godt is mijn deel inder eeuwigheyt. Peynst hoe eenen menschen buytens landts zijnde in groote armoede ende miserie/ verlanght na huys/daer hy in alle weelde sonde moghen leven by sijne vrienden/ die hem seer weerdt ende lief hebben. Ghy (o mijne siele) zijt alsulcken ballinck / levende op der aerden in groote armoede ende miserie: in den hemel is onnoemelijck goedt met oneyndelijcke blijdtschap ende wellust voor u berey dt: ghy wordt daer verwacht van uwen Bruydegom / die u soo lief heeft/ dat hy voor u heeft willen sterven ende sijn bloedt storten: ende alle de ghene die daer by hem zijn / beminnen u boven maeten / ende verwachten u met groot verlanghen. Hoe komt het dan dat ghy van liefde ende door groot verlanghen om daer te wesen niet en queelt? Eylaes Heere / dat mijn ballinghschap hier soo langhe duert! Mijne siele heeft ghedorst tot Godt de levende fonteyne: wanneer sal ick komen ende openbaeren voor het aenschijn Godts? Heere Jesu levdt mijne siele upt den kercker van dit sterffelijc lichaem / op dat sy uwen naem belyde: die saligbe verwachten my by hen door u ghenadigh oordeel.

Besluyt. O Heere Jesu / Heere boven alle Heeren / ende Koninck boven alle

Konin-

Koninghen / ick aenbidde u ſittende aen de rechter handt van uwen hemelſchen Vader/daer ghy voor ons zijt biddende/ ende onſe ſalighevdt voordert niet minder dan ghy op deſe werelt gedaen hebt. Ende ick dancke u/ dat ghy het hondertſte ſchaepken / dat verloren was/met ſoo grooten arbeyt ende pijne in de woeſtijne van deſe werelt gheſocht hebt/ ende ten laerſten ghebroght hebt inde weyde der ſalighevdt / met groote blijdtſchap van alle uwe heylighe Enghelen. Slaet doch uwe ghenaedighe ooghen op uwe ſchaepen / die noch in perijckel zijn van den helſchen wolf verſlonden te worden: verloſſe uyt alle perijckelen/ ende geeft haer goede getrouwe Herders / die uwe eere ende de ſalighevdt vande ſchaepen uyt ganſcher herten ſoecken; op dat wy na deſen tijdt met de ſalighe ſchapen mogen ſtaen aen uwe rechte ſijde/ ende ontfangen worden in u eenwigh Rijck/daer maer eene ſchaepſ-kope ende eenen herder en ſal weſen.

MEDITATIE XXX.

Vande ſeyndinghe des H. Gheeſts.

HEt eerſte bereydſel. Met berouw der ſonden/eene ghemeyne voorbichte.

Daer na dit ghebedeken: O Heere Jesu Christe / ick begheere ter eeren van uwe Goddelijcke Majesteyt desen tijdt met mediteren ende bidden oock te brengen in die vereeninghe der liefde / in de welcke ghy mensch ghewoorden zijnde / hebt in dese werelt doorgaens hemelsche dinghen ghemediteert / ende uwen hemelschen vader ghelovet ende voor ons ghebeden. O Heere geeft my gratie / dat ick het selfde weerdigh doen magh; want sonder uwe gratie en vermagh ick niet.

Het tweede bereydtsel. Wetende dat Maria ende de Apostelen met meer andere tot hondert ende twintich persoonen by malkanderen zijn in eene eet sale / ende met vasten / bidden ende mediteren hen bereyden om den H. Gheest te ontfanghen; ende voeght u metter herten daer by.

Het derde bereydtsel. Bidt den heyligen Gheest / dat hy u herte onder uwe meditatie wil beweghen met berouw van alle uwe sonden ende ghebreken / met devotie ende liefde / ende met andere goede affectien / voor sy selven eene bequaeme rust plaetse in u bereydende; op dat ghy den inbloedt sijnder gratien ende gaben
Act. 1. in u mooght ontfanghen.

Het eerste poinct. Naer de hemel-vaert ons Heeren hebben sijne lieve vrienden

hen

hen ghehouden by malkanderen binnen Hieruſalem in die eet ſale / daer hy met ſyne Apoſtelen ſyn laetſte Avondtmael hadde gehouden / ghelyck hen van Chriſto was belaſt / hen ſelven gedurighlyck berepdende om den H. Gheeſt te ontfangen / ende dien met groote devotie ende verlanghen verwachtende tot op den thienden dagh naer ſyne Hemelvaert. Conſidereert mijne ſiele / met wat oodtmoedighepdt ende devotie de heylighe vrienden Ieſu hen berepdt hebben / ende hoe hertelyck ſy den H. Gheeſt aenghe-roepen hebben / met ontallijcke ſuchten ende tranen / dat hy hen wilde verlichten inde volmaeckte kennijſſe Godts ende hens ſelfs / ende hunne bedroefde herten vertroöſten / ende met ſyne liefde vervullen: want ſy waren ſeer bedroeft / om dat ſy de lichaemelijcke ende ſienlijcke teghenwoordighepdt Chriſti quijt waren: te meer om dat ſy ſyne heylighe leeringhe ende exempelen der deughden niet beter waer genomen en hadden ter wijlen hy by hen was. O mijne ſiele / laet u oock dan herten leet zijn / dat ghy ſoo quaelyck ghevoordert hebt in de ſchole Chriſti / dat is in oprechten voortganck der deughden / dat ghy noch ſoo onghe-ſtorven zijt / ende ſoo vol eyghene ende ſinnelijcke liefde tot de creaturē. Maect

een sterck propoost van u te beteren met de gratie des heyligen Gheests / ende bidt hem ootmoedelijck ende hertelijck om hulpe ende gratie. Considereert oock sonderlinghe / hoe devoot ende vierigh dat gheweest sijn de ghebeden van de weerdighe moeder Godts/de welcke soo veel vierigher waeren / als haer beter bekent was / hoe grootelijcks dat de Apostelen ende oock alle menschen den heyligen Gheest vandoen hadden / sonder wiens hulpe de Apostelen hunne officie niet en konden volbrenghen / ende gheene menschen saligh worden. Aldus sat Maria op hare knien / ende hare ooghen ende handen waren verheven naer den hemel/ende het herte was in den hemel / biddende met tranen der vierigher devotien: O mijnen lieven sone/ eñ mijnen Heere (seyde sy) seyndt uwen heyligen Gheest / die in dese uwe dienaers storte ende formere nieuwe herten/nieuwe affectien / nieuwe sterckheydt/ ende nieuwe uytspraecke / op dat de gheheele wereldt vernieuwt worde / gherakende door hen tot de Goddelijcke kennisse/ tot eere eñ glorie uws heyligen naems. Jae Christus selver/sittende aen de rechter handt van sijnen hemelschen Vader/ heeft sijnen Vader sijn bitter lijden ende doot gheoffert/hem thoonende sijne hey-

ligh

lige vijf wonden; om dat den Vader daer door beweeght zijnde / met hem eñ door hem den heyligen Gheest met overvloedighe gratie inde werelt sonde senden: want Christus hadde sijne Apostelen belooft / dat hy den Vader sonde bidden voor hen/dat hy haer eenen anderen vertroosten sonde senden. O mijne siele/ bidt den Vader door de verdiensten van den Here Jesu sijnen sone / ende door de gebeden van Maria ende alle lieve Heyligen / dat hy den heyligen Gheest in u wilt storten; op dat ghy door hem in uwen inwendighen menschе van daghe tot daghe vernieuwt mooght worden: waer door ock uwe uytwendige woorden/ wercken ende manieren mogen gereformeert worden nae den behaeghlijcksten wille Gods. Ende aenroept den heyligen Gheest/ seggende: Komt H. Gheest/ ende sendt uyt den hemel eene straele van u Goddelijck licht: Komt vader der armen: Komt ghever der hemelscher gaven : Komt licht der herten: Komt soeten vertroster: Komt eenigh solaes mijnder sielen. Stort in mijne arme siele de schatten uwer ghenaeden. Amen.

Het tweede poinct. Naer alle de voorseyde ghebeden/ tranen/suchten ende begheerten/ is ten laetsten op den thienden

dagh na de Hemelvaert / ende den vijf-
tighsten dagh naer de verrijssenisse ons
Heeren ontrent neghen uren voor den
middagh/ ghekomen ende ghehoort een
groot gheluyt/ ghelijck eenen gheweldi-
ghen windt/ die het gheheele huys daer
Maria ende de Apostelen met meer an-
dere gheloovighen in waeren / vervult
heeft : ende hen openbaerden ghedeelde
tonghen ghelijck vier / ende dat vier sat
oft rustede op elcken van henlieden. Eñ
sy zijn al te saemen vervult met den hey-
lighen Geest. Doen heeft den Vader ge-
thoont/ dat hy door het lijden ende doot
sijns eenighen soons versoent was / den
hemel ontsluytende/die sommighe duy-
sent jaren langh om de sonden der men-
schen ghesloten was gheweest/ ende sij-
nen heyligen Gheest met overvloedighe
gratien hier beneden seyndende; die de
duystere/koude ende dorre oft onvrucht-
baerighe herten vande menschen soude
verlichten / verwermen ende vruchtbaer
maken : want daerom quam den heyli-
ghen Gheest in sienlijcke ghedaente van
vier/het welc suyvert/ verlicht/ende ont-
steeckt; om ons te leeren dat hy door sij-
ne gratie ende vierighe liefde onse her-
ten van sonden ende ghebreken suyvert:
hy verlicht de hertē inde kennisse Gods
ende hen selfs : hy ontsteecktse met het

vier

vier van sijne Goddelijcke liefde: want hy de liefde selfs is. Van dat vier hadde onsen Salighmaker ghesepdt: Ick ben Luc. 12.
ghekomen om het vier in de wereldt te sepnden / ende wat wil ick dan dat het brande; dat is ghesepdt: Ick bereydde de menschen met mijne leeringhe / leven ende lijden / om dat sy bequaem souden worden den heyligben Gheest te ontfanghen: ende mijnen wille ende begheerte is / dat sy door sijne liefde krachtelijck ontsteken worden. O Heere Jesu / ick bidde u door u heylich leven ende lijden / maeckt mijn herte bequaem om den H. Gheest te ontfanghen / ende in sijne liefde te branden. O mijne siele / aenmerckt de overgroote goedthepdt ende ghenaede die u die H. Dryvuldighepdt heeft bewesen. Den Vader heeft u gheschapen naer sijn beeldt ende ghelijckenisse / om dat ghy hem inder eeuwighepdt soudt sien ende ghebruycken. Den sone heeft u ghekocht / ende met sijn heyligh bloedt ende bittere doot verlost. Den heyligen Geest rust in u met sijne gaven ende soete liefde. Wat soude hy u meer moghen doen? Oft wat soudy van hem meer begheeren? O mijne siele / ghy zijt herder ende onbeweghelijcker dan houdt oft steen / ende kouder dan ijs / is't dat u de liefde niet en beweeght / ende ghy die

onepndelijcke goethepdt Godts niet ter herten en neemt / ende niet wederom en beminт. O soeten Jesu / leydt mijne siele in uwen wijnkelder / ende beschenct haer met den nieuwen most / daer uwe Apostolen op den Pincxterdagh dronchen af waren; niet (soo de Joden meynden) na den lichaem / maer naer den gheest; niet van most die van druyven met menschen handen gemaeckt wort / maer van overvloedighe gratie des heyligen Geests. Ick en ben niet weerdigh Heere dat ick soo mildelijck soude beschoncken worden ghelijck sy gheweest zijn / maer ick bidde om een kleyn dronckxken / dat my na mijnen dorst ende armoede ghenoegh zy; want ghy hebt gesept: Die dorst heeft / die kome tot my ende drincke: en vloeden des levenden waeters sullen uyt sijnen buyck loopen. Dit spraeckt ghy (alsoo S. Jan ghetuyght) vanden heyligen Gheest / den welcken souden ontfanghen die in u souden ghelooven: voor wiens gratie sy hen selven in alle deughden offerende / souden verdienen den loon des eeuwighen levens: Komt dan o heyligen Gheest / verbuilt de herten van uwe gheloovige / ende ontsteeckt in haer den brandt uwer Goddelijcke liefden. Io. 7.

Het derde poinct. Sommighe Godtvruchtighe meynen ende ghebeelen / dat

den heyligben Gheest niet en is gheson-
den voor den thienden dagh naer de Ye-
melvaert ons Heeren / om dat daer en
tusschen de neghen Choren der Engbe-
len verbolghens elck op eenen besonde-
ren dagh den Heere Jesum / die nu in
sijn Rijck ghekomen was / hebben aen-
ghebeden / ende alle eere ende ghehoor-
saemheydt bewesen. Als nu de Apos-
ten ende andere gheloovige met den H.
Gheest vervult waren / soo saghmen ter-
stondt in henlieden alsulcke veranderin-
ghen / als oft het gheen eene menschen
en hadden geweest; soo vrolijck van her- Act. 2.
ten / ende soo vol van liefde / kennisse / en
smaeck der Goddelijcker dinghen / dat
sy schenen te willen nae den hemel vlie-
ghen / hebbende soo wel de ooghen als
het herte opwaerts verheven / oversulcs
dat de menschen / die hen hoorden ende
saghen / meynden dat sy dronchen wa-
ren. Alsoo heeft dat vier / dat hem van
buyten openbaerde / van binnen hunne
herten ontsteken. Ende die te voren soo
bloode waren / dat sy met ghesloten deu-
ren saten / hebben terstondt naer het ont-
fanghen vanden heyligen Gheest de deu-
ren open gheset / ende den naem Jesus /
ende het gheloove inden Heere Jesum
openbaerlijck ghepredickt / niet vreesen-
de eenighe Princen oft Overheydt oft

Synagogen der Joden; maer sy seyden tot hen: Wy zijn meer ghehouden Godt ghehoorsaem te zijn / dan u lieden. Och wat groote veranderinghe! Wat snellen ende krachtighen leeraer ende wercker is den heylighen Gheest! Ghelijck den windt groote kracht doet / al en wort hy niet ghesien; alsoo werckt den heylighen Gheest krachtelijck ende bedecktelijck. O salighen Zuyden windt / daer het gheheele huys mede vervult was daer de Apostelen in saten / als den H. Gheest quam! Komt ende doorwaeydt ons hofken / ende de wel-rieckende specerijen eñ bloemen sullen daer in wassen eñ groeyen. O krachtigh vier ontsteeckt onse herten; treckt onse affectien gheheelijck nae den hemel; gheeft ons nieuwe tonghen / om uwen lof met vrolijcker herten te volbrenghen / ende altijdt gheerne van heylighe dinghen te spreken. Laet de wereldt met al dat daer in is ons eene walghinghe zijn; ende gheeft ons een herte ende siele om u eendrachtelijc ende vromelijck te dienen. Considereert ooc mijne siele / dat Maria de gebenedijde moeder ons Heeren alleen soo veel gratien ende gaven des H. Gheests heeft ontfanghen / als alle de andere gheloovighe te saemen. Ende wel met reden; want daer toe hadde haer Maria bereyt / niet

Cant. 4.

alleen

alleen eenen korten tijdt/ ghelijck de andere gheloovighe / maer dry en dertigh jaeren langh / ter wijlen sy met Christo haren lieven sone hadde verkeert / haer seer neerstelijck oeffenende in ootmoedigheydt ende alle volmaecktheydt der deughden. O wat blijdtschap heeft Maria gehadt/als sy sagh de Apostelen ende andere gheloovighen alsoo verandert door den heylighen Gheest / dat sy met soo grooten yver de glorie Godts ende saligheydt vande menschen sochten/ende gheene persecutie/noch lijden/noch doot en vreesden: het welck haer de hope gaf/ dat door henlieden in korten tijdt de geheele wereldt sonde bekeert worden; haer herte scheen daer door in blijdschap te smelten. O weerdighe moeder Gods/ verwerft ons dat wy door de gratie des H. Gheests moghen ontsteken worden inde liefde tot God/ ende tot onsen evennaesten: ende dat wy altijdt vrede ende vreughden in onse herten door den heylighen Geest moghen ghenieten. O soeten brandt! O minnelijcken vertrooster! O licht der sielen! O stercke beweger der herten! Komt ende ontsteeckt mijn kout herte: vertroost mijn bedroeft herte: verlicht mijnen duysteren gront: beweeght my met salighe affectien. Komt ende rust in my / beschickt ende regeert mijn ghe-

heel

heel leven / ende blijft by my inder eenwighedt.

Besluyt. Komt heylighen Gheest / vervult de herten van uwe gheloovighen: ende stoockt in haer het vier uwer liefde: die door verscheyden talen alle menschen in eendrachtighedt des gheloofs vergadert hebt. O Heere die door de verlichtinghe des H. Gheests de herten der gheloovighen gheleert hebt / gheest ons dat wy in den selven gheest het goet moghen smaecken / ende van sijne vertroostinghe ons alt ydt moghen verblijden.

MEDITATIE XXXI.

Vande Doodt, Begraeffenisse ende Hemelvaert der glorieuser Koninghinne Mariæ.

HEt eerste bereytsel. Als inde voorgaende meditatie.

Het tvveede bereydtsel. Gheliickerwijs doen den Koninc David alle sijne vyanden verwonnen hadde / ende in peys eñ ruste sijn Koninckrijck was besittende / is ghedachtigh gheweest de Arcke des Heeren / die noch was in het huys van Obededom / ende heeft die met grooter eeren doen overhaelen binnen Hierusalem: alsoo heeft den Heere Jesus / opgeklommen zijnde in sijn Rijck / ende aen

2. Reg. 6.

de

de rechter handt syns Vaders sittende/ syne heylighe moeder / daer hy neghen maenden langh als in eene lebende Arcke gherust hadde / ghedachtigh geweest/ eñ heeft met seer groote eere haer doen overhaelen upt dit dal der traenen in het ryck der hemelen.

Het derde bereytsel. Bidt dat u herte onder dese uwe meditatie met salighe affectien beweeght worde.

Het eerste poinct. De heylighe moeder Gods leefde noch vyfthien/oft (soo sommighe ghevoelen) vier en twintigh jaeren naer de Hemelvaert onses Heeren/ ende was dry en tsestigh oft twee en tseventigh jaren oudt eer sy stierf; om dat sy een beghintsel ende voortganck vande H. Kercke soude sien / ende alle geloovighe Christenen door hare exempelen eñ leeringen souden ghesticht worden/ ende in hun lyden van haer vertroost souden worden. Binnen de voorseyde jaeren bleef Maria meestendeel te Hierusalem/ om dat sy ontrent de heylighe plaetsen altyd soude zyn / die Christus met syn bloedt ende doodt gheheylight ende vereert hadde : welcke heylighe plaetsen sy seer dickwyls besocht / ende leerde oock de gheloovighe / dat sy die plaetsen souden besoecken. Als den tyd begonste te naecken dat den Heere Iesus syne lieve

moe-

moeder uyt dese droevige werelt by hem begheerde te haelen / de welcke seer verlanghde ontbonden te worden / ende met Christo te zyn ; soo heeft hy tot haer den Enghel Gabriel ghesonden / om haer te boodtschappen / dat haeren sone binnen luttel daghen haer sonde komen haelen in syn Ryck. De heylighe moeder seer verblydt zynde van dit tydinghe / daer sy langhen tydt naer verlanght hadde / heeft geantwoort: Siet de dienstmaeght des Heeren / my gheschiede na u woort. Van die ure af wiert de moeder Godts slapper ende onstercker na den lichaem / soo dat sy oversulcks korts daer naer ghedwonghen was te bedde te ligghen / niet door sieckte / maer door machteloosheydt. Hare kleederen heeft sy aen sekere arme weduwen ghemaeckt / die haer aldermeest by-ghestaen ende ghedient hadden. Anders en heeft sy niet wegh ghemaeckt / want sy niet en hadde / hebbende gheleeft in ghemeene armoede / naer het exempel Christi haren sone. Die heele Collegie vande heylige Apostelen / ja oock de twee en tseventigh Discipelen (ghelyck sommighe Doctoren ghevoelen) zyn ter selver tydt ghekomen door den wille Godts voor het bedde vande heylige moeder Christi / met meer andere Christenen / die daer oock ghekomen

waren

waren om de moeder Godts te sien verscheyden. Maria wiert seer verblijt als sy de heylighe Apostelen sach/ eens deels om dat Christus haer die eere dede van sijne Apostelen te seyndē tot haer eynde; anders/ door hun verhael/ als sy de moeder Godts te kennen ghaeven het groot proffijt der sielen/ dat inde geheele wijde werelt gheschiet was / ende noch daghelijckx door de predicatie des H. Euangeliums gheschiede. Alle de ghene die de moeder Godts quamen besoecken / beklaeghden met weenenden ooghen dat sy van haer moesten scheyden / ende berooft worden van hare vertroostinghen/ exempelen ende vermaeninghen. Nochtans waeren sy eensdeels blijde / om dat de moeder des oppersten rechters / wesende eene moedēr der bermhertigheyt/ reysde naer haren sone/ daer sy voor ons bidt / ende onse saligheydt ghetrouwelijck voordert. Hierom recommandeerden sy-lieden aen Maria den staet ende noot der H. Kercke/ ende een yeghelijck in't besonder sijns selfs saecken ende eyghen noot. Soo nu de ure van sterven gekomen was / quam den Heere Iesus met veel Enghelen ende Heylighen uyt den hemel tot sijne lieve moeder/ vervullende de kamer met hemelsch licht. Alle dat hemelsch geselschap bewees de moe-

der

der Godts groote eere ende reverentie/ ende den Heere Jesus noodde syne heylighe moeder met een minnelyck ghelaet ende troostelycke woorden/ seghende: Komt myne uytverkoren ende beminde moeder: den winter is voorby/ ende den reghen is over. Komt ghy sult ghekroont worden. Maria wenschte de Apostelen ende andere die daer teghenwoordigh waeren/ alles goedts/ ende verwierf voor hen van haeren sone de H. benedictie: ende beval hem hare siele met een bly herte ende vrolyck gelaet/ seghende: In uwe handen sone bevele ick mynen geest: Met die woorde verschepdde hare salighe siele: ende den Heere Jesus omhelsde ende ontfingh die seer minnelyck. Considereert myne siele/ dat de moeder Godts oock heeft moeten sterven/ al was sy gantsch onnoosel ende vry van alle sonden; om dat sy haren sone Christum oock sonde naervolghen/ die oock niet vry en heeft willen zyn van sterven: ende om dat wy ons gheerne sonden overgheven om te sterven/ als het den wille Godts is: ende dat sy met meerdere compassie de sterbende menschen soude by-staen. Considereert alle de woorden ende bevelinghen/ waer mede de heylighe Apostelen ende andere Christenen/ die by Maria

Cant 4.

waren/

waren / in haren uptganck hen recommandeerden in hare ghebeden ende verdienſten. Voeght u metter herten daer by / ende leert van Maria in u ſelven verwecken eene begheerte om ontbonden te worden / ende met Chriſto te zijn: ende recommandeert alle uwe ſaecken ende u gheheel leven / beſonder u laetſte eynde / aende ghebenedijde moeder Godts / ſegghende met de heylighe Kercke: Maria moeder der gratien / moeder der ontfermhertighepdt / beſchermt ons van den vpant / ende inde ure des doots ontfanght ons.

Het tvveede poinct. Loſweerdighe Doctoren ſchrijven / dat aen het heyligh doodt lichaem van Maria ontallijcke miraeckelen gheſchiedt zijn / waer door Chriſtus de menſchen heeft willen bekent maecken de weerdighept ende heyligheydt van ſijne lieve moeder; hoe wel ſy binnen haer leven gheene mirakelen en heeft ghedaen / daer men af weet / om dat ſy / overmidts hare groote ootmoedighepdt / niet en begheerde den menſchen bekent te zijn. De heylighe Apoſtelen hebben met groote eerweerdighepdt ende Goddelijcke Loſ-ſanghen deſe heylighe Ciborie / daer den ſone Godts eertijdts negen maenden langh in gheruſt hadde / ter aerden beſtelt ende

begraeven in eene plaetse ghenoemt Gethzemani / ghelyck Maria te voren begheert hadde. Maer onder weghen zynde / quamen veel Joden gheloopen / die de eere die het heyligh lichaem bewesen wierdt / wilden stooren ende beletten: oversulcks wilde eenen van hen lieden de doodt-kiste met het heyligh lichaem vande schouderen der Apostelen stooten / dan hy wierdt op staende voet ghestraft in alsulcker voeghen / dat syne handen aen de doodt-kiste bleven hanghen / als ofse yemandt afghehouwen / oft upt de armen ghetrocken hadde. Den mensch quam door dit mirakel tot kennisse met syne mede-complicen / ende door de goedertierenheydt Marie wierden hem syne handen wederom ghegheven: want sy en wilde niet dat op dien dagh om haren't wille yemandt soude bedroest zyn / als sy soo onspreckelyche blydschap ende glorie ontfanghen hadde. De alderheyligheste siele vande moeder Godts / soo haest als sy verscheyden was / is van Christo minnelyck ontfangen ende willekom gheheeten met eenen kusse des eenwighen vredes / ende vriendelyck omhelst: want hy was ghedachtigh dat syne lieve moeder hem soo dickwyls omhelst ende ghekust hadde / op hare armkens ghedraeghen / met hare salige borst-

jens

jens ghelaeft / ende alderley ghedien-
stigheydt bewesen hadde/als hy een kint
was: nu was den tijdt ghekomen / dat
hy sulcks behoorde ende begheerde te
verghelden. Dus heeft den sone Godts
de H. siele van sijne lieve moeder selver
opghevoert inden hemel/ende heeft haer
eene plaetse ghegheven beneffens hem
boven alle Choorzen der Enghelen / haer
bewijsende oneyndelijck meerdere eere/
dan den Koninck Salomon sijne moe-
der Bersabea bewees. De heylighe En-
ghelen convoyeerden de heylighe siele
van Maria in onnoemelijck getal / ende
met hemelsche melodije/ die alle verstan-
den te boven gaet / haer eerende als
de edelste creature die Godt gheschapen
heeft / ende den weerdtsten Tempel daer
Godt in gherust heeft. Considereert mij-
ne siele / met wat blijdtschap ende ver-
wonderinghe dat de heylighe siele van
Maria vervult wiert / als sy sagh de glo-
rie van haren sone/ de schoonheydt van
den hem l / de blijdtschap der Engelen/
ende allen des hemels goedt ende salig-
heydt. Jacob den Patriarch verwonder-
de hem als hy sagh de eere ende macht
van sijnen sone Joseph / die hy meynde
dat doodt hadde geweest / ende hy vondt
hem Viceroy van Egypten. De Konin-
ghinne van Saba wierdt verwondert

boven maeten/ siende de glorie ende manificentie vanden Koninck Salomon. Maer alle de glorie van dese wereldt te ghelijcken by de glorie des hemels / is droefheydt ende miserie. Hier uyt staet te bemercken / wat verwonderinge ende blijdtschap dat Maria heeft boven al/ ende oock andere Heylighen/een yeghelijck naer syne verdiensten / die de glorie ende blijdtschap des hemels daghelijcks sien ende ghebruycken. Considereert oock hoe de Enghelen Godts verwondert waren / als sy saghen de groote eere ende reverentie die Godt aen Maria bewees/ ende die groote gemeynsaemheyt die Maria hadde met Godt; waerom sy seyden tot malkanderen : Wie is dese/ die uyt de woestijne opklimt / vol wellusten / rustende op haeren beminden? Die noch voor / noch naer / haers ghelijck heeft ghehadt? O ghenaedighste Koninghinne / moeder der ontfermhertigheydt / die heden met soo groote glorie ten hemel zijt ghevaeren / ende door uwe sonderlinghe schoonheydt allen het hemelsche heyr verblijdt hebt; ick bidde u door de liefde van uwen eenighen sone/ daer ghy nu onverscheydelijck mede vereenight zijt / dat ghy ons deelachtich wilt maecken uwer glorien ende wellusten / die gy inder eeuwigheyt gebruyct.

Het

Het derde poinct. Naer dyy daghen is dat lichaem Marie vande heylighe Engelen/ dooz het bevel vanden sone Gods/ uyt den grave ghehaelt/ ende met reverentie over ghevoert inden hemel: waer mede de siele vereenight was/ ghevende dat lichaem alsulcken schoonheydt ende klaerheydt/dat den geheelen hemel daer dooz sonderlinge licht ende glozie heeft ontfangen. Cõsidereert hier myne siele/ dat het wel behooyde ende betaemde/ dat Christus sijne moeder vande maledictie/ die Godt gesproken heeft over Adam eñ Eva/ om hunne sondẽ wille (Gy zijt stof/ ende sult wederom in stof veranderen) soude bewaren; om dat Maria vyy is geweest van alle sonden. Ende alsoo den sone Godts negen maenden lang in dat H. lichaem gerust hadde/ eñ syn lichaem van haer lichaem ontfanghen/ soo en betaemden't geensints dat het lichaem van Maria soude inder aerden verrotten: ende dat oversulcks haeren sone minder eere sijne lieve moeder soude bewijsen/ dan hy bewesen heeft veel Heyligen/ die met hem verresen zijn vander doodt/ alsoo het H. Euangelium ghetuyght/ de welcke ooc inde hemelvaert Christi met hem opghevoert zijn inden hemel. Considereert oock myne siele/ die overgroote blijdtschap ende glozie die de H. moe-

der Godts doen ontfanghen heeft/ ende inder eeuwighedt sal besitten ende ghebruycken. Haer is voor het eerste gegunt te aenschouwen de H. Drievuldighedt/ veel volkomelijcker dan opt eenige Enghelen oft Heyligen ghegunt is ghe-weest; waer door hare siele vol is gewor-den vande Godthedt/ ende haer lichaem klaerder dan de sonne. Daer naer is haer ghegeven de macht ende overighedt in den hemel eñ inde aerde als Koninginne der hemelen/ Vrouwe der Engelen/ Pa-tronerisse van het menschelijck geslacht/ ende Gouvernante vande gheheele we-reldt: want Godt den Vader/ die haer in de menschwordinghe haers soons om-kommerde/ heeft de mane ghestelt onder hare voeten/ dat is/ hy heeft alle creatu-ren haer onderworpen. Den sone Gods/ die sy ghekleet heeft met het kleet onser sterffelijckheyt/ heeft sijne H. moeder ge-kleedt met de sonne van sijne klaerblinc-kende Godthedt. Den H. Gheest/ die in haer neder dalende haer met alle gratien verbult/ ende met alle deughden verciert hadde in haer leven / heeft nu haer ghe-kroont met eene kroone van twaelf sier-ren. Als de H. moeder ons Heeren aldus vereert ende verheven was vande hey-lige Drievuldighedt / heeft haren sone on-sen Heere haer eerweerdelijck met der

hant

handt ghenomen/ ende haer gheſtelt aen ſijne rechte ſijde. Doen zijn alle Choozen der Enghelen gekomen/bewijſende aen Maria onſpzekelijcke eere/ende ſingende de Engelſche groete Ave Maria / gelijc den H. Athanaſius ghevoelt. Peynſt o mijne ſiele/met wat ootmoedigheyt eñ vierighe liefde dat de moeder Gods ontfanghen heeft het gouverneinent vande gheheele werelt: hoe wijſelijck/hoe ghetrouwelijck ende ſozghvuldelijck ſy het ſelve ampt tot noch toe bedient heeft: hoe ſy uwe ende aller menſchen ſalighept altijdt ſoeckt ende vooꝛdert. O mijne ſiele/ eert ende dient haer ghetrouwelijc/ ende houdt haer altijt vooꝛ uwe ſonderlinghe Patroneſſe/ u ſelven ende alle uwe ſaecken haer bevelende ende recommanderende. O alderhooghſte ende glozioofte Koninghinne Maria/ ons leven / hope ende trooſt / wilt uwe bermhertige ende moederlijcke ooghen tot ons keeren/eñ geeſtelijcke gaben ende gratien vanden hemel tot ons ſeynden/ waer vooꝛ wy alle onſe fouten ende gebzeken mogen beteren / ende naer onſen roep alſoo leven/ dat wy vooꝛ uwe hulpe ende bpſtandt na onſe ellendighe pelgrimagie gheraken/ daer wy uwe glozie ſullen moghen aenſchouwen/ ende u alderſoetſte kindt den Heere Ieſum / ende u ſullen inder eeu-

wighevdt moghen loven ende ghebenedijden. Amen.

Beslayt. Weest ghegroet Koninginne/ moeder der bermhertigheyt. Dat leven/ soetigheydt/ ende onse hope/ weest ghegroet. Tot u roepen wy ballingen ende kinderen van Eva. Tot u suchten wy/ klaghende ende weenende in dit dal der trauen. Daeroin onse middeleresse wilt tot ons keeren uwe bermhertige oogen: ende na dese ballingschap wilt ons thoonen Iesum de ghebenedijde vrucht uws lichaems. O saechtmoedighe/ o goedertierene/ o soete maghet Maria.

Seven Meditatien vande vier Wtterſten.

MEDITATIE I.

Hoe ſchroomelijck dat de doot is van eenen ſondighen menſch is.

HEt eerſte bereytſel. **De ghemeyn voor-biechte met berouw der ſonden: dat r nae het ghebedeken Komt H. Geeſt/ &c. om wel te mediteren.**

Het tvveede bereydtſel. **Naerdemael dat alle menſchen moeten ſterven / ſoo laet u voorſtaen / dat gy in doots noot ligt/ onder alle uwe Kercken-rechten / hebbende de gewijde keerſſe in uwe hant/ eñ een Crucifix voor uwe ooghen / ſoo dat de omſtaenders meynen dat gy ſult verſcheyden eer vijf Pater-noſters tijdts. Peynſt daer by / hoe dat u dan ſoude te moede zijn / waer't ſaecke dat uwe conſcientie ghetuyghde/ dat ghy inden ſtaet van verdoemeniſſe ſoudt ſterven.**

Het derde bereytſel. **Bidt Godt dat ghy door deſe meditatie alſoo beweeght mooght worden met ſalighe vreeſe / dat ghy van nu af alſoo beghint te leven ghelijck ghy dan ſult begheeren te ſterven.**

Het eerſte poinct. **Eenen ſterverden menſch moet noodſaeckelijck verlaeten al wat hy in deſe wereldt beſeten ende**

ghebruyct heeft / ende daer en boven sijn eyghen leven ende lichaem / het welck binnen korte daghen soo leelijck ende afgrijselijck sal worden / dat niemandt sonder schroomen alsulcken lichaem en soude konnen aensien. Considereert / o mijne siele) hoe dat het u aengheeft ende nae gaet / als ghy maer eenen korten tijt van uwen goeden vrient moet scheyden / besonder die u profijtelijck ende troostelijck is voor uwe siele / oft als ghy eenich ander dinc moet derven daer ghy u herte op ghestelt hadt. Hoe suldy dan konnen verdraghen / als ghy alle creaturen t'seffens sult moeten verlaten / ende sy u / sonder hope van die inder eeuwighevdt wederom te verkrijghen / ghelijck ghy die nu besit ende ghebruyckt? Considereert oock / hoe noode dat een paer ossen oft peerden / die ghewent zijn met malkanderen te wercken / van malkanderen scheyden : oft hoe noode dat twee wel-over-een-komende kammeraden / die langhen tijdt met malkanderen gerepst hebben / den eenen den anderen verlaet; wat een bitter scheyden sal het dan wesen als siele ende lichaem / die van uwe kindtscheydt ende ontsanghenisse af soo sterckelijck met den anderen verbonden zijn gheweest / sullen moeten scheyden tot den jonghsten dagh toe? O mijne sie-

le /

le / wildy dan/als die ure van sterven sal ghekomen zijn / met gheruster herten van dese werelt scheyden / treckt uwe affectie ende liefde nu sonder vertreck van alle creaturen / die alleen beminnende puerlijck in God / ende de selve alleen ghebruyckende voor den noot. Stiert uwe liefde/affectie ende intētie tot God/ in allen u doen ende laeten / ende geeft hem u herte/soo suldy gerustelijck leven ende sterven. Om dat beter ende ghewilligher te doen / soo bemerckt dat u gheene creaturen volmaecte blijdtschap noch contentement oft versaepthey dt konnen gheven / al ist dat sy die vijf sinnen van buyten eenen korten tijdt schijnen te vermaecken ; maer ter contrarien wordt het herte daer door dickwijls beswaert ende ongherust / ende voor eene kleyne ende korte sinnelijcke vreught ontfanght ghy swaere ende ghedurighe bitter heydt/ oft (soomen seydt) voor een pintjen wijns eenen stoop asijns. Merct ten tweeden / naerdemael dat des menschen leven seer kort is / ende uwen tijdt voor de meeste helft ghepasseert is / dat ghy oversulcs seer korts alle creaturen sult moeten verlaten / oft ghy wilt oft niet en wilt : waerom wildy dan u herte op eenighe creaturen setten / die u by avontueren morghen sullen ontrocken

worden/ eñ noyt en sullen weder gegeven worden: neemt uwen spieghel aen soo menich menschе/ die in sijne jonckheydt uyt dese wereldt gheruckt is; ende denckt dat u het selfde oock mach gheschieden morghen oft overmorghen/ oft noch heden. Ten derden/aenmerckt hoe vol lijdens ende verdriets dat de wereldt is / ende datmen gheen huys en vindt sonder cruys: waerom wildy dan veel daghen oft jaeren in dit verdriet blijven? Een veghelijck begheert/ natuerlijck te spreken/uyt sijn lijden verlost te worden; het welck soo het in dit leven niet en kan volkomelijck gheschieden/ soo behoordy te verlanghen naer een ander leven/daer alle droefheydt ende lijden uytghebannen is. Ge onder behoort u eene walginghe te maecken vande wereldt ende van dit teghenwoordich leven / dat ghy alle dagen met uwe sonden Godt vergramt; want ghy niet eenen dagh sonder sonde ober en brenght; dat ghy soo ongestadich zijt/eñ soo veel quade passien eñ kranckheden onderworpen; dat uwe sinnelijckheydt u soo neder-druckt / ende soo quaelijck u herte met Godt kondt vereenighen: ende dat ghy soo langhe als ghy hier zijt moet derven dat minnelijck aenschijn Godts. O goedertieren Jesu/ ick bidde v door uwe bittere doodt / dat

ghy

ghy my wilt geven eenen gantschen afkeer van alle creaturen deser werelt ende eenen ghheelen toekeer tot u; op dat my gheene pijne en zy in mijnen sterfdagh van alle creaturen te schepden/ maer dat ick dan tot u mijnen verlosser magh komen met gheruster herten ende conscientie.

Het tweede poinct. Eenen sterbenden menschedie veel sonden ende luttel penitentien in sijn leven ghedaen heeft/ wordt in sijn uterste seer ghequelt van de boose gheesten / dewelcke dickwijls met een groot getal ende in afgrijselijcke ghedaenten hen verthoonen/ om den sterbenden menschete ververen ende tot desperatie te brenghen; als rasende honden den mensche omringhelende/ ende als brieschende leeuwē met opene muylen dreyghende den menschete verslinden. Sy houden hem voor alle de sonden die hy ghedaen heeft van sijne kintsheyt af; niet alleen alle sondighe woorden ēn wercken / maer oock alle sondighe ghedachten ende quaede begheerten/ alle sijnen verlozen tijdt ende versuymenisse der deughden; ende besonder dat hy soo dickwijls den H. Gheest ende sijne Goddelijcke inspraecken wederstaen heeft: den tijdt ende occasie van sijn sondigh leven te beteren niet en heeft waer ghenomen/

men / eñ de gaven ende weldaden Godts mis bruyckt heeft. Den armen sondaer alle sijne sonden soo klaerlijck voor ooghen siende / ende aen de andere sijde Godts strenghe rechtveerdigheydt vreesende / eñ verwachtende seer haest Godts rechtveerdighe sententie / die inder eeuwigheydt niet en sal wederroepen worden / valt dickwils met Judas in desperatie. Ghelijck wy diversche exempelen daer af lesen by den weerdighen Beda ende meer andere Autheuren / die schrijven / dat verscheyde stervende menschen verklaerden hunne sententie wel te weten / dat sy inder eeuwigheydt verdoemt waren. Den heylighen Gregorius verhaelt / dat een Jonghman / die sijnen tijt veel jaren langh versleten hadde in wellust ende inde wereldt te dienen / sieck is gheworden: ende in doodts noot zijnde ghesien heeft eene ontallijcke schare van Duyvelen / die hem omringelden / waer van hy boven maten verveert was / ghelijck hy ghenoegh te kennen gaf met beven ende doot sweet te sweeten / ooc roepende in deser manieren: Respijt tot morghen / Respijt tot morghen. Maer onder dat roepen is die ellendighe siele uyt het lichaem ghescheyden / ende den aermen mensche / die veel jaren qualijck overghebrocht hadde / ende gheene peni-

tentie

tentie en hadde willen doen / heeft inde ure synder doodt ghebeden / om eenen seer korten tydt van penitentie ; maer door Godts rechtveerdigh oordeel en is hy niet verhoort. Ô myne siele bemerckt dit wel / ende doet nu penitentie ter wylen dat gy ghesont zyt : neemt den tydt der ghenaeden waer / die u Godt soo barmhertelyck verleent; ende soeckt genade ter wylen datse te vinden is. Considereert oock de listen vande boose geesten/die sy gebruycken/ om de menschen in hen uterst te bestricken / ende tot de eewighe verdoemenisse te brenghen; wel wetende dat hunnen tydt niet langhe en sal dueren/ende dat het eynde den last moet draghen. Hierom ist/ dat sy de conditien vande menschen kennende/ eenighe die veel sonden in hun leven gedaen hebben / soecken te brenghen tot desperatie ende kleynmoedighevdt/ gelyck voorsept is. Andere/ die goedt zyn/ tenteren sy met vermetenthevdt ende hooverdye. Sommighe met ongepatientie / door de pyne ende moeyelyckhevdt vande sieckte. Sommighe tenteren sy met blasphemien ende poincten oft opinien die teghen het ghcloove zyn. Andere brenghen sy soo veel bekommeringhen ende sorghvuldighevdt van tydelycke dinghen te voren/ dat sy op hunne

salig-

saeligheydt niet en konnen dencken. Peynst nu myne siele / naerdemael dat ghy sterck ende ghesont zijnde / ende soo veel goede vermaeninghen daghelijcks hoorende / nochtans soo qualijck de tentatie van eenen vyandt kondt wederstaen : hoe suldy sieck ende machteloos zijnde konnen wederstaen de tentatien van soo veel felle ende boose gheesten: Daerom volght desen saligen raedt: strijt nu vromelijck teghen alle aenvechtinghen / soo dat ghy niet verwonnen en wordt / oft en valt in swaere sonden: want hoe ghy den vyandt nu min toegheeft ende consenteert / hoe hy u minder sal moeyelijck zijn in u upterste: maer geefdy hem nu groot ghehoor / soo sal hy u dan te meerder overvallen. Daer benessens bidt Godt dat hy u bewaere voor eene onvoorsienighe doodt / ende u van dese werelt niet en wil laten scheyden / ghy en zijt eerst bewaert ende ghesterckt met alle Kercken-rechten : want door het Sacraament des H. Olie worden de siecken sonderlinghe ghewapent ende ghesterckt teghen alle perijckelen / verschrickinghen ende aenvechtinghen der helscher vyanden. O alle Heylighen Godts bidt voor my / dat ick desen korten tegenwoordighen tijdt der gratien waer neme met wercken van penitentie ende

werc-

wercken der liefden / dat ick ghenaede magh vinden in mijnen sterfdagh: ende staet my dan sonderlinghe by / mijne siele bewaerende ende beschermende tegen alle vyandts listen. Verkrijght aen den rechtveerdighen Rechter door uwe heylighe ghebeden ende verdienſten / dat mijne siele gheheel suyver uyt dese wereldt mach scheyden / ende door de verdienſten Christi het eeuwigh leven besitten. O Heere Jesu / door uwe bittere doodt / ontfermt u mijnder in dien laetsten noodt.

Het derde poinct. Den sterbenden menſche op het uyterſte ghekomen zijnde / beghint de doodt-verwe te setten / handen ende voeten worden koudt / de ooghen draepen / het aensicht verschreept / den pols verslapt / de leden worden stijf / de borſte swilt op / den aesem verkort / het doodt-sweet breecht uyt / de keerſſe wort ontsteken / die voor het bedde staen roepen dat hy op Godt sonde dencken / ende sijnen gheest hem bevelen. Ende siet / de bittere doot overvalt den menſche / ende doet het herte breken; ende alsoo scheyden siele ende lichaem van malkanderen met alsulcken bitterheydt / pijne ende benautheydt / die niemandt en kan uytspreken. Dat doot lichaem wort terstont berooft van alle eere ende goedt / ende

wordt allenskens soo leelijck ende afgrijselijck / dat een yeghelijck schroom heeft dat te sien oft aen te raecken ; daerom begheeren oock de naeste vrienden dat hoe eer hoe liever quijt te zijn ; ende doen dat winden in een doodtkleedt van kleynen prijse ende leggen in eene slechte houte kiste / ende doen het alsoo in de aerde delven ende graeven ghelijck verrot ende stinckende vleesch / om van de wormen ghegheten te worden. Dit is het eynde van alle eere / glorie ende wellust der menschen. Ghelijck op de werelt niet en is daermen soo veel af houdt als vanden menschе ter wijlen dat hy leeft / alsoo en isser niet dat min gheacht wordt als een doodt menschе : ende die in sijn leven over al vermaert ende bekent was / wordt naer sijn doodt van alle menschen vergheten. Hoe dat het met de siele gaet die verscheyden is / dat is den lebenden onbekent : dan wy weten door het gheloove dat de siele onsterffelijck is / ende dat sy alleen met hare wercken terstondts komt voor dat strenghe ende rechtveerdigh oordeel Godts / daer seer scherp ondersoeck wordt ghedaen van alle den tijdt haers levens. Maer wat sententie sy daer ontfanght / ende tot wat plaetse sy ghesonden wordt / dat blijft tot den jonghsten dagh verholen.

Consi-

Considereert mijne siele / dat u dit oock eygen sal wesen binnen korten tijdt: u lichaem is der wormen aes / uwe siele moet van hier repsen in een ander onbekent landt/daer u terstondt sullen ghemoeten helsche wolven ende leeuwen/ berepdt staende om u te verslinden; ende niemandt sal u konnen beschermen / ist dat ghy sterft in eene doodt-sonde. Boven u suldy sien het sweerdt van Justitie: onder u de helsche pijne / daer ghy inne moet: binnen u suldy gevoelen den knaghenden worm van eene woeghende conscientie : rondt om u suldy sien eene groote schaere van helsche duyvelen/ die u met hen sullen sleppen na den helschen brandt. Waer ghy u keert oft wendt/ gy en sult nieuwers troost vinden: want alle creaturen daer ghy uwe consolatie ende vermaeck placht in te soecken / sullen u begeven. Ghy soudt dan wenschen om duysent werelden dat ghy nopt sonde en hadt ghedaen/ jae dat ghy nopt gebooren en waert. Den H. Vader Hilarion in syn upterste gheselt zijnde / begonst seer te beven upt vreese des doodts/ende om sy selven moet te gheven / soo seyde hy: Verhuyst mijne siele/ schepdt upt den lichaeme ; ghy hebt tseventigh jaeren Christo ghedient / en vreest ghy noch te sterven? Vree, de dien heyligen man te

sterven / die soo veel jaeren Christo ghedient hadde inde woestijne / ende een strengh ende heyligh leven hadde ghelepdt / soo hebben sy wel te vreesen die den meesten tijdt hunns levens in sonden hebben versleten. Hierom mijne siele bedenckt u wel / ende doet weerdighe vruchten van penitententie ter wijlen dat ghy den tijdt hebt: dient voortaen den Heere uwen God ghetrouwelijcker ende neerstelijcker dan ghy gedaen hebt: neemt uwen tijdt voortaen wel waer/ soo mooghdy gherustelijcker sterven. O mijne siele/tot wien suldy u keeren? Waer suldy hulpe ende troost soecken in dien laetsten noodt? O alle lieve Godts Heyligen / ende bysonder N. N. die ick voor mijne Patroonen ende Patroneressen houde / wilt my ghetrouwelijck bystaen/ ende hertelijc voor my bidden. Ende ghy boven al / o gloriose Koninginne des hemels / ende moeder van alle ghenaeden ende bermhertighepdt/ beschermt my dan van alle vyanden / eñ ontfaught mijne siele in haren uytgane inden schoot van uwer ghenaden.

Besluyt. O alderghenaedighsten Heere Jesu Christe / ick bidde u door die brandende liefde/die u/die het leven zijt/heeft de bittere doodt aen het cruys doen sterven / op dat wy inder eeuwighepdt met

u sou-

u souden leve; wilt mijn herte alsoo ontsteken in uwe liefde / dat ick in dit leven niet soo seer en beghere/ als gheestelijck ende naer de siele te sterven/ende my selven om de liefde van u te verwinnen eñ uyt te gaen; ende dat ick alle daghen alsoo leve / als oft ick terstondt soude sterven; op dat mijne siele uyt dit leven ghe-rustelijck scheydende/ bevrijdt zy van alle vpanden ende perijckelen / ende van uwe heyligye Enghelen ghedraeghen worde in u eenwigh Rijc/daer sy u magh loven inder eenwighepdt.

MEDITATIE II.

Hoe troostelijck ende saligh dat de doodt is van een rechtveerdigh menisch.

HEt eerste bereytsel. **Gelijck inde voorgaende meditatie.**

Het tvveede bereytsel. **Overdenct neerstelijck dat ghy noodsaeckelijck moet sterven; maer wat doodt oft wanneer/oft in wat staet ghy sterven suit/ is onseker.**

Het derde bereytsel. **Bidt Godt dat ghy door dese meditatie beweeght worat tot een heyligh leven ende een saligh sterven.**

Het eerste poinct. **Als een rechtveerdigh menisch sterft / soo en bedroeft hy hem**

daer in niet / dat hy alle tydelijcke dinghen moet verlaeten ; want syn herte en stondt daer niet op: ja al wat inde werelt is / was hem moeyelijck ende verdrietigh / om dat hy daer door belet wierdt / ende niet en konde synen Heere ende Godt volkomelijck aenhanghen. Soo ist dat hy hem meer verblijdt dan bedroeft inde aenstaende doodt / om dat hy daer door verlost sal worden van alle tydelijcke bekommeringe ende verstroptheydt / ende Godt / daer hy alle syne liefde / hope ende betrouwen in ghestelt hadde / al volkomelijcker mogen ghebruycken. Jae daerom is hy oock ghewilligh ende bereydt syn lichaem ende tydelijck leven te derven ; want hy weet dat syne siele niet en kan volkomelijck Godt gebruycken / loven ende dancken / door dat sy van het sterffelijck lichaem ontslagen sal zyn. Hierom begheert hy met den Apostel ontbonden te worden / ende met Christo te zyn. Hy bidt met den Koninc David : O Heere leydt myne siele uyt den kercker / op dat sy uwen naem belyde. O myne siele / gaet in u selven / ende doorsiet uwen grondt / oft dien gheheel suyver ende vry is van alle ongheregelde liefde ende aenhanck der creaturen ; peynst oft nu uwe sterfure waer / oft op dese werelt yet is daer ghy niet geerne

en

en ſoudt af-ſchepden. Soo ghy pet be-
vindt/trect u herte daer af: ende alle din-
ghen die ghy be ſit ende ghebruyckt/ ooc
voorden noodt / houdt uwe affectie daer
af soo wy / ghelyck oft ghy die niet en
hadt/ oft morghen ſterbende ſoudt quyt
zijn. Soeckt ende vergaedert geeſtelyck
goet/dat u volghen ſal: maeckt uwe con-
verſatie inden hemel: ſeynt u herte ende
affectie voor na den hemel/daer gy geer-
ne ſoudt komen. Seght met de heylighe
Monica: Wat doen ick hier? Waerom
blyve ick hier ſoo langhe in deſe werelt?
Sy ſprack met haren ſone S. Auguſtyn
ſeer ſoetelyc van hemelſche dingen/ende
ſy wierden beyde ontſteken met vierige
begheerten om ontbonden te worden/
ende met Chriſto te zijn/ gelyck een hert
dat ghejaeght wordt dorſt ende verlangt
na fonteyne water. Peynſt ghy ooc myn-
ne ſiele met S. Auguſtyn ende met de
H. Monica / dat u leven op der aerden
een ballinghſchap is; ende dat alle crea-
turen u wel moghen bedrieghen/ maer
niet en konnen verſaden oft grondelyck
vertroosten; maer dat uwen troost daer
in is ghelegen / dat ghy vaſtelyck hoopt
ende betrout/dat ghy voor uwen Bruy-
degom / als eene levende fonteyne / ſult
verſaedt worden met alle goet ende wel-
luſt in syn eeuwigh Ryck. O Heere Ie-

su/ontsteeckt mijn herte met een vierich verlanghen/ om haest by u in volmaeckten vrede ende vreught te zijn/ op dat ick door alsulcken grooten verlangen haest bequaem magh zijn als eene gepalleerde Bruydt in uwe hemelsche speel-kamer ontfanghen te worden.

Het tvveede poinct. Als een rechtveerdigh menschе sterft / soo en heeft hy geene sonderlinghe vreese vande helsche vyanden; want al ist dat de quaede gheesten tot gheenen tydt soo seer hare listen ende laghen en legghen om de menschen te bestricken/ nochtans zijn sy bleeuw in het bespringhen ende bevechten van de rechtveerdighe/ om dat sy altijt oft dickwijls de nederlaghe hebben ghehadt: oft zijn de rechtveerdige somtijts verwonnen gheweest/ daer voor hebben sy penitentie gedaen / ende zijn daer na soo veel te kloecker ende voorsichtiger geweest: Soo ist dat sy de quaede gheesten niet en vreesen / maer sy wederstaense kloeckelijc door de verdiensten Christi: ende met een vast betrouwen / dat sy hebben in de verdiensten / soo verjaeghen sy de vyanden / seggheende met S. Marten: Ghy bloedighe beesten/ wat maeckt ghy hier? Ghy en hebt aen my niet door de hulpe van Godt. Daer en boven komen de heylighe Enghelen by alsulcken rechtveer-

digen

dighen sterbenden mensch/hem beschermende/sterckende ende vertroostende in sijne pijne ende benauthepdt. De quade ghecsten wilden S. Anthonis beschuldigen in sijn upterste / maer de heylighe Enghelen ontschuldighden hem/gelijck S.Athanasius beschrijft. Servulus/daer S. Gregorius af schrijft/ lagh altijdt te bedde/niet konnende handen ofte voeten roeren / ende danckte Godt altijdt in sijne pijne cñ miseric. Teghen sijnen uptganck quamen de heylighe Enghelen/ende maecten ontrent hem hemelsch jolijt / daer Servulus seer neerstigh naer luysterde / cñ mede verscheydde: wiens siele ghevoert wierdt met alsulcken jolijt inde eenwighe vreught? Ock verthoonen hen dickwijls eenighe Heylighen aen de rechtveerdighe menschen/ die in hun uptersten zijn / besonder alsulcke Heylighen / die de rechtveerdighe in hun leven plachten te dienen ende te eeren. Eene heylighe maghet(segt S. Gregorius) sagh de H. moeder Godts voor haer bedde staē / daer sy op lagh in doots noot/ haer vertroostende ende noodende om de reyse met haer aen te nemen. De heylighe maghet antwoordde blijdelijck: Siet lieve soete Vrouwe/ ick kome: Siet lieve soete Vrouwe/ick kome. Jae Christus onsen Heere selver ghetweerdight

hem ondertusschen tot sijne dienaers ende dienstmaeghden te komen/als sy in hun uyterste zijn: ghelijckmen leest in de legende van S. Catharina/ ende veel andere Heyligen. O siele strijdt nu wettelijck / soo sullen in u uyterste met Godts hulpe oock den strijt winnen. Eert ende bidt daghelycks de H. moeder Godts/ uwen heyligen Enghel/ ende alle andere heylighe Enghelen ende Sancten/ op dat u die bystaen/ beschermen ende vertroosten in u laetste eynde. Maect vrienden met gheestelijcke ende lichaemelijcke wercken der bermhertigheydt / die uwe siele moghen ontfanghen inde eeuwighe tabernaculen. O H. suyvere maget Maria/moeder der bermhertigheyt/ ende troost van alle bedruckte herten; ick bidde u met alle heylighe Enghelen/ ende alle Godts lieve Heylighen / wilt my bystaen in myn uyterste / door dat sweert der droefheyt/ dat uwe siele doorsnede/als ghy u lief kindt saeght sterven de bittere doodt des cruys voor my. O Heere Jesu / Bruydegom van myn der sielen / wilt my in dien uytersten noodt verberghen in uwe heylighe wijf wonden / dat ick daer in magh schuylen ende bevrijt zijn voor alle tentatie des vijants: ende door uwe bittere doodt wilt myne siele verleenen eenen salighen uytganck

ende

ende eenen saligben inganck tot uwe glorie.

Het derde poinct. Als een rechtveerdich mensch sterft / soo is hy vol pijnen ende benauthepdt gheliick een ander mensch; maer hy lijdt dit gheerne om die groote begheerte die hy heeft voor Christo wat te lijden / die uyt liefde soo veel voor den mensche gheleden heeft / ende hy lijdet al gheerne voor sijne sonden. De bittere doodt benauwt hem uytwendigh / nochtans geeft hy hem gheerne over tot sterven om de liefde Christi / die voor hem is ghestorven de bittere doodt des cruys: ende om dat de doodt het eynde is van alle miserien ende perijckelen der sonden / ende een begintsel vande toecomende eeuwighe blijdtschap. Al is hy uytwendigh benauwt / soo is nochtans sijn herte ende conscientie inwendigh gerust ende blijde: gelijck de schippers hen verblijden / als sy nae veel tempeesten ende perijckelen / die sy op de zee geleden hebben / ten laetsten met gheselthepdt ende met allen het goet inde haven gheraken. De ghebeden vande H. Kercke / die van den Priester ghesproken worden in het gheven van het H. Olieselt / met oock de ghebedekens vande omstaenders / ende die op andere plaetsen voor hem bidden; ende sonderlinghe de ghemeynschap der

Hep-

Heyligheu / daer den Koninck Dauid hem op betrouwde/ soo dat blyckt uyt syne woorden: Heere(segt hy) ick ben deelachtigh met alle de ghene die u vreesen ende uwe ghebooden onderhouden. Alle dese dingen(segge ick) gheven den rechtveerdighen sterwenden menschen groote consolatie/ ende verwecken dickwyls in hem soo grooten betrouwen inde goethevdt ende bermhertighevdt Godts/ ende soo groote liefde tot synen verlosser/ dat hy in synen meeste pyne eñ banghigheden des doodts ghevoelt inwendigh eenen voorsmaeck oft beghintsel vande blydtschap des eeuwigen levens/ met eene in spraecke die hem versekert saligh te worden. Ghelyckmen leest van eenen godtvruchtighen Religieus van S. Bernaerts Orden/ Arnulphus ghenaemt / die inde wereldt een machtigh Edelman was gheweest / ende inde heytighe Orde was hy edel ende ryck van deughden : hy was dickwyls siech van het Colyck/ altyt verdraghende die pynlycke siecktе met groote patientie. Als hy op eenen tydt tot der doodt toe siech was vande selve passie/ ende syne medebroeders aen syn bedde stonden om hem te troosten/ eñ synen uytgang aen Godt te recommanderen / soo saghen sy aen den siecken als hy inde meeste pyne eñ

benaut-

benaut hebdt was / merckelijcke teec-
kenen van blijdtschap. Ende sy hoor-
den hem dese woorden heymelijck spre-
ken : O Heere / hoe waerachtigh zijt
ghy in uwe beloften! O Heere / &c. Dijne
mede-broeders braeghden hem als hy
wat tot sijn selven quam / welcke de oor-
saecke was van soo groote blijdtschap /
die hy hadde / ende vande woorden die
hy hadde dickwils herhaelt? Hy antwoor-
de / dat hy in doodts noodt gheselt zijn-
de : hadde gheboelt de kracht vande be-
lofte ons Heeren : Die verlaet Vader eñ
moeder / broeder ende susters / huys ende
hof / ghelt ende goedt om mijnen't wille /
die sal dat honderdt-fout wederom ont-
fanghen in dit leven / ende daer naer het
eenwigh leven. Hy verklaerde naer sijn
ghevoelen / dat hy sijn hondert-fout ont-
fanghen hadde / overmidts den sonder-
linghen troost / die hy doen ghevoelde /
spruytende uyt eene seeckere ende vaste
hope dat hy door Godts ghenade sonde
saligh worden / welcken troost hy meer
achtede dan allen het s'wereldts goedt.
O mijne siele / en laet nopt ure voorbp
gaen / ghy en peynst op de doodt / om dat
ghy daer op soo dickwijls peynsende / u
mooght berepden te sterven de doot der
rechtveerdighen / die voor het aenschijn
Godts seer kostelijck is : ende dat ghy

mooght

mooght vry zijn vande doodt der sondaren/ die d'alderquaetste eñ schroomelijcste is. Peynst ende arbeydt daeromme geduerighlijck / soo lange als ghy leeft: want het ghelt u voor eene reyse wel oft qualijck te sterven / de eeuwighe saligheydt oft de eeuwighe verdoemenisse. O alle Godts lieve Heylighen staet my by in mijnen uytganck. O H. moeder Godts / ick bidde u door alle de weeen/ daer u herte mede is ghewont gheweest op dese wereldt/ bysonder door de laetste weeen/ daer ghy mede ghewondt wierdt inde doot uws eenighen soons; wilt my vertroosten in mijne weedommen des doodts / ende ontfanght my dan in het ghetal van uwe dienaers.

Besluyt. O Heere Jesu/ in uwe handen bevele ick mijne siele als sy uyt dit lichaem sal scheyden. En laet doch u H. lijden/ u pretieus bloedt/ ende uwe bittere doodt aen my niet verloren zijn. Al zijn mijne sonden seer veel ende groot/ uwe bermhertigheydt ende de kracht uwer heyligher verdiensten is oneyndelijck meerder: Dese stelle ick tusschen uwe rechtveerdigheydt ende mijne sonden/ biddende daer door om ghenaede ende gheen recht. Laet my daer door hooren met den Moordenaer dat troostelijck woordt: Heden suldy met

my

inp weſen in het Paradys.

MEDITATIE III.

Van het ſchroomelijck oordeel der onrecht-veerdighe.

HEt eerſte bereytſel. Als voor.

Het tvveede bereydtſel. Peynſt dat in dit leven ghecne ſaecke en is van ſoo groote importantie / noch ſoo nootſaeckelyck ende profytelyck dickwyls overleydt ende behertight / als dat ſtrenghe ende rechtveerdigh oordeel Godts.

Het derde bereytſel. Bidt Godt dat door deſe meditatie u herte alſoo beweeght worde tot beterniſſe uws levens / dat gy in ſyn rechtveerdigh oordeel met ſyne ſchapen mooght gheſien ende gheloont worden.

Het eerſte poinct. Conſidereert (o mijne ſiele) diverſche perſoonē die in dat ſtrenghe oordeel ſullen teghenwoordigh zyn. Inden eerſten gy mijne ſiele ſult na uwe doodt alleen moeten komen voor den rechterſtoel Chriſti / met u draghende in uwe conſcientie ghe ſchreven de hiſtorie van u heel voorgaende leven / die alſdan ſal in het licht komen voor de gantſche wereldt / in ſulcker manieren / dat alle uwe ghedachten / woorden ende werc-

ken /

ken / goede ende quade sullen openbaerlijck ghesien worden van een yegelijck. Ghelijck eene schilderije diemen niet en heeft konnen sien soo langh de gordijnen daer voor gheschoven waren / maer als die afgheschoven worden / dan siedy bescheedelijck wat het voor eene schilderije is. Alsoo en sietmen in dit leven niet wat een mensch in sijne conscientie dagelijcks schildert/goede beelden oft quade / om dat het decksel des lichaems de siele ende conscientie bedeckt; maer als dat decksel des lichaems sal afgheleydt worden/ dan salmen sien alle figuren die de siele oyt heeft ontfangen. Wee u mijne siele/ ist datmen in u dan bevindt het beeldt ende ghelijckenisse vanden Duyvel; want soo dat is / soo suldy met hem gheloont worden. Considereert hoe bevreest ende benauwt dat eene onsalighe siele / met veel ende groote sonden beladen / dan sal zijn / als sy voor Christum den Rechter sal komen; die haer alsulcken wreeden ghelaet sal thoonen / dat sy sal segghen tot de berghen ende heuvelen: Valt op my / ende bedeckt my van het aenschijn des Rechters. Waren de Phariseen eñ Priesters alsoo verveert van Christus ghesichte als hy noch sterffelijck wesende saechtmoedigh was ghelijck een lam/ hoe sal eenen sondaer kon-

nen

nen verdraghen / als hy dat Lam sal verandert sien in eenen brieschende leeuw? Als hem sal verweten worden syne ondanckbaerheyt? Als den Rechter sal seghen tot de sondighe siele: Ick ben om uwen't wille uyt den hemel ghekomen / ende mensch geworden: Ick hebbe voor u ghereyst / ghearbeydt / ghevast ende gewaeckt: Ick hebbe voor u waeter ende bloedt ghesweet: Ick ben voor u gegeesselt / gecroont / ghecruyst / ende aen het cruys ghestorven; wat danckbaerheydt hebdy my daer voor bewesen? Siet dat zyn de wonden die ick voor u hebbe ontfanghen. Siet het bloedt / dat ick voor u overbloedelijck ghestort hebbe: wat liefde hebdy my daer voor bewesen? Ick hebbe u liever gehat als my selven / ende u leven ende wel-varen hebbe ick gestelt boven myns selfs; want ick hebbe de bittere eñ schandelijcke doodt des cruys willen sterven / om dat ick u vande eenwighe doodt soude verlossen. Nochtans hebdy my luttel geacht / ende de vergancklijcke ende snoode creaturen meer beminnt als my. O ghy ondanckbaere ende snoode creature! Ick hebbe u soo dickmaels vermaent / ende ghy en hebt niet willen hooren: Ick hebbe geklopt / ende ghy en hebt niet willen open doen. Liever diende ghy den Duyvel met groo-

ten arbeydt ende ongherustheydt/ dan my met halven arbeydt ende ghedueri-ghe blydtschap. O myne siele/vreest hier voor/ ende versiet u in tydts. Considereert oock o siele/ hoe dat ghy met alle uwe boose wercken (by aldien ghy daer mede van hier verscheydt) sult oock mede veracht worden van alle Heylighen als eenen booswicht/die de eeuwige verdoemenisse verdient heeft. Ghelyckerwys oft eenen fiel ende doogh-niet een groot vroom Edelman vermoort hadde/ die veel vrome ende gheschickte kinderen hadde achterghelaeten; quaeme dien fiel onder de oogen vande kinderen/ hoe wreedelyck souden sy hem aensien/ hoe souden sy gheturbeert zyn: den dooghniet moght hem wel gheluckigh reeckenen/ en kreegh hy gheen thien steecken na syne doodt. Alsoo sullen de kinderen Godts de sondaers versoeyen/ ende begheren datse gestraft worden door Gods rechtveerdigheyt/ die Godt soo seer vergramt hebben/ende het bloedt des soons Godts onder de voeten ghetreden hebben/by maniere van spreken. De helsche vyanden sullen dan oock hun uyterste beste doen om den sondaer te beswaeren/ ende sullen segghen tot den Rechter: O rechtveerdighen Rechter/ghy hebt desen mensch seer veel deughden ende benefi-

cien ghedaen: ghy hebt veel tormenten ende wonden voor hem gheleden: ghy zijt de alderbitterste ende schandelijckste doodt voor hem ghestorven; ende tot een teecken van danckbaerheyt hebdy kleynen dienst van hem begheert / ghevende hem eenighe gheboden / die hy met uwe gratie lichtelijck hadde konnen volbrenghen. Ick en hebbe hem gheen goet gedaen noch ghegunt/maer wel alle quaet: Ick en hebbe hem tot gheene sonden gedwonghen/ maer alleen gheraeden: Ick en hebbe hem gheenen loon toeghesept/ dan de eeuwighe tormenten der hellen voor den groote arbeyt/ die hy voor myn nen raedt gedaen heeft. Nochtans heeft hy uwen raet ende wille versmaedt/ ende den myuen volbroght: hy heeft uwe gelijckenisse in sy selven ghescheyndt/ende de myne aengenomē: hy is u afgegaē/ eñ is myn eyghen gheworden / dickwijls meer quaedts doende dan ick hem soude hebben derren raeden. Hierom soo is het wel reden / dat hy van u sal versmaedt ende verworpen worden/ gelijck hy u versmaedt ende verworpen heeft: ende dat hy myn eyghen blijve / die met sy nen vryen wille myn eygen heeft willen zijn. Och hoe benauwt sal alsulcken siele zijn / als sy die beschuldinghe des Duyvels sal hooren/ende van binnen ge-

voelen dat vroeghen vande conscientie/ ghetuygende waerachtigh te zijn al wat den Duyvel haer opleydt. Waer sal de siele haer selven dan laeten/ stende den Rechter met alle syne vrienden op haer vergramt/ ende de Duyvels bereydt om haer inde verdoemenisse te sleypen? O mijne siele doet penitentie/ ende straft nu u selven/ op dat ghy naermaels niet ghestraft en wordt. O alderghenaedighsten Heere/ en gaet niet in u oordeel met uwen dienaer; wāt niemāt die daer leeft en sal voor u gerechtveerdight wordē/ als uwe bermhertigheyt soude buytē gesloten zijn: daerom (o soetē Jesu) appelleere ic tot uwe ghenade; genade eñ geē recht. Pſa. 142.

Het tweede poinct. Considereert o mijne siele/ wat scherpe rekeninghe in dat schrickelijck oordeel sal ghehouden worden/ soo om de menighvuldigheydt der dinghen/ daer een peghelijck sal moeten rekeninghe af gheven; als om de oneyndelijcke rechtveerdigheyt des Rechters/ die geene sonden ongestraft en sal laten passeren. Wildy weten (o mijne siele) waer van dat u sal rekeninghe gheepscht worden. Overpeyst/ ist moghelijck/ hoe veel ende menighvuldige gaven dat ghy in al u leven van Godt hebt ontfanghen/ tijdelijcke ende gheestelijcke/ nae de siele ende nae den lichaem; want van die alte-

mael (gheen uytgenomen) sal scherp onderzoeck ghedaen worden: hoe ghy die gebruyckt hebt/ wel oft qualijck/ oft ghy die niet beter en soudt hebben behoozen te besteden ende te ghebruycken; oft ghy niet eene van alle de gaven te vergheefs en hebt ontfanghen / niet teghenstaende al hebdy de andere altemael profijtelijck besteedt: ende wat danckbaerheydt ende ghedienstigheydt ghy daer af aen Godt hebt bewesen: waer uwen kostelijcken tyd ghebleven is: ende oft ghy binnen soo veel tyds wel ghevoozdert hebt in deugden. Zijdy eenen Oversten/ soo suldy oock reden moeten gheven van uwe onderzaeten: niet alleen oft ghy hen oozzaecke hebt ghegheven tot het quaet met woozden oft quade exempelen/ maer ooc oft ghy door onwetenheydt oft onachtsaemheydt oft slapheydt het quaedt niet en hebt verhoedt / belet ende ghebetert; ende het goedt / soo seer als't u moghelijck was/ hebt ghevoozdert. Consydereert daer by/ o mijne siele/ hoe nauwe ende scherpelijck dat den Rechter eick poinct in het besonder sal onderzoecken/ ende hoe swaerlijck dat hy den mensch daerom sal straffen; naerdemael hy ghesept heeft / dat de menschen sullen reden gheven in dat strenghe doozdeel van alle ydele woozden: hoe veel te meer van alle Matt. 12.

poincten / die swaerder zijn dan een ydel woordt. Jae hy sal oock de ghedachten van alle herten ondersoecken / ende alle kleyne ghebreecken die ghy niet en hebt ghevacht / ende die u vergheten zijn / sal hy oordeelen ende straffen. Ende dat noch meer is / hy sal uwe deughden ondersoecken / upt wat meyninghe ende met wat devotie dat die volbracht zijn. Over ulcx sullen veel menschen hen naeckt ende berooft vinden van deughden / die grooten arbeydt ghedaen hebben / ende veel meynen verdient te hebben. Andere sullen sien dat sy verdient hebben ghestraft te worden in plaetse dat sy verhoopten geloont te worden. Ghelyck aen Oza ghebeurt is / die op staendevoet met de doot ghesiaeghen wierdt / om dat hy de Arcke des Heeren teghen hielde / dat sy niet en sonde vallen. Daer sullender zijn die sullen in dien dagh seggheu : Heere en hebben wy in uwen naem niet ghepropheteert? Ende en hebben wy niet in uwen naem veel miraeckelen ghedaen? Den welcken ick sal antwoorden (seyt onsen Salighmaecker) Ick en hebbe u nopt ghekent / gaet van my. Oock sullender zijn / die meynden dat hunne sonden al vergheven waren door de biechte / die nochtans om de selfde ghebichte sonden sullen verdoemt worden ; het zy om dat

2. Reg. 6.

Matt. 7.

sy

sy gheen oprecht berouw en hebben gehadt/ oft gheen propoost van beteren. O mijne siele/ en zijn dit niet redenen ghenoegh om het oordeel des Heeren te vreesen? Job die noyt groote sonde en dede: David die eenen man was nae het herte Godts: Paulus die een uytverkoren vat was/ eñ veel meer andere rechtveerdige hebben dat aenstaende oordeel seer ghevreest; hoe veel te meer behoort gy te vreesen o sõdige siele? Sal eẽ rechtveerdigh mensch nauwelijcs saligh worden/ waer sal dan een vat vol sonden blijven? O Heere Iesu doorschiet mijn herte nu alsoo met de vreese vã u rechtveerdigh oordeel/ dat ick waerachtige vruchten van penitentie doende/ niet bevreest en zy/ als ick voor u oordeel sal komen: ende wilt mijne groote ende menichvuldighe sonden door uwe heylige verdiensten gantschelijck te niet doen voor mijnen sterfdagh/ op datse niet en behoeven ghestraft te worden in u rechtveerdigh oordeel.

Het derde poinct. Considereert o mijne siele/ wat schrickelijck ende schroomelijc oordeel ende sententie dat den oppersten Rechter sal gheven over de onrechtveerdighe; daer gheene appellatie teghen en kan vallen/ om datter gheenen hoogheren oft wijseren rechter en is te vinden:

oversulcks dat alle vonnissen die in dese wereldt ghewesen worden/ aen hem moghen gheappelleert worden : waer wat hy wijst/ moet gewesen blijven/ ende ter executien ghestelt worden inder eenwighept. Den Rechter en sal ock met geene compassie oft medelijden beweegt worden/ om sijn vonnis te weder-roepen oft te veranderen/ noch door schrepen ende weenen/ noch door ghelosten van hem te beteren/ ende openbare ende exemplare penitencie te doen voor alle de wereldt/ noch door het bidden van alle Heyligen. Gheene excusatien en sullen daer plaetse hebben oft ontfanghbaer zijn : ende gheene personagien/ het zy Keyser oft Koningen/ sullen daer voordeel hebben. Het vonnisse dat den onrechtveerdigen sal teghen ghewesen worden/ en sal niet zijn van lijf ende goedt te verliesen/ oft van eene herde ende schandelijcke doodt te lijden (hoe wel het somwijlen gebeurt is dat ghevanghenen subijtelijck grijs zijn gheworden/ als hen de tijdinge ghebracht wierdt dat sy moesten sterven/ daer nochtans niemandt de tijdelijcke doot en kan ontgaen) maer sijne sententie sal zijn van te branden in het helsche vier/ met siele ende lichaem; niet voor eenen korten tijdt/ noch ock voor eenen langhen tijdt van veel hondert duysendt

jaren/

jaren/ maer soo lange als Godt sal Godt zijn. Eick woordt van die uytersten sententie des oppersten Rechters sal suijden doorhet herte vande onrechtveerdighe/alo hy sal seggheu: Gaet/ ick hebbe soo langhe gheroepen (Komt) om u in mijne armen te ontfanghen/ende te vergaderen / gheliick een hinne hare kiekens vergaedert onder hare vleugelen/ ende ghy en hebt niet ghewilt. Ick hebbe sorghe voor u ghedraeghen/ ende mijne gaben ende weldaden u mildelijck eñ overvloedelijck gegheben: maer nu sijde ick u teenemael af / ende verwerpe u inder eenwighepdt: ick en sal u nopt verhooren/ noch bermhertighepdt oft compassie met u hebben. Gaet ende blijft in der eenwighepdt van my verscheyden/ eñ van alle goet gebannen/ alsoo dat u nopt goet noch troost en ghemoete alsoo langhe als ick sal Godt zijn. Vermaledijde; dit sal voortaen uwen eenigen eñ waerachtighen tijtel zijn (vermaledijde) in plaetse dat ick u plagh te noemen: Mijne suster/mijne bruydt/mijne uytverkoren: ende in plaetse van alle de eere ende tijtelen die de wereldt u plagh te geven: welcke vermaledijdinghe ghy alsoo sult ghevoelen/ dat in uwe siele ende lichaem niet eene plaetse en sal zijn / 'ten sal altemael met alderley miserien/ pijnen ende Marc.23.

tormenten verbult worden. Ende, daer en boven sulck oock van alle creaturen veracht ende vermaledijt worden/vande Enghelen ende Sancten/vande Duyvelen ende verdoemde; alsoo dat ghy in alle dinghen/van alle dinghen/ende in alle tyden sult vermaledijdt zijn. In het eeuwigh vier/in een vier daer gheene vieren van dese werelt by te gelijcken en zijn; dat niet alleen de lichamen/maer ooc de sielen der menschen brandt/ende sal blijven branden soo langhe alsser eenen Godt sal zijn inden hemel. O myne siele/hoe konnen dese dinghen immermeer upt u herte oft memorie gaen? Hoe kan eenen mensch die dit ghelooft/eenighen tydt laten voorby gaen sonder hier op te peynsen/ende te seggen: Wat sal ick doen/ende waer sal ick blijven als den Heere sal ten oordeel komen? Ende wat sal ick hem antwoorden als hy my sal vraghen? Eenen weerdighen Vader inde woestijne/die in sijn leven miraeckelen ghedaen hadde/ligghende in sijn vonnisse/seyde ondertusschen: Ick kenne dat ick dat ghedaen hebbe/maer ick hebt ghebiecht/ende daer voor penitentie ghedaen. Ock seyde hy; Ick bekenne dat het alsoo is/ende en weet daer teghen niet te seggen/dan dat Gods bermhertigheyt groot is/inde welcke ick my

recom-

recommandere. Wt alsulcke propoosten kondemen ghenoegh verstaen / dat dien Vader in syn uyterste gheeramineert oft beschuldight wiert. Y sal van ghelycken gheschieden / o myne siele; maer wat sult ghy tot uwen voordeel konnen by brenghen? Oft hoe sultgy van hondert sonden een konnen verschoonen? Nademael gy de sonden als water hebt ingedroncken / ende seer luttel penitentie daer voor gedoen. Denckt / o myne siele / oft ghy uwe sententie nu ontfanghen hadt van eenwighlyck verdoemt te zyn / het en ware dat gy van nu af u leven beterde, en soudy niet terstondt beghinnen uwe sonden te beklagen ende te beschrepen / ende penitentie daer voor te doen soo langh als ghy soudt leven / om alsoo door de genade Godts de eenwighe verdoemenisse te ontgaen? Dat gy in sulcken cas eñ door alsulcken noodt soudt doen / doet dat sonder vertreck; want niemant en weet oft hy den haet oft de liefde Gods weerdigh is. Soo langh als de vonnissen niet gheweesen en zyn / soo staen sy te beduchten. O Heere Iesu / laet die stemme van die schrickelycke Trompette altydt in myne ooren klincken / oft ic ete oft drincke / slape oft waecke: Staet op ghy doode / ende komt ten oordeel: op dat myne siele door eene saligbe vreese ghewondt

Eccl. 9

zynde /

zijnde / haer alsoo versie met olie der deughdelijcke wercken/dat sy den bruydegom niet en moet hooren seggen: Ick
Matt. 25. en kenne u niet / gaet ghy vermaledijde/ &c.

Besluyt. O rechtveerdighen Rechter/almoghenden Godt / ende liefhebber der menschen / die onse menschelijcke nature ontfangen hebt / om voor onse sonden te voldoen; op dat wy met gerusten herten voor uwe vier-schare souden komen/ met ons brenghende uwe oneyndelijcke verdiensten tot betalinghe. Ick bidde u met alle ootmoedigheydt/ gheeft mijne siele in dit leven eene salighe vreese/ op dat sy in u oordeel niet en vreese. Staet my by inde ure mijnder doodt/op dat my den booser vyant niet en benauwe / oft door mistroostigheyt en verwinne. Doet my u rechtveerdigh oordeel eñ de schroomelijcke sentētie der verdoemde altijt voor oogen komen/ende in mijne conscientie overlegghen: op dat ick door alsulcke krachtige meditatie de sonden altijdt magh schouwen / my neerstelijck oeffene in alle deughden / ende met goede patientie alle lijden verdraeghen: die met den Vader ende den H. Gheest regneert inder eeuwigheydt. Amen.

ME-

MEDITATIE IV.

Van het ghenaedigh ende trooſtelijck oordeel der rechtveerdighe.

HEt eerſte bereydtſel. **Als inde voorgaende meditatie.**

Het tvveede bereytſel. **Peynſt dat alſulcken menſch ſot ende uptſinnigh is / die niet dickwijls en denckt ende mediteert dat hy korts ſal moeten komen voor het ſtrenge eñ rechtveerdigh oordeel Gods. In welck oordeel een yeghelijck eene plaetſe toegheſchickt ſal worden/daer hy inder eeuwighept ſal blijvē; oft in blijdſchap / die alle verſtanden te boven gaet; oft in droefheydt ende pijne / die by geene pijne vā deſe werelt te gelijckē en is.**

Het derde bereytſel. **Bidt Godt dat hy u herte alſoo beweghe ende vermorwe onder uwe meditatie/ dat ghy voortaen u leven mooght overbrenghen met gedurighe penitentie / ende dat uwe traenen moghen u broodt zijn nacht ende dagh.**

Het eerſte poinct. **Conſidereert (o myne ſiele) dat nopt rechtveerdigh menſch op deſe wereldt heeft gheleeft / die voor het ſtrenge oordeel Godts niet en vreeſde; want de H. Schrifture ſeyt: Die niet** Eccl. 1.
en vreeſt/en cā niet rechtveerdich worde:

ja

ja het beginsel vā de rechtveerdichepdt/ is de vreese Gods. Hier toe dient onder alle ontallijcke exēpelen gemediteert dit eē exempel/'t welc eene oorsake is gheweest vāde bekeeringe vandē H. Bruno Fondateur ende Patriarch vande Carthupsers Orden. Desen gheſien ende gehoort hebbende binnē Parijs/dat eenen gheleerden Doctoor/ wel gheſien ende gheacht zijnde inde voorſchreven ſtadt/ gheſtorven was; ende doodt inde kercke ghebracht werdt met veel volcks; om na den dienſt vande Vigilie ende Miſſe/die voor hem ghedaen werden/ eerlijck begraven te worden. Soo is 't ghebeurt onder de Vigilie/ als een Scholier deſe Leſſe ſonck; Reſponde mihi, quantas habeo iniquitates & peccata? Dat is gheſeyt; Antwoordt my/ hoe veel onrechtveerdicheden ende ſonden hebbe ick? Dat het doot lichaem ſijn hooft properlijck op-hief/ ende ſeyde met een luyde ende grouwelijcke ſtemme; Door Godts rechtveerdich voordeel ben ick beſchuldicht. Dit geſeydt hebbende/ is het hooft ſtillekens neder ghegaen. Alle de menſchen/ die daer teghenwoordich waren/ vielen bijna in onmachte door grouwel ende verbaeſthept/ ſy zijn uyt de kercke gegaē/ ende hebben raet ghenomen; wat ſy met dat doodt lichaem ſouden doen. Sy von-

In vita S. Bruno-nis.

den

den geraden / datmen het doodt lichaem soude inde kercke laten / om op dē naestvolghenden dach wederom den voorschreven dienst voor den af-lÿvighen te doen. Daerentusschen is de fame van alsulcke grouwelÿcke gheschiedenisse de gheheele stadt door gheloopen / dat oversulcks des anderen daechs de kercke vol menschen was tegen dat den dienst soude gheschieden. Ende alsoo inde Vigilie wederom de voorseyde woorden gheleesen werden; Andtwoordt my / etc. Heeft het lichaem sÿn hooft wat op-gherecht ende gheseydt; Door Godts rechtveerdich oordeel ben ick gheoordeelt. Daeren was niet eenen mensche teghenwoordich / die niet bevanghen en werdt met grouwel ende compassie. Het heeft hen goedt gedocht ten derden male het voorschreven officie over den dooden te doen ten naesten dage / om de arme siele beter te helpē: wanneeer de kercke niet alleen verbult / maer oock van buyten omset was met volcke. Als nu het Officie ghedaen werdt / ende daer onder de voorseyde woorden gheleesen; Andtwoordt my / etc. Soo heeft wederom dat doot lichaem sÿn hooft opgherecht / ende met eene luyde ende grouwelÿcke stemme gheseydt; Door Godts rechtveerdich oordeel ben ick verdoemt; daerom hout op voor my

te bid-

te bidden / want u gebedt en kan my niet helpen. De ewoorden ſneden inde herten van alle menſchen / dieſe hoorden; jae ſy ghevoelden die tot in het merch van hunne beenen. Ende wel met reden; wāt een ieghelijck dachte / is alſulcken man verdoemt / die een Doctoor was inde Godtheydt / ende alſoo alle ſwaricheydt van conſcientie wel verſtont: die niet verraſt en was vande doodt / maer hem bereydt hadde op ſijn ſieck-bedde met die Sacramenten der H. Kercken / ende die in ſijn leven aen-ghelien was voor een deughdelijck ende godtvruchtich menſche: waer blijven wy alteſamē? Och hoe ſchroomelijck zijn de verborgen oordeelen Godts! Dus is een ieghelijck nae huys ghegaen met een benauwt herte / ende den hooch geleerden ende wijt-vermaerden Doctoor is op het onghewijdt begraven ſonder cruys oft licht oft ghebedt. Den H. Bruno alle deſe dinghen ghehoort ende geſien hebbende / was alſoo beroerdt / dat hy terſtont propooſt maeckte de wereldt gantſchelijck te verlaten / ende heeft met ſijne vermaninghe ſes andere van ſijne goede kenniſſe oock daer toe verweckt; die met hem ghegaen zijn in eene woeſtijne / beginnende ende inſtellende aldaer de Orden vande Carthuyſers / welcker officie is nacht ende

dach

dach bidden/mediteren ende contempleren/ende godtvruchtighe boecken schrijven. O mijn siele overleght dit exempel/ dickwils in u herte/ende denckt/dat dien Doctoor Godts rechtveerdicheydt ende verborghen oordeelen niet genoech gevreest en heeft / ende daerom verloren is ghegaen: maer Bruno ende alle rechtveerdighen / die Godts strenghe rechtveerdicheydt door-gaens vreesen / worden salich. Aenmerckt oock/dat noch geleertheyt/noch eere/ noch rijcdom/ noch gheenderley uytwendighe gaven / den mensche helpen ter salicheydt sonder de liefde. Oversulcks ghebeurt het daghelijcks/dat arme simpele ende ongeachte menschen in dese wereldt/ onsen Heere behaghen / ende dat eeuwich rijcke nae hunne doodt beerven: ende dat andere/ die groot geacht zijn vande werelt/Godt niet en behagen / ende uyt den hemel gesloten worden. Ghelijckerwijs in battement spelen dickwils gheschiedt/ dat eenen armen mensche eenē Koninc speelt; ende die rijck is / speelt ende draecht de personagie van eenen armen broodtbidder: soo is 't dat den persoon/die den Koninck speelt / ge-eert ende gedient wort/ ende die den armen speelt wort veracht. Maer dat gheschiedt alleen by de gene/ die daer spelen/ende niet langer / als het

spel en duert; want als dat ten eynde is/ ende de habijten af-gheleedt zijn / dan kentmen de qualitept van een ieghelijck in het besonder/ende men eert dā alleen/ die de eere toe-komt. Alsoo gheschiedt het daghelijcks inde wereldt; Die rijck zijn ofte groote officien ende dignitepten hebben/ worden vande menschē ge-eert/ al zijnse vol stinckende sonden / ende alsoo inden haet van Godt almachtich: maer arme ende ghemeyne menschen worden klepn gheacht vande wereldt/al zijn sy godtvruchtich ende uptverkoren vrienden Godts. Onsen Heere/die alle herten kendt / siet dit spel al aen/ latende elcke personagie haer rolleken upt spelen/ende de wereldt daer van oordeelen/ wat haer ghelieft: maer als't al ten eynde ghespeeldt sal zijn / soo sal hy/die den oppersten rechter is / oordeelen wie dat syn dinghen wel ofte qualijck ghedaen heeft/sonder uptneminghe der personen; niet na den uptwendigen menschē/ maer na den inwendighen / dat is te seghen/nae de deughden ofte ondeughden. Alsoo dat vele Keysers ende Koningen/ Heeren ende groote Meesters / sullen naeckt ende bloodt staen schudden ende beven voor den rechter: ende eenen armen rechtveerdighen boer sal sonder vreese voor den rechter staen teghen de

S p.5.

ghene/

ghene/ die hem benauwt ende van sijnen arbeyts loon berooft hebben. Den rechter sal de rechtveerdige minnelijck aensien/ende sy van ghelijcken den rechter/ hem met volmaeckte liefde aenhangende/ ende met alle hunne krachten danckende/ dat hy hunne sonden soo vermhertichlijck vergheven / ende hunne deughden / hoe klepn dat sy zijn / soo overvloedichlijc geloont heeft. De Engelen sullen de rechtveerdighe in hun ghesellschap blijdelijck ontfangen: ende alle Heyligheu sullen oodtmoedelijck den rechter aenbidden/ende danckeu van sijne onevndelijcke goedtheydt. O mijne siele/vreest nu / ende doet penitentie eer dat het te laete wordt: speelt uwe personagie wel/dat is/gebruyckt u wel / ende leeft deughtsamelijck na uwen staet / als wesende een spectakel van Godt / alle Enghelen ende Heyligheu. O H. Moeder Godts met alle lieve Godts Heyligheu bidt den oppersten rechter / dat hy mijnder ontferme in sijn rechtveerdich oordeel. O Heere Iesu ick worpe alle mijne menichfuldighe sonden in uwe Heylighe diepe wonden: en wilt doch die niet ghedachtich wesen / noch wraake daer af nemen indē dach der gramschappē. O Lam Gods/ die de sonden des wereltds weeh neemt/ontfermt u mijnder.

Het tvveede poinct. Considereert (o mÿne siele) dat alle rechtveerdigen / soo langhe als sy noch sterffelÿc waren / het oordeel Godts ghevreest hebben / wel wetende dat sÿne ooghen / die klaerder zÿn als de sonne / veel perfecktelÿcker alle herten doorsien / dan eenighen menschе sÿn selfs herte. Den H. Apostel Paulus uyt vreese van het oordeel des Heeren / beclaechde totten lesten toe sÿne sonden / die hy ghedaen hadde voor sÿne bekeeringhe / als hy meynde wel te doen / ende hy castÿdde sÿn lichaem. Den H. Augustinus ligghende op-sÿn sieck-bedde / begheerde / datmen de seven Psalmen / diemen noemt de Psalmen van penitentie / met groote letteren geschreven sonde hanghen in sÿn koetse tegen over het hooft-eynde / verbiedende dat niemandt by hem sonde komen dan eens oft tweemael daechs: daer-en-tusschen las hy de seven Psalmen / ende mediteerde daer op seer vierichlÿck ende beweechlÿck / beschreyende met overvloedighe tranen sÿne sonden / die hy ghedaen hadde / eer hy ghedoopt was. O wie en sonde dan niet vreesen? wie sal glorieren / dat sÿn herte oft conscientie vry is van sonden? nochtans en mach niemandt wanhopen van Godts barmhertichеydt. Jae al waer iemãt seker / dat hy verdoemt sonde

Possidonius in vita S. Augustÿ.

worden /

worden/ nochtãs en mach hy niet deſpereren vande goethept ende bermhertichepdt Godts/ om met alſulcke groote ſondẽ/als wanhope is/ Godt niet ſwaerlijcker te verthoornen. De rechtveerdige hebben ghevreeſt/ende hunne ſonden beſchrept upt liefde/ om dat ſy alſulckẽ getrouwen ende minnelijcken vader onteert ende vergramt hadde/ betrouwende niet-te min ſijne goedthept ende genade/dat hy hunne ſonden hadde vergevẽ. Begeert ghy (o mijne ſiele) oock een goet betrouwen op Godts ghenade in u te hebben/ende in dien ſchrickelijcken dach des oordeels ſijne ghenade te gheboelen/ oeffent u neerſtelijck in alle deughden/ beſonder inde wercken der bermhertichepdt/ ſoo gheeſtelijcke/als lichamelijcke. Want den rechter ſelver heeft geſept; Salich zijn de bermhertighe/ want hen ſal bermhertichepdt gheſchieden: Vergeeft/ ſal vergheven worden/ ꝛc. Indẽ dach des oordeels ſal den rechter ſeghen tot de rechtveerdighe; Comt gebenedijde/ ꝛc. Want ick hebbe honger ghehadt/ ende ghy hebt my gheſpijſt/ ꝛc. Maer tot de onrechtveerdige ſal hy ſeghen: Gaet vermaledijde van my; Want ick ben hongherich geweeſt/ende ghy en hebt my niet gheſpijſt/ ꝛc. Den H. Damaſcenus ſepdt: Soo wanneer de men-

Bannes 2.2. Q. 22. A. 1. & D. Malderus 20. A. 1.

Matt. 5.

Matt. 25.

schen hunnen gheest gheven / dat alsdan hunne wercken gheweghen worden in eene waghe: de goede wercken worden gelept inde rechter-schale/ende de quade wercken inde slincker. Ist dat de rechter schale swaerder gheladen is / dat is een teecken/dat dien mensche / wiens wercken gheweghen worden / aen de rechter syde des rechters sal vertroost worden. Is de slincker schale merckelyck swaerder gheladen / soo sal dien mensche verdoemt zyn. Zyn de schalen even swaer geladen/soo sal Godt/ die meer geneycht is tot bermhertichevdt / alsulcken menschе ghenadich zyn. Jae al waert oock/ dat de slincker schale een weynich meer gheladen ware / dan de rechter / soo sal Godts bermhertichevdt verbuilen/ wat daer aen ghebzeeckt. Metaphrastes in het leven van den H. Joannes Eleemosinarius verhaelt een exempel vā eenen/ die genaemt was Peeter dē Tollenaer. Desē was eerstmael seer taeye ende gierich/ende en gaf den armen/die voor syne doze quamē/geene aelmoessen / waerom de arme/die hem kenden / syn huys voorby ghinghen. Het ghebeurde op eenen tydt/dat veel arme menschen by den anderen stonden inde sonne / verhalende teghen malcanderen/ wat bozgers goedt waren tot den armen / ende welcke niet:

ende

ende een iegelijck van hen klaerhde/dat hy nopt aelmoeſſe en hadde ghekreghen van Peeter den Tollenaer. Niettegenſtaende eenen van henlieden wilde wedden/dat hy iet ſoude krijghen / d'andere wedden neen. Hy ginc ſijne proeve doē/ maer was daer langhe dat hy niet op en dede. Niet teghen ſtaende en wilde hy niet wech/eñ was Peeteren ſeer moeyelijck ende verweckte hem tot gramſchap. Op allen gheluck ſoo was tot dier tijdt de maerte vanden huyſe beſich met het verſch ghebacken broodt upt dē oven te doen/ende in huys te dragen: Peeter vergraunt zijnde nam haer een broot af/ ende wierp dat den armen nae ſijn lijf/ om van hem outſlaghen te zijn. Den armen greep het broodt op/ ende was blijde/ſoo om de goede portie / als ock om dat hy het wedt-ſpel ghewonnen hadde. Peeter werdt daer nae totter doodt toe ſieck/ende hy woorde inden gheeſt opghetrocken / ende ſach dat alle ſijne werckē/ goede ende quade / gheweghen werden: de duyvels in de ghedaente van ſwerte menſchen leyden alle ſijne ſonden in de eene ſchale:de Enghelen inde ghedaente van witte mans / ſeyden tot malkanderen / wat ſullen wy in d'ander ſchale leghghen:wy en vinden niet goedts/ dan het broodt dat deſen met gheſtoorthept ghe-

worpen heeft na eenen armen menschē. Peeter sach met benauder hertē dit aen/ in d'eene schale alle sijne sonden / ende in d'ander dat broodt / het welck hy nae soo swaer woech als sijne sondē/ die vele waren: hoorende daer over de Enghelen tot hem seggen; Gaet ende doet meer deughden / oft die swerte ghesellen / die ghy siet / sullen u wech nemē. Peeter tot sijn selven ghekomen zijnde/ seyde; Is een kleyn aelmoesse/ die met gheene oprechte liefde ghegheven en is Gode soo aenghenaem/ hoe aen-ghenaem moeten hem dan zijn groote aelmoessen uyt eene groote liefde ghegheven. Peeter werdt door dit visioen alsoo liberael/ dat hy niet en behielt/ hy en gaft al den armen. Daer na verkocht hy sijn selven voor een slave/ ende gaf dat ghelt/ daer hy voor gekocht was / oock den armen / ende werdt een heylich man mirakelen doende. Considereert (mijne siele) hoe lichtelijck dat de goedtheydt Godts nu te paeyen ende te versoenen is met wercken der barmhertichevdt ende andere deuchden: daerom zijt neerstich om vele deuchden te vergaderen met eene oprechte meyninge ende liefde/ eer u den tijdt ontgaet / op dat die in uwen sterfdach moghen meerder zijn ende swaerder weghen dan uwe sonden. O alle Heyligheyn Godts / wilt my met

uwe

uwe ghebeden ende verdienſten daer toe behulpich zijn. O Heere Ieſu wilt mijne wercken / die in hun ſelven ſeer onvolmaeckt zijn / door uwe heylighe wercken ende bitter lijden goet ende verdienſtich maken / ende wilt daer door verbullen alle mijne onvolmaeckthedt ende onderblijvinghe der deughden / op dat ick met de rechtveerdighe een genadich oordeel mach ontfanghen.

Het derde poinct. Conſidereert (o mijne ſiele) dat alle rechtveerdighe ghevreeſt hebben het ſchrickelijc oordeel des Heeren. Den H. Martelaer Cyprianus ontfanghende de ſententie / dat hy voor het gheloove metten ſweerde ſoude geexecuteert ende onthalſt worden / andtwoorde blijdelijck; Deo gratias: ende gaf den beul / die de executie dede / eene goede ſomme ghelts. Nochtans ter wijle dat hy hem inden kercker totter doodt berepde / ſoo beklaechde ende beſchreydde hy ſijne ſonden ende ſepde; O wat ſal ick ſeggen / als ick voor den rechtveerdighen rechter ſal komen? Tot wat berch ſal ick ſeggen / valt over my? ende tot wat heuvel / bedeckt my? Deſe vreeſe der rechtveerdighen ſpruyt uyt de conſideratie van hunne kranckheydt ende onvolmaeckthedt / ende aen d'andere ſijde uyt bemerckinghe vande oneyndelijcke Majeſteyt des

rechters / ende van sijne afgrondighe rechtveerdichepdt. Hierom seyde den
1. Cor. 4 Apostel Paulus; Mijne conscientie en voecht mp niet / nochtans en bē ic daerom niet rechtveerdich; want daer is een ander die mp sal oordeelen / die mp beter kendt dan ick mp selven / in wiens comparatie die sonne duyster is. Den H. Hi-
Teste S. Hieron. larion die seyde in sijne upterste; Mijne siele ghy hebt tseventich jaeren Christo gedient / en vreesdp noch te stervē? Maer die vreese verwinnen de rechtveerdighe allencxkens met een sterck betrouwen op de goethepdt ende bermhertichepdt Godts; ende ghevoelen dickwils eer sy verscheyden / groote inwendighe consolatie als eenen voor-smaec vande eenwighe blijschap. De helsche bijanden doen hun beste om de rechtveerdige te beschuldighen voor den oppersten rechter / als hunne sielen daer komen om hen vonnisse te ontsanghen. Maer de Enghelen ontschuldigē hen / eñ verhalen daer tegē hunne penitentie eñ alle andere deughden: Ghelijck dat gebeurt is aen S. Anthonius. De bijanden verhaelden de sonden / die Anthonius ghedaen hadde / als hy noch gheheel jonck was / ende meynden daer door sijne siele inmers voor eenighen tijdt / uyt den hemel te houden: maer de Heylighe Enghelen andtwoor-

den /

den/ dat de sonden geheel vergeven ende te niet waren ghedaen/ al eer hy de werelt verlaten/ ende den Religieusen staet hadde aen-ghevveerdt. Het offitie vande Heylighe Engelen is/dat sy door Gods bevel sonderlinghe de rechtveerdighe beschermen/ ende tot hunne salichevdt voorderen/soo in het levē/ als inde doot/ ende na de doodt/tot dat sy hunne sielen ghebracht hebben inde eenwighe salichevdt. Dommighe rechtveerdighe/ die Christum perfectelijck ghevolcht hebben/en worden vā hem niet geoordelt/ noch in het eerste/noch in het upterste oordeel: maer hunne sielen uyt den lichaem ghescheyden zijnde/ worden terstonts sonder eenich middel oft dilay inden hemel gheboerdt vande Heylighe Engelen: ende in het leste oordeel sullen sy als rechters de menschen helpen oordeelen. Hoe wel dat den vader sijnen sone het oordeel heeft ghegheven/ om dat hy God ende mensche is/soo heeft nochtans den sone sijne Apostelen ghelooft/ als hy ten oordeel sal komen/ende sitten inden stoel vā sijne Majesteyt/dat sy dan ooch sullen sitten op twaelf stoelen/ oordeelende de twaelf geslachten vā Israel. Dese belofte en gaet niet alleen de Apostelen aen/ al is't dat Christus die tot de Apostelen alleen heeft ghesproken (seght

Ad Hebr 1. Luc. 16.

Matt. 19. Luc. 22.

D. Au-

S. Augustijn) maer by die twaelf stoelen worden verstaen alle de ghene / die met Christo de wereldt sullen oordeelen / als volghers ende aenveerders van het oordeel / dat Christus sal gheven: ghelijck by de twaelf gheslachten van Israel verstaen wordt de gheheel menichte van de ghene / die gheoordeelt sullen worden / goede ende quade. Die tot alsulcken perfectie oft volmaecktheyt niet en zijn gekomen / dat sy na den raedt Christi met de Heylighe Apostelen allen hen goedt souden verkoopen oft verlaten / ende het gheldt daer af den armen gheven: ende gheen Apostolijck leven en hebben ghelepdt / Christum perfecktelijck nae-volghende / noch gheen Martelaers en zijn gheworden; maer wy zijn van doodtlijcke sonden / als sy van dese wereldt scheyden / ende hunne voorgaende sonden met waerachtighe penitentie ende met wercken van bermhertichepdt versoent hebben: die en sullen met Christo om hooch niet sitten om te oordeelen / maer sy sullen van Christo bermhertichlijck geoordeeldt worden: ende sullen hooren dese navolghende sententie; Komt ghebenedijde / etc. Komt. Sus langhe hebdy vele miserien ende aenvechtinghen geleden / ende ghearbeyt: van nu af suldy wy zijn van alle miserien ende perijckelen der

S. August. 20. de civit. c. 5. & enarr. in Psal. 49. & 86.

Matt. 25.

sonden /

sonden / ende sult voortaen altijdt rusten ende in vrede zijn. Comt tot my u hoochste goedt / daer ghy alle goedt sult in vinden ende gebruycken / ende blijft by my inder eenwichepdt. Ghebenedijde mijns Vaders / voor alle de verachtinghe / die ghy ghehden hebt inde wereldt / en voor dat ghy vromelijck ghestreden hebt / soo ghebe ick u dien nieuwen naem ende titel (Ghebenedijde) die niemant en kent / dan dien ontfenght. Ghy sult verbuldt worden met alderley benedictien in uwe siele ende in u lichaem. Ghy sult ghebenedijdt worden van de H. Drijvuldicheydt / die u sal begaven met onepndelijc goedt / ende kroonen met onvergancke lijcke eere ende glorie. Ghy sult van alle Enghelen ende Sancten ghebenedijdt worden / die u in het ghemoedt sullen komen / ende blijdelijck willecom heeten. Besit / ghy hebt tot noch toe op hope ghelceft / ende de hope heeft u in alle lijden ende arbeydt versterckt: Besit ende gebruyckt nu dat ghy door de hope verwacht hebt. Besit ende gebruyckt dat sonder vreese van dat immermeer te verliesen. Het rijck / niet ghelijck de rijcken zijn van dese wereldt / klepn ende eenen korten tijdt durende; maer het rijck Christi / daer ghy met hem sult regneren in onbegrijpelijcke macht / rijcdommen

ende

ende wellust; het welck rijck een rijck is van alle tijden ende sonder eynde/ het welck u bereydt is van het begintsel des weereldts. Dat rijck is voor u bereyt/ om dat ghy't inder eeuwicheyt sondt besitten. Den hemel is voor u gemaeckt/ verblijdt u/ dat ghy nu daer inne sult gheraken/ ende dat Godts raet ende wille van u salich te maken in u volbracht wordt. Na dese sententie gaen de saligheyt in het rijcke des Heeren/ daer alle tranen van Godt af-ghewist worden/ ende in eenen ooghenblick tijdts vergheten wordt allen arbeydt/ strijdt/ ende lijden van desen tijdt/ door de oneyndelijcke blijschap/ die daer is. O mijne siele en wildy noch niet beghinnen vromelijck te strijden/ te arbeyden ende te lijden/ Christum ende sijne lieve Heyligen naevolghende? Siet doch wat ghy doet/ ende en laet u niet verblinden/ door de eyghen liefde/ noch en verslapt niet inden voordtganck der deughden; want het ghelt u de eeuwighe salicheydt oft de eeuwighe verdoemenisse. Denckt altijdt op die twee woorden; Gaet/ende Compt: ende op den langhen nae-smaeck van die woorden. Och wat een onghelijcke kans is dit eeuwelijck in pijne te zijn/ oft eeuwelijck in vreughde. Hoe benauwt sonde den menschen zijn/ daer het lot op-gheworpen wert/

oft

ſt hy levende verbrandt ſoude worden/ oft dat hy Koninck oft Koninginne ſoude zyn van een groot ryche: hoe ſoude syn herte ryelen/ alſmen begonſte het lot te worpen! hoe ſoude hy Godt bidden! hoe ſonde hy alle Heyligen aenroepen! wat beloften ſoude hy doen van groote pelgrimagie te gaen/ oft te vaſten/ oft haren kleederen te draghen/ op dat het lot wel moght vallen/ ende hy de herde doodt ſonde moghen ontgaen. O myne ſiele waerom en zydy ooch niet nacht eñ dach beſorght/ Godt biddende ende penitentie doende/ ende alle Heyligen Godts aen-roepende dat ſy voor u willen bidden? op dat het lot met u wel mach vallen/ ende ghy mooght bry zyn/ niet van eenen korten tydt hier te branden/ maer banden eenwighen helſchen brandt: ende dat ghy mooght inder eenwichepdt met Godt regneren inden hemel? En gaet u dat niet ter herten/ ſoo houwet voor een teecken/ dat het lot wel qualyck mocht vallen aen uwen kant. O H. Moeder Godts/ ſtaet my ſonderlinghe by in myn leſte eynde/ ende verſpreckt my voor uwen lieven Sone/ als ick voor ſynen rechter-ſtoel ſal komen. O alle Heyligen Godts/ die uyt alle perijckelen van deſe booſe wereldt verloſt zyt/ ende door Godts bermhertich

oordeel

oordeel tot de eeuwighe ruste ende blyschap gheraeckt zyt: wilt my door uwe Heylighe gebeden ende verdienstē behulpich zyn/ dat ick ock een ghenadich oordeel mach ontfangen/ ende by u heylich gheselschap ghéraken. O Heere Jesu/ ick bidde u door de onghenadighe ende onrechtveerdige sententie des doots/ die Pilatus over u heeft ghewesen/ wilt my ghenadich zyn in u rechtveerdich oordeel/ ende verlost my vande sententie der eeuwigher verdoemenissen/ die ick bekenne door myne sondē verdient te hebben: ende laet my hooren die ghenadige sententie van uwē uytverkoren; Kompt ghebenedyde/ &c.

Besluyt. O alder machtichste/ wyste/ ende rechtveerdichstē rechter/ Heere Jesu Christe/ ick bidde u door allen de onspreckelycke liefde/ die ghy ons in uwe eerste toekomste hebt bewesen: dat ghy nu inden tyd der ghenaden/ ende ter wylen dat wy noch mogen verdienen/ alle onse sonden wilt vergevē/ uwe gratie in ons storten ende vermeerderen/ ende in alle deuchdelycke wercken dagelyck vruchtbaerder wilt maken/ op dat wy in uwe leste schrickelycke toecomste/ als ghy ten oordeel sult komen/ mogen gestelt worden/ niet met de bocken aen uwe slincker syde/ maer aen uwe rechter syde met de

schapen:

schapen: ende met hen uwe benedictie moghen ontfanghen; Komt ghebenedijde/ &c. die met den Vader ende den H. Gheest leeft ende regneert inder eeuwicheydt. Amen.

MEDITATIE V.

Van het Vaghevier.

HEt eerste bereydtsel. Met berouw der sonden/eene ghemeyne voor-biechte. Daer nae dit Ghebedeken; O Heere Iesu Christe/ ick begheere ter eeren van uwe Goddelijcke Majesteyt desen tijdt met mediteren ende bidden over te brenghen/in die vereeninghe der liefde/ in de welcke ghy mensch gheworden zijnde/ hebt in dese wereldt voor-gaens hemelsche dinghen ghemediteert/ ende uwen hemelschen Vader ghelovet ende voor my ghebeden. O Heere gheest my gratie/dat ick het selfde weerdich doen mach; want sonder uwe gratie en vermach ick niet.

Het tweede bereytsel. Imagineert eene donckere plaetse/ onder de aerde/ by de helle/ daer de sielen met onspreckelijcke pijne gheesuyvert worden/ die met eenige smette van hier scheyden; want inden hemel niet en mach komen/ dat eenichsins besmet is.

Het derde bereydtiel. Bidt Godt / dat ti herte alsoo beweeght worde door dese Meditatie / dat ghy waerachtige vruchten van penitentie doende in dit leven / niet en behoeft nae maels alsulcke grouwelijcke suyveringhe te lijden.

Het eerste point. Wer vint luttel menschen / die na hunne doodt gheene suyveringhe en behoeven / ende terstonts upt dit leven komen in het eenwich leven. Want de claerheydt der hemelscher glorien is soo uyter maten groot / dat niemandt / die han noch en mach aenschouwen / hy moet eerstmael volkomelijc van alle sonden gheluyvert zijn / ende vele deughden ende verdiensten / daer gheen stof van onvolmaechtheyt aen en hangt / met hem vrenghen. Alsulcken zijn de H. Martelaers; ende die door langhdurige siecktenoft miserien met goede patientie gheleden; oft door swaere penitentien ende lichamelijcke straffinghen / die sy goetwillichlijck aenghenomen hebben / perfectelijck gheluyvert zijn: ende alleen goudt / silver ende gheesteenten (ghelijck den H. Apostel Paulus seght) met hem draghen / als sy van hier scheyden. Andere die geen volkomen wercken oft vruchten van penitentie gedaen en hebben voor hunne doodtsonden / al is't dat sy die gebiecht hebben / die moeten in het

Vaghe-

Daghelijcx gheſuyvert worden/ eer ſy in den hemel gheraken. Dusdanighe zijnder ſeer vele; want de menſchen laten hen duncken / dat het al ghenoech is / als ſy hunne ſonden ghebiecht hebben / ende dencken luttel watmen daer voor ſchuldich is te doen oft te lijden: ſoo is't dat ſy naemaels moeten betalen / ſoo veel als ſy hier ſchuldich zijn ghebleven. Ock zijnder andere / die van hier ſcheydē ſonder ſchuldt van doodt-ſonden / maer zijn noch belabbert ende beſmet met daghelijckſche ſonden / d'een ſeer vele/d'ander min: d'eē met kleyne/d'ander met ſwaerder/die ſeer by-komen de doodt ſonden. Deſe altemael moeten gheſuyvert worden / eer de ſielen inden hemel komen. De Apoſtelen / die met onſen Salichmaker het leſte avondtmoel aten/ warē ſuyver ende vry van groote ſonden / behalven Iudas / ghelijck Christus ſelver getuycht; nochtans ſeyde hy tot Petrum; Ten zy ſake dat ic u waſſche/ dat is / Ten zy dat ick u ſuyvere van het ſtof der daghelijckſcher ſonden/ ſoo en ſult gy gheen deel met my hebben. Hier uyt komt ghy mercken (o mijne ſiele) dat ock daghelijckſche ſonden / daer niemant vry af en is / noodſakelijck moeten ghe uyvert worden / hier in dit leven / oft in het Da-

ghevier. Ende nademael dat luttel menschen gheheel vry van dagelyckschе sonden van hier schepden / daerom komen seer luttel menschen sonder Vaghevier inden hemel. Het selfde leert den H. Apostel Paulus door eene ghelyckenisse/ 1. Cor. 5. segghende; Die op het fondament van synen Christelycke Religie gebouwt heeft hout / hoy oft stoppelē/ die sal salich worden / maer hy sal schade lyden / want hy ghesuvert moet worden door het vier. D. Th. 1. 2. Q. 89 A. 2. Suares To. 4. in 3. P disp. 45 d. 1. n. 19 Door het hout verstaet den H. Apostel sware daghelyckschе sonden / de welcke meer tydts behoeven om af-ghebrandt ende gesuvert te worden. Op het hoy worden verstaen minder daghelyckschе sonden/die eer ghesuvert zyn. Op stroo oft stoppelen worden verstaen daghelyckschе sonden die gheheel kleyn zyn / die welcke nochtans oock moeten ghesuvert worden: maer dat geschiet met eens door het Vagevier te gaen; oft met grouwelycke verschrickthedt / die de sielen lyden door het aensien vande duyvelen/ oft door het derven van het aenschyn Godts: het welck hoe wel dat met sommighe niet langhe en duert / nochtans duncket de sielen eenen seer langen tydt te zyn / om het seer groot verlanghen / dat sy hebben by hunnē Schepper ende oorspronck te komen. Want een jonck

sup-

ſuyghende kindt/dat in een langhe wyle niet en heeft ghesogen / en kan soo grooten verlanghen niet hebben nae de borſten van ſyne moeder: noch een verhonghert menſche en kan soo seer niet ſmacken na de ſpyſe/als een ſiele/ die uyt den kercker des lichaems verloſt is / ende vande creaturen gheen ſolaes meer en kan nemen/ maer beghint nu te ghevoelen hoe ſoet dat Godt is / ende dat hy alleen hare begeerte kan vervullen; ſmacht ende verlangt Godt te ſien/ende van ſyne glorie verſaedt te worden. Hierom (o myne ziele) wacht u van alle ſonden/cleyn ende groot/soo veel als het u met de gratie Godts mogelyck is: ende voor kleyne dagelyckſche ſonden / ſonder welcke den menſche hier niet en leeft/ bidt Godt daghelyckx met ſuchten ende tranen/ende en verlieſt nu gheenen tydt: verdient soo veel aflaets als ghy kondt / wilt ghy dat grouwelyck Vagevier ontgaen. O Heere Jeſu / wilt doch uyt den ſchadt uwer heyligher verdienſten oplegghen ende vervullen/wat ick ſchuldich ben/ eñ voor myne armoede niet en kan betalen / oft voor myne ſlaphevdt verſuymt te voldoen.

Het tweede poinct. Conſidereert (o myne ziele) dat die pyne des Vageviers seer groot ende grouwelyck is. S. Auguſtyn

C. de cura pro mortuis agenda c 18.

gevoelt / datse te boven gaet alle pijnen / die opt Martelaers om de rechtveerdicheydt / oft de quaet-doenders om hunne onrechtveerdicheydt ende booshept geleden hebben. Denckt wat pijne het is / levendich op eenen rooster te braden / gelijck S. Laureys is ghebraden: oft levendich gheraybraeckt te worden / oft gevilt ende het vel afghestroopt te worden / gelijck S. Bartholomeus gheschiedt is. Veel swaerder pijne lijden de sielen in't Vaghevier, Het lijden ons Salichmaeckers gaet te boven allen lijden / dat opt menschе in dese werelt leedt / als alle Doctoren ende Godtvruchtighe menschen ghetuygen; maer de selve gevoelen ooc / dat de pijne van het Vaghevier noch meerder ende swaerder is. Jae sy seggen / dat tusschen de pijne der hellen ende des Vaghevиers gheen differentie oft onderscheyt en is / dan dat de eene vergancklijck is / ende de andere eeuwich sal duren. Den Prophect Malachias seght / dat Christus de sielen soo nauwe ende volkomelijck sal suyveren in het Vaghevier / ghelijck eenen goutsmit het gout oft silver smilt in eē gloeyende fornays; ende daer nae dat de materie ghesmolten is / de selfde noch suyvert oft doordoet / op dat ter werelt geen onpuerheyt daer aen en sonde blijven. Och wat een

Carthusianus l. de Iudic. animarum c. 14 & seq

Malach c. p. 3.

schroo-

ſchroomelijcke ſake / dat de ſielen in het gloeyende ſomeps van het Vaghevier gheſmolten worden / ende doorſeer kleyne gaetkens gheſeghen / eer ſy het aenſchijn Godts moghen aenſchouwen. Dit ſelfde ghetuycht ons het exempel van Tondalus / wiens ſiele uyt den lichaame gheſcheyden zijnde / voor d'eerſte een onnoemelijcke menichte van Duyvelen gheweet is: daer na heeft eenen Enghel ſijn ſiele vertrooſt / ende heeft ſe gebracht aen een grouwelijcke diepe / ende donckere valleye / die vol gloeyēde colē was / ende hadde een deckſel oft brugghe van yſer / dat noch gloeyender was dan die colen / die beneden laghen. Over die brugge ſach de ſiele van Tondalus eene groote menichte vā ſielen gaen / ſoo langhe tot dat ſy van hitte ſmolten / gheliick ſperk oft ruet ſmilt over het vier. Ende daer nae werden ſy gheſift door kleyne ende enghe gaetkens / die inde brugghe waren; gheliick gheſmolten waſch door eenen waſch-buyl ghedaen wordt. Nae dat die ſiele deſe ende meer andere grouwelijcke dingen geſiē / eñ ſommighe oor gheproeft ende geleden hadde / is ſy wederom met haer lichaem verſaemt / om dat ſy de menſchen die ſoude vercondighen. Dierghelijcke grouwelijcke torimenten / die de ſielen in het Vagevier lij-

Vide Dionyſ. Carthuſ. in colloquio de particulari iudicio auctorum A 20 21. 24.28

den/heeft oock beschreven den H. Patricius/die in sijn leven vã God vercreegh/ dat hy de plaetse sonde mogen sien/ daer de sielen ghesuyvert worden. De revelatien ende visioenen vande H. Brigitta ghetuyghen het selve. Het leven vande deuchtsame ende wonderlijcke Christina/het welck twee Bisschoppen beschreven hebben/is daer ooc vol af. Sy schrijven/dat Christina ghestorven/ende daer nae vande doodt verweckt zijnde/ghevraecht werdt/ wat haer nae hare doodt gheschiedt was/ende wat sy gesien hadde. Sy andtwoorden/dat de Heylighe Enghelen terstont na de doodt hare siele ontfinghen/ ende brachten in eene donckere ende grouwelijcke plaetse/ die vol sielen was/daer sy soo schroomelijc ghetormenteert werden/ dat het niet uyt te spreken en is. Christina meynde dat de Helle was/maer de Engelen seyden/dat was het Vaghevier. Daer nae hebbe ick (seyde sy) gesien de pijne der Hellen Eñ ten lesten hebben my de Enghelen ghebrocht voor den Koninck der glorien/ daer ick meynde eenwelijck te blijven: maer hy gaf my keur/ oft ick begheerde by hem te blijven/ oft weder in dit leven te komen/ om te voldoen voor die sielen/ die ick in het Vaghevier ghesien hadde. Ick hebbe terstont ghekosen ende begheert/

gheert voor de ſielen te lijden. Soo is't dat ſy wonderlijcke dinghen/ ja dinghen die teghen nature zijn/ gedaen ende geleden heeft/ die onmoghelijck waren te lijden/ en hadde haer Godt niet gheholpen. Somtijden kroop ſy inde ovens die gheheet waren om broodt in te ſchieten. Somtijden wierp ſy haer ſelven in groote vieren oft ſiedende water/ roepende dickwils van groote pijne/ gelijc een vrouwe die in barens noot is; maer ſoo haeſt als ſy uyt dat water/ oft vier/ oft ovens was/ ſoo werdt ſy ſubijtelijck ghe'ont ende ſonder letſel/ bereet zijnde veel meer te lijden voor de ſielen: gelijck ſy oock veel meer gheleden heeft/ dan in een reyſe kan verhaelt oft ghemediteert wordē. O mijne ſiele/ als ghy die afgrijſelijcke pijne des Daghiers wel conſidereert/ en dunct u niet dat beter is/ hier ſware penitentie te doen/ ende alle lijden van deſen tijdt patientelijck te verdraghen/ dan alſulcke ſchroomelijcke tormenten te verwachten? Voorwaer den menſche is onwijs/ ende onbevreeſt/ die deſe dingen weet/ ende nochtans daghelijcks met nieuwe ſonden ſijne pijne vermeerdert/ ende luttel oft gheene penitentie ende caſtijdinghe daer voor aen en neemt/ maer de ſelfde al uptſtelt tot namaels/ wanneer hy totten upterſten

toe sal moeten voldoen. Al is't waerachtich/dat de sielen in het Vaghevier verseckert zijn/dat sy sullen salich worden / als hunne penitentie oft voldoeninghe sal gheeyndt zijn / ende dieshalven gheluckich zijn buyten de verdoemde nochtans zijn wy/die noch leven/ gheluckiger/is't dat wy onsen roep seker maecken met deughdelijcke wercken / ende door ghewillige penitentie ende pijnlijckheyt des lichaems de schroomelijcke ende langhduerighe pijne des Vagheviers verhoeden ende schouwen. O myne siele hebt oock compassie met die ellendighe sielkens /die in sulcke vreeselijcke tormenten zijn / ende hen selven niet en konnen helpen / want sy niet en konnen verdienen: ende daerom seer smacken na het gebedt eñ hulpe vande menschen/ die noch leven. Denckt/hoe het u te moede soude zijn/ dat ghy in hunne plaetse waert/ eñ hoe ghy allen de werldt soudt roepen om hulpe: soo doet gy nu/alsoo ghy wilt dat u naemaels geschiede. O Heere Jesu / die de eenwighe ruste ende blijschap zijt van alle uwe uytvercoren/ doet doch open aen die ellendighe sielkens den schat van uwe heylige verdiensten/ ende betaelt daer mede / dat sy schuldich zijn ghebleven; want al zijn sy uyt kranckheydt gheballen / sy hebben nochtans u

bemint ende hun betrouwē in uwe heylighe verdienſten gheſtelt. Wie ſoude ſynen vrient inden noot laten/ als hy hem koſte lichtelijc helpen? O Heere het zijn uwe vrienden/ ende ghy alleen houſe helpen: doet hen dan open den ſchoot uwer ghenaden ende gheeft hen dese uwighe ruſte ende blijſchap.

Het derde poinct. Conſidereert (o mijne ſiele) hoe ſwaerlijck dat Godt de ſonden in dit leven ondertuſſchen geſtraft heeft. Dat blijckt aen de ſonde/ die Adam ende Eva ghedaen hebben in het Paradijs/ welcke ſonde tot nu toe gheſtraft wordt in alle menſchen/ ende gheſtraft al worden/ ſoo langhe als de wereldt ſal ſtaen. Gen. 3.

Moyſes en heeft het lant van Gheloften niet moghen beſitten/ om dat hy eens in ſijn herte eenighe twijfelinghe hadde/ oft Godt ſonde believen uyt eenen ſteen water te verleenen voor den gheheelen legher vande kinderen van Iſrael. Eenen armen man werdt door Godts bevel gheſteenicht/ om dat hy op den Sabboth-dach hout gheraept hadde. Hilarion was op eenen tijdt wat verſtroyt onder ſijn ghebedt/ waerom den duyvel door de ghehenckeniſſe Godts op den heyligen man quam ſitten hem ſlaende/ ende met de voeten ſtootende in ſijne ſyde/ ghelijck eenen ruyter ſijn traeghpeert Num. 20 & 27. Deut. 32. Num. 15 S. Hier. in vita eius.

peert met sporē steect ende voortjaeght. Peynst nu / hoe swaerlijck dat Godt de sonden straft nae dit leven/nademael hy soo seer ghestraft heeft kleyne sonden/ ter wijlen dat den tijdt van genade ende bermhertichеydt noch duert. Considereert hier beneffens/ wat sware penitentie dat de H. Kercke/ die de bruyt is van den rechtveerdighen rechter Christus/ de sondaers plach op te legghen van openbare beschaemtheyt/ als die sonden openbaer waren/van vasten/ waken/ ende andere moeyelijcke dinghen / en dat niet voor eenen korten tijdt / maer somtijdts veertich daghen lanck / somtijdts seven jaren; jae somtijdts hun leefdaghe lanck durende / nae dat de sonden groot ende grof waren. Welcke sware penitentien nu ter tijdt niet ghebruyckt en worden / om dat de liefde vergaet/ ende de menschen hunne salicheydt nu niet soo seer ter herten en nemen: nochtans wat hier niet voldaen en wort/ sal naermaels veel swaerlijcker moeten voldaen worden. Plach de moeder hare kinderen soo hert te kastijden / de roede vanden vader sal veel herder neergaen. Considereert oock/wat strengher leven dat veel heylighe menschen in dese wereldt gheleydt hebben/om dat sy na hunne doot de pijne der Hellen ende des Vagheviers sou-

Vt pater in Canonibus Pænitēt.

den

den ontgaē. Simeon Stilites heeft veel jaren gheſtaen op een hooghe colomme onder den blauwen hemel. Andere hebben hun lichaem wonderlijck gepijnicht met haerre kleederen / met diſciplinen / met dagelijcks te vaſten ende te waken / hun lichaem gheen ſolaes oft ruſte ghevende. Waer uyt te bemercken ſtaet / dat alſulcke verlichte menſchen beter wiſten ende ter herten namen de afgrijſelijcke pijnen der Hellen ende des Vagheviers / dan wy die veel meer ſonden ghedaen hebben / ende nochtans gheene pijne en willen ons ſelven aen-doen / om die afgrijſelijcke pijne te ontvlieden. Welcke pijne des Vagheviers met den meeſten deele niet en eyndt binnen luttel uren oft daghen / noch ſy en hebben ſnachts geen ruſte ghelijck wy hebben / maer hunne pijne is ghedurich / ende dickwijls en eyndtſe niet in vele jaren; by avonturen met ſommighe niet voor den dach des oordeels; Het is een out ghebruyt inde H. Kercke jaer-getijden te houden voor de ſielen; waer uyt blijckt de opinie te zijn vande H. Kercke / dat ſommighe ſielen vele jaeren in het Vaghevier moeten lijden ende voldoen. O mijne ſiele denct dickwils op die ſchroomelijcke eñ langdurighe pijne / ende en hoort na de menſchen niet / die hun ſelven voor geluckich

houden /

houden/als sy moghen tot het Vagevier gheraken. Hoe kan eenen mensch gheluckich zijn/die van miserie ende armoede verghaet! Wie acht alsulcken misdadighen gheluckich/die op een rat sit/ende sijne armen ende beenen gebroken zijn/ende alsoo dry daghen langh blijft leven sonder eenighe laeffenisse/strijdende teghen de doodt/om dat het hert niet en kan breken? Ghelijck dien menschen niet ghelucklich/maer seer ongheluckich gheacht wordt/alsoo is eene siele in het Vaghevier noch veel ongheluckiger te achten/die niet alleen dry daghen maer dickwils langher als dry jaren moet blijven ghedurichlijck in meerder pijne/dan opt menschen op dese wereldt heeft gheleden. O Heere Jesu laet doch die ellendighe sielen in het Vaghevier te stade komen allen de hoochweerdighe ende krachtighe Sacrificien der Missen/die daghelycks over de gantsche wereldt ghedaen worden: laet u bitter lijden ende uwen bitteren doodt hunne voldoeninge zijn/ende gheeft hun daer door uwe eenwighe ruste ende blijschap.

Besluyt. O Heere Jesu Christe/ick bidde u door de liefde/die u uyt den hemel heeft ghetrocken in dese droevighe wereldt om voor de menschen onsprekelijck veel te lijden/ende eenen seer bitteren eñ

schan-

schandelijcken doot te sterven: wilt doch allen dat lijden ende uwen bitteren doot uwen hemelschen Vader op-offeren tot eene voldoeninghe voor alle de sonden ende verdoemelijckheyt vande sielen in het Vaghevier. Doet hen open de deuren des eenwighen lebens/op dat sy hen verblijden met alle uwe lieve Heyligen inder eeuwicheydt.

MEDITATIE VI.

Vande afgrijselijcke pijne der Hellen.

HEt eerste bereytsel. **Gelijck inde voorgaende Meditatie.**

Het tweede bereytsel. **Imagineert eene vreeselijcke donckere ende groote plaetse onder de aerde/ daer eeuwich vier is sonder licht/ daer het altijdt roockt ende smoort met onverdraechlijcken stanck/ daer eeuwich ghekrijsch ende ghehuyl is/om dat alle pijnen/ ende miserië/ diemen sonde konnen verdencken / daer noyt op en houden: daer alle menschen in ghewoppen worden ghebonden zijnde aen handen ende voeten/ die met eene doodt sonde van dese wereldt scheyden.**

Het derde bereydtsel. **Bidt Godt den Heere/ dat de pijne der Hellen nimmermeer uyt uwe memorie en gae/ op dat**

ghy

ghy ten minsten uyt vreese de sonden laet / als u herte tot eenighen tijdt verslapt sal zijn inde liefde Godts.

Het eerste poinct. Considereert de pijnen der Hellen van eene siele van eenen verdoemden mensche / het zy datse ghescheyden is vandē lichame / oft datse met het lichaem versaemt is naer de verrijsenisse. Boven die schroomelijcke pijne vā het helsche vier / daer de siele niet min inne gebrandt en wort dan het lichaem / heeft sy noch hare besondere pijnen / die haer immers soo na gaen als dē helschen brandt. Inden eersten / dat sy inder eeuwicheydt moet derven dat minnelijck aenschijn Godts / naewiens beeldt ende ghelijckenisse sy is gheschapen / eeuwich blijvende vā Godt ende sijne glorie verbannen ende verjaecht; ghelijck eenen hont uyt den huyse ghejaecht wordt / die rasende is / oft diemen niet en kent. Den H. Chrysostomus seght / dat duysent hellen de siele soo seer niet en souden pijnighen ende quellen als datse inder eeuwicheydt van haren Schepper moet gescheyden blijven om haer misdaet. Want ghelijckerwijs het grouwelijckste / dat den mensche in dit leven mach overkomen / is de doodt / als siele ende lichaem moeten scheyden: alsoo is het grouwelijckste dat de siele kan ghemoeten / het

Hom. 47. ad Popul. Antioch.

eenwich

eeuwich ſchepden van Godt/ die haer le-
ven/ trooſt ende ſalichepdt is. Ende hoe
wel alle ſielen dat bitter ſchepdē de mee-
ſte pyne is / nochtans ghevoelen alder-
meeſt die pyne / die lichtelyckst tot die
eeuwighe ſalichepdt hadden mogen ge-
raken: ghelyck de Chriſtene menſchen/
die Chriſtum den Salichmaker door het
gheloove hebben ghekent: Ende boven
alle de verdoemde ſielen van gheeſtelyc-
ke perſoonē/ die hunne ſalichept in hun-
ne handen hebben ghehadt / ende verſe-
kert zyn gheweeſt van hunne ſalichept/
hadden ſy na hunnen roep willen leven.
Daer beneffens ſal de imaginatie oft ge-
peys vande ſiele beſondere pyne hebbē;
want haer en ſal nopt iet te voren ko-
men/ dat trooſtelyck oft vermakelyc is/
maer altydt ſal de ſiele dencken op de
helſche pyne/ die ſy ghevoelt ende inder
eeuwichepdt verwacht met onſprekelyc-
ke vreeſe ende benauthepdt. De memo-
rie ſal ondertuſſchen te voren brenghen
de eere/ welluſte ende rijckdommen/ die
den menſche in dit leven heeft ghehadt/
de welcke alteſamen ghepaſſeert zyn ge-
lyck eenen droom/ende nu verandert in
eeuwighe verſmaethept/ pyne/ende ar
moede. Hare voorgaende ſonden ſal de
ſiele oock ghedencken/ niet met eenighe
ghenuchte/ maer met groote beſchaemt-

heydt ende schroomelyckheyt. Het verstant sal oock syne besondere pyne hebben/bemerckende de oneyndelycke glorie/die alsulcke siele verloren heeft/daer andere / die van haer maechschap/ kennisse/ ende mede-broeders oft mede-susters zyn gheweest/ in ontfanghen zyn/ ende wat schroomelycke pyne ende tormenten dat sy daer teghen beerft heeft: ende met wat sonden dat sy sulcks verdient heeft / die tegen de nature ende redelyckheydt zyn / ende meer moepelycheydt mede brenghen dan de deughden. Daerenboven sal het verstant dã bevroeden (als het te laet sal zyn) totter sielen groote schande ende droefheyt/hoe lichtelyck dat sy alle die miserien soude hebben konnen ontgaen/ ende de eenwighe salicheydt verkrygen met penitentie te doen / daer sy soo dickwils toe vermaent is geweest inwendich ende uytwendich/ ende daer sy soo schoonen tydt eñ al middelen bequamicheydt toe heeft ghehadt. Maer dan sal het al te laet zyn / om dat die deure der ghenaden voor haer gesloten is/eñ de deure vanden helschen kercker/daer sy in ghevanghen leyt/nopt en sal ontsloten worden. Desen worm sal altydt aen haer herte knaghen. Te vergheefs is Christus voor haer gestorven Te vergheefs heeft hy syn bloedt voo

haer ghestort; want daerom sal hare verdoemenisse swaerder zijn/ dan die van Christo nopt en hebben ghehoort. Alle dese redenen verstaende/sal den wille woedende ende rasende worde/ ende vermaledijden den dach inde welcken den mensche gheboren is: ende sal seggghen/ Wee my ellendighe creature/ ben ick daerom gheboren/ dat ick inder eenwicheyt soude dese helsche pijne lijden! Beter waert dat ick nopt gheboren en ware. Och oft ick terstonts konste tot niet vergae! Och oft ick een beeste waer geweest/ soo waer myn siele met het lichaem doodt eñ tot niet! O myne siele ontwaeckt/doet uwe ooghen nu open/ ende werckt uwe salicheyt met vreese ende bevinge. Als Chore Dathan ende Abiron levende door de aerde soncken inden afgront der hellen om die op roerte/ die sy ghemaeckt hadden onder het volck teghen Moyses ende Aaron/ soo was daer alsulcke vreese onder den gheheelen legher vande kinderen van Israel/ door het gheroep eñ gekrysch vande ghene/ die door de aerde soncken/dat een iegelijc de vluchte nam/ seggghende: O wy sullen altesamen versincken. O myne siele waerom en vreesdy oock niet/dat ghy inder eenwicheydt sult verloren gae/ nademael de eenwighe waerheydt ghesept heeft/ datter vele ge- Num. 16. Mat. 20. & 22.

roepen zijn/maer wepnich uptbercozen. O mijne ſiele vreeſt doch/ want de pijne der hellen is ſoo afgrijſelijck/ dat een ieghelijck daer voor behoort te vreeſen/ al waert dat van het gheheel menſchelijck gheſlachte maer eenen menſche ſoude verdoemt woꝛdē; nu is het ſeker/dat het meeſte paert der menſchen ſal verdoemt zijn. Och wie en ſoude dan niet vreeſen?

Ezech. 18 O Heere die gheſepdt hebt/ dat ghy niet en begheert de doodt oft verdoemenisſe vanden ſondaer/maer dat hy hem bekeere ende leve: Spaert my doch eenighen tijdt/ op dat ick van nu af my bekeerende/ ende upt gantſcher herten penitentie doende/ de ſchroomelijcke ende eeuwighe tormenten der hellen/ die ick bekenne door mijne ſonden dickwils verdient te hebben/ mach ontgaen door die verdienſten van uwen eenighen Soné.

Het tvveede poinct. Conſidereert/ wat pijne het lichaem van eenen verdoemden menſche inder eeuwicheyt moet lijden. Inden eerſten ſoo aenmerckt/ dat de helle eene contreye oft plaetſe is/ die alsijdt brandt gelijck een gloeyende forneys alſoo gloeyich dat yſere bergen op eene minute oft ooghenblick tijts in dat vier ſoudē ſmelten; nochtans is dat vier ſoo doncker/ dat de verdoemde niet ter werelt en konnen ſien dan hunne mede-

gheſellen/

ghesellen/menschen ende duyvelen/ende de tormenten/ die hen aenghedaen worden. In dit helsche vier moet eenen verdoemden mensche inder eeuwicheydt woonen/nu swert zijnde ghelijck een kole/terstont daer na soo gloeyende als oft een gloeyende kole waer; want dat vier verbrandt soo wel binnen in het lichaem als buyten / soo wel de siele als het lichaem. Ende want de verdoemde die van een soorte zijn/op malkanderen gepackt ligghen/ ghelijc een bussel houts by een ghebonden wort/ daerom sijn ende blijven sy altijt vol viers / want d'een maect d'ander gloeyende / gelijck de eene kole de andere ontsteeckt. Oock kruypen de duyvelen/ die altijdt vol viers zijn/lancx eñ dweers door het lichaem / ja door alle lidtmaten vanden verdoemden. Dit helsche vier is der verdoemden kleet ende habijt; want anders en hebben sy niet om hen naect lichaem. Dit is mede hunnen kost ende dranc; want daer en is niet eenen morsel broodts te krijgen om het herte te confortere̅: noch niet eene̅ druppel waters om hen te laven. Isser eenighen kost oft dranck sonder het vier/ dat en is anders niet dan siede̅de solfer ende peck/ dat hen de duyvelen in het lichaem gieten. Considereert/ wat pijne de vijf sinnen elc in't besonder inde helle sullen

Luc. 16.

lijden. Besonder het ghevoelen/het welc
alsoo 't verbrevdt is door het gheheel
lichaem/ soo sal ooc het gheheel lichaem
daer door sonderlinghe ghetormenteert
worde: soo door het helsche vier/ dat bin-
nen ende buyten al even krachtelijck sal
domineren ende ghevoeldt worden: soo
oock ondertusschen door onsprekelijcke
Iob.24. felle koude/die soo fel sal zijn/dat sieden-
de water daer door in eenen oogenblick
sonde ghevrosen zijn. Ooc sullen de duy-
velen hen afgrijselijck slaen / ende som-
tijts groote tempeesten maken om met
winde dat helsche vier noch meer te ont-
steken/ende met haghelsteenen/die meer
als een pont weghen die onsalighe crea-
turen vreeselijck te pletten. De ooghen/
die hier niet en hebben willen schreyen
voor de sonden / sullen inde helle altijdt
van pijne schreyen; maer het sullen ver-
loren tranen zijn / want de pijne en sal
dies nopt te min zijn / ende niemandt en
sal hen een troostelijck woordt geven oft
compassie met hen hebben. Sy en sullen
niet sien/dan dat hunne pijne ende mise-
rie sal vermeerderen. Als te weten/ Lucí-
fer den Prince der duyvelen / die soo af-
grijselijck/leelijck ende boos is/ dat alle
verdoemde/ ja oock de andere duyvelen/
bykans alsulcken schroom hebben van
hem te sien / als de salighe begeerte ende

ghe-

ghenuchte hebben vã Godt te aenschouwẽ De andere duyvels en zyn al uyt soo leelijck / noch soo boos niet / maer nochtans van al ulcken ghedaente / dat den verdoemden boven maten seer quelt ende pijnicht / dat sy hen moetẽ sien. Waerom sy ooc inde H. Schrifture gelekẽ worden by Serpenten / Schorpioenẽ / Leeuwen / Draeckẽ / eñ andere vreeselijcke dieren / die vier / solser eñ rooc spouwen oft blasen. Den H. Bernardus / ende ooc Cassianus schryven / dat in hunnen tyt sommighe Religieusen den duyvel ghesien hebben / ende daer door van hen selven vielen / ende langhen tydt alsoo bleven ligghen / soo datmen meynden sy souden ghestorven hebben. Denckt hoe schrickelijck sy hen inde helle verthoonen / na dien sy ondertusschen hen soo schrickelijck hier verthoonen. Het werck ende officie vãde duyvels inde helle is / de verdoemde menschẽ te tormenteren; 't welc sy soo door hunne natuerlijcke subtijlheydt ende boosheydt / als door langhe experientie ghenoech geleert hebbende / seer vreedelijck sonder immermeer vermoeyt oft versaedt te worden vol brengen / soo wel van binnen als van buyten den menschen / soo wel de siele / als het lichaem. Ock sullen sy sien de andere verdoemde ende alle hunne tormenten. De

welcke verdoemde (nae de siele te spreken) de duyvels seer gheluck zijn: ende na den lichaem zijn sy leeluycker/versmadelijcker ende duyfder stinckēde dan eenighe creature op dese werelt. Hare aensichten zijn gheluck roompotten vol biers / daer het bier tot seven plaetsen doorschijnt/ te weten door de oogen/ooren/neusgaten/ende mont. Sy stincken gheluck een privaet / malcanderen verfoeyende ende vermaledijdende. De ooren en hoorē daer anders niet dā schroomelijck ghetier ende gelupt van slagen/ krijsschen / roepen / huylen/jammeren/ blasphemeren eñ vermaledijden. Wepst oft hier inde werelt op een kleyn plaetse ghesloten waren etlijcke duysent menschen/die te samen eysschelijc ende ellendichlijc op riepen/wat een compassieuse sake soude dat wesen; wie soude dat connen aenhoorē? Veel eysschelijcker gheroep isser inde helle nacht ende dach / morghen ende auondt. Den neuse oft het riecken sal inde helle getormenteert worden met afgrijselijcken stanck van solfer ende alle duylichepdt/ die in dese werelt is/ welcke duylichepdt daer sal by een vergaderen na den lestē dach. Imagineert oft ghy levēde met open monde ende neuse gebonden waert op een doode stinckende prije/om alsoo den duylen

Ioel.2.

S Th. in 4. Dist. 47. Q 2. A. 3. q. 3.

stanck

ſtanck in u lichaem te ontſanghen (gelijc men leeſt dat ſommighe Martelaers in Africa ghebeurt is) hoe ſoudy dien ſtanc konnen verdraghen ſonder ſieck te wor-den oft ſterven? Veel duplder is dē ſtanc der hellen ende der verdoemder. Den mont oft den ſmaeck ſal altijdt ghequelt ende ghepijnicht worden/oft met raſen-den hongher/ oft met onverdraechlijcke bitterheydt van galle/ ende andere din-ghen die noch bitterder zijn / die de duy-vels weten te ordineren om inde mon-den ende lichamen der verdoemden te ghieten. Dit zijn der verdoemder dage-lijcſche occupatiē ende tijt-paſſeringen/ die nochtans met den tijdt niet en eyn-den/maer eeuwich blijven duren. Want al is het lichaem door die onſprekelijcke pijne gantſchelijck ghebroken/ ende on-machtich ſy ſelven te verrueren/daerom en houden ſy nochtans niet op / noch en verminderen de tormenten niet. O mij-ne ſiele peynſt / hoe ghy de pijne ſoudt konnen verdraghen/dat u eene hant een ure tijdts ſtil ſoude moeten ligghen in ſiedende olie oft in eē groot vier. Peynſt dat noch meerder pijne ſonde zijn waer het ſaecke dat uwen gheheelen arm een ure lanck in alſulcken olie oft vier ſonde ghebrandt worden: maer de meeſte ende grouwelijckſte pijne waer/ dat het ghe-

heel lichaem eenen gheheelen dach lanck soude moeten branden / waer het mogelijck soo langhe in het vier te blijven leven. Ghy en soudt de pijne geenen dach lanc willen lijden om allen het goet / dat de sonne beschijnt / al waert dat u Godt versekerde / dat ghy noch vijftigh jaren daer na soudt blijven leven. Hoe komet dan / dat ghy ende meer andere (Godt betert) soo dicwils den rechtveerdigē rechter vertoornt hebt met uwe groote ende ontallijcke sonden / daer ghy wel weet / dat ghy om een doodt-sonde sult geworpen wordē in dat helsche vier / daer geen vieren van dese wereldt by te ghelijcken en zijn / om met siele ende lichaem te brāden / ick en segghe niet eenen dach lanck / maer inder eeuwicheydt? Och mijne siele denckt hier op / als u den vyandt tenteert / ende ghy u selven gheneycht vint tot sonden / neemt terstonts voor oogen de helsche pijne / daer die sonde mede gestraft sonde worden / waert sake dat ghy daer inne consenteerde: wanneer ghy soudt ontfanghen voor eene cleyne ende corte vreuchde / oft voor het cort volbrengen van eenen verkeerden wille de eeuwighe tormenten der hellen. O ghenadighen Jesu comt my te hulpe met den schat van uwe heylighe verdiensten / wāt ic ben den schuldenaer / die thien duysent

Matt. 18.

pont

pont schuldich is; waerom ick bekenne/ dat ick de helsche pijne niet en kan ontgaen/ten zy dat ghy voor my betaelt. Al is mijne schult boven matē groot/ meer dan ick met allen het ghene/dat my aengaet/ weerdt ben/ oft soude connen opbrenghen; uwe bermhertichept nochtās ende heylighe verdienstenzijn onepndelijck meerder. Daerom bidde ick u om ghenade/ ontfermt u mijnder/ ende en straft my niet in uwen tooren.

Het derde poinct. Considereert de eeuwichepdt der helscher pijnen. Al wat in dese wereldt langhen tijt duert/dat wort onder de handt moevelijc ende verdrietich. Die ghesont is en soude gheen twee jaren ghedurichlijck op een ghemackelijck ende saecht bedde connen oft willen ligghen. Die door sieckte/oft om eenich swaer accident moet te bedde ligghen/ boven de pijne/ die hy lijdt van die sieckte oft accident/ soo gaet sijn lichaem dickwils door van ligghen/niet sonder nieuwe ende groote pijne. Nu considereert de schroomelijcke pijne der hellen/ daer gheen pijne/noch lijden/oft verdriet van dese werelt by te ghelijcken en zijn: jae al waert dat eenen menschе alle de pijnen/die eenich herte soude konnen overpepsen/ soude moeten lijden hondert jaren lanck/ soo waer het noch verdraechlijcker

lijcker dan eenen dach lanck de helsche pijne te lijden. Daer upt considereert nu voorts / wat het is eñ hoe onverdraechlijck / niet alleen eenen dach / noch niet alleen een jaer lanck / noch duysent oft hondert duysent jaren / maer inder eeuwicheydt die helsche pijne te lijden. O eeuwicheydt / eeuwicheydt / hoe langhe zijdy! hoe swaer voor de verdoemde' ende hoe na by zijdy ons! hoe luttel wort ghy nochtans van vele menschen gheacht! Elck moment dunct den menschen / die in lijden is / een jaer te zijn: wat sal dan den verdoemden duncken van eeuwelijck in de helsche pijne te zijn. O hoe groot eñ onbegrijpelijck is Godts rechtveerdicheydt! Waer is't gheschiet oft ghehoort / dat eenigen menschen om sijne quade feyten twee oft drij jaren achter malcanderen is ghetormenteert gheweest. 'T is vele ende swaer / dat eenen misdadighen twee oft drij daghen lanck ghetormenteert ende ghedoodt wordt: maer Godt almachtich / die alleene weet hoe swaer dat de sonden zijn / ende wat straffinghe daer toe staet / die straft de sondaers sonder eynde. Oellendige creature / hoe suldy die eeuwighe pijne connen verdragen! waer het saecke / dat ghy voor elcke doodtsonde niet langher dan een geheel jaer en soudt de helsche pijne lijden / het

waer

waer een schroomelijcke straffe/ ende genoechsaem om den menschen van sonden te trecken: want wie is soo sot/ die om een werken ghenichte soude willen een gheheel jaer lanc onverdraechlijcke pijne lijden? nochtans waer die straffe eenichsins te passeren/ om datse met een jaer soude eynden. Maer een jaer en is inde helle gheenen oogenblick tijts: noch soo veel jaren als daer sterren inden hemel zijn/ ende druppelen waters inde zee/ en zijn niet eenen dach bij die eenwichepdt te gelijcken. Al neemt ghy oft trect ghy vande eenwichept soo veel duysent jaren alsser menich sandeken is inde gheheele werelt/ ende soo veel honderd duysent jaren alsser menigen druppel waters inde zee is/ eñ alsser menich blaet op alle de boomen vande wereldt/ ende menich spier gras opder aerden; noch blijft de eenwichept in haer geheel/ al oft sy niet een minute ghemindert en ware: ende de pijne vande onsalighe siele sal nae alle die ontallijcke duysenden van jaren eerst schijnen te beginnē. Een doodtsonde brandt altijt inde helle/ ende en kan nopt verbrandt oft ten eynde gebrandt worden. Iemandt mocht dencken/ oft de helsche pijne met langhheydt van tijde niet en mindert/ oft dat den menschen die niet gewent en worde/ ende

daerom

daerom allenskens min werckx daer af soude moghen maken. Ghelijck eenen arbeyder / die daghelijcks werckt / weeren krijcht / ende die daghelijcks reyst / herde voetē; soo is't dat alsulcke persoonen het werckē ende reysen minder aengheeft. Maer alsoo en is't met de onsalighe creaturen niet / die menich duysent jaren zijn verdoemt gheweest / hunne sielen noch lichamen en worden noyt die schroomelijcke tormenten gewent / noch sy en worden met lanckheydt van tijden niet herder oft onghevoelijcker; maer soo swaer ende pijnlijck / als hun de tormenten waren inden eersten oogenblic tijdts / doen sy die eerstmael ghevoelden / soo swaer ende pijnlijck vallen hen tormenten nu ende inder eeuwicheydt / sonder eenich solaes oft verlichtinge te verwachten / soo langhe als Godt sal Godt zijn. O mijne siele hoe comt het / dat de eeuwicheydt u niet beter ter herten en gaet? Meynt ghy datse noch verre van huys is? Niet verder dan den tijt van u sterffelijck leven en sal duren: by avonturen maer een ure tijdts / oft noch min. Peynst op eenighen / die by uwen tijdt zijn gepasseert: sy wisten oock luttel / wat eeuwicheydt is / ende wanneer die soude komen: maer nu zijn sy het wijs / sommighe met groot contentement ende on-

eynde-

eyndelijcke blijſchap / andere tot eene groote dzoeffenis ende met oneyndelijcke pijne: dā oft hen wel oft qualijc gaet/ ſy zijn daer ſy ſullen blijven inder eenwichepdt. Ghy (o ſiele) ſult oock haeſt daer comen / daermē niet en rekent met daghen oft met jaren/ noch met duyſenden oft hondert duyſenden/maer daer is ende blijft eene ghedurighe ende onberanderlijcke eenwichepdt. Daerom (o ſiele) en ſpaert u ſelven nu niet / en ontſiet gheenen arbepdt noch moepelijckhept dau penitentie: neemt alle lijden vande handt Godts met danckbaerhepdt/ende dzaghet met goede patientie vooz uwe onghebeterde ſonden. Peynſt / dat alle lijden van deſen tijdt klepn ende kozt is/ ende in gheenderley manieren en kan gheleken wozden bp het lijden ende de pijne/ die ghy met uwe ſonden verdient hebt. Peynſt oock/datter vele inde helle ligghen en bzanden / die menighen tijdt daer gheleghen hebben / ende inder eenwichepdt ſullen blijven om veel minder ſonden/dan ghy ghedaen hebt. Dat ghy daer oock niet en light en bzandt / is alleē de goethept ende de bermhertichept Godts toe te ſchzijven. Hierom bemint ende dient Godt vooztaen ghetrouwelijck / die u ſoo goedertierentlijck gheſpaert heeft / ende upt de helle bewaert

tot

tot op den dach van heden: ende siet dat ghy hem niet meer en vertoornt / op dat uwe verdoemenisse soo veel te swaerder niet en zy / hoe ghy sijne goethevdt ende barmhertichevdt meerder misbruyckt. O alder-glorioosste Moeder Godts / Moeder der ghenaden / die Theophylum hebt bewaert uyt de helle hem weder ghevende sijne obligatie / die hy met sijne eyghen handt ghescheven zynde / den vpandt vander hellen hadde ghegeven / door de welcke hy Christum ende u sijne lieve Moeder hadde verloochent / ende hem selven den vpandt overghegeven. Ick bidde u wilt u ghenade ooc alsoo tot my thoonen / verwervende aen uwen lieven sone vergiffenisse van myne groote ende menichfuldighe sonden / daer ick de helle dickwils mede verdient hebbe / op dat ick uwer beyder ghenade mach loven ende dancken inder eenwichevdt. O Heere Jesu / inde helle en worden uwen heyligen naem niet gelovet / maer vande verdoemde gelastert ende geblasphemeert: wat proffyt sonde u dan komen van my als ic inde helle brande / gelyck ic bekenne verdient te hebben door myne ontallycke sonden. Te vergheefs ware ick van u ghescheppen / te vergheefs waer u heylich pretioos bloedt voor my ghestort; ja beter en ware ick niet gheboren

ren. Hierom soo bidde ick om ghenade/ wilt my liever hier castijden/ghelijck eenen vader syn kindt castijdt/ dat hy niet en wilt verlozen laten/ ende spaert my namaels. En laet doch u bitter lijden/ u heylich bloedt/ende uwe schzoomelijcke doodt aen my niet verlozen.

Besluyt. O alderghebenedijtste ende alderheylichste Dzy vuldichept/hoe grootelijck ben ick in uwe Majestept ghehouden! wat danckbaerheydt ben ick u schuldich/dat ghy dooz uwe oneyndelijcke bermhertichepdt my alder-grootste sondaer die de helle soo dickwils verdient hebbe/ tot nu toe goedertierlijck ghespaert/ende uyt de helle verlost hebt/ eñ noch tijdt ende respijt zijt ghevende om penitentie te doen. Ick bidde uwe Majestept/wilt mijn herte alsoo wondē met uwe heylighe vreese/ dat ick daer dooz alle sonden voozdtaen mach schouwen/ ende waerachtighe vzuchten van penitentie vooz myne vooz-gaende sonden mach doen/ende uwen goddelijckē wille ghetrouwelijck volbzenghen. op dat ick alsoo de helle mach ontgaen ende u eeuwich rijcke besitten/ende met alle rechtveerdighe uwe Majestept inder eeuwicheydt loven ende dancken/ seggende, Glozie zy Godt den Vader/ die ons ghescheppen heeft: Glozie zy den Sone/ die

ons verloſt heeft: Glorie zy den H. Geeſt/ die ons gheheylicht heeft. Loſ/eere/ende glorie moet u ghegheven worden van alle creaturen nu ende inder eeuwicheydt. Amen.

MEDITATIE VII.

Vande glorie ende blijſchap des eeuvighen levens.

HEt eerſte bereytſel. Gelijck inde voorgaende Meditatie.

Het tvveede bereydtſel. Den menſche is ghefchapen van Godt / om dat hy deſen corten tijdt ſijns levens wel ende deughdelijck over-brenghende/ ſoude daer nae ontfanghen ende inder eeuwicheydt beſitten de vreughden / die nopt ooghe en ſach/nopt ooze en hoorde/ nopt in ſmenſchen herte en quam/ſoo groot als ſy is. 1. Cor. 2.

Het derde bereydtſel. Bidt Godt dat u herte alſoo ontſteken werde door deſe Meditatie met hemelſche begheerten/ dat uwe conberſatie voortaen hemelſch ende heylich weſende/weerdich mooght worden door de gratie Godts in die eeuwighe blijſchap te komen.

Het eerſte poinct. Conſidereert (o myne ſiele) hoe groot dat de glorie ende blijſchap des eeuwighen levens is / upt de

glorie/

glorie / eere / ende wellust / die Godt almachtich op dese wereldt gegunt heeft / niet alleen de ongeloovige / die hem niet en kenden; maer oock sijne vyanden / eñ die het Christelijck gheloove vervolchden: ghelijck zijn geweest Nero / Decius / Maxentius / Iulianus den Apostaet eñ meer andere / die de Heylighe Apostelen ende andere Heylighen sonder getal om het gheloove ende de rechtveerdicheydt na veel tormenten gedoodt hebben. Dese hebben de werelt geregeert / ende in hun leven ghehadt / al wat hunne herten begheerden / ende al wat iemandt in dit leven tot sijn contentement soude connen wenschen. Heeft de goetheydt Godts soo liberaerlijck haer selven uytghestort aende ghene / die datelijc hem ende sijne heylighe weth vervolchden (ghelijck hy alnoch seer rijckelijck voor-siet ende begaeft veel quade ende boose menschen / die hem dagelijcx vertoornen) wat eere / glorie / rijckdommen / ende wellust / moet die eeuwighe goetheydt bereydt hebben sijn lieve vrienden ende kinderẽ? Eenen vader des huysghesins / die sijne boden / ja ooc sijne beesten seer gunstich is / ende wel voorsiet / dien behooren de kinderen oock wel te betrouwen / dat hy hun ghenoech sal doen. Considereert dese Schrifture: Noyt ooghe en hevet ghesien / noyt

1. Cor. 2. Isaiæ 64. oore en hevet ghehoort/noyt mensche en couste ghedencken/ hoe grooten goet dat Godt bereyt heeft voor de gene/ die hem liefhebben. Dit is Godts woordt/ dat niet en kan lieghen: Laet nu in uwe memorie comen (o mijne siele) de eere/ magnificentie ende pracht/ ciraet/ alderley costelijckheydt ende ghenuchte/ die in Coninghen ende Princen hoven te sien ende te hooren is. Voeght daer by/ al wat ghy van alsulckē matérie in de Cronijcken hebt ghelesen/ oft hooren verhalen. Imagineert daer-en-boven by u selven duysentmael meer genuchten/ eere ende rijckdommen/ dan oyt inde wijde werelt is gheweest oft kan ghezijn: dat en is noch niet met allen te ghelijcken by de glorie/ die Godt almachtich sijne liefhebbers bereydt heeft. O mijne siele/ wildy dat oneyndelijck goet inder eeuwicheyt besitten/ bemindt Godt ende dient hem ghetrouwelijck. Ontreckt u selven nu het goet/ de eere/ ende genuchte van dese werelt: niet alleen alsser perijckel is van sonde/ maer ooc als ghy die dingen sonder sonde soudt moghen ghebruycken: versekert zijnde/ hoe ghy alsulcken tijtelijck solaes/ meer om de liefde Godts derft/ immers soo veel als ghy sonder uwe nature te crencken cont verdragen/ hoe ghy die eeuwighe blijschap volko-

melijcker

nelijcker sult besitten ende gebruycken.
Dock seydt den H. Apostel Paulus/dat Ad Rō.8
alle passien oft alderley lijden van desen
tijt niet weerdich ghenoech en zijn der
toecomender glorien / die in ons sal ont-
deckt ende gheopenbaert worden. Dat
is soo veel te seghghen : Niemandt en can
soo veel lijden/ noch gheen lijden en can
soo veel oft soo groot zijn in dese werelt/
dat daer mede de toecomende glorie nae
hare weerde can verdient worden. Het
lijden is groot / dat vele menschen over-
comt. De straffinghe/ die de quaetdoen-
ders lijden van de Justitie / als sy leven-
de ghebrandt oft gheraepbraeckt wor-
den/is schroomelijck aen te sien. De hey-
lige Martelaers hebbē vreesselijcke tor-
menten verdraghen. Maer alle de voor-
schreven tormenten op een gesmeedt en
zijn niet weerdich ghenoech / ic en segge
niet de meeste/maer de minste glorie / die
Godt bereyt heeft sijne minnaers. Hier-
om (o mijne sicle) al waecht ghy u leven/
u vleesch ende bloedt voor die glorie/ soo
en hebdy noch niet veel ghewaecht in
comparatie van die glorie: Die met geen
goet/noch met gheenen prijs en was te
krijghen oft te coopen / dan alleen met
het bloedt ende doodt vanden eenighen
Sone Godts. Want daer is onderseeck
ghedaen inden hemel/inde aerde / eñ on- Apoc. 5.
der

der de aerde / oft daer iemandt soude te vinden zijn / die de schult vãde menschen soude connen betalen / ende den hemel vermoghen te ontsluyten; maer daer en is niemandt bequaem toe ghevonden / dan den eenighen Sone Godts / die onse schult betaelt heeft / ende den hemel / die van oneyndelijcke weerde is / gheopent heeft door den oneyndelijcken prijs sijnder heyligher verdiensten. Ick ben ghe-
Ioan. 10. comen (seght Christus) om dat sy het leven souden hebben: dat is soo veel ghe-seydt; Daerom ben ick mensche ghewor-den / daerom ben ick ghestorven / om dat ick de menschen door mijn lijden ende doodt het eeuwich leven / dat sy verloren hadden / soude wederom gheven. O mijn siele / hoe gheluckich zijdy / dat ghy gheroepen wordt tot die glorie / die geen ander en is / dan die alle heylighe Engelen ende Sancten ghebruycken / jae de selfde die Godt selver ghebruyckt: Veel geluckigher zijdy / is 't dat ghy u uyterste beste doet / om de eeuwighe salicheydt te verkrijghen: alderghe luckichste suldy zijn / als ghy die sult besitten. O mijne siele / wanneer sal dat zijn? wanneer sal de ure comen / inde welcke tot u geseyt sal worden; Gaet inde vreuchdt ws Heeren. O
Matt. 25. vreuchdt sonder eynde / eñ sonder droefheydt! O mijne siele laet uwe tranen u

broodt

broot zijn nacht ende dach ter wijlen dat ghy soo langhe moet derven dat minnelijck aenschijn ws bruydegoms. Bidt/ claecht/ ende sucht ghelijck een torteldupsken sonder op-houden/ tot dat ghy ontfanghen sult worden in het ghetal van alle salighe sielen. O Maria onse voor-bidderesse/ wilt uwe bermhertighe ooghen tot ons keeren: ende na dese balsincschap Iesum der gebenedijde vrucht ws lichaems ons verthoonen. O Iesu verlosser des werelts/ seght tot mijne siele/ Ick ben uwe salichevdt: ende wilt haer verlossen uyt desen donckerē kercker des lichaems/ op dat se u mach aenschouwen/ ende uwen heyligben naem loven inder eeuwichevdt.

Het tvveede poinct. Considereert met wat eere ende triumphe dat eene salighe siele ghevoert ende ontfanghen wordt inden hemel. Noyt en is eenighen Keyser/ Coninck/ oft Prince met al-sulcken eere ende triumphe in sijn rijck ontfanghen/ ghelijck de siele in het rijck der hemelen ontfanghen wordt. Soo haest als sy haer sterffelijck lichaem verlaet/ soo staen daer bereet veel heylige Engelen/ die haer minnelijck ontfanghen eñ met hemelsch jolijt inden hemel voerē. Daer comende wordt sy hoochlijck willecom gheheeten van alle heylighe Enghelen

ende Sancten/besonder vande gene/ die sy in haer leven sonderlinghe eere bewesen heeft: ende die voorghepasseerde sielen/die dië menschē eenigh behulp heeft geweest totter deucht/die sullē de deughden ende den lof van die salighe siele dan in't openbaer brenghen ende verhalen. Die siele siende allē de schoonheyt/claerheydt ende costelyckheyt vanden hemel/ en kan haer niet genoech verwonderen/ ende bekendt dat noyt in haer herte en quam het duysentste deel der dinghen/ die sy daer vindt. Als sy voordtaen haer oogen herwaerts ende derwaerts slaet/ soo siet sy verscheyden choozen van heylighe Maechden/ Weduwen / Clupsenaers/Religieusen/Confessozen/Doctoren/Martelaren/Aposielen / Prophetē/ Patriarchē: de welcke hunne besondere plaetse/ blyschap ende glozie hebben inden hemel/ghelyck sy in verscheyden manieren in dese werelt Godt gedient hebben. De salighe siele hun ghe-eert ende gegroet hebbende /ende van hun insgelyckx seer minnelyck ghegroet zynde/ siet daer na de neghen Choozen der Enghelen / in alsoo grooten ghetalle ende menichte verbult / dat niet alleen alle menschen vande wereldt/maer oock alle andere creaturen / daer by niet te gelyeken en zyn: nochtans doet elcken En-

ghel

ghel sijn besonder officie met al-sulcken 3. Reg. 10. 2 Paral. 9
oyden ende gheschickthept / dat de salige siele haer meer verwondert / dan de Coninghinne van Saba haer verwonderde in de gheschickthepdt / die sy bemerckte inde dienaers vã Salomon / met groote blijschap / die sy daer uyt schepte / hoochlijck Godt lovende ende danckende met de heylighe Engelen. Boven de Engelen siet de salighe siele Mariam de weerdige Moeder Godts / die dooy hare glorie ende magnificentie alleen den thienden Chooy maeckt ende verciert; want sy verciert / begaeft ende verruit is met alle gaven / gratien ende glozien / meer dan alle Heylighen te samen / die inden hemel zijn / oft sullen comen: zijnde gheclee t met de sonne / ende de mane onder haer voetẽ hebbende / ende op haer hooft een croone van twelf sterren. Sy sal de salighe siele met een minnelijck ghelaet aen-schouwen / ende tot haer segghen; Compt uyt verrozen bruydt Christi / ontfaught de croone / die u den Heere berept heeft. Ghy hebt my daghelijcks ghebeden / dat ic Iesum de gebenedijde brucht mijns lichaems u sonde thoonen na uwe ballincschap: ic sal u nu tot hem leyden / op dat ghy hem siet ende ghebruyct inder eeuwicheydt. Ick hebbe u ghebeden verhoort / ende mijnen sone de mijne / die Suarès tom. 2. in 3 P. disp. 21. S. 3.

ick voor u gheſtort hebbe. Voor de Moeder Godts comt de ſiele voortaen totten throone vanden Sone Godts haer onſprekelijc verwonderende van ſijne oneyndelijcke glorie / ſittende aende rechter ſijde vande cracht ende Majeſteyt Gods ſijns Vaders. Hy bewijſt hem ſoo groote eere als haer eenichſins mogelijc is. Hy ontfanght haer ſeer vriendelijck met omhelſen ende met eenen kuſſe des vreedts / ende vaeght alleen hare tranen af / ghelijck een moeder de ooghen van haer crijtende kindt met eenen ſnuytdoec afvooght: ende hy vertroost haer met deſe woorden; Verblijdt u mijn getrouwe dienſtmaeght / alle tranen ende ſuchten ſijn nu tē eynde: alle droefheyt ende pijne ſal voortaen ophouden: dē winter is over / den blijden ſomer is gekomen: ghy ſult altijdt met my zijn / ende mijne glorie inder eeuwicheydt ghebruycken. Aenſiet de wonden van mijne handen / voeten / ende ſijde / ende denct wat ic dryendertich jaren lanc voor u gedaen ende gheleden hebbe / om dat ghy tot deſe ſalicheydt ſoudt gheraken. De ſiele ſal de heylighe wonden met groote eerweerdicheydt cuſſen / ende daer door inde liefde haer Salichmakers boven matē ontſteken worden. Ten leſten ſal Chriſtus ſijn minnende bruyt de ſiele metter hant

nemen /

nemen/ ende haer leyden tot den thzoon ſyns Vaders / om de Godthepdt oock te ſien ende te beſitten inder eeuwichepdt. Daer ſal de ſiele gheheel inde Godthepdt verſlonden wozden / ende Godt teenemael ghelijck wozden/niet van naturen/ maer dooz mede-deelinghe ſynder Goddelijcker glozien: ghelijckmen ſiet dat het yſer in het vier dooz de cracht des viers ſoo gloeyēde wozt als oft ooc vier waer. O ſalighe ende ghebenedijde ſiele hoe rijckelijc ende mildelijc wozt uwen arbepdt ende lijden nu gheloont? Daer en is niet vergheten oft ongheloont gebleven / niet ſoo veel als eenen dzonck cout waters/die ghy eenen armen menſchē hebt ghegeven: noch niet een traenken/dat ghy om de liefde Gods hebt geſchzept. Den loon ende de blijdtſchap/ die ghy daer vooz hebt ontfangen/is ſoo onſpzekelijck groot/ dat een urken/ jae eenen ooghenblick tijdts vzeuchden van dien tijdt / doet terſtont vergheten alle dzoefhepdt ende pijne van deſen tijdt. O mijne ſiele conſidereert / wat onſpzekelijcke blijſchap dat alſulcke ſalighe ſiele altijdt ſal hebben / dooz te teghenwoordichepdt van allen die ontallijcke ſchoone creaturen / Enghelen / Sanctē ende Sanctinnē: waer vā een alleene ſchoonder is dan alle de ſchoonhepdt van deſe

1. Ioan. 3

Matt. 10.

werelt

werelt by een gheſmeedt oft vergadert. Ende dooz de volmaecte liefde ende eenicheydt/ die ſy onder malcanderen hebben/ ſoo heeft een ieghelijck van hunlieden alſoo grootē blijſchap vā de ſchoonheyt ende glorie van elcken anderen in't beſonder/ als van hun ſelfs. Sonderlinghe ſal de ſalighe ſiele verblijdt zijn/ om dat ſy de ſchoone Moeder Godts altijdt aenſchouwt/ die in heylicheydt/ ſchoonheydt ende volmaecthept alle pure creaturen te boven gaet: dies te meer om dat de ſiele ſoo veel ende groote weldaden dooz Mariam heeft outfanghen. Aenmerckt oock hoe groote blijſchap dat het is dooz een ſalige ſiele/ als ſy aēſchouwt de heylighe menſchept Chriſti ende ſijne heylighe bijſwonden/ daer ſy dooz verloſt is. Ende bovē alle conſidereert/ wat blijſchap ende ſalichept dat het vooz een ſalighe ſiele is/ altijdt Godt te ſien aenſicht aen aenſicht/ altijdt met Godt ende in Godt te leven/ ende altijt Godt te beſitten ende te ghebruycken. O mijn ſiele het is trooſtelijck van die hemelſche blijſchap te mediteren/ maer en vergeet niet daer by u ſelven te onderſoeckē/ hoe ghy nu ſtrijdt ende arbeydt om die glorie ende blijſchap te verkrijgen. De kinderen van Iſrael hadden groot behagen inde vruchtbaerheyt ende coſtelijcheydt

Num. 13 & 14.

van

van het Lant vã Beloften/maer hen verdroot den arbeyt/moeyte ende strijt/die daer moeste gedaen worden/ om dat lant te winnen ende in te nemen: door welcke oorsake niet meer als twee menschen uyt het ghetal van ses hondert duysent mannen/dat lant van Beloften hebben verkreghen ende beseten. Dit is een grouwelijcke ende nochtans een waerachtighe figuerlijcke ghelijckenisse/ beteeckenende / datter veel gheroepen zijn om de eeuwige salicheyt te besittẽ/ maer weynich uytvercoren/die daer toe sullen gheraken. O mijn siele siet doch toe/dat ghy die eeuwighe salicheyt niet en versuymt/oft wee u/ dat ghy in dese wereldt ghecomen zijt. Strijt wettelijck/ arbeyt vromelijck /ende lijdt patientelijck wãt het sal hier haest gedaẽ zijn/ eñ den loon/ die ghy sult ontfanghen/ is eeuwich. O weerdighe Moeder Godts ende alle lieve Heylighen / ick bidde u al te samen door hem / die u de eeuwighe salicheydt heeft geschoncken/ vã wiens glorie ghy versaeyt wort/wiens schoonheyt ghy altijdt aenschouwt; weest toch mijnder eñ alle menschen ghedachtich / ende helpt ons ghestadelijck met uwe gebeden: dat wy alle perijckelen vã dese werelt voorby seylende moghen sonder schade gheraken inde haven des eeuwigen levens

in u lieffelyck gheselschap. O Heere Jesu schoon ende minnelyc boven alle kinderen der menschen / laet ons met alle uwe uptvercoren schoon aenschyn aenschouwen/op dat wy met de H. Maghet Sancta Agnes moghen segghen; Die ic langhe begheert hebbe / die sien ick nu. In wien ick ghehoopt hebbe/ dien besitte ick nu. Ende dien ick boven alle bemindt hebbe/die ghebruycke ic nu. Wāt ick ben nu inden hemel met hem vereenicht/die ic opder aerden met alder herten hebbe bemindt ende aenghehangen: hem sal ic loven ende dancken inder eeuwicheydt.

Het derde poinct. Considereert/ hoe de salighe siele begaeft ende verciert wort/ van Godt de H. Dry vuldichept/met dry de grootste ende alder-hoochste gaven/ die Godt in alle syne glorie te gheven heeft / welche ghenoemt worden dry gaven van een gloriose siele; Inden eersten gheeft Godt de siele in haer inwendich ghesicht overnatuerlyck ende Goddelyc licht ende claerheyt/ waer mede sy Godt perfectelyck siet ghelyck hy is / eñ niet door eenighe ghelyckenisse / maer van aenschyn tot aenschyn / ghelyck de H. Apostelen S. Jan ende S. Paulus ghetuyghen; overmits dat de siele sal sien syne Goddelycke substantie/ syn wesen/

S. Tho. 1 2. Q 4. A. 3.

1. Ioan. 3
1. Cor. 13

syn

ſyn glorie/met allen het ghene/ dat hy in hem ſelven is/heeft/ ende beſit. Hy ſiet haer ſelven in Godt / ende Godt in haer: ende daer en-boven al wat inden hemel/ inder aerden/ende inde helle is: ende soo menich duyſent Coninclijcke palleyſen/ die van het beginne des werelts voor de rechtveerdighe bereydt zijn. Hier door wordt de ziele alſoo overſtort met de ſoetichepdt ſynder liefden ende glorien/dat ſy alle heeft / het ghene dat Godt ſelver heeft: ja ſy wort door een volmaeckte eñ brandende liefde gantſchelijck in Godt ghetransformeert ende verſlonden met onſprekelijcke glorie. In deſe aenſchouwinghe Godts is den geheelen loon des eeuwighen levens gheleghen. De tweede gave/ die Godt een ſalighe ziele geeft/ is een eeuwich ghebruyck van ſyn Goddelijck weſen; want ſy en ſal niet alleen ſyn Goddelijc weſen aenſchouwē / maer ock weerdelijck gebruycken. Het welc gheſchiet door eene mede-deelinghe van Godts goetheyt/ ſoetichept/ liefde ende glorie/ de welcke de ziele ſonder op houden/niet alleē en ſiet/maer ock geboelt/ ſmaeckt ende ghebruyckt. Wat uyt-nemende ſoetichept/ wat onbegrijpelijcke glorie / wat eeuwighe ſalichepdt de ziele hier door ontfanght/en can niemant begrijpen/noch ghedencken. Vele heylige

menſchen

menschen hebben somtijdts in dit leven een cleyn druppelken ghesmaeckt van dien kostelijcken wijn der hemelscher bruyloft / waer van sy teenemael verheucht/ jae droncken werden. Ghelijck Ephrem/de welcke riep; Heere hout op/ hout op/het is ghenoech: ick en kan niet meer verdraghen. Veel andere zijn ghheel opghetoghen oft van hen selven gewonden door de cracht van een druppelken van dien wijn. Wat sal het dan zijn/ als de salighe siele sal sitten aende tafel des hemelschen Coninckx/daer sy altijdt ende sonder eynde versaept sal worden met het broodt des lebens/ende met den wijn der vrolijckheydt:daer den Coninclijcken bruydegom selver sal de tafel dienen / ja selver sal de spijse ende den dranc zijn/ ende oock mede de glorie ende ghenuchte van sijn uytvercoren gasten? Sy sal met haer lieffelijck ghesselschap van blijschap dansen ende springhen / jubileren ende singen eenen nieuwen los-sanc/ die wy nopt en hebben ghehoort. O hoe salich zijn sy / die tot dese bruyloft des Lams ghecomen zijn/want sy Godts teghenwoordicheydt altijts sien ende gebruycken. De derde gifte/die de siele van Godt ontfanght/ is / dat hy haer gundt door sijne groote goethepdt ende liefde/ hem selven met alle sijne Goddelijcke

Apoc. 19

schoon-

schoonheyt/met alle sijne hemelsche rijc-
dommen ende volmaecte glorie / niet al-
leen te aenschouwen/noch oock alleen te
ghebruycken/ maer inder eeuwicheyt te
besitten / vast te houden / ende te omhel-
sen. Dese gifte is soo groot/soo weerdich
ende uytnemende/dat Godt in alle sijne
hemelsche schatten geē grooter oft weer-
digher en heeft/ noch en kan ghehebben.
Want wat can Godt de siele meer ghe-
uen dan sijn selven met allen het ghene
dat hy is ende heeft / tot een eeuwige be-
sittinghe als haer eygen goet. Wy sterf-
felijcke menschen sien dickwils eenich
dinck/daer wy alleen door het aenschou-
wen af verblijdt worden / het zy om de
schoonheydt / oft om de costelijckheydt.
Als wy het selfde niet alleē en sien/maer
oock moghen ghebruycken / soo zijn wy
noch meer verblijdt : ende wanneer ons
het selfde gheschoncken wort om eeuwe-
lijck te besitten / vast te houden / ende te
gebruycken na allen de begeerten onser
herten/dat is ons alder-aen-ghenaemste
ende de meeste blijschap. Alsoo is het der
sielē alderhoochste blijschap / soeticheyt/
glorie ende weelde/als sy God met allen
het gene dat hy is/ende dat hy heeft/niet
alleen en sal sien / ende ooc niet alleen en
sal ghebruycken/ maer daerenboven ooc
sal vast houdē/ omhelsen/ende inder eeu-

wicheyt besitten. Dese dry gloriose gaven worden de siele gheghéven voor de dry Goddelijcke deughden / die sy neerstelijck in dit leven heeft bewaert: Voor haer gheloove ontfaught sy een eeuwighe aenschouwinghe Godts: Voor hare hope / ontfaught sy eē eeuwich gebruycken Godts: Ende voor hare liefde blijft sy Godt omhelsen eñ besitten inder eeuwicheydt. Religieuse persoonen / die hen selven aen Godt verbinden door de dry gelosten / Ghehoorsaemheyt / Armoede / ende Reynicheyt / ende die gelosten ghetrouwelijck onder-houden / sullen ock sonderlinghe ghecroont worden met die dry voorseyde gloriose gaven der sielen. Inden eersten / want sy door de gheloste van Ghehoorsaemheydt ghestadichlijck hebben gesien op den wille Godts ende op den wille van hunne oversté / om dien ghetrouwelijck te volbrenghen / daerom sullen sy eeuwelijck aen-schouwen dat Goddelijck wesen huns hemelschen Vaders. Ten tweeden / want sy door de gheloste vande heylighe Armoede verlaten ende ghederft hebben alle eygentheydt van tijtlijcke dinghen / navolghende dat arm ghecruyst leven vanden Heere Jesus / daerom sullen sy Jesum den Sone Godts met alle syne rijckdommen eeuwichlijck ghebruycken. Ten derden / om

dat

dat sy door de gheloste van Kepnichept alle wellusten des vleesschs hebben ghederst ende vromelijck wederstaen / daerom sullen sy besitten eene eenwighe omhelsinghe van Godt den H. Gheest / dien sy in sijn verheydt der sielen ende des lichaems hebben ghedient ende bemindt. Wt dese voorseyde gloriose gaven der sielen soo ontfanghen de gloriose lichamen / als die inde verrijsenisse sullen met de heylighe sielen vereenight worden / ook sonderlinghe gaven / te weten Claerheyt / Onlijdelijckheyt / Snelheyt / ende Subtijlheyt. Want alsoo den menschē twee deelē heeft / siele ende lichaem / ende met beyde Godt almachtich neerstelijck gedient heeft, daerom sal elc deel sijne sonderlinge gaven ende glorie ontfanghen. Jae elck vande vijf sinnen des menschen / Sien / Hooren / Riechē / Smaken / Ghevoelen / sal besonder vermaeck hebben / ende blijschap boven blijschap inder eenwicheydt ghenieten. Maer het sonde te lanck worden elck in het besonder te schrijven / daerom laet ick een ieghelijck na sijne devotie / ende na de gratie / die hem Godt sal geven / hier op mediteren. Dan men moet weten / al quamē alle Doctoren / ja al quamen alle Enghelen ende alle Heylighen upt den hemel / ende dat sy ons verhaelden die upt-ne-

mende glorie ende blijschap des eeuwigen lebens/het sonde altemael cleyn zijn by het ghene/ dat wy sien ende bevinden sullen. Daer en is gheenen beteren raet/ om die overgroote glorie ende blijschap des hemels te bekennen/ dan alsoo te leben /dat wy daer moghen comen / ende selver sien ende ghevoelen het ghene/dat wy nu niet en konnē verstaen/noch niemandt ons en kan gheleeren. Als wy daer sullen comē/ soo sullen wy verwondert ende verbaest zijn: ende wy sullen belijden met de Coninginne van Saba/ dat wy het duysentste deel niet en hebben ghehoort vande glorie / blijschap eñ weelde/die wy daer sullen aenschouwen/ ghebruycken ende besitten. Salich zijn sy/ die met de lief-hebbende bruyt waerachtelijck moghen segghen: Ick hebbe hem ghesocht / die mijne siele bemindt. Noch saligher zijn sy / die met de waerheyt mogen seggen; Ick hebbe hem vonden/die mijn siele bemint. Alder salichste zijn sy/ die moghen segghen; Ick hebbe hem vast gehoudē/die mijn siele bemint/ ende ick en sal hem niet laten gaen. O mijne siele aenmerckt de wonderlijcke goethept Godts: Hy heeft gheordineert eenen corten tijt des arbepts/ende eenen langen/ja eeuwighen tijt der rusten. Hy wil dat den tijdt des lijdens sal cort zijn/

ende

ende dat den tijt der blijschappen sal gedurich zijn. Waerom zijdy dan (o mijne siele) soo slap ende traech inde deught? hoe comet/ dat ghy desen corten tijt niet beter waer en neemt? Waerom claeght ghy soo lichtelijck / als u eenighe tegenheyt ghemoet? Waer zijn uwe sinnen in sulcken tijt/ dat ghy niet eens en peynst op dien oneyndelijcken loon? O mijne siele beghint immers van nu af aen het rijck der hemelen gewelt te doen. Dunct u dat swaer te zijn / oft te langh te durē; peynst op die onbegrijpelijcke ende oneyndelijcke glorie des hemels/ daer niet by te ghelijcken en is dan Godt selver/ die den loon is der uytvercorē. Begeerdy (o siele) te weten / oft ghy op goeden wech zijt om inden hemel te comen? ondersoeckt u conscientie neerstelijck ende dickwils/ oft daer niet in en schuylt / dat de weth ende den wille Godts contrarie is / ende oft uwen wille oprecht is om Godt ghetrouwe te blijven. Ten tweeden siet / oft ghy uwe passien ende affectien des herten voor een groot deel verwonnen hebt/ ende noch dagelijcks verwint/niet toelatende/datse u souden verdrijven oft verwinnen. Ten derden siet/ oft ghy alle eere/rijckdom / genuchte eñ wellust vāde werelt versmaet. Ten vierden siet / oft ghy verduldich zijt in lijden

ende teghenheydt. Ten vyfden siet/oft ghy uyt liefde verlanght om ontbonden te worden/ ende by Christum uwē bruydegom te comen. Als ghy dese conditien in u vindt/ soo hoopt/ dat ghy op goeden wech zyt: ende blyft u salicheyt werken ende voorderen met vreese ende sorchvuldicheydt. O heylighe ende ghebenedyde Moeder Maria/ alder suyverste Lelie/ eñ alderschoonste Roose in s'hemels palleys; want naest den Sone Godts en heeft den hemel gheen creature soo edel/ oft soo schoon als ghy zyt: ic bidde u ootmoedelyt wilt myn siele scheyden ende astrecken van allen / dat verganckelyck is / ende doet my ghedurichlyck verlanghen na dat eenwich hemelsch goedt; op dat myn herte ende begheerte alsoo ontsteken werde met hemelsche contemplatie/ dat myn leven voortaen anders niet en zy dan een ghecruyst leven / ende een ghestadich verlanghen nae het eenwich levē. O soete Jesu/ die dē wech/ de waerheydt/ ende het leven zyt; wilt my doch door u helpen tot u: door uwe verdienstē tot u gebruyt: door u cruys tot uwe glorie.

Ad Phil 2

Ioan. 14.

Besluyt. O almachtich eenwich Godt/ die den menschē hebt gheschapen tot de eenwighe salicheyt/ dat is/ om u Goddelyck wesen te aenschouwen / te gebruyc-

hen/

ken/ ende inder eeuwicheydt te besitten; gelovet/ghe-eert ende ghebenedyt moet ghy altydt wesen van dese ende van alle uwe weldaden / in u selven ende van alle uwe edele creaturen. Maer o Vader/ wanneer sal dat zyn? wanneer sal dē dach ende die gheluckighe ure comen/ dat ick u minnelyc ende glorieus aenschyn sal moghen aenschouwen? wanneer sal u creaturken by synen Schepper/ende u arm kint by synen vader mogen comen? O hoe langhe sal ick noch cloppen ende roepen voor die deure van uwe genade/ Toecomende zy ons u ryck: Wilt doch haest antwoordende / segghen tot myne siele; Comt tot uwen vader / ende besit dat ryck / dat hy u berepdt heeft van het beghinne des werelts. Amen.

Seven Meditatien nut ende bequaem voor Novitien ende gheprofesſiden Religieuſen.

MEDITATIE I.

Hoe dat den menſche in veel manieren ghehouden is Godt te dienen.

HEt eerſte bereytſel. De gemeyne voor-biechte / met beroun der ſonden. Daer nae het ghebedeken. Compt H. Gheeſt / &c. Met intentie om wel te Mediteren.

Het tweede bereydtſel. Gedencht aendachtelijck / waerom dat ghy in deſe werelt zijt? wat ghy doet? waer ghy henen wilt? wat eynde ghy nae deſe pelgrimagie zijt verwachtende?

Het derde bereydtſel. Bidt onſen Heere / dat ghy door deſe Meditatie eenen ſonderlinghen treck mooght ghevoelen / om hem ghetrouwelijck te dienen.

Het eerſte poinct. Den menſche is gheſchapen om den almachtighen Godt te dienen / ende ſynen goddelijcken wille in alle dinghen / cleyne ende groote / te volbrenghen: want hy is onſen wettigen ende waerachtigen Heere / ende wy zijn uyt der naturen ſyn ghebooren dienaers

ende

ende dienſtmaechdē; ſoo is't dat wy niet en behooren hant noch voet te rurē buyten ſynen wille / maer wy moeten ons ſelven ende ons geheel leven / ende allen ons doen ende laten hem op-offerē / ende na ſynen heyligben wille gouverneren / willen wy zyn / die wy behooren te zyn. Want ghelyck den menſche ſyn eyghen peert ghebruyckt nae ſynen wille / alſoo mach ende behoort Godt met meerder reden den menſche te beſitten ende te gebruycken na ſynen wille ende begeerte. Ende ghelyck het peert goedt gheacht wordt / dat tot allen werck gewillich is / dat hem ſynen meeſter te voren leyt: alſoo is den menſche goet / die in alle dinghen hem buycht ende voeght onder den wille Godts. Hieroin beval Godt den eerſten menſche Adam / dat hy niet en ſoude eten vande vruchten des booms der wetentheyt van goet ende quaet: niet om dat de vruchten in haer ſelven quaedt waren; maer om dat Adam met alle ſyne naecomelingen ſoude weten / dat Godt ſynen Heere waer / ende hy den knecht: ende dat overſulcks den knecht ſynen Heere behoorde ghehoorſaem te zyn / ſeght den H. Auguſtinus. Hier uyt volght dat de menſchen voor de meeſte paert hen verabuſeren / meynende / om dat Godt ons onſen vryen wille ghegeven heeft / dat ſy

moghen eenen staet aenbeerden/ die hen belieft: ende daer inne hen moghen draghen oft gouverneren / soo hen dat goet dunckt/ oft ghelyck hen dat bequaemste ende ghemackelyckste sal duncken / als sy immers hen wachtē van doot-sonden. Dit is een groot misverstant. Want is Godt onsen Heere (ghelyck hy is) ende wy syne dienaers (ghelyck wy ooc zyn) soo zyn wy schuldich in alle dingen/cleyne ende groote / syn en wille te vol-brenghen/niet teghenstaende dat hy ons gegeven heeft onsen vryen wille: het welck hy heeft ghedaen / niet om dat wy dien misbruyckende / teghen hem souden opstaen ; maer om dat wy met onsen vryen wille ons in alle dinghen onder hem onderghevende / souden alsoo syne gratie ende glorie verdienen. Soo vele als aengaet eenen staet te verkiesen / het welck eene sake is van seer groote importantie/daer des menschen salicheyt oft verdoemenisse dickwils aen hanght ; want veel zynder/die hen tot de wereldt begeven hebbende verloren gaen / die inden gheestelyckē staet souden salich hebbē geweest: ende ter contrarien zynder/die inden gheestelyckē staet verlorē gaen/ die inde wereldt souden salich worden. Daerom en behoort niemant eenighen staet lichtveerdelyck aen te gaen sonder

voor-

voorgaende langen ende rijpen beraden
ende proevinghe ſijns ſelfs: ende ooc
niet ſonder te voren Godt dickwils aen-
dachtelijck te bidden met eene ootmoe-
dighe opofferinghe ſijns ſelfs inden lie-
den wille Godts/dat hy/die onſe ſalicheyt
beminт/ende weet wat inden menſche is/
ende waer toe hy bequaem is / den men-
ſche wil van binnen trecken ende bewe-
ghen tot alſulcke ſtaet / daer hy Godt al-
derghetrouwelijckſte ſal moghen in die-
nen. Die anders doen / ende den wille
Godts in ſoo grooten ſake weder-ſtaen/
doen voor het eerſte een dootſonde: ende
daerenbove ſtellen ſy hen ſelve in groot
perijckel vande gratie Godts te verlie-
ſen/die hen noodich is in het onder-hou-
den vanden ſtaet / die ſy naer hen eyghen
ſelfs willen hebben aenveert; ende in pe-
rijckel van dien ſtaet qualijck te onder-
houden / ende alſoo eenwelijck verloren
te gaen. Want hoe wel een ieghelijck vry
is in het aennemen van eenen ſtaet/ende
niemant om ſekeren ſtaet te aenveerden
mach bedwongen worden: nochtans upt
die voorſeyde rede (dat Godt onſen Hee-
re is/ende wy ſijne dienaers) ſoo en mo-
ghen wy onſen ſinnelijcken wille niet
volghen / beſonder in eene ſake van ſoo
groote importantie; maer wy moeten
onderſoecken ende volbrengen de alder-

lieſten

liefsten wille Godts. O mijne siele aenmerckt / hoe dickwils ghy uwen wille misbruyckt hebt / volghende uwe quade sinnelijcke ghenceghenthepdt / ende den wille Gods (die u begeert heylich te maken) weder-staende / soo wel in het groot / als in het cleyn. Bidt Godt daer af vergiffenisse / ende maect een sterc propoost van u te beteren. Aenmerckt ooc (o mijne siele) tot wat staet ende wat deughden ende perfectien dat u Godt beweeght eñ treckt / ende andtwoordt oft volght dien treck na u best vermoghen: op dat alsoo blijcke metter daet / dat ghy uwē natuerlijcken Heere ghetrouwe zijt / ende niet uwen / maer sijnen wille in alle dinghen voorstelt. Hebdy uwen staet lichtveerdelijck / oft niet puerlijc om de liefde Gods aenveert / oft (dat noch arger is) teghen Godts inspraken / ende ghetuyghenisse van u eyghen conscientie; soo doet daer voor behoorlijcke penitentie / ende bidt Godt ghestadelijck / dat hy u niet en wil ontrecken sijne gratie / die u van noode is / om dien staet wel te onderhouden / die ghy aenghenomen hebt: ende alle tegenheyt eñ swaerheydt / die u daer inne ontmoet / verdraeghtse met patientie; denckende dat ghy die verdient hebt / om dat ghy qualijck begonst hebt. O Heere Jesu / ic offere u mijn siele ende lichaem met

allen

llen het ghene/ dat ic ben ende vermach
ot uwen heyligben dienſt. En wilt myn Marc. 12.
rme offerhande niet verſmaden/ gelijck
ghy niet en hebt verſmaedt de offerhan-
e van dat arm vrouken / dat maer twee
nyten en offerde: maer treckt my tot u/
nde gheeft my gratie / dat ick myne
ngheſtorven wille in alle dinghen mach
rcken ende ſterven/ ende met uwē hey-
ighen/behaechlijcken ende volmaecten
ville moet over een komen ende veree-
nighen.

Het tweede poinct. Conſidereert diver-
ſche redenen / waerom dat den menſche
ſchuldich is Godt te dienen. Inden eer-
ſten / om dat hy hen gheſchapen heeft.
Godt is uwen Schepper / ghy zijt ſijne
creature: ghy en zijt / noch ghy en hebt
niet/dan van hem: ghy zijt ſijn maeckſel/
hy is uwen oorſpronck: Soo is't wel re-
den/dat ghy hem dient ende gehoorſaem
zijt tot in uwe doot / daer gy't al af hebt/
wat ghy hebt/ende al wat ghy zijt. Soo
veel te meer zijt ghy verobligeert Godt
te dienen / om dat ghy tot gheen ander
eynde van hem gheſchapen en zijt / dan
om hem te dienen: gheljck een huys ge-
maeckt wort om te bewoonen / ende een
ſchepe om het mes daer inne te ſteken/
ende gelijck den boom oft wijngaert ge-
plant wort/ om de vruchten te genieten.

Con-

Conſidereert ende neemt ghelyckeniſſ
aende ſtomme ende onredelycke dieren
die van Godt geſchapen zyn om den mē
ſche te dienen/hoe gewillich ende bereet
dat die zyn in hunnen dienſt. De peerden
draghen ende trecken den laſt/die-men
hen oplept: ſy trecken dē ploech/eñ doen
al/wat ſy met henne uyterſte cracht con
nen doen/ſonder loon. De hondē bewa
ren het huys ghelyc goede ende getrou
we dienſtboden: ſy volgen u nae al wae
het over hondert mylen weeghs: ſy gaē
ter jacht/ende loopen het wildt nae/als
ghyſe daer op hiſt/ende als ghyſe roept
ſoo comen ſy wederom. Leert dan (o mē
ſche die verſtant hebt/van die onverſtan
dighe beeſten/hoe onderdanich ende ge
hoorſaem dat ghy uwen Heere eñ God
behoort te zyn. Het is ſchande dat-men
eenen verſtandighen menſche by een on
verſtandighe beeſte ghelyct: noch meer
der ſchande is't/dat eenen menſche on
redelycker is dan eene beeſte. O myn
ſiele/als ghy u ſelven wel onder-ſoeckt
ghy ſult moeten bekennen/dat uwe on
trouwe ende onghehoorſaemheydt dick
wils meerder is gheweeſt teghen God
dan de ontrouwe oft onghehoorſaem
heyt is van uwen hont oft peert tegen u
O wat ſchande is dat: hoe derft ghy uw
ooghen na den hemel opſlaen: ende ho

derst ghy segghen; O Vader/die daer zijt inden hemel: Is hy uwen Vader/ waer is uwe liefde: uwe trouwe: uwe gehoorsaemheyt: Soeckt hierom middelaers/ die voor u bidden / ende roept alle Heyligen aen / dat sy voor u ghenade verwerven: ende segt dan met den verlorен Sone; Vader ick hebbe ghesondicht teghen den hemel ende voor u ende nu en ben ick niet weerdich u kint genaemt te worden / maer maeckt my een van uwe minste dienst-boden. Ick dancke u uyt den gront myns herten/dat ick in myne sonden niet versmoort ende ghestorven en ben; maer dat ghy myne sonden verdraghende/my tot nu toe ghespaert hebt om penitentie te doen: ick verhope ende make sterc propoost my te beteren / ende my tot eenen saligen staet/ende op eene bequame geestelycke plaetse te begeven/ ofte daer toe beghéven hebbende met de hulpe van uwe gratie u daer inne ghetrouwelyck te dienen tot het eynde myns levens. Lucæ 15.

Het derde poinct. Considereert meer andere redenen / waerom den mensch schuldich is Godt te dienen; waer af wel de principaelste is/dat ons Godt gecocht heeft/ende wy daer door hem toe-behooren / ende niet ons selven. Ghelyck den H. Apostel ghetuyght/seggende; Gy 1. Cor. 6. & 7.

en

en zijt wy selfs niet/want ghy zijt ghecocht met eenen grooten prijs. Desen grooten prijs/ is Christus Godt ende mensche: die ons vanden vader gegeven is/ende hem selvē gantschelijc voor ons heeft te voren ghegeven. Nopt mensche en is alsoo overghegeven oft ghescholcken om eenen anderē mensche te dienen oft eyghen te zijn/soo volcomelijck als den Sone Gods alle menschen ende een ieghelijck in't besonder ghescholcken ende ghegheven is. Hier af spreeckt den Isaiæ 9. Prophect Isaias: Een kint is ons ghebooren/ende eenen sone is ons ghegeven. Rom. 8. Ende den Apostel: Hy en heeft synē eyghen Sone niet gespaert/maer hy heeft hem voor ons allen gelevert. Item: Hy heeft hem selven voor ons ghegheven. Ephes. 5. Ende Christus selver seght; Alsoo heeft Ioan. 3. Godt de werelt bemint/dat hy synen eenighen Sone heeft ghegheven. Peyns nu/is dē mensche schuldich Godt te dienen/om dat hy siele eñ lichaem vā Godt heeft ontfanghen/ hoe veel te meer is hy schuldich Godt te dienen/ om dat Godt syn eygen siele ende lichaem ende synen Goddelijcken persoon dē mensche heeft ghescholcken/ ende tot dienst vanden mensche ghcheelijc heeft geimployeert: Niet sonder reden is/dat dē Sone Gods ons leven verepscht tot synen dienst/na

demae

demael hy ſyn leven ons heeft geſchoncken: ende als wy hem gheven/ al wat wy zyn ende hebben/ ſoo en is onſe gifte by de ſyne niet meer te ghelyckē dan een ſterrekē by de ſonne/ oft eenen druppel waters by de zee/ ſeght den H. Bernardus. O myn ſiele ſeght dan met de minnende bruyt; Cant. 2. Mynen beminde is myn/ ende ick ben zyn: Hy is myn eyghen gewoorden/ ick begeere ſyn eyghen oock altyt te weſen. Hy heeft my gedient/ ende ſyn ſelven te voren ghegeven voor my; ick begheere hem oock te dienen na alle myn vermoghen/ ſoo langhe als'ſer aſem in myn lichaem/ ende leven in myn herte ſal weſen. Conſidereert voortaen/ wat wetty ende gebodt dat u van uwen Heere ende Godt is ghegeven ende daer by/ wat gy hem belovet hebt in 't H. Doopſel. Hy als eenen minnelyckē ende goedertieren Heere/ en begheert van u anders niet dan liefde/ om dat ghy uyt liefde hem ſoudt dienen/ ende dat ghy niet uyt vreeſe/ maer uyt liefde ſynen heyligheen wille in doen ende laten ſoudt volbrenghen: jae om dat ghy door de liefde een met hem ſoudt zyn/ altyt in hem blyvende/ ende hy in u. Ghy daer beneffens hebt belovet inden heyligen doope/ hem te beminnen ende getrouwe te zyn/ verſakende tot dien eynde/ al wat u ſoude

moghen van sijne liefde trecken. Van welcke beloste Godt ende sijne heyligher Enghelen ghetuyghen zijn/ die u sullen beschuldighen / als ghy ten oordeel sult comen/is't dat ghy uwe beloften niet en hebt onderhouden. O mijne siele neemt aen dat soete jock Christi/het welck is de liefde: gheeft u onder den dienst van soo minnelijcken ende goedertieren Heere: hy sal u helpen dat soete jock draghen/ u sijne gratie ghevende / om sijne geboden der liefden (de welcke licht zijn) ende uwe beloste vanden heyligher doope te volbrengen. Soo veel te meer (o mijn siele) sult ghy ghewillichlijck u gheven inden dienst vanden goedertieren Heere/ ende ghetrouwen bruydegom/ om dat hy boven alle voor-gaende gratien ende weldaden/daer hy u mede voorcomen heeft/ begheert ten lesten uwen clepnen dienst ende arbeyt te vergelden met eeuwigen loone der onsterffelijcker glorien: daer ghy hem sult besitten/ende hy u / sonder eynde. Nademael dan (o mijne siele) dat ghy naemaels verhopt God te besitten/ soo en laet u niet verdrieten / oft swaer duncken / u selven hem nu te offeren tot sijnen dienste; op dat hy nu beginne u te besitten / ende ghy hem: sijn eyghen te worden/ende hy u. O Heere/mijn herte is bereet/mijn herte is bereet: Veel lie-

ver

ver hebbe ic u te dienen/ dan te regneren over de gheheele werelt. Ontfanght my doch in uwen heyligen dienſt / ende leert my uwen wille volbrengen; want ic ben gheboren om u te dienen / ende ben een kint van uwe dienſt-maeght. Pſal. 114.

Beſluyt. O Heylighe Moeder Godts/ die u ſelven gheacht hebt voor eene ootmoedige dienſt-maeght des Heeren/ als ghy nochtans met den Sone Godts bevrucht waert: ick bidde u ſeer hertelyck door uwe moederlycke genade/ wilt my aennemen voor uwen minſten dienaer/ ende verwerft my gratie / dat ick u ende u lief kindt allen de dagen mijns levens ghetrouwelyck mach dienen. O Heere Ieſu/ die uyt liefde ende om onſe ſalicheyt hebt aen-ghenomen de ghedaente van eenen knecht / ende hebt inde ſelfde gedaente oft menſchelycke nature dryen ertich jaren lanck ons ghedient met onſprekelycken arbeydt: ende zyt ten leſten den bitteren doodt aen het cruys voor ons gheſtorven/ met uwe doot ende H. bloedt ons verloſſende uyt de ſlaverny e des duyvels/ ende die ſlaverny e veranderende in uwen lichten ende lieffelyckē dienſt: wilt my uwe gratie geven/ dat ick uyt alle myne inwendighe ende uytwendighe crachten uwe Majeſteyt mach dienen in heylicheydt ende recht- Pſal. 118

veerdichept alle de dagen myns levens. Ontfaught my na u woordt ende ick sal leven / ende en beschaemt my niet van myne verwachtinghe.

MEDITATIE II.

Hoe de voorseyde obligatien van Godt te dienen qualijck volbrocht konnen vvorden inde vverelt om verscheyden redenen.

HEt eerste bereydtsel. **Ghelyck inde voorgaende Meditatie.**

Het tvveede bereytsel. **Peynst/ dat ghy inden geest siet ende hoort allen het gene/ dat de menschen vande gheheele werelt hanteren: wat ydelheyt/ wat onghescickthept/ ja wat booshept datter inde werelt omgaet: soo ghy dat wel bemerct ende eenighe sorghe sult draghende voor uwe salichept/ de wereldt sal u gantschelyck tegenstaen / ende ghy sult een dryer oft bequamer plaetse soecken om uwe salichepdt te wercken.**

Het derde bereytsel. **Bidt Godt/ dat ghy door dese Meditatie mooght crygen ende ghevoelen in u selven een walginge ende gheheelen afkeer vande wereldt.**

Het eerste poinct. **De gheheele werelt is vol stricken ende perychelen der sonden;**

ghelyck

ghelijc aenden H. Antonius inden geeſt verthoont is gheweeſt. Want waer die menſchen gaen oft ſtaen / wat ſy hanteren oft aenſlaen / over al ende in alle dingen vinden ſy oorſaken van ſonden. In voorſpoet ende in teghenſpoet: In rijcdom ende in armoede: In gheſonthepdt ende in ſieckte. Want voor-ſpoedt doet den menſche Godt ende ſijn ſelven vergheten / teghenſpoet doet murmureren: Rijckdom maeckt den menſche op-ghеblaſen / armoede maeckt hem droevich: Gheſonthepdt is oorſake van veel tijdtsverlies ende voedtſel van veel tentatien / ſieckte druckt den gheeſt neder eñ maeckt onluſtich totter deuchden. Ende in dijfenderley andere manieren / jae in alderley manieren / worden den menſche stricken ghelept vanden vyandt. Daer by is de bedorven nature vanden menſche soo kranck ende tot ſonden ghenepght / ghelijck eenen vogel van naturen ghenepgt is tot vlieghen / ende eenen viſſche tot ſwemmen. Welcke quade genegenthepdt alſoo ghewortelt is door de ſonde van Adam / ende een ieghelijcks eyghen ſonden / inde nature vanden menſche / dat oock heylighe menſchen daer af niet en konnen ontſlagen worden / al is't dat ſy hun vleeſch met alle ſijne ghebreken ende begheerlijckheden crupten. Hier upt ſtaet S. Paulus ad Ro. 7.

te bemercken / hoe qualyck dat de menschen inde wereldt Godt konnen dienen ende ghetrouwe blyven / sonder te vallen inde stricken des vyandts / die over alle ghelepdt zyn ; naedemael dat sy soo kranck ende uyt der naturen ontsterck zyn / ende daer-en-boven niet alleen van eenen / maer van vele onsienelycke boose gheesten / ghestooten ende ghetrocken worden / om in hunne stricken te vallen. Hoe sonde een sieck menschе sonder vallen connen gaen over slipperachtich ys / als hy van vele ghestooten ende getrocken werdt? Soo onmoghelyck is 't den menschе de sondighe werelt sonder sonden te passeren. Alsulcks is den ellendighen staet vande sondighe werelt / dat S. Ian daer af gheschreven heeft ; De gheheele werelt is in boosheyt ghestelt : dat is ghesepdt / de wereldt is soo vol sonden ende ghebreken als sy ghezyn kan / soo datter niet een hoeckxkē oft kleyn plaetsken inde werelt en is / daer de sonde niet en regneert. Ende den Conincklycken Prophеet Dauid gheeft het selfde oock te kennen in syne Psalmen ; Den Heere (sepdt hy) heeft vanden hemel ghesien / om te aenmercken / offer iemant verstandich is / ende die Godt soeckt : seggende daer by / In wat staet dat Godt de menschen ghevonden heeft ; Sy zyn altemael

1. Ioan. 5

Psal. 13.

afghe-

af gheweken (ſeght hy) ſy zijn te ſamen
ommit ghewozden: daer en is niemandt
die goedt doet/ ja daer en is niet eenen.
Wie ſoude dat gelooven/ en hadde Godt
ſelver dooz ſijnen Pzopheet dat niet ge-
ſeydt? ghevende alſoo te kennen/hoe wel
datter eenighe goede moghen zijn/ dat
het ghetal der ſelver ſoo weynich is/ al
oftet by na niet eenen en waer. Dus is
het wel gelooffelijck/ dat den weerdigen
Jacobus Carthuſianus heeft ghefchze-
ven/ te weten/ dat niet S. Bernardus
derrich duyſent ſielen tſamẽ ten oozdeel
quamen/ vande welcke alleen twee/ (dat
is S. Bernardus/ ende den Beken van
Vinconien in Engelant) ten hemel ghin-
ghen/ dzy in het vaghevier/ ende alle de
andere ter hellen. Och wie en ſoude dan
niet vzeeſen! Och hoe veel familien zijn-
der (ick en ſegghe niet onder de ongeloo-
vighe oft ketters; want van die en woz-
den niet eenen menſche ſalich/ maer) on-
der de Catholijcken/ daer ſy oft alle ter
hellen varen/ oft den meeſten hoope! O
mijne ſiele vliedt de perijckelen der ſon-
den/ ende ſchouwt de plaetſen/ daer de
meeſte menichte vande menſchen inde
ſtricken der helſcher vyãden vallen. Wie
is ſoo vermetelijc/ die ſoude willen gaen
dooz een boſch/ daer vele moozdenaers
inne regneren? Alſulcken boſſche oft

Lib. de peccatis mental.

plaetse is de wereldt / die vol is van helscher vyanden/die de sielen vermoorden: die ghy/ om dat ghy kranck zyt / niet en cont ontvlien/ ten zy dat ghy de plaetsen vliet/daer de onsienlycke vyanden in alsulcken menichte regneren / gelijckmen het stof siet vlieghen inde sonne/dat is in dese sondighe wereldt. O mijne siele bekent dan het ghene / dat den Wijsenan seyt/dat de menschen inde werelt dagelijcks gaen in het midden ende door het midden van s vyants stricken ; eñ roept met den Propheet David ; Wie sal my vleughels gheven gheliyck de vleughels van een duyve/ende ick sal vliegen/ende rusten. O Heere/die bermhertich zyt ende rechtveerdich / verlost mijne voeten vanden vallé/eñ mijne siele vande doot: bewaert my vande stricken der jaghers. Verlost my uyt Sodoma ende Gomorrha/op dat ic met hun niet en vergae: eñ leyt my op den berch der heyliger Religieu / daer ick naerder den hemel/ ende verder vande werelt zynde / u in heylicheyt ende rechtveerdicheyt mach dienen allen deu daghen mijns levens.

Eccl. 9.

Psal. 54.

Het tvveede poinct. De wereldt is vol ontstichtinghen ende quade exempelen/ welcke quade exempelen meer bewegen tot sonde/ dan den duyvel selver. Want alsmen hoort eñ siet dat dronckenschap/

costelyc-

coſtelijcke maeltyden / oneerbare woo-
den ende wercken / ſweren / lieghen / be-
drieghen / ghebeynſthept / eergierichept /
ydelheyt ende lichtveerdichept / ſoo ghe-
meyn zyn / ende over al luttel gheacht
worden, al weet een godtvreeſende men-
ſche wel dat het ſonden zyn / nochtans
zyn de quade exempelen crachtiger / dan
iemandt ſoude ghelooven / om oock een
deuchdelijck menſche tot den valle te
brenghen: ſoo om dat de ſonden / die ſoo
ghemeyne zyn onder den ghemeynen
man voor gheene ſonden en worden ge-
acht: ſoo om dat den eenen menſche den
anderen geerne upter naturen navolgt.
Waerom den Wyſeman wel ſeght; Die Eccle. 13
met peck om-gaet wordt daer mede be-
ſmet: ende die converſatie heeft met een
hooveerdich menſche / die ſal hooverdye
leeren. Den H. Auguſtinus beſchrijdt /
dat hy ſyne jonckheydt door die oorſake
qualijck hadde overghebracht inde ſta-
ten van Babylonien / dat is inde ſondi-
ghe werelt. Want als hy andere jonck-
mans hoorde hunnen roem draghen van
quade ende ſchandelijcke wercken / dies
te meer hoe dat de ſonden ſwaerder ende
ſchandelijcker waren / daer door werdt
den H. Auguſtinus beweeght (ſoo hy
ſelfs bekent) niet alleen om alſulcke werc- L. 2. con-
ken oock te doen / maer oock om ſynen feſſ. c. 9.

roeme te draghen van het quaet / dat hy niet en hadde gedaen : om dat hy niet en soude schijnen onnooselder te zijn dan de andere / ende oversulcks als onnoosel ende goet niet en soude bespot werden. Want de werelt en geeft niet alleen quade exempelen ende ontstichtingen / maer sy hout oock haren spot met goede menschen / die haer niet en volghen. Die niet en wilt droncken drincken / oft immers ter herbergen gaen / oneerbaerheyt hanteren / vloecken ende sweeren / tuysschen ende spelen / dansen ende springhen / etc. die wort vande wereldt veracht ende bespot. Jae de ouders planten vele sonden van joncks aen in hunne kinderen / als diversche soorten van hooverdije / van gierichеyt ende bedrieghelijckheyt / van hens-ghelijcken niet te verdraghen ofte toe te gheven / van maeltijden ende danserijen te volghen / &c. Dat oversulcks de kinderen tot hunne jaren gecomen zijnde / meynen dattet alsoo behoort te zijn; ende planten oock in hunne nacomelinghen de sondē / daer sy vā joncx af in geleeft hebben. In somma de werelt heeft hare seden ende wettē / die der wet Gods gheheel contrarie zijn ; want Christus den Sone Godts / ende de wijsheydt des Vaders leert ons; Salich zijnse / die arm van geest zijn / die schreyen ende weenen /

Matt. 5.

die

die vreedſamich ende verduldich zijn. Slaet u iemandt aen uwe eene wanghe/ biedt de andere: verloochent u ſelven: neemt u cruys op. De werelt ſeyt/ gheen meerder miſerie dan arm te zijn: gheen meerder ſolaes dan rijck ende weeldich te zijn/ ghenucht ende plaiſier te hebben/ van een ieghelijcken ghe-eert ende ontſien te worden: quaet met quaet looncn/ ende gheen onghelijck verdraghen/ etc. Hierom ſeght S. Iacobus/ ſoo wie de wereldt wilt behaghen/ die miſhaeght Godt: ende ſoo wie eenen vrient wilt zijn van deſe werelt/ die wort Godts vijant. O mijn ſiele begheert ghy dan Godt te behaghen? den naeſten wech/ is vlien/ ende de werelt verlaten. Want ghelijckerwijs als een lam niet en ghelijckt onder de wolvē/ oft een duyve by de ſperwers: alſoo en ghelijckt niemandt/ die Godt wilt behagen/ onder de wereltſche menſchen. Die na den hemel wilt reyſen/ en mach niet gaen met de ghene die nae de helle reyſen; maer hy moet gheſelſchap ſoecken/ dat ook nae den hemel reyſt. Daerom (o mijne ſiele) verlaet de werelt/ ende begheeft u tot een religieus leven/ daer ghy niemanden en vindt/ die dagelijcks na dat opperſte Ieruſalem niet en reyſt. Dat goet gheſelſchap ſal u eenen moet gheven/ om vrolijcker ende vro-

In Epiſt. cap. 4.

melijcker

melijcker uwe pelgrimagie te doen / midts dat ghy daer veel sult sien vromelijck voor-gaen; vele sullen u den moet stercken: andere sullen met hen gebedt den wech lichter maken / ende een yeghelijck sal soo seer besorght zijn om u over den wech te helpen/als voor sijn eyghen selven. O Heere Jesu ghetrouwen herder/myne hope ende salichedt / en laet my u verloren schaep inde woestijne van dese sondighe werelt niet langher dolen; maer neemt my op uwe ghebenedijde schouderen / ende brenght my in u huys der heyligher religien / daer u schapen seer weeldelijck ghevoedt worden / door uwe vaderlijcke sorghe/ende seer nauwe bewaerdt worden van alle schadelijcke dieren: op dat ick voortaen door de goede conversatie ende exempelen van uwe ghehoorsame schapen u ghetrouwelijck dienende met hen inden schrickelijcken dach des oordeels uyt de bockē geschepden / ende aen uwe rechte syde mach gestelt worden.

Het derde poinct Al wat inde werelt is/ dat is begheerlijckhept des vleeschs/begheerlijckhept der ooghen/ende hooverdije des levens; seght den beminden discipel ons Heeren S. Jan. Dat is soo veel ghe sept: Alle menschen vande wereldt / die Godt niet en vreesen / noch en

1. Ioan. 2.

beminnen/

beminnen / die dienen de wereldt oft in wellusticheyt des vleeschs / oft in gierichеydt/oft in hooverdye. Dit zyn dry netten/daer de helsche vyanden de sielen in vanghen: oft dry groote geschutten/daer sy het Christelyck leven meynen geheelyck mede te bederven / ende neder te werpen: ghelyck sy oock (Godt betert) doen de gheheele Christenheyt / ja de geheele werelt by na/ met die voorschreven sonden vervelschende ende bedervende. Om de sonde van onkuysheydt zyn Sodoma ende Gomorrha met dry andere steden / ende met alle dorpen ende vlecken rontsomme gheleghen verbrandt eñ versoncken. Ja de geheele werelt is om de selfde sonde verdroncken / uytghenomen Noe met andere seven menschen/ ende uytghenomen de dieren / die in het schip van Noe warẽ. Ten ware dat Godt nu inden tydt van gratien syne groote bermhertichеydt thoonde aen het menschelyck gheslachte / de werelt soude wederom om de selfde sonde ghestraft worden ende vergaen; want luttel menschen van die sonde vry zyn/altydt hun suyverhoudende van lichamen ende vã herten. Gheenen swaerderen stryt en overcomt de Christenen/ dan die tot onsuyverheyt streckt / seght den H. Augustinus: den welcken ghedurich is / ende soo ghewel-

Gen. 19.

Gen. 6.

dich/

Lib. de honest. mul. c. 2.

dich/dat luttel menschen sonder quetsinghe van conscientie daer door gheraken; besonder de menschen die inde wijde werelt zijn/ende daghelijcks soo veel ongeschicthents hooren ende sien / waer door sy dickwils in hen herte ghewont worden : midts dat de nature vanden menschе seer lichtelijck beweeght wordt tot die sonde. Daerom en isser gheen beter remedie teghen die sonde/dan vlien ende

Isaiæ 56.

alle oorsaken schouwen. Van begheerlijckheyt der oogen ost gierichheyt seght de H. Schrifture; Alle menschen zijn afgheweken na hunne ghenepchtheyt/ een teghelijck is gheweken ende gegaen na de gierichheyt/ niemant uytgheschepden vanden meesten tot den minsten. Ghy siet hoe dat alle de werelt uyt is om hebben/eñ hoemen inde werelt loopt / kyft/ procedeert/ malcanderen haet ende benijdt om hebben ende om houden. Het herte van een gierich menschе en is nopt ghenuft/ want het en kan met geldt noch met goedt versaept worden : ende alsulcken menschе is altijdt arm / derbende soo wel het goedt dat hy heeft / als het ghene dat hy niet en heeft/ midts dat hy daer af niet en derf leven. Maer als hy sterft/ dan wordt het al in dry paerten ghedeelt: wat hy heeft : het lichaem wordt de wormen ende serpenten ghegeven : De siele

wort

woordt de duyvels overgelevert: ende het tijtelijck goet blijft dē erfghenamen/die den overleden dickwils cleynen danck weten. O ellendighe creaturen/die de aerde verkiesen voor dē hemel/ende om het tijtelijck goet dat eenwich goet/daer sy toe geschapen zijn/verliesen. De hooverdije is ock soo gheweldich inde werelt/dat luttel menschen daer geheel vry af zijn. Want waer vindy menschen soo simpel oft slecht/sy en latē hen voorstaē/dat sy wat singuliers zijn oft hebben; besonder onder de wereltlijcke menschen groeyt de hooverdije hoe langher hoe meerder: ende wordt hedensdaechs voor eere gherekent/ende inde kinderen van jonck gheplant. Sy is nochtans die van de Enghelen duyvels heeft ghemaeckt/ende is het beginsel van alle sonden. Jae daer en is noyt sonde gheweest/noch en kan noyt sonde gheschieden sonder hooverdije/seght den H. Augustinus. Om de hooverdije is Lucifer met allen synen aenhanck uyt den hemel gestooten inde helle: ende Adam ende Eva zijn om de selfde sonde verjaecht uyt het Paradijs. Alle hooveerdighe menschen hebben Lucifer den Prince der duyvelen tot eenen Coninck/ghelijck de ootmoedighe Christum tot eenen Coninck hebben. Wie en sal dan de hooverdije niet haten/eñ meer Eccl. 10.

als de peste schouwen? O myne siele/ nademael dat de gheheele werelt met soodanighen vier is ontsteken/ hoe sult ghy inde werelt blijvende/ dat vier der quader concupiscentien connen ontvlien? en staet op u selven niet/ soo en vindy u selven niet bedroghen. Vliet dat vier/ ende verlaet de werelt/ die met dat vier ontsteken is; want die de perijckelen bemint/ die sal daer mede vergaen. Het licht en heeft gheen ghemeynschappe met de duysternisse/ noch Godt met de sondighe werelt. Daerom gaet daer uyt eñ schept van haer: ende en raeckt niet dat onsuyver is/ ende ick sal u ontfanghen: ende ic sal uwen vader zijn/ ende ghy myn kindt/ spreecht Godt almachtich. O Heere/ myne siele is bereet/ myne siele is bereet: seght tot myne siele/ Ick ben uwe salichepdt. Doet myne oogen open/ dat ick uwe stemme hoore ende verstae: ende treckt my na u/ op dat ick loope in den reuck van uwe salven. En verberght u aenschijn van my niet/ eñ en beschaemt my niet van mijne verwachtinghe.

2. Cor. 6.

Besluyt. O almachtich Godt ende goedertieren Vader/ ick dancke u uyt het binnenste van myn herte/ dat ghy die de eeuwighe volmaecktheyt zijt/ ende niet en behoeft/ my u minste creature hebt gheschapen om uwe Majesteyt te die-

nen.

nen. Ick offere my met alle dat ick ben/ ende vermach/tot uwen heyligen dienst/ en wilt myne offerhãde niet verſmaden: ende gheeft my gratie / dat ick ghetrouwe ende vierich mach zijn in uwen dienst allen de daghen mijns lebens: het welck den duyvel met ſyne ſtricken ende tentatien/de werelt met haer quade exempelen / het vleeſch met allen hare quade begheerten / altijdt ſoecken te beletten. Helpt (o lieve Vader) uwe dienaers ende dienſtmaechden uyt allen die groote perijckelen: ſterckt ende beveſt ons met de gaven des H. Gheeſts; op dat wy volherden in uwen heyligen dienſt tot in het eynde/door Jesum Christum onſen Heere. Amen.

MEDITATIE III.

Hoe den Religieuſen ſtaet voldoet de obligatie, die alle menſchen verbindt Godt te dienen; om dat dien ſtaet den menſche bloot maeckt van alle gheſchapen dinghen, ende hy maeckt hem Godt gheheel eyghen.

HEt eerſte bereytſel. Als voor.
Het tweede bereydtſel. Overpeynſt den loop des werelts/ ende bevindende dat ſy vol booſheyt is/reſolveert/ dat gy u wilt begeven tot de Religieuſen ſtaet/

wel bemerckēde/ wat bequaemheyt dien staet gheeft van Godt te dienen sonder quetsinghe van conscientie.

Het derde bereydtsel. Bidt dat Godt u wil ingheven door dese Meditatie / niet alleen tot wat Orden/maer oock tot wat clooster ghy u soudt moghen begheven/ om uwe salicheydt best te wercken.

Het eerste poinct. Den Religieusen staet beneemt de oorsaken der sonden. Want alle sonden spruyten uyt den boom der quader begeerlyckheyt: welcken boom dry groote tacken heeft; te weten / Begheerlyckheydt tot tytelyck goedt / tot menschelycke eere/ende tot plaisier ende wellust des vleeschs. Dese tacken van onbehoorlycke begheerlyckheydt worden af-ghehouden door den Religieusen staet; want begheerlyckheyt tot tytelyc goet/en heeft gheen plaetse/daer armoede bemint ende belovet wort:ghelyck de begeerlyckheyt vande eere deser werelt oock gheen plaetse en heeft / daer ootmoedighe ghehoorsaemheyt onderhouden wordt / noch wellust des vleesch en kan gheen plaetse hebben / daer suyverheyt ghelooft ende onderhouden wordt. Tot dien eynde heeft onsen Salichmaker teghen die dryderley begeerlyckheden ghegeven dry Euangelische raden: ghelyck eenen medecyn tegen dry soor-

ten

ten van ſieckten ſoude moghen ordineren dry contrarie remedien. Teghen begheerlyckheyt der oogen oft gierichheyt/ raedt ende ordineert hy armoede: tegen hooverdye/ghehoorſaemheydt: ende teghen wellust des vleeſchs/ſuyverheydt. Hier upt ſtaet te conſidereren/hoe weerdich ende gelucklich dat den ſtaet der Religieuſē is/ die hun verloſt upt de perycklen der ſonden / daer den wyandt de meeſte paert vande werelt mede beſtrict/ ende die de Religieuſen ſtelt in een vaſte plaetſe/ghelyck in een ſtercken haven/ bewaert met dry wallē / op dat den wyāt aen hen niet en ſoude konnen komen. Want waer in ſoude den helſchen wyant een Religieuſe ſiele connen krencken/ die in de haven der heyligher Religien met die dry gheloften als met dry bolwercken beſchermt ende bewaert is? Hy en kan haer niet verleyden met de begheerlyckheyt van gout ende ſilver/van huyſen ende hoven / van lant ende ſant: ende veel minder kan hy haer ghebrenghen tot woerker / dieverye oft eenigen onrechtveerdighen handel; nademael ſy ſoo gheheel dry is van andere liedens goet te begheeren/ dat ſy oock haers ſelfs goedt verlaten ende gheabandonneert heeft. Wat peryckel iſſer dat een Religieus perſoon dier haer ſelven eenich-

sins wilt bewaren / soude komen te vallen inde sonde van onsuyverheydt ; naedemael sy met haeren vryen wille haer gebonden ende verlobet heeft aen Christus den bruydegom door de gheloste vã suyverheydt ende om de perijckelen van onsuyverheyt te ontgaen/haer selven in een clooster gesloten heeft ? Hoe kan het oock te samen gestaen/ dat een Religieus/ die door de gheloste van ghehoorsaemheyt haer begheven heeft om onder een ander te staen/ ende onderworpẽ te zyn/ sal begheeren te commanderen/ge-eert/ oft verheven te zyn ? Dus blijcket dan/ dat den Religieusen staet is om Godt te dienen/ ende der sielen salichept te wercken/ waer in den menschẽ vã sonden bevryt/ ende tot deughden geholpen wort. O myne siele/is't dat ghy van Godt tot den Religieusen staet ghetrocken wort/ volght synen treck / ende gheeft syne inspraken plaetse ende gehoor sonder uytstellinghe. Oft hebt ghy u tot dien staet begheven / danct Godt van syne sonderlinge gratie: ende weet/dat den menschẽ op dese werelt na dẽ Christelijcken roep gheen meerder gratie van Godt en kan gheschieden / dan dat hy daer nae wort gheroepen tot de heylighe Religie. O Heere ic dancke u uyt het binnenste van myn der herten / van die uyt-nemende

gratie/

gratie/dat ghy my uyt de werelt tot den gheestelijcken staet hebt gheroepen: ick bidde u om nieuwe gratie/dat ick tot uwer glorien ende tot mijn sielen salicheydt dien wel moet onderhouden.

Het tvveede poinct. Den Religieusen staet en beneemt niet alleen de ghemeyne oorsaken der sonden/maer hy maeckt den Religieus gheheel bloot/ende ontcleet hem van alle gheschapen dinghen: dat hy over-sulcks noch lijnen/noch wullen en heeft om sijn lichaem te bedecken; jae niet een penne oft spelle/die hem eyghentlijck toebehoort: ghelijck hy ooc niet en heeft eenich solaes oft vermaeck van vrienden ende magen/noch van andere creaturen/daer de werelt haer vermaeck in neempt; want een goedt Religieus is de werelt ghestorven/ende wat de werelt bemint/is haer een cruys. Dese ontcleedinghe ende quijtinge van alle gheschapen dinghen door den Religieusen staet/ghelijck het eene groote volmaeckthevdt is/alsoo ghebet den mensche seer groote ghelegenthevt om sijne salichevt te wercken. Want die alle creaturen verlaten ende versaeckt heeft/ende alleen den Schepper der creaturen aenhanght ende bemindt/in hem alleen stelt sijnen troost/hope ende betrouwen/die schijnt meer een Enghels/dan een men-

schelyck leven te leyden / Godt aenhanghende sonder middel / soo veel als de menschelycke kranckheyt hier vermach. De handen en konnen maer een werck tseffens doen: de ooghen en konnen niet tseffens nae de aerde ende nae den hemel sien: de tonghe en kan maer een tale tseffens spreken: alsoo en kan oock niemant Godt ende de wereldt tseffens dienen: eñ den wille vanden menschē en kan sijn vermaeck niet tseffens nemen in Godt ende inde creaturen / in gheestelycke eñ lichamelycke dingen. Daerom (o myne siele) volght den coopman nae / die eene kostelycke peerle ghesocht ende ghevonden hebbende / al vercocht heeft / wat hy hadde / ende heeft die peerle ghecocht. Doet ghy oock soo veel om de peerle der heyligher Religie te verkrijghen / want die is't al weert / wat ghy cont besteden alle gout en is maer saut / ende costelycke ghesteente en is maer slijc / in het ghelycken by de peerle der heyligher Religien. Die op de zee zijn in het perykel vā te verdrincken door eenigh groot tempeest / worpen dickwils over boort alle coopmanschappen ende waren / die in het schip zijn / niet aen-merckende hoe costelyck dat die goeden zijn / die sy inde zee worpen / hoe langhen tijdt sy oock op de zee zijn gheweest om die goeden over

Matt. 13

te bren-

te brengen: ja al weten sy wel/dat sy door alsulcken verlies tot armoede sullen komen/sy achtent altemael cleyn/ op dat sy het leven souden connen behouden. Maken alsulcken cooplieden hen selvē bloot om het tytelijck leven te behouden voor eenen corten tyt; met meerder redenen behoort ghy (o myne siele) u selven geerne te ontcleeden / ende af te trecken van alle gheschapen dingen/ om het eenwich leven te verkrijghen. Dies te meer/om dat ghy door alsulcke ghewillighe dervinghe van tytelijck goedt ende solaes/ niet en behoeft te vreesen tot ghebreck te comen; want hoe ghy meerder derft om de liefde Godts / hoe ghy rycker wordt na de siele: eñ wat den noot vs lichaems verepscht / sal uwen vader ende bruydegom u toe-werpen. O Heere Iesu / die voor my naect ende bloot aen het cruys hebt ghehanghen / ick begheere ter liefden van u door uwe hulpe my quyt te doen / ende bloot te maken van allen het ghene/ dat ghy niet en zyt: ende begeere u alleen voor mynen troost / hulpe ende toevlucht: ick bidde u door de liefde/ die ghy ons bewesen hebt/wilt dien wille eñ begheerte in my verstercken ende bewaren / myn herte altyt los ende vry houdende van alle gheschapen dinghen; op dat ick los ende vry zynde van allen aen- Matt. 6.

hanck / soo vromelijck mach loopen in dese loopbane/ dat ick naemaels den opghehanghen prijs mach verkrijghen.

Het derde poinct Den Religieusen staet voldoet die obligatien / die de menschen verbinden Godt te dienen / soo veel alsmen in dit leven kan vol-doen. Als Godt almachtich ten vollen ende ten wtersten soude willen vol-daen ende betaelt zijn van sijne milde gaven ende weldaden; als van sijne scheppinge/ onder-houdinghe/voedinghe / verlossinghe/ ende van alle andere weldaden gheestelijcke ende lichamelijcke / die hy daghelijcks den menschе verleent/ende oock daer-en-boven bereet is naemaels te gheven; niemant die leeft/en soude connen voldoen. Want wy en hebben Godt niet weerdigher te gheven dan ons selven gheheelijc ende volcomelijck met allen het gene dat wy zijn ende vermoghen. Meer en vermoghen wy niet; nochtans als wy dat doen / soo en hebben wy noch niet voor eene van sijne voorsende weldaden voldaen. Niettegheństaende sijne oneyndelijcke goethept laet haer contenteren/ ja sy acht haer ten vollen vernuecht eñ betaelt/als den menschе sijn selven tot een danckbaerheydt Godt offert. Het welck gheschiet door den Religieusen staet: inden welcken een Religieus persoon soo

ghehee-

gheheelijck ende volmaecktelijck haer selven Gode opoffert/ dat sy niet een lidt aen haer lichaem/noch niet een vande vijf sinnen/oft een vande crachten der sielen en behoudt/daer sy haren eyghen wille mede mach doen. Uwe oogen ende uwe oozen en zijn uwe niet: noch uwe handen ende voeten oft andere leden en hebdy tot uwaerts niet/om die na uwen wille te ghebruycken/segght S. Bernardus: want ghy hoozt Godt toe/wien ghy u selven gheoffert hebt met uwen vijen wille: ghelijck ghy gheene eygenheydt meer en behout aen huys/hof oft acker/ die ghy wech geschoncken hebt/oft daer ghy een ander in gheerft hebt. Dit is soo veel als het fondament vã allen het prosijt ende salicheyt/die upt de heylige Religie is spruytende/ dat wy daer dooz Godt eygen wozden/sijn huys/sijn palleys/sijn eyghen goedt; want daer dooz wozdt hy ock ons eyghen. Laet dan Godt u besitten/op dat ghy hem besit/ segght den H. Augustinus. Sijt sijn eyghen/hy sal u eyghen zijn: ende dat ghy sijn eyghen zijt/is alleen u prosijt; want hy en heeft u niet van doene. Ten anderen/als wy dooz de heylige Religie ons selven Godt offeren/ende hem gheheel eyghen wozden/soo voldoen wy met eenen penuinck (in maniere van spreken)

alle de groote schulden ende obligatien/ die ons aen Godt verbinden/ daer wy te voren eenighe af verhaelt hebben. Want de goetheyt Godts hout haer vernuecht ende voldaen / als eene Religieuse offert inden eersten haer lichaem door de ghelofte van reynicheydt / dat daghelijcks stervende ende mortificerende / ende tot den dienst van Godt almachtich altijdt bereet houdende. Ten anderen als sy offert hare siele met haere crachten / ende namentlijck den wille (die de principaelste cracht is vande siele) door de ghelofte van ghehoorsaemheydt. Waer mede sy oock offert haer gheheel leven met allen hare wercken/vasten/waken/bidden/&c. want sy gheeft al / dat sy heeft / ende soo veel als een sterffelijck mensche op dese werelt kan gheven. Ghelijck eenen / die anders niet en hadde op dese werelt dan eenen acker oft eenen vruchtbarighen boom / welcke erffelijckheyt hy met alle vruchten/die daer af souden moghen komen / gave sijnen goeden vriendt sonder eenighe actie meer hem selven daer aen te reserveren: alsoo geeft een Religieus sy selvē Godt almachtich / sonder eenich lidt des lichaems oft eenighe sinnen oft crachten te behouden. O alder-liefsten
Marc. 12. Vader ic offere u met het Weveken twee penninckxkens / mijn siele ende lichaem/

tot

tot uwen dienſt: myne offerhande is ſeer clepn / ende onweert om uwe Majeſteyt te preſenteren voor alle ontallijcke weldaden / die ick van u hebbe ontfanghen; maer ick betrouwe uwe goetheyt / mits ghy de offerhande van het Weveken hoochlijck hebt gheprefen / dat de ſelve myne arme offerhande ock niet en ſal verſmaden.

Beſluyt. O Heere Ieſu/als ick den Religieuſen ſtaet wel bemercke/ſoo dunckt my dat hy wel mach gheleken worden by den berch van Thabor/daer ghy uwe glorie verthoonde voor dry Apoſtelen Petrum / Iacobum / ende Ioannem. Want in deſen hooghen ende weerdigen ſtaet is te vinden Simon Petrus/wiens naem beteeckent de ghehoorſaemheydt: Daer is Iacobus / dat is vertredinghe ende verſmadinghe des wereldts / overmidts de gheloſte van armoede. Daer is ock Ioannes beteeckenende de ſuyverheydt: inde welcke ghy alſulcken behaghen hebt (o Heere Ieſu) dat ghy dickwils de goede Religieuſen gheeft eenen voorſmaeck vande glorie des eeuwigen levens. Daerom roepe ick met Petrus; Het is hier goedt zyn: in deſen ſtaet begheere ick met uwe hulpe te leven ende te ſterven. Matt. 17. Marc. 9. Luc. 9.

MEDITATIE IV.

Vande dry gheloften in het ghemeyn, hoe dat het seer verdienstich is, die te gheloven ende te onderhouden.

HEt eerste bereydtsel. **Met berouw der sonden/ een gemeyn generale voorbiechte. Daer na het ghebedeken. Comt H. Gheest/ &c. Als voor.**

Het tweede bereytsel. **Imagineert/ dat iemandt in twijffel staet/ ende beraedt neemt/ oft het niet beter en ware/ sonder gheloven in armoede/ repnichepdt/ ende ghehoorsaemhept te leven/ dan in perijckel te zijn van swaerlijcker te sondigen/ soo hy quaem sijn gheloften te breken.**

Het derde bereytsel. **Bidt Godt/ dat hy door dese Meditatie den wanckelbaren wil ingheve/ dat best ende salichste is/ ende daer inne contentement wil geven met ghetrouwe bemerckinghe.**

S. Tho. 2. 2. Q. 88. A. 6. & omnes Scholastici in 4. dist. 38.

Het eerste poinct. **Het is veel beter ende verdienstigher/ de drp Euangelische raden ende andere goede wercken te volbrenghen uyt oorsaken/ dat ghy die ghelobet hebt/ dan sonder gheloste/ om diversche redenen. Want gheloven is eene sonderlinghe deucht op sijn selven: waer uyt volght/ dat een deuchdelijck werck**

uyt

upt ghelofte ghedaen (in maniere van ſpreken) is een dobbel deucht/ ende alſoo van hooghder ende meerder verdienſten. Ten anderen/ door de ghelofte wort den wille vanden menſche gheheſt in het goet/ ſoo dat hy anders niet en mach willen/ dan het ghene hy deughdelijck ghelooft heeft: nu is ſeker/ dat een deught/ die gedaen wordt met ſoo vaſten wille in het goet/ volmaeckter is ende verdienſtiger/ dan die volbracht wordt met eenen flauwen ende wanckelbarighen wille: ghelijckerwijs de ſonde ſwaerder is/ die met eenen quaden wille ende opſette gedaen wort. Daer-en-boven/ die Godt iet belooft/ ende dat volbrenght/ die behoort Godt eyghentlijcker toe/ dan die de ſelfde deught volbrenght ſonder gheloven; want hy ghecft Godt het werck metten wille voor altoos. Ghelijckerwijs die iemanden een huys ghecft eenwelijc ende erffelijck/ gheeft meer/ dan oft hy dat maer voor eenen tijdt en gave oft leende. Die ſcrupuleus is/ oft eenen die niet ghereſolveert en heeft/ ſal dencken dat na de gelofte meerder perijckel de Religienſen ſtaet te verwachten van te ſondighen/ jae ock van ſwaerder te ſondighen/ dan andere die niet geloven. Hier tegen moetmen conſidereren/ dat Godt wonderlijck ghetrouwe is/ ende meer

behertight / ende met meerder gratien begaeft ende bewaert / die hem toe-behoozen ende dooz de pzofessie eygen gewozden zyn / dan andere; niet dat hy een uytneimer is van persoonen / maer om dat hy ghetrouwe is / ende seer liberael in het vergeldē / soo dat hy hondertmael meer gheeft / dan hy van ons ontfanght: ghelyck hy ghelobet heeft / seggende; Soo wie verlaet vader oft moeder / huys oft hof / landt oft sant om myner t'wille / die sal dat hondertfout wederom ontfanghen in desen tydt / ende het eeuwich leven besitten. Ja hy wozt hen eygen / die syn eyghen wozden; ghelyck de bruydt Christi seght; Myner bemindē is myn / ende ick ben syn. Soo dat oversulcks den Religieus nae syne pzofessie niet en is oft leeft in meerder / maer wel in minder perijckel van te sondighen. Ock en is den ghepzofessiden Religieus niet in perijckel van swaerder sonden te doen / dan een onghepzofessiden / oft leecke persoone / als sy haer wacht te sondighen teghen hare dzy ghelosten / daer een ieder Religieus persoō haer sonderlinge moet vooz wachten. Maer andere sondē / daer een Religieus sonde moghen in vallen / en zyn niet swaerder / maer wel lichter / dan ghelycke sonden ghedaen zynde van leecke persoonen; het zy dzonckenschap /

Matt. 19. Marc 10. Lucæ 18.

Cant. 2.

S Tho. 2.2. Q. 186. A. 10. in C. S. Basil. in Reg. bren. cap. 81.

gram-

gramschap / oft andere dootlijcke oft da-
gelijcksche sonden / die sonder schandael
gheschieden ; want gemeynlijck en doet
een Religieus die sonden niet met alsulc-
ken wille oft opset / noch ooc soo dicwils
ende ghewoonlijck/gelijck andere/maer
meer uyt krancheyt oft onbedachtheyt.
Dock en blijft eenen Religieus niet lan-
ghe inden staet van sonden / ghelijck an-
dere ghemeynlijck doen / om de groote
middelen / die de Religieusen boven an-
dere hebben van hen te beteren ; soo dat
sy selder vallen/ende haestigher opstaen.
Hierom (o siele) die van binnen ghetroc-
ken wordt oft ghetrocken zijt om u sel-
ven Gode te offeren door de professie/ en
verslaet u daer inne niet/dat ghy veel ge-
lovet hebt oft sult gheloven ; want die u
treckt/ die sal u helpen. Hy en begeert u
niet op het ijs te leyden / noch te trecken
tot eenē staet/ daer ghy swaerlijcker sout
inne verdoemt worden; maer hy begeert
u te trecken tot een volmaeckter leven/
om naemaels u te verheffen tot meerder
glorie. Betrouwt hem: eñ draeght niet-
temin sorghe voor u selven/ dat uwen
wille niet en verandere ; ende dat den
vyandt door uwe onachtsaemheyt u niet
en brenghe tot valle ende overtredinghe
van uwe geloften : waeckt ende bidt son-
der ophouden. O Heere/hoe gheluckich

zijnse/

zijnse / die inden Religieusen staet is met een gheruſt herte dienen / de creaturen uyt hunne hertē ſlupten / eñ den Schepper met liefde aen-hanghen: al dat tijtelijck is verſmaden / ende dat eenwich is ſoecken: het lichaem moztificeren / ende de ſiele met denghden vercieren. O Heere maeckt my alſulcken Religieus / op dat ick niet alleen dē naem oft den ſchijn vā een Religieus en hebbe vooz de menſchen; maer dat ick een waerachtich Religieus leven mach lepden vooz de ooghen Godts.

S.Th.2. 2.Q.189 A.3.ad 3.

Het tvveede poinct. Een Religieus / die ſijn ſelven dooz de pzofeſſie Godt op offert / verkrijcht volkomen verghiffeniſſe van alle ſonden / die hy inde werelt ghedaen heeft / hoe veel ende hoe groot die moghen gheweeſt zijn. Daerom ghelijcken de heylighe Vaders ende Doctozen de pzofeſſie by den heyligheñ Doope: te kennen ghevende / dat een Religieus ſoo ſuyver wozt inde pzofeſſie / als een kindt oft een volwaſſchen menſche wozdt inden heyligen Doope; dies moet den Religieus te vozen wel ghebiecht zijn / waer toe ſeer wel dient geſpzoken eene generale biechte van al / dat inde wereldt ghepaſſeert is. Daer nae ſoo neemt de pzofeſſie wech al / wat den menſche ſoude moeten voldoen hebben vooz alle ſijne

ſonden /

ſonden/hier oft naemaels; want de pro-
feſſie in haer ſelven is een volcomen vol-
doeninghe voor alle ſonden. Het welck
aldus blijckt; Men voldoet voor de ſon-
den met aelmoeſſen te gheven / alſoo de
H. Schrifture leert: Een Religieus en
gheeft niet alleen den armen een paert Tob. 12.
oft deel van ſijn goet/maer hy gheeft oft Dan. 4.
verlatet al/dat hy heeft / ende ſonde mo- Eccl. 3.
ghen verkrijghen maeckende ſijn ſelven
arm / ende armoede ghelovende om de
liefde Chriſti. Men voldoet oock voor de
ſonden/alſmen ſijn vleeſch caſtijt met va-
ſten/waken / diſciplinen / &c. Een Reli-
gieus leven is vol van alſulcken exerci-
tien/de welcke ingheſtelt zijn/ ende ghe-
willichlijck aen-ghenomen worden nae
de conſtumen vande Orden/die een ieg-
lijck aenveerdt; ſoo om penitentie te
doen voor ons ſelven ende voor de ſon-
dighe wereldt; als oock om het vleeſch te
houden onder den dienſt des gheeſts / eñ
alſoo de ghelooſten van reynichept te be-
ter te onder-houden. Boven al voldoet
eenen ſondaer voor ſijne ſonden / als hy
ſijnen quaden wille/daer hy Godt mede
vertoornt heeft / teenemael verandert/
ende vereenicht met den wille Godts /
hem voortaen ghetrouwelijck dienende.
Niemandt en doet dat ſoo volcomelijck
als eenen Religieus / wanneer hy voor

de gheloſte van ghehoorſaemheyt ſynen eyghen wille geheelijck verſaeckt in alle dinghen cleyn ende groot: ende ſyn ſelven verbint/ den wille van ſyne overſten inde plaetſe van Godt/tot allen tyden te volbrenghen. Soo dat een Religieus na ſyne profeſſie niet en heeft/ noch en vermach/ noch en behoudt/ ten behoorte alle Godt toe. Want hy is eenen brant-offer/ door het vier der liefden Godt geheelijc ende volcomelijck gheoffert/nae de ghelijckeniſſe vande brandt-offerhande des ouden Teſtaments/die de hoochſte ende weerdichſte waren/ ende te boven gaen alle ſacrificien. Dat door de profeſſie alle ſonden vergeven worden; ende dat daerom̃e de profeſſie vande gheleerde wel
Ad Rō. 6 gheleken wort by den heyligen Doope/ kan ock met deſe naervolghende reden goet gedaen ende beveſt worden. In den heyligen Doope wort den ouden menſche af-ghelept/dat is te verſtaen/ de ſonden die den menſche te vorē aenhingen/ ſoo ſchult als pyne/ wordē door de doot ende begraveniſſe Chriſti ock ghedoot ende begraven/ dat is/ gantſchelijck te niet ghedaen: ende hy wordt een nieu menſche/ ontſanghende door de gratie Chriſti het leven/ ende Chriſtum met ſyne verdienſten aentreckende als ſyn eyghen goet; in dier vuegen dat hy vanden

heyligheu Doope komende / niet en is den ſelven menſche / dat is Adams kint / die hy was voor den Doope; maer is nu herboren / ende Godts kindt gewoꝛden. Waer uyt volght dat ſyne voor-gaende ſonden / die voor den heyligheu Doope ghedaen zyn / hem niet aen en gaen / ende de ſyne nu niet meer en zyn: ghelyck uwe ſonden my niet aen en gaen / ende myne ſonden en zyn de uwe niet. Het ſelfde gheſchiet oock inde heylige Religie: als wy inde oꝛden gaen ende pꝛofeſſie doen / ſoo ſterven wy der wereldt / dat wy overſulcks de wereldt / oft dat haer aen-gaet / oft oock onſen eyghen wille / ſoo luttel moghen ghebꝛuycken / als oft wy doodt ende begraven waren. Hierom naedemael de Religieuſen na hunne pꝛofeſſie niet meer en zyn / die ſy te voꝛen waren / maer hebben teenemael een ander leven aen-ghenomen / ghelyck die ghedoopt zyn: ſoo en is 't niet te verwonderen / dat de ſondē / die ſy voor de pꝛofeſſie gedaen hadden / oock mede doodt ende te niet zyn / ende hen niet meer aen en gaen. O wat een uyt-nemende gratie! hoe blyde ende gheruſt behoꝛen alſulcke ghepꝛofeſſide Religieuſen te zyn! want ſy moghen vꝛyelyck dencken / ende hen vaſtelyck laten voor-ſtaen / dat Chriſtus deſe woꝛden tot hen gheſpꝛoken heeft / die

Lucæ 7. hy seyde tot Magdalena; Uwe sonden worden u vergheven: gaet in vrede. O Heere/ic danckе ende love u uyt gantsch myn herte / dat ghy my uwe arme creature die sonderlinghe gratie oock hebt laten ghenieten / als ick door uwen goedertieren roepe ende verkiesinghe ghe-professie ben: maer ick bedroeve my/ ende ben in mynen gront beschaempt/ dat ick myne roepe niet beter en hebbe waer ghenomen/ ende u niet altyt ghetrouwelyck ghedient. Och weest myns ghenadich/ende helpt my / dat ic wederom mach beginnen / ende voortaen vromelyckер door-gaen ende volherden.

Het derde poinct. Alle Religieusen ende elcken in't besonder neempt den Heere Jesus met syne lieve Moeder Maria in syne sonderlinghe sorghe ende bewaringhe / besonder alsulcke Religieusen / die hunnen staet wel onderhouden/ ende hen selven neerstelyck in deughden oefsenen. Dusdanighe bemindt den Heere Jesus ghelyck eenen vader syn kindt/ ende gelyck eenen bruydegom syn uytvercoren bruyt; want hy heeft hem tot dien staet gheroepen ende ghetrocken: hy is die hem gratie gheeft / om daer in te volherden. Hy heeft hem den wille/ ende het volbrenghen ghegheven/dat sy om synent wille alle creaturen hebben

verlaten/

verlaten/ende altijt ter liefden van hem begheeren te derven allen solaes ende vermaeck des werelts / ghelijck weesen/ die van vader ende moeder berooft zijn/ ende daer-en-boven van alle menschen verlaten. Den goedertieren Heere Jesus / die eenen vader is van weduwen ende weesen / wordt ghedwonghen door sijne goetheyt alsulcken weesen/die niet teghen hunnen danck / maer met vrijen wille/zijn weesen gheworden/ ter herten te nemen / hen te bewarē ende te beschermen / ende hun te gevē wat hun noodich ende profijtelijc is na siele ende lichaem. Als den H. Franciscus op eenen tijt sijn familie ende navolgers met gebeden eñ veel tranen aen Godt recommandeerden/soo heeft hy dese vertroostinghe van Godt voor antwoorde ontfangen: Francisce waerom queldy eñ ontsteldy u selvē veel te seer om uwe mede-broeders van vreese / oft eenighe van die in toecomenden tijt my quame te verlaten? en peynst ghy niet / als ghy hunne oversten voor hen besorcht zijt / dat ick / die boven alle uwen Heere ende overstē ben / beter sorghe voor u allen/dan ghy oft iemant anders kan ghedoen? Wie heeft de Orden begonst anders dan ick? Wie verwect de herten der menschen / om die Orden te aenveerden? oft wie gheeft hen gratie/

om daer inne te volherden anders dā ic? Ick ben die hen treckt/ick bewaerse: ende komender eenighe te vallen / ick sal weder andere in hunne plaetse verwecken. Daerom bevele ick v/dat ghy u selven met soodanighe ongheordineerde sorghe niet meer en quelt; maer het sal u ghenoech zijn/dat ghy weet/ dat ick uwe familie beminne: oversulcks al waer het saken datter maer drye ghetrouwe en bleven/soo en sal ic die niet verlaten. Dit heeft Godt den H. Franciscus belooft: maer men moet ghelooven / dat gheene Orden/die gheapprobeert zijn/ uyt dese beloften gesloten en wordē; want Godt/ die den oorspronck ende autheur is van S. Franciscus ordē/is ooc dē autheur vā S. Norbertus/S. Bernardus/ende van alle andere gheapprobeerde Orden. Gelijckerwijs als teghen nature soude wesen / dat eenen vader oft moeder soude vergheten het kindt/dat sijne nature van hen heeft onfanghen: alsoo soudt ooc teghen nature zijn/ dat Godt soude vergeten oft verlaten die Orden oft Religieusen/die hy verweckt/ende (om soo te segghen) ghebaert heeft. De H. Moeder Godts Maria als een ghetrouwe moeder des huysghesins draeght oock sonderlinghe sorghe ende neemt in hare bescherminghe alle gheestelijcke familien,

Cloosters ende Oꝛden / jae elcken Religieus in 't beſonder/ ſoo om dat ſy groot behagen heeft in onſe geeſtelijcke bꝛuyloften (ſeght den H. Bernardus) daer haren ſone den bꝛuydegom is/ ende daer de bꝛuydt Chꝛiſtum ende Mariam in ſuyverheydt / armoede ende ghehoꝛſaemheydt belooft te volgen. Wy ſien dat gelijck gheerne by ghelijck is / ende daer mede bꝛiendtſchap houdt: ſoo is't oock dat Maria / die eē foꝛmulier ende ſchoonen ſpieghel is gheweeſt van een Religieus leven / ſonderlinghe affectie ende liefde is dꝛaghende tot Religieuſe perſoonē / om dat ſy naer vermogē haer gelijc woꝛden. Ten anderen Maria neemt in hare beſcherminghe ende moederlijcke ſoꝛghe alle gheeſtelijcke oꝛden ende familien dooꝛ ooꝛſake dat ſy hun begintſel ende ooꝛſpꝛonck hebben uyt hare gebeden ende verdienſten. Gelijc dat blijckt uyt het beghintſel vande Carthuyſers/ Bernardinen/ Carmeliten/ ende ſonderlinghe uyt het beginſel van S. Dominicus ende Franciſcus oꝛden. Want weynich tijdts te voꝛen eer die twee oꝛden opſtonden/ ſoo is aen S. Dominicus verthoont eē viſioen/ hoe dat Godt almachtich ſeer vergramt zijnde op de mēſchen om de ſonden van hooverdije/ gierichevt ende oncuyſcheydt/ het gheheel menſche-

lyck gheslachte/wilde te niet doen. Niemant en dorste hem stellen teghen de gramschap Godts / om die te slisschen/ dan alleē de moeder der bermhertichept/ de welcke Christum haren Sone te voet vallende heeft ghebeden/ dat hy de menschen/die hy met syn bloet ghecocht hadde/ soude willen ghenadich zyn: daer by voeghende / hoe dat sy twee ghetrouwe dienaers hadde / die gheenen arbeydt en souden sparen/om de menschen tot penitentie te brenghen/ presenterende haren Sone Dominicum ende Franciscum. Hier door is Christus ghepacyt / ende heeft syne gramschap neder gelept. Het is ock eene oude traditie in onse orden van Premonstreyt/dat onsen Patriarch ende Fondateur S. Norbertus het eerste habyt onser orden heeft ontfanghen vande Moeder Godts / door eenen Enghel aen hem ghesonden: door welcke reden ende oorsake de voorschreven orden by avontueren aenveerdt heeft den last van altydt te houden de seven ghetyden vande heylighe Moeder Godts. Somma daer en is geene gheapprobeerde orden / die Maria niet en heeft helpen fonderen / ost die sy niet en onderhoudt / dat sy niet en vergae. O myne siele/ laetse glorieren die willen / dat sy het faveur ende vriendtschap hebben van groote

Heeren

Heeren ende Princen; ghy ſult met alle Religieuſen gloryeren/ dat ghy den Heere Jeſum ende ſyne lieve Moeder te vriende hebt/ ende altyt van hen beyde beſorgt/geregeert ende beſchermt wort. Want wat quaet kan u hinderen/oft wat goet ontbreken/ ſoo langhe als ghy die twee te vriende hout? Maria voor u biddende/ thoont haren Sone hare borſten/ die hy gheſoghen heeft: ende Chriſtus thoont den vader ſyne wonden/ die hy voor u ontfanghen heeft: den vader beweeght zynde door de voorſpraecke van hen beyden/ ſeght inwendich tot u/ghelyck hy hier voormaels ghezept heeft tot Abraham; En vreeſt niet/ick ben uwen beſchermer/ ende ick ſal uwen ſeer grooten loon zyn. O Heere Jeſu ick bevele my nu ende altyt inde genade eñ bewaringe van u ende van uwe lieve Moeder.

Gen. 15.

Gen. 15.

Belluyt. O weerdighe Moeder Godts/ die een ſonderlinghe minnerſſe zyt van Religieuſe perſoonen/ die de werelt verlaten/om dat ſy u ende u lief kindt ſouden dienen; verwerft alle orden ende gheeſtelycke familien gratie/ dat ſy niet en verſlappen in uwe liefde/ maer daer inne voorts gaen ende altyt volherden. Beſonder (o Maria) wilt u beſloten hoven bewaren/ende daer uyt ſluyten/wat u ende ws lieſs kindts dienſtmaeghden

Alludit ad Monaſterij nomen, cui auctor præfectus.

soude moghen hinderlijck wesen: doet allen oncruyt/ dat in u hofken soude moghen eenich tijdt groeyen: sterven ende vergaen: ende doet daer inne wasschen ende vermenichfuldigen alderley blommen der deughden/ tot eere van u lief kindt ende van u/ ende tot stichtinghe van onsen even naesten. Ende als onse pelgrimagie sal voleynt zijn/ soo wilt ons over voeren uyt dit hofken inden lusthof des hemelschē Paradijs. O Heere Jesu en vergeet uwe weefkens niet/ die het alle om u hebben verlaten/ ende u voor alle gheschapen dinghen hebben vercoren/ vervult onse salighe begeerte/ dat wy ons selven te gronde stervende/ u alleen leven/ die voor ons zijt gestorven; ende dat wy in uwen heylighen dienst ons vleesch ende bloedt ende leven moghen verteren. Amen.

MEDITATIE V.

Vande ghelofte der ghevvilligher armoede,

HEt eerste bereydtsel. Ghelijck inde voorgaende Meditatie.

Het tvveede bereydtsel. Neemt ter herten ende overleght de woorden van onsen Salichmaker; Wildy volmaect zijn/

Matt. 19.

gaet

gaet ende vercoopt al/dat ghy hebt/ende ghevet den armen / soo suldy eenen schat inden hemel hebben: ende comt volght my na. Als dē H. Anthonius dese woorden eene reyse hadde ghehoort / is daer door alsoo ghemoveert/ dat hy terstonts de wereldt heeft verlaten/ ende is een Eremijt ghewor den. Den H. Franciscus de selfde woorden ghehoort hebbende/seyde terstonts; Dat is my ghenoech/ dat is dat ick soecke ende begheere.

Het derde bereytsel. Bidt Godt/dat ghy oock door dese Meditatie alsoo beweegt wort / niet alleen om alle tijtelijck goedt te versmaden/ maer ooc om u herte ende affectie gantsch vry ende bloot te houden van alle gheschapen dinghen.

Het eerste poinct. Ghewillighe armoede is den wech die leyt tot volmaecktheyt/ ende is (soo te spreken) de moeder van andere deughden; seght den H. Ambrosius: ghelijck begheerlijckheydt het fondament is van alle sonden / alsoo is de gewillige ende Religieuse armoede het oprecht eñ vast fondament vande Euāgelische perfectie; want die om de liefde Godts alle tijtelijck goedt kan versmaden/sal lichtelijck tot een volmaeckt geestelijck leven geraken. Daerom begonst Christus sijn eerste Sermoon met de deucht van gewillige armoede/ stellende

die

die als het fondament vã andere deuchden; Salich zÿnse (seggende) die arm vã gheeste zÿn/want het rÿcke der hemelen hoort haer toe. Considereert het groot proffÿt van dese deught. Sy beneempt het instrument by nae van alle sonden; want boven hooverdÿe ende pracht/ die ghemeynlÿck upt den rÿckdom spruyten/ soo worden de meeste paert van alle andere sonden/ door middel oft oorsaeck van ghelt ende goedt volbracht; eñ oversulcks wordt een/die arm is / ghedwonghen hem te besnÿden van veel sonden: welcken dwanck ghewillich / ende daerom seer verdienstich is inde Religieusen. Ock en belet dese deught niet alleen de sonden/ maer sy is mede de oorsaecke van vele andere deughden/als van Ootmoedicheyt/ Gehoorsaemheyt/ Saechtmoedicheyt / Matichheyt / Wÿsheyt/ &c. ende sy blusscht de voor-gaende sonden upt / ende vol-doet daer voor. Dit ghetuyght den H. Gregorius sprekende van den armē Lazarus; Het vier der armoeden heeft ghesuvert de sonden oft ghebreken van Lazarus: ende de deuchden vanden rÿcken Vreck (soo hy eenighe ghehadt heeft) zÿn geloont met tydelÿcken voorspoet. Ten anderen/ de ghewilighe ende Religieuse armoede verlost ons van groote moeyelÿcheyt/ sorchvul-

Hom. 40 in Euãg.

dicheyt/

dichept/ende verſtroptheyt / daer ſy niet wy af en konnen zyn/die het goedt vande werelt beſitten : ende daerom is't(alſoo onſen Salichmaker leert) dat het ſaet van het woordt Godts in hun verdruckt wordt / ende tot volkomen waſchdom niet en kan gheraken. Want ſy en hebben niet een maer vele oorſaken/om ongheruſt / becommert ende verſtropt te zyn/om het tytelyc goet te hebben ende te vergaderen/dat hebbende te bewaren/ oft wel te beſchicken/&c. Van alle dierghelycke ſorghe ende quellinghe zyn de Religieuſen vry/ hebbende alleen hunne zielen ſalichepdt te beſorghen. Daer af heeft ſeer wel gheſchreven den H. Chryſoſtomus. Wildy (ſeght hy) wel bemercken de ziele van eenen menſche/ die geldt oft goedt bemint/ghy ſult haer zien gheſtelt/ghelyck een cleet dat thien duyſent motgaten heeft/ door alle de ſorghen/ja oock ſonden/daer ſy mede gewont wort: alſoo en is niet geſtelt de ziele van eenen die ghewillich arm is / maer die blinckt ghelyck gout/ ende ſy is bloemich gelyc eene rooſe. Sy en heeft geenen ſchat opder aerden / maer haren ſchat is inden hemel/daer de dieven niet aen en konnen om te rooven/noch den roeſt niet en kan bederven. Ten derden / ghelyck Godt die armoede ſeer bemint / alſoo bemindt

Matt. 13. Lucæ 8.

Matt. 6.

hy

hy oock die de Religieuse armoede ghewillichlyck verkiesen ende aenbeerden. Dat Godt de armoede seer bemint/blyckt daer uyt ghenoech/dat den Sone Godts in dese werelt komende/de armoede vercoren heeft / ghebooren zynde van een arme/hoe wel van Coninckelyck geslachte: hy is seer armelyck ghebooren / hy heeft armelyck gheleeft/ende is armelyc ghestoorven. Daerom ghelyck hy in synen persoon de armoede vercoren heeft/alsoo heeft hy oock noch sterffelyck zynde sonderlinghe affectie ghethoont aen arme ende slechte menschen nae de wereldt: hy heeft ghemeyne ende arme menschen ghenomen tot Apostelen. Soo haest als hy ghebooren was/ heeft hy syne geboorte gheopenbaert de arme herders op het velt. Waer op S. Bernardus segt: Heeft Christus onsen Heere alsoo bemindt de arme / die doorgaens arme waren; hoe veel te meer sal hy beminnen/ die om synent wille hen selven arm gemaect hebben / ende allen hun goedt met hunnen vryen wille versmaedt hebben. Om dese ende dierghelycke redenen ende groote proffyten/die uyt de deught van ghewilighe armoede spruyten/ soo is't dat ontallycke veel heylighe menschen meer behaghens hebben ghehadt inde armoede/dan de menschen vande werelt in ryc-

Matt. 4. Lucæ 2.

Serm. 3. de nativit.

dom;

dom; ende meer zijn besorcht gheweest om de armoede wel te onderhoudē / dan wereldtsche menschen besorcht zijn om den rijckdom te vermeerderen. Onder de welcke vande principaelste is geweest dē H. Franciscus/die de armoede scheen ghetrouwt te hebben/ endē om haer met eeuwighe liefde te besitten/scheen dat hy vader ende moeder/ ende de geheele werelt verlaten hadde: haer noemende sijne bruyt/sijne vrouwe/sijne coninginne. O mijne siele / en laet uwe armoede u oock niet verdrieten/want men vint gheenen meerderen rijckdom oft schat dan de Religieuse armoede is. Wilt ghy weten/ hoe groot dat den schat is? den hemel is daer voor bepl. Christus en heeft dē rijckdom niet beloost: dat hy de armoede belovet heeft/seggende; Salich zijnse/die arm van gheest zijn; want het rijcke der hemelen hoort hen toe. O Heere Iesu/ ick verkiese/liever arm ende verworpen te zijn in u huys der heyligher religien/ dan te woonen inde tabernakelen der sondaren. Ick en begheere met Ruben/ Gad ende Manasse gheen erffelijcheydt over dese syde vande Jordane / eer ick voor u oordeel sal komen; maer verhope dan door uwe genade te besitten het rijcke der hemelen / d'welck ghy hebt belovet uwe waerachtighe Israeliten/die de

S. Bona. in ejus vita.

Matt. 5.

Psal. 83. Num. 32.

werelt verſmaden / ende arme zijn van gheeſte; want ghy zijt alleen den Godt mijns herten / ende mijn erf-deel inder eeuwicheydt.

Het tvveede poinct. Ghewilligh ende Religieuſe armoede / en is niet alſulcke armoede / die door den noot oft ghevalle oft ghewelt den menſche overvalt tegen ſijnen danck; want die en gheeft het herte gheen ruſte / maer groote onruſte / ſorghe / ende quellinge; noch ſy en beneemt de begheerlickheydt niet / maer ſy vermeerdert die. Maer de armoede / die in Clooſters ghelovet wordt / is gewillich; want ſy wordt met vrijen wille aëbeert / ende gheerne verdraeghen ende onderhouden: met alſulcken affectie / al werden eenen goëden Religieus ghepreſenteert gouden berghen / ende alle den rijcdom vande werelt / hy ſoudt alle verachten als ſlijck / ende dat om de liefde Godts / ende het eeuwich hemelſch goet. Jae dat meer is / een Religieus en heeft niet alleen hem ſelven berooft ende ghebloodt van allen eyghendom / maer oock ſijn ſelven inhabiel ende onbequaem ghemaeckt om iet eygens te hebben / om dat hy ſijns ſelfs niet meer en is nae ſijne profeſſie. Dit bewijſen de Theologanten aldus met de ghelijckeniſſe van arbeydende beeſten / als peerden / eſels / oſſen / &c. ghe-

lijck

ȳt die beeſten den ſtal gebruycken/ daer
ȳ in ſtaen: ende hoy/ſtroy/eñ haver ge-
bruycken in't eten/gelijc hen dat gegevē
voȝt/ eñ ſy met hunnē arbeyt verdienē;
ñ nochtans en kannen met reden niet
eggen/dat den ſtal oft voeyragie de bee-
ten eygen zijn eñ toebehoozen; maer de
eeſten met allen 't gene/dat ſy gebruy-
ten/hoozen den eyghenaer toe/ dooz re-
en dat de beeſten hen ſelfs niet en zijn.
Alſoo ghebruyckt elck Religieus coſt eñ
anck/ kleederen ende huyſen/ ende al
dat hen tot onderhout noodich is/noch-
ans niet als hen eyghen goet/ maer als
et patrimonium ende eygen goet Chri-
ti/ daer de overſten diſpenſiers af zijn/
nde daer alle Religieuſen/ſoo wel over-
ten als onderſaten/ anders niet aen en
ebben/ dan hun nootdruftich gebruy-
naer tot de eyghenthevdt ſijnſe gantſch
nbequaem/ om dat ſy dooz hunne pro-
eſſie ſoo luttel hen ſelfs ſijn als de booz-
chreven beeſten: met dit verſchille alleē/
at de beeſten gheen verſtant en hebben/
nde dat de Religieuſen hen verſtant(ſoo
eel als die ſakē aengaet) met den wille
ebben overgegevē. Daer uyt volgt/ dat
en Religieus niet en mach ſeggē/ dat is
ijne celle/ roc/boec/ ꝛc. ja noch naelde
och ſpelle; maer onſe celle/ boeck/ ꝛc.
Jae veel meer/ handen ende vingheren/

met alle andere ledē/ ende al wat hy met
sijne leden ghedoen kan / en heeft eenen
Religieus niet vry oft eyghen / maer hy
behoort Gode ende de ghemeynte toe/
met allen het ghene dat hy vermach te
doen. Hier teghen hebben alsulcken ge-
willighe armen dien troost/ ende die ver-
sekeringhe / dat Godt hun dies te beter
sal versien ende besorgen van alle noot-
druft / hoe sy de ghelofte van armoede
beter onderhoudē/ende hoe sy vrijer zijn
van alle curieusheydt in kost/kleederen/
huysraet/ &c. hen contenterēde met noot-
druft ende ootmoedige simpelheyt. Den
H. Franciscus plach te segghen/ dat tus-
schen Godt/ende tusschen de Religieuser
een compact oft contract is ghemaect/in
sulcker vueghen/ dat de Religieusen hen
verbinden om de liefde Godts alle din-
ghen te verlaten/ende Godt verbint sijn
selven henlieden te voedē ende te onder-
houden; niet alleen ghelijck eenen mee-
ster sijne dienstboden onderhoudt / mae
ghelijck eenen vader sijne kinderen be-
sorght / besonder alsulcke kinderen / di
hen selven ter liefden van hem beroof
hebben van tijtelijck goedt. Daeren-bo-
ven mogen ende behooren de Religieu-
sen vā dieshalven onbesorcht te zijn/ he
gelofte van armoede wel onderhouden
de/want Godt sonderlinge sorge draech

voo

voor henlieden. Waer het saken dat onsen Hertoch ons belovet hadde onderhoudt te gheven/ ende onsen daghelyckschen kost uyt syn eyghen keucken te seynden / wy souden sonder sorghe zyn; hoe veel te meer behoorden wy te staen op de belofte van Godt / die de syne niet en kan verlaten. Maer men moet weten dat de Religieuse armoede in twee manieren voort onderhouden: sommige Religieusen en hebben niet met allen: noch in het ghemeyne/ noch in het besonder; ghelyck de Minderbroeders/ ende eenighe andere die oock S. Franciscum hebben begheeren na te volghen: Andere orden van Religieusen/ die verre de meeste paert zyn / hebben goedt ende renten in het ghemeyn / maer in het besonder en heeft niemandt vande Religieusen de weerde van een spelle eyghens; ghelyck syn de orden van S. Benedictus / Bernardus / Norbertus / Bruno / &c. Het welck over een komt met den regel van den H. Augustinus/ die seght; Een Religieus persoon / die inde wereldt zynde goet heeft ghehadt/ sal in het clooster gecomen zynde / begheeren / dat het selfde goet in het ghemeyn sal ghebruyct worden. Die goet ende renten hebben in het ghemeyn / en zyn daerom altyt niet onvolmaeckter inde Religieuse armoede/

S.Tho. 2. 2.Q. 188. A.7.

dan de andere/die gheen en hebben/nae de leeringhe vande gemeyne Doctoren: ia het kan gheschieden (segghen sy) na de gheleghentheyt vanden tijt ende plaetse/dat het beter is goet te hebben in het ghemeyn dan gheen te hebben. Daer in is de gheheele volmaecktheyt vande Religieuse armoede gheleghen/ dat een Religieus niet met allen en heeft als eygē/ ende dat uyt het gemeyn goet eenen ieghelijcken uyt- ghereyckt wordt/ dat hy van doen heeft/ nae de maniere ende forme vande heylige Apostelen. O alle Religieuse sielen/ laet ons onse gheloofde armoede scherpelijck ende gewillichlijc onderhouden om de liefde Christi/die om onsen t'wille arm is gewordē/ons neerstelijck wachtende van alle eygentheyt/ die in Anania eñ Saphyra met de doodt ghestraft is van S. Peeter/ tot een claer teecken/ dat eyghentheyt een seer groote sonde is inde ghene/ die eyghentheyt verlovet hebben. Om welcke sonde hier voormaels de overste vande Religieusen plachten de eygenaers op het ongewijt te graven/ende het ghelt dat sy over hen vonden/staken sy met hen inde aerde/eñ seyden; V ghelt zy met u inde verdoemenisse. Eenighe gheleerde ende godvruchtighe mannen ghelijcken de eygenaers by Judam den verrader: andere ghelijc-

Act. 4.

2. Cor. 8.

Act. 5.

Cap. Super quodam, & cap. Cum ad Monasterium, de statu Monachorum.

ken

ken hen by Giezi/ende meer dierghelijcke goddelooſe menſchen. Daerom (o myne ſiele) vliet de eyghenthepdt als de peſte; want ſy is argher dan de peſte inde clooſters/met haer brengende veel andere ſondē/als twiſt ende tweedracht/haet ende nijt/hooverdije/curieuſhept/ſinnelijckhept/ kleynachtinghe van alle cloo-ſterlijcke ordinantien/ende verdriet inden dienſt Godts. Somma/ſy is de bederffeniſſe ende ruine van clooſters ende gheheele orden. O Heere het is my leet van herten/dat ick de Religieuſe armoede niet beter ghekent/bemindt ende onderhouden en hebbe; want ic belijde/dat ick my beſondicht hebbe in verſcheyden manieren van eyghenthept. Ick dancke uwe goethept ende genade/dat ghy myne ooghen hebt open gedaen/om die ſalighe armoede beter te kennen: ende bidde u/dat ghy ons al-te-ſamen gratie wilt verleenen/dat wy die perfecktelijck onderhouden.

Het derde poinct. Ghewillige ende Religieuſe armoede moet vergheſelſchapt worden met andere deughden. Sy is de moeder van vele deughden/ſeght den H. Ambroſius; maer en heeftſe gheen kinders/ſoo en kan ſy gheen moeder zijn. Sy is den wech/die tot de volmaecktheydt leydt: maer de volmaecktheydt is

gheleghen inde liefde Godts/ ende Chri-
stum na te volghen. Dit seyde onsen Sa-
Matt. 19. lichmaker tot den Jonghelinck; Wildy
volmaeckt zyn / soo gaet ende vercoopt
alle/ dat ghy hebt/ ende ghevet den armē:
ende komt/ volgt my na. Het goedt ver-
koopen ende verlaten/ stelt onsen Heere
voor als het beghintsel ende den oprech-
ten weeh om tot volmaecktheyt te ghe-
raken: welcke volmaecktheydt hy ooch
leert ende te kennen gheeft met de nae-
volghende woorden; Volght my nà. Die
de werelt met alle/ dat haer aengaet/ ver-
laet / ende een arm Religiens leven aen-
veerdt/ kan lichtelyck tot een volmaeckt
deughdelyck leven ghe-aken: want den
Religieusen staet brenght mede / dat een
ieghelyck / die hem daer toe begheeft /
hem daghelyckx moet oefenen in alle
deughden/ sonderlinge inde liefde Gods/
met bidden ende mediteren / met goede
poincten te lesen ende te schryven/ eñ by
daghen ende nachten onsen Heere te lo-
ven ende te danckē/ ende met den Pro-
Psal. 15. pheet David den Heere altydt voor oo-
ghen te hebben in doen ende laten. Sy
oefenen hen selven ooch daghelyckx in
de liefde van hunnen even naesten / mal-
canderen beminnende ende behulpich
zynde als broeders ende susters / die in
een lichaem ghelegheu hebben: ende bid-

dende

ende voor de bekeeringhe vande ongelovighe ende arme ſondaers / voor volherdicheydt vande rechtveerdighe / ende voor de vertrooſtinghe van alle ellendighe menſchen. Inde deught van oodtmoedicheydt worden eerſtmael wel gheoeffent de jonge Religieuſen van hunne meeſters oft meeſterſſen eñ vande overſten: daer nae oeffent een ieghelijck oock mede ſijn ſelven inde oodtmoedicheydt / hem gevende ende druckende onder een ander / ſijn ſelven achtende voor dē minſten. Vande ghehoorſaemheydt ſal haeſt eene beſondere Meditatie volghen. Van alle andere deughden / die inden Religieuſen ſtaet dagheliicks worden gheoeffent / ende niet en konnē alle verhaelt worden / ſal ghenoech zijn te mediteren / in dit poinct / dat onſen ſtaet eene ſchole is / daerinnen alle deughdē leert: ende dat in die ſchole voor de ghcleerſte clercken worden gheacht ende ghe eert / die inde deughden volmaecktſte zijn. Inde werelt worden godtvruchtighe menſchen dickwils begeckt ende beſpot vande onghevoeſde: maer niet veel en ghebeuret / dat een Religieus perſoon om hare ſonderlinghe deughtſaemheyt eñ volmaecktheyt vande werelt ſal beſpot worden (ten ware vande ketters) maer wel ghe eert ende ghereſpecteert: want een iegelijck

schrijft dat ons toe staet dat wy deucht-saem maeten zijn; ende want anders bevonden wordt / soo is een ieghelijck in ons ontsticht. Daerom hebben wy groote reden ende oorsake om altijt deughden te oeffenen ende ons selven waer te nemen / soo wel inde werelt oft by wereldtlijcke menschen / als by ons ghelijcken oft alleen. O dat is eene salighe armoede / oft (beter mach ick seggheu) eenen saligheu rijckdomme / gewillich arm te zijn van tijtelijck goet / ende rijck te zijn van gheestelijck goet / dat zijn deughden. Alsoo arm ende rijck was den H. Franciscus; jae hy was in beyde upt-nemende. Als hy op eenen tijdt repsden met Masseus sijnē medebroeder / ende beyde vermaept waren / ende goeden appetijt hadden / hebben ontrent den wech eene fonteyne ghesien / daer sy neder geseten zijn om hunne maeltijdt te houden / trecken-de alle beyde weynighe stuckskens van broot upt / dat sy om Godts wille hadden ghebeden; ende alsoo het broodt gheheel brooch ende hert was / hebben dat in het water ghewepckt. Dit waren alle hunne gherechten. Franciscus vermaende eñ verweckte sijnen medebroeder om God hoochlijck te dancken van sijne groote liberaelheydt. Masseus vraechde / wat liberaelheydt dat hy meynde. Franciscus

cus seyde / dat Godt ons voor-sien heeft van broodt ende fonteyn-water ; ja ock vanden steen / daer wy op sitten. Corts daer na zijn sy tsamen-gekomen aen een kercke/daer heeft S. Franciscus soo vierichlijck gebeden/dat sijn aensicht scheen te branden : alsoo ontsteken zijnde door den brandt der liefden Godts / heeft hy hem gekeert tot Masseum met uytgherechte armen/ende heeft hem geroepen. Masseus was verwondert / ende quam in S. Franciscus armen. Maer hy wert terstouts door S. Franciscus asem inde locht ghevoert veel ellen hooch: in welcke opvoeringhe Massens met alsulcken soetichevdt over-stort wert/meer dan hy oyt in sijn leven hadde ghevoelt / ghelijc hy dickwils plach te verhaelen. Wordt exempel alleen kan een ieghelijck mercken de groote uytwendighe armoede ende grooten inwendighen rijckdomme van dien heyligen Vader. O lieve mede-broeders ende susters / laet ons ghelijck gaen teghen den anderen strijden / wie den armsten ende ock mede den rijcsten sal zijn: dē armsten / in't derven ende in't herte bloodt te maken van alle/dat Godt niet en is: den rijcksten / in een volmaect gheestelijck leven. Nochtans en sal niemant sijn selven wijs maken / dat hy rijc is / maer hy sal een ieghelijcken rijcker

van deughden achten dan sijn selven: gelijck een Religieus dede / die sijn schult spraeck voor sijnen overste / ende seyde; O vader ic bekenne mijne groote schult / dat ick soo arm van deughden ben. Ick hebbe desen nacht over de dertich deughden bemerckt in alsulcken medebroeder / daer ick niet eene af en hebbe. Voorwaer hy en was soo arm vã deughden niet / die soo neerstich was om de deughden in sijne medebroeders gade te slaen / ende niet hunne ghebreken; eñ die door oetmoedicheydt in sijn selven niet en sach dan gebreken / ende geene deughden. O almogenden Godt / als ic in mijn selven gae / soo ben ick beschaemt / dat ick soo langhe gegaen hebbe inde schole van de heylighe Religie / om in alle deughden erbaren ende volmaeckt te worden / daer ick noch qualijck begonst hebbe my in te oefenen. O Heere vergheeft my mijne groote traecheydt / ende roept upt my de eyghen liefde / daer den voortganck der deughdē tot nu toe door belet is geweest.

Psal. 76. Ick hope van nu af te beghinnen. Dit is de veranderinghe van de rechte hand Godts.

Besluyt. O Heere Jesu / dit upt allen de weelden ende rijckdommen des hemels komende op der aerden / sijt arm geworden / op dat uwe armoede onsen rijcdom

soude

soude wesen/wilt my uwe armste creatu-
re ontfermen / ende mijne naeckte/ hon-
gerige ende dorstighe siele kleeden ende
versaden uyt den schat uwer heyligher
verdiensten / daer allen ons betrouwen
opstaet. Laet uwe armoede mijnen rijc-
dom: uwen honger ende dorst mijne spij-
se ende laeffenisse zijn: u lijden moet mij-
ne sterckheyt zijn / ende uwe wonden mij-
ne ghesontheyt: het uytstorten van u H.
bloedt sy eene volmaeckte suyveringhe
van mijne ontallijcke sondē: ende uwen
bitteren doodt laet mijn leven sijn inder
eeuwicheydt.

MEDITATIE VI.

Vande ghelofte der suyverheydt.

HEt eerste bereydtsel. Als voor.

Het tvveede bereytsel. Denckt aen-
dachtelijck op dese woorden vanden A- 1.Cor.7.
postel Paulus; Eene maghet / ende die
niet ghehouwt en is/denckt op het gene
dat Godt aengaet: hoe datse Godt soude
moghen behaghen / op datse mocht hey-
lich zijn nae den lichaeme ende nae den
gheest.

Het derde bereytsel. Bidt Godt/dat hy u
wil gheven de gave van suyverheydt;
want niemandt en kan die gaeve heb- Sap.8.

ben/

ben / dieſe Godt niet en gheeft.

Het eerſte poinct. Suyverheydt is ſoo uytnemende groote gave ende deucht / dat noyt iemandt verbonden is geweeſt om die te onderhouden / dan die ſyn ſelven ghewillichlyc heeft verbonden. Sy is een goddelyck cieraet / dat den Sone Godts uyt den hemel ghebrocht heeft / ende in ſyn H. lichaem / ende in het lichaem van ſyne gebenedyde moeder geheylicht ende gheconſacreert heeft: het welck hy ſyne bruydt de H. Kercke geſchoncken heeft / om dat ſy daer mede verciert zynde / Godt den Vader / ende Chriſto haren bruydegom ſoude aengenamer zyn. Sy maeckt de menſchen de Enghelen ghelyck. Daerom ſeght Chriſtus / dat de rechtveerdighe inde verryſenisſe der dooden niet en ſullē houwen / maer datſe de Enghelen ſullen ghelyck zyn. Daer inne zyn de menſchen de ſuyverheydt onderhoudende de Enghelen onghelyck / dat ſy lichamen hebben ende de Enghelen niet. Maer dies is de ſuyverheyt vande menſchen glorieuſer dan de ſuyverheydt vande Enghelen / om dat ſuyvere menſchē hunne nature verwinnen / levēde in't vleeſch als ſōder vleeſch; ende onderhoudende niet ſonder ſwaren ende ghedurighen ſtryt / het welc de Enghelen bewaren ſonder moeyte ende ar-

Matt. 22. Luc. 20.

beyt

heydt den ſone Godts in deſe werelt ge-
komen zijnde/ ghelijck hy vande Enge-
len inden hemel gedient was/alſoo heeft
hy oock opder aerden willen ghedient
worden van Enghelen/ dat zijn ſuyvere
herten: die wel moghen gheleken wor-
den by Engelen/want ſy tot eenen bruy-
degom hebben den Heere der Engelen.
Suyverheydt is eene figure ende voor-
beeldt vãn het toekomende eeuwich le-
ven; want ghelijck de rechtveerdighe le- Gradu 15
ven inden hemel/ alſoo levẽ ſuyvere her-
ten in deſe werelt. Suyverheyt is Gods
beeldt ende ghelijckeniſſe (ſeght Clima-
chus) makende den menſche Godt ghe-
lijck/ſoo veel als de menſchelijcke cranc-
heyt vermach Godt ghelijck te worden:
Daerom bemindt Godt ſuyvere herten
ſonderlinghe/ ende den duyvel daer te-
ghen heeft ſonderlinghe behagen in on-
ſuyvere menſchen. Die deſe gave van
ſuyverheyt heeft/en ſal niet dencken/dat
hy die heeft door ſijnen arbeydt oft ver-
dienſten/ maer door Godts overnature-
lijcke gratie; wãt de natuire verwinnen/
comt door eene macht/die ſtercker is dan
de nature: ſoo is't dat niemánt die gave
en heeft dan die neerſtelijc daerom bidt/
ende ſijn ſelvẽ ſeer naeuwe bewaert. Suy-
verheydt gheeft de Religieuſen groote
bequamicheyt om Godt te dienen/ ende

vierich-

1. Cor. 7

L. 1. cõtra Iovinianum.

bierichlijc te beminnen. Het is den menschē goet/dat hy onghehouwt is/ ende in sijn verheydt leeft; seght den H. Apostel Paulus: ergo soo is't dē menschē quaet/ dat hy alsoo niet en is/ seght den H. Hieronymus. Want hoewel den houwelijcken staet goedt is/soo heeft hy nochtans dry dinghen / die de gehoude seer afstrecken / oft immers beletten van Godt te dienē. Het eerste is/dat sy nopt hen selfs en zijn/maer sijn ghelijck een paer ossen in een jock; oft ghelijck twee slaven die aen malkanderen geboeyt zijn/ende hen niet en konnen vanden anderen scheyden/al wilt de eene partije eenich goedt werc voornemen/ sy en vermach dat niet te volbrengen sonder consent vande andere partije; Van alsulcke boeyen ende banden zijn de Religieusen vry; eñ daerom konnen sy niet alleen gaē / maer oock loopen inden wech der gheboden Gods/ sonder belet van iemanden. Het tweede/ dat de gehouden belet den dienst Godts/ is tribulatie. Al en zijn geestelijcke hupsen ende persoonen niet teenemael sonder crupcen / die zijn nochtās luttel ende nieuw in comparatie vāde crupcen ende tribulatien/die inden houwelijcken staet zijn: wāt daer zijn het al dobbel oft thien dobbel: in hun selven / in malkanderen/ in hunne kinderen/dienstboden/beesten/

ende

ende in hunne andere goeden/ have ende erve/soo in die te verkrijghen/ als in het bewaren/ &c. Ende in alle die tribulatien ghenieten sy luttel gheestelijcke consolatie oft vertroostinghe/ ende kleyne hope van daer voor naemaels blijschap te verkrijghen: maer die Godt met geheelder herten dienen/ghenieten in hunnen arbeydt ende teghenspoet grooten troost/ met hope van goeden loon naermaels te verkrijghen. Soo is't dat de suyvere Godtminnende herten de wereldt onder hunne voeten hebben/ende al wat tijtelijck is/ versmaden/ om de liefde hens bruydegoms/ ende verlanghen nae dat eeuwich hemelsch goet/ niet sonder vele ende groote inwendighe blijschap. Het derde/ dat de ghehoude persoonen belet Godt te dienen is/ dat sy ghedeelt van herten zijn. Want al zijnse goedt/ ende al souden sy gheerne Godt wel dienen/ de sorghe vanden huyse en laet niet toe/ dat sy hun gheheel herte ende affectie Godt souden offeren/ maer die verstropt ende verdeylt de affectien des herten in soo menich deel/alsser menich dinck is/ daer sy moeten voor sorghen. Heligieusen/die met een reyn herte Godt dienen/ en behoeven hunne affectien niet te deelen oft te verspreyen met tijtelijcke sorge/maer sy gheven ende offeren Godt hen herte

ghehee-

gheheelijck ende volkomelijck. Jae het herte vande ghehouden en wordt niet alleen verdeelt door veel sorgen/ maer oock door vele ende verscheyden liefden / soo tot malkanderen/als tot de kinderen/ en tot meer andere vrienden: welcke liefde seer groot ende sterc is/ besonder de liefde tot de kinders ende tot malkanderen. Daer uyt volght / dat de liefde tot Godt kleyn is / daer de creaturen soo seer beminnt worden: ghelijc oock daer uyt volgt/ dat de liefde Godts sterck is in suyvere herten/die Godt alleen beminnen. Salich zijnse/ die suyver van herten zijn; Matt. 5. want sy sullen Godt sien. O fonteyne van alle suyverheyt/ geest ons/dat wy u met reyne lichamen moghen dienen / en met suyvere herten behagen; want niemandt die gave en heeft/ dan diese van u ontfanght.

Het tvveede poinct. Suyverheyt is soo edele ende teere deught / dat sy by haer wilt hebben sommige vande principaelste deughden; als te weten / Ootmoedicheydt / Gehoorsaemheydt ende Liefde: sonder welcke deuchden de suyverheydt vergaet oft niet en helpt. Vande deuchden der oodtmoedicheydt seght den H. Gregorius; Is't sake/dat den gheest van den mensche hem oodtmoedelijc buycht onder Godt / soo en sal het lichaem niet

opstaen

opstaen teghen den geest: want den geest heeft ghebodt over het vleesch / als hy hem buycht ende verootmoedicht onder Godt. Maer als een gheest teghen Godt opstaet soo verdient hy / dat het lichaem teghen hem oock rebelliere. Alsoo begonst Adams vleesch terstonts teghen hem op te staen / soo haest als hy door hooverdye opstont tegen Godt: ende doen hy Godt onghehoorsaem werdt / doen werdt oock sijne nature hem terstonts onghehoorsaem. Vande ghehoorsaemheyt / diemen den oversten schuldich is / seght den H. Bernardus op de woorden van onsen Salichmaker (Salich sijn de saechtmoedighe / want sy sullen de aerde besitten.) Dese aerde is ons lichaem (seght hy) het welck wy besitten met vollen heerschappije over onse leden / als wy saechtmoedelijck ons onder-worpen onder onsen overste: want alsoo sal ons lichaem / dat beneden ons is / hem gheven onder ons / ghelijck wy ons gheven onder onsen overste. Daerom sal dē menschē / wiens vleesch rebel ende wederspānich is / weten ende bemercken / dat hy sijnen overste soo ghehoorsaem niet en is / als hy wel sonde behooren te zijn. Vande liefde seght onsen Salichmaecker / dat dwase maechden zijn / die de liefde niet en hebben: ende dat sy uyt de bruyloft des he-

Serm. 1. de omnibus Sanctis.

Matt. 25.

mels sullen ghesloten worden (niet tegē-staende dat sy maechden zyn) die hen in-de liefde Godts/ende inde liefde vā hun-nen even naesten niet en hebben ghe oef-fent. Als de suyverheydt met die deugh-den vergheselschapt is/soo wordt sy lich-telyck onderhouden/beter dan oft ghy u lichaem veel castyddet met vasten/ wakē/ disciplinen te nemē/&c. hoe wel de casty-dinghe des lichaems oock ondertusschen vā noode is: maer de voorschreve deugh-den en mogen nopt vande suyverheydt ghescheyden worden. Ende naedemael de voorschreven deughden sonderlinghe ghe oeffent worden inde heylige Religie/ als gheheelyck daer aen hangende; wāt sonder ootmoedicheydt/ gehoorsaem-heyt/ ende liefde en kan geen Religieus leven bestaen: soo is't dat de deught van suyverheydt oock den Religieusen staet eygē is. Daer sy als in haer eygen plaet-se lichtelyck bewaert wordt/ met solem-nele belofte bevest wordt/ ende met die voorseyde deughden ende meer andere daghelyckx verciert ende Godt op-ghe-offert wordt. O bruytkens vanden op-persten Coninck ende Coninginnen des hemels! O suyvere lelie ende sonderlin-ghe cieraet der H. Kercken! Ø meyne ick ende van u spreke ick suyvere maechde-kens: Ø noeme ick bruytkens Christi

ende

ende Coninginnen des hemels met den H. Hieronymus: om dat ghy in verbont staet/ ende uwe trouwe hebt ghegheven aen Christus den Sone Godts Coninck boven alle Coninghen ende daerom zijt inden hoochsten staet der H. Kercken. En laet u doch van die eere niet berooven; noch en laet u met Lucifer uyt den hoochsten choor; noch met Adam ende Eva uyt den lust-hof der heyligher religien niet verdrijven/ door overtredinge van uwe gheloften: maer blijft uwen bruydegom ghetrouwe/ eñ betaelt hem/ dat ghy hem belovet hebt; bewarẽde niet alleen uwe lichamen/ maer ooc uwe herten van alle besmettelijcheydt: ende uwe suyverheyt daghelijcks vercierende met liefde/ ootmoedicheyt/ gehoorsaemheyt ende andere deughden; soo sal den bruydegom uwe schoonheyt begeeren; eñ die de eeuwighe suyverheydt is/ sal onder de lelien ghevoedt worden. Ende na desen korten tijdt sal hy u eenen sonderlinghen naem gheven/ boven alle sonen ende dochteren/ die gheene maechden en zijn/ seght den H. Augustinus: Eenen name/ die niet en sal vergaen/ spreeckt Godt door den Propheet Isaias. Ende S. Ian seght/ oft dẽ H. Geest door hem/ dat ghylieden het lam sult volghen over alle daer het voor sal gaen: ende dat ghy

Cant. 2. de S. Virg c. 25.

Isai. 56. Apoc. 14

eenen nieuwen sanck sult singhen / die gheen andere en sullen konnen singhen / die gheene maechden en zyn. Dat is / seght S. Augustinus / andere Heyligben sullen hunne eygen blyschap hebben na hunnen graet / maer niet alsulcke blyschap / ghelyck de maechden sullen hebben; want der maechden blyschap sal zyn de eyghen blyschap van Christus haren bruydegom. O wat wolyckèn dach sal dat zyn / als de heylighe Enghelen / die de maechden als hunne susters beminnen / u sullen komen over-halen uyt dese broevighe wereldt: ende als de H. Moeder Godts ende Maghet der Maechden Maria u-lieden in het ghemoet sal komen / ende als haer ghetrouwste naevolgers sal hoochlyck willecom heeten. Ja als den Sone Godts u-lieden bruydegom selver u sal ontfanghen / seggende, Comt myne uytvercoren bruyt / dē winter is nu voor-by / den reghen is over / de bloemen verthoonen haer: comt eñ ontfanght de croone / die u berepdt is inder eeuwicheydt. De kracht ende de gratie des H. Gheests zy met ons / die onse herten goedertierentlyck wilt suyveren / ende altydt van alle tegenheyt bewaren.

Cant. 2.

Het derde poinct. Suyverheyt is eenen costelyckèn schat / die seer nauwe moet bewaert worden. Den H. Egidius eenen

van

van S. Franciſcus eerſte broeders/ plach de ſuyverheydt te ghelyckē by eenen claren ſpieghel/ die door eenen lichten aſem verduyſtert wordt. Daerom gheen ſchadelyckder dinck/ dan dat de ſuyverheyt op alſulcke plaetſe gehouden moet worden/ daer ſy dagelyck veel aenſtoots lydt/ ghelyck dat gheſchiet inde werelt: want hoe wel ſommighe niet teenemael hunne ſuyverheyt en verlieſen/ ſy worden nochtans dickwils gheturbeert/ ende inwendich ghequetſt door de ſchandalen/ die ſy inde wereldt hooren ende ſien. Maer de Religieuſe ſuyverheyt/ behalven dat die uytwendich min aenſtoots lydt/ mits dat ſy in beſloten plaetſen bewaert wordt/ ende onder alſulcken gheſelſchap/ daer haer ghe en belet door en gheſchiet/ maer wel hulpe/ raet ende vorderinghe. Daerenboven ſoo brenght den Religieuſen ſtaet veel behulpichheydts mede om de ſuyverheyt wel te bewaren/ ende hy beneemt veel oorſaecken/ die de ſuyverheydt ſeer ſchaedelyck zyn. Den Propheet Ezechiel verhaelt dry ſaecken/ die de onſuyverheydt ſeer verwecken/ hooverdye/ overdaet in koſt ende dranc/ ende ledicheydt. Deſe dry voetſels van oncuyſcheydt en hebben gheene plaetſe/ daer de religie wel onderhouden wordt. Want hooverdye ſtrydt teghen het ghe- Ezec. 16

heel Religieus leven. Van dit voetsel der hooverdijen/is wat verhaelt in het voorgaende poinct van dese Meditatie. Van het tweede voedtsel / het welck Ezechiel noemt overdaet te zijn/ seght den H. Apostel Paulus; Een weduwe/die in wel-
1.Tim.5. luste ende overvloedicheyt leeft/ is levē-
Ephes 5. de ghestorven. Item: En drinckt u niet
1.Cor 9. droncken in wijn/daer oncuysheyt in geleghen is. Item: Ick castijde mijn lichaem / op dat ic andere liedens leerende/ selver niet verworpen en worde. Climachus seght; Die met vollen ende overladen buyck sijne suyverheydt wilt bewaren/is ghelijck eenen / die den hout wilt van hem jaghen met broot voor te worpen. Item den selvē; Wildy dat het vier uyt gaet/en leght gheen hout aen. Dese overdaet en behoort oock gheen plaetse te hebben inde religie; want sy strijdt teghen de ghelofte van armoede; welcke ghelofte mede brenght/ dat de Religieusen vāde oversten moeten besorght worden voor den noodt / niet nae de wellust. Van het derde voedtsel/ ledicheydt/seght
Eccl. 33. dē Wijsenman; Ledicheyt heeft de menschen veel quaedts gheleert: oft ghelijck wy seggen; Ledicheyt is duyvels oorcussen: Item/De quade begheerten dooden
Prou. 21. den ledighen ende luyen mensche. Onder onsen gheestelijcken arbeydt zijn wy

sterck/

ſterck/om de welluſte des vleeſchs te wederſtaen/ſeght den H. Gregorius. Iedicheyt behoort oock uyt de religie gebannen te zyn midts de gheloſte van ghehoorſaemheyt: de welcke mede brenght/ dat de overſten moeten ſorghe draghen/ dat de onderſaten weten/met wat exercitien ende wercken/ſoo gheeſtelyck als lichamelyck/ſy hun beſich moeten houden tot allen tyde. Boven die voorſchreven oorſaken ende voetſelen van onſuyverheyt/zynder noch twee ſeer gemeyne inde werelt/die inde religie niet en zyn/ oft lichtelyck connen gheſchouwt worden; te weten Sien ende Raken. Van sien ſeght den Propheet Ieremias; Myne ooghe heeft myne ziele gherooft. Item: De doodt is door uwe venſters ingegaē. Om alſulcken perickel te verhoeden/ ſeght den H. Iob; Ick hebbe een verbōt met myne ooghen ghemaeckt/op dat ic van eene maghet niet en ſoude peynſen. Ende den Coninck David/ſyn ſelven eens vergeten hebbende door onbewaerſaemheydt van syn ghesichte/badt daer na ſeer hertelyck ende ſeyde; O Heere bewaert toch myne ooghen dat ſy geene ydelheydt en ſien. Saba eenen Abt van veel Religieuſen reyſde op eenen tydt met eenen jonghen Religieus/ende hen quamen in het ghemoet weerlycke per-

In 1. Reg. 1. c. 1.

Tren. 1.

Ierem. 9.

Iob. 31.

Pſal. 118.

Apud Surium tom. 6. p. 778.

soonen/onder de welcke was eene schoone jonghe dochter/die lichtveerdich ghesichte hadde. Als die voorby waren/soo heeft Saba ghesepdt tot synen Discipel dien proevende; Wat docht u sone van die jonge dochter? my docht dat sy maer een ooghe en hadde. Och vader (seyde hy) sy hadde immers twee ooghen. Ghy hebbet qualyck voor seyde Saba/sy was voorseker haer een ooghe quyt. Den discipel niet verstaende de meyninge van den Abt/seyde; Vader ghelooft my/ick hebbe haer wel aenghemerckt/sy hadde twee clare ende lieffelycke oogen. Daer wil ick zyn/seyde Saba/ ghy hebt haer veel te curieuselyck aenghesien: en hebdy niet gelesen; ghy en sult gheen vrouwpersoon nauwe besien/op dat ghy door hare schoonheyt oft ghelaet niet bestrict en wordt. Ghy en sult niet meer met my uytgaen/tot dat ghy uwe ooghen beter sult leeren bewaren: ende om die oorsake en heeft hy dien jonghen Religieus in veel jaeren niet meer laten uyt gaen. Dit selfde leert oock den H. Augustinus in onsen Reghel: Als ghy komt/daer onghelycke persoonen zyn/u en wordt niet verboden die te sien/maer die curieuselyck te besien/ende uwe ooghen daer op te vesten wordt u verboden. Van het
1. Cor. 7. raken seght den Apostel; Het is goet/dat

eenen

eenen man geen vrouwe en raeckt. Den Wyſenman ſeght; Die het peck raeckt/ wordt daer af beſmet. Item: Tis onmoghelyck het vier in ſynen ſchoot dragen/ ende niet te verbranden. Die met ſyne hant het vier aentaſt / die verbrandt hem ende krycht blepnen ; alſoo wordt hy in ſyn herte ghewont/die eene onghelycke perſoone door ſienelyckheyt aenraeckt/ ſeght den H. Baſilius. Eenen anderen H. Vader plach te ſeggben ; Den reghen is goet/ende de aerde is goet / nochtans maken die twee goede dinghen/ by malkanderen komende onreyn ſlyck : alſoo is de handt van eenen man goet/ ende de hant van een vrouwe is goedt/ maer als de handen malkanderen ghenaken oft gryben/ſoo ryſender dickwils in het herte quade beroerten ende begeerten. Deſe oorſaken en hebben de Religieuſen niet/ oft ſoo daer eenige onverſiens quamen/ ſoo konnen ſy de ſelve lichtelyck ontgaen ende ſchouwen / die hunne beloofde ſuyverheyt ſoecken te bewaren ende te onderhouden. Daer wy (o Religieuſe ſielen) ſonderlinghe ſorge moeten voordraghen/ op dat wy met Godt niet en ſchynen te ſpotten; want iemanden wat gheloven / ende ſyne gheloſte niet houden/is den ſpot met hem houden. Alſulcken / die hunne gheloſte niet en houden

Eccle. 13

Prou. 6.

In l. de vera virginit.

In vita P. Iordanis apud Surium tom. 7.

zijn hypocrijten/ hen anders ghelatende by hunne mede-broeders oft susters / eñ voor andere menschen/dan sy voor Godt zijn. Sy zijn meyneedich/over-tredende hunnen eedt ende gheloste/ die sy soo solemnelijck ghedaen hebben/ niet aen eenen sterffelijcken menschе / maer Godt almachtich. Sy zijn oock kerckroovers/ stelende Godt / dat hem toecomt/als sy/ die Godt eyghen zijn/ hen selven Godt ontrecken/ende de creatueren geven. O Godt almachtich bewaert ons van soo grooten quaet. O H. Maria maeght der maeghden/verwerft uwe dienaers ende dienstmaeghden gratie / dat sy alle vleeschelijcke wellusten /ende alle s'werelts aenlockinghe ende perijckelen moghen verwinnen / ende hun daghelijcks meer ende meer in alle deughden oeffenen / ende daer in tot in het eynde toe mogen volherden.

Besluyt. O Heere Jesu der heyligher Maghet Maria Soone/ende der maeghden bruydegom/croone ende glorie / die uyt alle soorten van menschen gheweerdicht sommighe te verkiesen tot de croone der maeghden; wilt doch de selfde nemen in uwe heylige bescherminge / ende wilt hunne byf sinnen ende alle hunne leden bewarē / op dat sy door onbewaersaemheyt niet en komē te vallē. Gluscht

in

in hun den brandt der quader wellusten door den dauwe van uwe goddelijcke gratie: waer door sy oock hunne suyverheyt moghen vercieren ende versterckenmet alderley deuchden: op dat sy in hunnen roep u getrouw blijvende/ namaels de croone der suyverheyt van u moghen ontfanghen. Die daer leeft/ etc.

MEDITATIE VII.

Vande ghelofte der ghehoorsaemheydt.

HEt eerste bereydtsel. Ghelijck in de voorgaende Meditatie.

Het tvveede bereytsel. Neempt voor ooghen de gehoorsaemheyt van Abraham/ die seer ghewillich is gheweest; te verlatē alle syn goet ende alle syne vrienden: ende daer nae oock seer ghewillich ende bereet om synen eenigen sone tot eenen brant-offer te offeren.

Het derde bereytsel. Bidt onsen Heere/ dat ghy de Religieuse ghehoorsaemheyt volkomelijck mooght kennen/ kennende beminnen/ ende beminnende volbrenghen.

Het eerste poinct. De heylighe ghehoorsaemheyt is onder de dry kloosterlijcke gheloften de principaelste. Eerst-mael

aen hare weerdicheyt; wāt de H. Schrift-
tuere stelt ende verheft haer boven alle
sacrificien ende offerhanden. Beter is
1.Reg.15 l.6,in l. Reg. c.2. gehoorsaemheyt dan offerhanden / sprac
den Propheet Samuel door Godts be-
vel tot Saul den Coninc. Waer uyt den
H. Gregorius neempt ende verstaet/dat
beter is ghehoorsaem te zyn den over-
sten/dan syn lichaem te castyden met va-
sten/waken/disciplinen te nemen/&c. jae
ock beter dan inwendighe particuliere
devotie; seggende daer by/ dat de kin-
deren der ghehoorsaemheydt de andere
sullen te boven gaen in het ryck der he-
melen. De reden wyst het uyt; want het
is een meerder ende volmaecter deught/
datmen synen eyghen wille in alle din-
ghen uytgaet ende sterft / ende dien vol-
komelyck de oversten inde plaetse van
Godt over-gheeft / dan uyt syn eyghen
voornemen eenighe uytwendighe peni-
tentie oft inwendighe devotie aen te ne-
men. Waer uyt ock te bemercken staet/
hoe verre een Religieus leven te boven
gaet het leven van weerlyche persoonē/
al zyn sy goet; naedemael de weerlyche
persoonen hunnen eyghen wille behou-
den ende ghebruycken. De Religieuse
ghehoorsaemheyt vereenicht onsen wil-
le met den wille Godts in alle dingen: in
welcke vereeninge alle volmaeckthedt

ghele-

gheleghen is / niet alleen der menschen/ maer oock der Enghelen volmaecthept. Ick segghe dat de heylige gehoorsaemhepdt onsen wille met den wille Godts vereenicht / dat is alsoo; want den wille van onsen oversten / die ons Godt heeft ghegheven om in sijne stede ons te regeren/ is den wille Godts: gelijck den Sone Godts selver heeft ghesproken: Die u hoort/ die hoort mij; eñ die u versmaet/ versmaet mij. Ende den H. Apostel sept; Die de macht der overhepdt wederstaet/ die wederstaet Godts ordinantie. Christus ende den Apóstel gebieden/ dat alle gheloovige Christenen alle oversten gehoorsaemhept souden bewijsen/ al waren sy quaedt oft ongheloovich: hoe veel te meer zijn de Religiensen schuldich ghehoorsaem te zijn hunne oversten/ die sonder twijffel vercoren zijn door Gods voorsichtichept tot oversten / ende die de Religiensen gehoorsaemhepdt belooft hebben met solemnele professie: Hierom segt dē H. Gernardus; Het zy dat Godt/ oft dat den menschē / die als oversten de plaetse van Godt bewaert / iet ghebiedt/ hoedanich dat het is (als't immers tegen Godt niet en is) dat moet den Religius in even grooten weerdichepdt hebben/ ende al even geerne volbrenghen. Want een oversten anders niet en is dā eenen/ Luc. 10. Rom. 13

die

die den persoon Christi representeert / ende eenen middelaer tusschen Godt eñ tusschen de ondersaten / hunne salichèyt Godt offerende / seght den H. Basilius. Het welc lastich ende periculeus is voor de oversten / maer het gheeft de ondersaten groote ghemustichèyt ende versekertheyt. Ende om niet luttel woorden veel los te spreken vande heylighe ghehoorsaemheyt / sy gaet alle andere deughden soo verre te boven / als de sonne de sterren te boven gaet in claerheyt / uytgenomen de liefde / die de ghehoorsaemheydt aldernaest ende alderghelijcste is. Want de eene / soo wel als de andere / vereenicht den menschè met Godt: ende d'een soo wel als d'andere maect / dat den menschè in alles wilt / ghelijck Godt wilt / in doen ende in laten / in lief ende in leet: wat sonde eenen menschè oft eene creature meer konnen wenschen? Boven alle blijckt de weerdicheyt ende excellentie vande heylighe gehoorsaemheydt daer uyt / dat onsen Salichmaker die soo hooghe gepresen heeft / die alderbest kent de weerdicheyt van elcke deucht: gelijc niemant beter en kent de weerde van eenich gesteente / dan eenē coopman / die in sulcke coopmanschap ervaren is. Als ghy siet dat alsulcken koopman eenich ghesteente daer in koopt / ende hem verblijt / dat hy

hem

iem vooz dien pzijs heeft / ende in groo-
er weerden houdt / soo condy wel merc-
ten/dat den steen costelijc is; Alsoo blijct
ie excellentie vande heplighe ghehooz-
saemheyt daer upt/ dat Chzistus die een-
vighe wijsheyt/die deucht toeschzijft al-
en het ghezie/ dat hy op dese werelt ghe-
spzoken / ghedaen / ende ghcleden heeft/
als hy segzt: Ick ben upt den hemel ge-
daelt/niet om mijnen wille te doē/ maer Ioan.6.
om den wille des Vaders te volbzengen/
die my ghesonden heeft. Den H. Apostel Philip. 2.
Paulus van ghelijcken epghent de ghe-
hoozsaemheyt toe het geheel leven ende
doot van onsen Salichmaker/seggende;
Hy is ghehoozsaem ghewozden tot inde
doot tot de doodt des cruys. S. Bernar- Serm. 46
dus seght/dat Chzistus de ghehoozsaem- Cant.
heyt meer gheacht heeft dan sijn leven.
Chzistus hadde liever te sterven (segt hy)
dan dat hy de ghehoozsaemheydt niet en
soude volbzengen. Soo besluyte ick hier
upt/ dat de hepligbe ghehoozsaemheydt
eene sonderlinghe /jae eene goddelijcke
deucht moet zijn / die Chzistus soo be-
mint heeft/ ende ons soo seer heeft gere-
commandeert. O mijn siele/tot de weer-
dighe deucht van ghehoozsaemheyt/die
niemant en kan genoech verheffen/ hebt
ghy u selven begeven/ ja ghy hebt open-
baerlijck ghelooft die te onder-houden.

Salich

Salich zijdy / is't saken dat ghy uwe ge-
loftewel onderhout. Het welck geschiet/
als ghy metter waerheydt mooght seg-
Galat.2. ghen; Ick en leve nu niet (want ick geen
en eyghen wille in my en vinde) maer
Christus leeft in my; wiens wille ick door
de ghehoorsaemheydt van mijnen over-
sten in alles volkomelijck vol-brenghe.
O mijn siele/ doot uwen eygen sinnelij-
cken wille/ soo sal u de ghehoorsaemheyt
soet ende licht zijn / ende uwen wille sal
met den wille Godts altijdt een zijn. O
Heere Jesu / wat wildy dat ick doen sal:
spreect want uwen dienaer hoort. Geeft
my uwen wille te kennen door mijnen
overSten / ende leerdt my dien door uwe
gratie volbrengen; want ghy zijt mijnen
Godt.

Het tweede poinct. De H. gehoorsaem-
heydt en gaet niet alleen te boven de an-
dere gheloften ende deughden (uytgeno-
men de liefde / ghelijck voorsepdt is) om
hare weerdicheyt ende excellentie: maer
oock in verdiensten ende vruchtbaerheyt.
Want aengaende hare verdienSten; Sy
maect de wercken die in hun selven goet
zijn/ beter ende verdienstigher / dan sy in
hun selven zijn: ende wercken/ die buy-
ten de ghehoorsaemheyt noch goet noch
quaedt en zijn / die maeckt de ghehoor-
saemheyt goet ende verdienstich. Sy ex-

empel/

empel / als weerlijcke persoonen bidden oft vasten / soo verdienen sy na advenant des wercks: maer als een Religieus persoon bidt oft vast inde gehoorsaemheyt / soo verdient sy noch meer met eben veel ende eben vierich biddens ende vastens / om dat de gehoorsaemheyt daer by gevoeght wordt. Als eenen weerlijcken persoon eedt / drinct / oft slaept van noots weghen / en verdient noch en misdient daer mede niet; maer eenen Religieus het selve doende inde gehoorsaemheyt / verdient veel / naer raete dat een Religieus persoon in alle dinghen simpel gehoorsaem is. Dacrom wort de gehoorsaemheyt van sommighe geleken by een roede / die van alsulcken kracht is / dat sy alle dinghen / die sy raeckt / in goudt verandert: niet alleen silver / maer ooc gout / steen / aerde / &c. verandert sy in goudt: alsoo worden alle wercken hoe slecht dat se zijn wonderlijck verdienstich / die upt gehoorsaemheyt ghedaen worden. De Religieusen onder gehoorsaemheyt levende ghelijcken sy oock met de ghene / die te schepe vaeren / ende den windt mede hebben: ghelijck die altijt voorts varen / etende / drinckende / ende slapende / ende gheraken inde haven / daer sy begheeren te zijn / eer dan sy het selver weten. Alsoo gaen de ghehoorsame Religieusen dage-

lyckx na den hemel in het schip der heyligher religien / daer het al voor windt ende verdiēste is / wat alsulcke Religieusen doen / waer voor sy met veel verdienste ghemackelyck totten hemel ghéraken. Aengaende de vruchten vande heyligh ghehoorsaemheydt / seght den H. Gregorius ; Dat sy de moeder ende bewaerster is van alle deughden. Sy is de moeder van ootmoedicheydt ; want voor haer huycht hem den ondersaet ootmoedelyck onder syne overste / die oock eenen mensche is / ende dickwijls in veel dinghen slechter dan synen onder-saet. Sy is moeder van patientie ; want veel dingen doet den ondersaet voor gehoorsaemheyt / die tegen synē wille eñ sinnelycheyt zyn. Sy baert inden ghehoorsamen onder-saet het gheloove / eerende Godt / die hy niet en siet / in synen oversten / die hy siet. Sy baerdt oock de hope ; want voor de ghehoorsaemheyt versmaden wy dat tytelyc is / ende wy verwachten / dat eenwich is. Sonderlinge groeyt de liefde uyt de ghehoorsaemheyt ; want voor haer sterven ende breken wy onsen eyghen wille / ende wy stellen den wille Godts voor den onsen in alle dinghen. Meer andere deughden / ja alle deughdē / gheeft onsen Heere de Religieusen / die oprecht ghehoorsaem zyn ; want om dat

sy

sy hen selven gheheelijck Godt gegeven ende gheoffert hebben / daerom gheeft Godt van gelijcken hen selven ende alle sijne gheestelijcke gaven alsulcken Religieusen. De ghehoorsaemheyt en brengt niet alleen alderley deuchden met haer/ maer sy bewaert oock die selfde deuchden/ende haer selven mede/vã s'vyants listen; want sy stelt den ghehoorsamen Religieus met alle sijne werckẽ/ gratien ende deughden inde handen ende bewaringhe Godts/daer hem niemant en kan deyren. Cõsidereert hier beneffens / wat groote vrucht ende proffijt dat het is/dat de ghehoorsaemheyt wech neempt ende verjaecht alle scrupuleusheydt/ daer andere godtvruchtighe menschen / die onder gheene ghehoorsaemheydt en staen/ mede ghequeldt worden / ja vallen oock dickwijls inde stricken des duyvels / oft worden onder tusschen sieck oft simpel/ als sy indiscretelijck hunnen eyghen sin ende wille volghen. Van alsulcke perijckelen zijn de ghehoorsame Religieusen vry/die niet en doen buyten de ghehoorsaemheyt; want doende ende volbrengẽde den wille vanden oversten / soo volbrenghen sy den wille Godts. Waerom sy niet en derven besorght zijn voor eenighe ondiscretie/als sy de palen vande gehoorsaemheydt niet te buyten en gaen;

want soo daer indiscretie mede gemengt waer in het ghene / dat sy inde ghehoorsaemheydt doen / die soude komen op de oversten ende niet op henlieden. Oversulcks ghehoorsaem zyn / is soo veel / als allen uwe packen eñ lasten op de schouderen legghen van een ander / ende gelyc een kint u gherust te stellen onder de sorghe van uwe ouders. Ock brenght de gehoorsaemheyt alsulcken profyt mede / dat Godt geerne verhoort het gebet van de ghene / die oprecht ghehoorsaem zyn; midts dat sy hunnen wille overgheven hebben inden wille Godts / daerom wilt Godt ock hunnen wille volbrenghen: ende gelyck sy Godt niet en weygeren / wat hy op henlieden begheert door de oversten; alsoo en weygert hen Godt ooc niet / wat sy op hem salichlyck begeeren. Ende op dat sy Godt soo ghehoorsaem ende ghetrouwe zyn / daerom zyn alle creatueren hen ock ghehoorsaem ende ghetrouwe: ghelyck dat ghebleken heeft inden H. Franciscus / ende veel H. Eremyten ende andere Heyligen. Iosue geboodt de sonne / dat sy stille soude staē; het geschiedde / Godt gehoorsaem zynde de stemme van eenen menschе / seght de H. Schrifture. S. Franciscus gheboot de vogelen ende visschen / ende sy waren hem onderdanich. Joannes eenen Ere-

Iosue 10.

myt

nÿt werdt ghecommandeert ende bevo-
en van sÿnen Abt uyt jock / dat hy eene
leeuwinne / die inde heremitagie was /
soude vanghen. Hy meynde / dat dē Abt
dat in't ernste seyde / ende verbolchde de
leeuwinne seggende; Blÿft staen leeu-
we / ende laet my u vanghen; want mÿ-
nen Abt hevet ghesept / ende hy hevet my
bevolen. Het scheen eerstmael / dat de
leeuwinne den Eremÿt soude inghéva-
ren ende verscheurt hebben / maer ter-
stonts verginck hare felheyt / ende sy liet
haer ghelÿck een lam vanghen / binden /
ende in het klooster leyden. Men leest
vanden Abt Columbanus dit wonder;
Als hy nae alle de Religieusen van het
clooster / dat hy ghefondeert hadde / sieck
waren / soo is hy derwaerts ghegaen om
hen te ghenesen. Maer en heeft anders
gheene remedie ghebruyckt / dan dat hy
hen al-te-mael heeft doen komen inden
doorsvloer buyten op het veldt; ende ghe-
boodt / dat sy daer inde brandende sonne
het greyn souden uytdorssen. Sommige
namen de ghehoorsaemheydt voor / ende
vielen terstont daer aen / hoe wel sy soo
debiel waren / dat sy quaelÿck op hunne
beenen conden staen. Andere die quant-
suys wÿser wilden zÿn / achten het ghe-
boodt vanden Abt / onverstandichheydt te
zÿn / ende bleven op hen sieck-bedde lig-

ghen. Die ghehoorsaem waren/werden altemael subytelyck ghesont/ende soo sterck als oft sy nopt sieck en hadden geweest: De andere onghewilligheoft eyghenwyse bleven daer nae noch een gheheel jaer sieck tot penitentie van hunne onghehoorsaemheydt: ghelyck den Abt Columbanus hen te voren ghesept hadde / doen sy met de andere niet gekomen en waren om te dorsschen. Considereert de wonderlycke kracht vande ghehoorsaemheydt / ende wat Godt doet om de ghene/die oprecht ghehoorsaem zyn. O myne siele / ende alle Religieuse sielen/ waert saken dat ghy kende de edelheydt/ weerdicheydt/schoonheydt ende verdiensten vande heyligheghehoorsaemheydt/ ghy soudt sonder ophouden Godt dancken eñ loven vande gratie / dat ghy doorhem zyt ghewoorden een kindt der ghehoorsaemheyt: met welcke gehoorsaemheydt ghy mooght gherustelyck leven eñ blydelyc sterven; want zydy oprecht gehoorsaem / soo suldy seer luttel oft niet te verantwoorden hebben/als ghy ten oordeel sult komen/ maer uwe oversten sullen voor u moeten verandtwoorden. O Heere Jesu ghecft onse oversten wysheydt ende gratie / op dat sy vermoghen ons na uwen heyligen wille te regeren: ende gheeft ons de weerdige deught der

oot-noe-

ootmoedigher gehoorsaemheyt; op dat sy sonder verdriet ons regerende / ende wy hen met blyschap onderdanich zynde/moghen naemaels malcanderen vinden inde eeuwighe vreughdt.

Het derde poinct. De heylighe gehoorsaemheyt/ die vanden H. Gregorius genoemt wordt de moeder ende bewaerster van alle deughden/ moet haren eysch vã leden oft graden hebben/eer sy volmaect kan zyn / ende al eer sy soo verdienstich ende soo vruchtbaer kan wesen/ghelyck hier voren verhaelt is. Het eerste lidt oft graet is/ dat de gehoorsaemheyt gewillich is:ende is daer in gheleghen/ dat eenen ondersaet wilt ghelyck synen oversten,volbrenghende het ghebodt van synen oversten met eene goede affectie/soo wel in dinghen / die tegen syne sinnelyckheyt zyn/als in andere. Segghende met den Apostel; Heere wat wildy/dat ic doen sal? Ende met den Propheet Samuel; Heere spreeckt ende gebiedt/want uwen dienaer hoort/ eñ staet bereedt om uwen wille te volbrenghen. Maer die alleen in dinghen/die nae synne sinnelyckheydt zyn / gehoorsaem is/oft anderssins tegen de gehoorsaemheyt stryt ende murmureert:oft die daer op toe leedt / door hem selven oft door andere / dat synne overste hem beveelt/dat ghy gheerne doet / ende Act. 9.

1. Reg. 3.

in andere dinghen spaert; die bedrieght sijn selven/ende en derf niet dencken/dat hy sijne gheloofde gehoorsaemheyt wel onderhout; want hy wilt oft lept daer op toe/dat sijne oversten sijnē wille souden doen/ende niet den hunnen. Ten tweeden moet de oprechte ende volkomē gehoorsaemheydt simpel zijn. Simpele gehoorsaemheyt is daer in gheleghen / dat eenen ondersaet niet alleen sijnen wille en onder-worpt onder den wille van sijnen oversten /maer hy onderworpt oock mede sijn verstant ende eyghen wijsheyt oft goet-duncken onder het goet-duncken vanden oversten. Soo is't dat eenen Religieus / die simpel ghehoorsaem is/ niet en ondersoect / waerom dat de oversten dit oft dat ghebieden / oft wat meyninghe dat sy in sulcke gheboden oft verboden hebben; wat profijt oft onprofijt daer upt kan volghen; waerom dat de oversten van haer iet willen ghedaen oft gelaten hebben/meer als van een ander; meer berispen oft straffen als een ander. Maer die simpel ghehoorsaem is / volgt den wille ende goet-duncken van sijnen oversten ; ghelijck de schaepen hunnen herder gehoorsaem zijn / ende gaen daer den herder wilt: oft ghelijck de peerden/ die verblint zijn/inde roosmeulens/rontsomme ghelepdt worden/ niet siende oft

wetende

wetende waer sy gaen. Alsoo behoorden goede Religieusen hen verstant ende eyghen goedt-duncken te verblinden/ende simpelyck te vol-brenghen het ghebodt vanden oversten: hen selvē latende voorstaen/dat het verstant ende goetduncken vanden oversten Godts wille ende behaghen is/immers voor dien tyt: ten ware dat de oversten iet bevoelden/ dat sonder sonde niet en coste geschieden; want dan moetmen Godt stellē voor de menschen. Cassianus heeft beschreven / dat de Religieusen in Thebaida alsoo ghehoorsaem waren / dat sy terstonts seer ghewillichlyck volbrochten de gheboden vanden oversten / als oft Godt selve hen die gheboden hadde ghegheven. Ende dat oversulcks dickwils is ghebeurdt / dat den oversten om hen te proeven eenighe dinghen gheboden / die boven menschen macht ende onmoghelyc waren: de welcke de ondersaten seer gewillichlyck aennamen / ende nae allen vermoghen hen pynden te volbrenghen; niet ondersoeckende / oft het moghelyck waer te doen oft niet / noch sy en excuseerden hen niet met de onmoghelyckheydt des wercks; maer sy namen Godt die almachtich is voor/hem eere ende ghehoorsaemheydt bewysende in hunnen oversten. Hy verhaeldt verscheyden exempelen van Reli-

gienſen/ die ſoo ſimpel ghehoorſaem waren; als van eenen Joannes ghenaemt/ die naederhandt Abt is gheweeſt/ ende hadde den gheeſt der prophetien. Deſen Joannes heeft door 't bevel van ſynen oversten een gheheel jaer lanck eenen boom begoten/ die teenemael doot was: het water/ daer hy den boom mede begoot/ moeſt hy twee mylen vã die plaetſe halen. Hy verhaelt oock vanden ſelfſten Joannes/ dat hy veel daeghen ende langhen tydt ghearbeydt heeft niet ghebeynſdelyck/ maer met een goedt ende oprecht herte/ ende met allen ſyne krachten/ om eenen ſeer grooten ſteen alleen te verpoeren/ ghelyck hem bevolen was van ſynen oversten/ die veel menſchen te ſamen niet en ſonden hebben konnen verpoeren oft verleggen. Godt almachtich heeft dickwils doen blycken door mirakelen hoe aenghenaem dat hem die ſimpele gehoorſaemheyt is. Den boom/ die den voorſeyden Joannes een jaer lanck begoten hadde/ is door Gods overnatuerlycke gratie wederom levẽde gheworden/ ende heeft wederom vruchten ghedraghen/ van welcke vruchten den oversten eenighe gebracht heeft voor de broeders/ seggende; Siet de vruchten vande ghehoorſaemheyt. S. Benedictus heeft ſynẽ Religieus Maurus genaemt

bevolen/

bevolen / dat hy een joncxken met name Placidus verzoncke zynde/ſoude gaen ſpecken/ ende trecken upt den ſtroom. Maurus was ſimpel gehoorſaem / ende heeft het joncxken upt het water getrocken / gaende ende ſtaende op het water ſonder nat te worden; ghelyck den H. Gregorius beſchreven heeft. In het Vaders boeck leeſtmen/hoe dat twee eygen broeders in een kloofter Godt dienden/ ende dat den eenen ſyn lichaem ſeer caſtyde / den anderen oeffende ſyn ſelven wel inde ghehoorſaemheyt. Comende te ſamen aen eene riviere / die vol was van ſenynighe dieren / ſoo is den ghehoorſamen inde riviere ghegaen ſonder letſel te krygghen; jae de Crocodrillen quamen hem feeſteren. Een weynich van daer komende/vonden ſy eenen dooden menſche / dien ſy te ſamen biddende / vande doodt verwerkt hebben. Den caſtyder peynſde by ſyn ſelven / dat Godt alſulcken mirakel ghedaen hadde om ſynent wille. Maer den overſten van hunner beyden/daer af revelatie hebbende/heeft hem ſtraffelyck bekeven/ ende ghezeydt/ dat Godt die gratie ghedaen hadde om de ſimpele ghehoorſaemheyt van ſynen broeder. Climacus verhaelt/hoe dat eenen jonghen Religieus / die ſyn ſelven wel ghoeffent hadde in ſimpele gehoor-

ſaemheyt/

saemheyt/quam jonck te sterven: begraven zynde quam aen syn graf eenen ouden vader/die hem seer lief hadde om syne ghehoorsaemheyt/ende seyde; Sone/zydy alreede doot noch soo jonck zynde. Den dooden heeft gheandtwoordt; met luyder stemmen; Vader/die oprecht ghehoorsaem is/en sterft nimmermeer. De derde conditie van eene oprechte ende volmaeckte ghehoorsaemheydt / is vromicheyt ende volherdicheyt. Die is daer in gheleghen / dat eenen Religieus syn selven gheweldt doet / als het vleesch teghen den gheest strydt in het volbrengen vande ghehoorsaemheydt / sterbende in alles syne sinnelycke gheneghentheydt/ ende syn selven fortserende / om de ghehoorsaemheyt te volbrenghen: nade vermaninghen vanden Coninck David; Psal. 26. Doet mannelyck / ende laet u herte versterckt worden. De sterckheyt ende vromicheyt moet vergheselschapt zyn met volherdicheyt; wat hy en is niet oprecht sterck oft vroom/ die in het goedt niet en Matt. 10. volherdt. Dese ghehoorsaemheydt verdient de eeuwighe croone; want die volhert tot in het eynde / die sal salich zyn. Daer syn noch andere conditien ende graden / die tot een volmaeckte gehoorsaemheydt noodich zyn: te weten/ Godtmoedicheydt/ Vlytticheydt ende Vroly-

heyt

ıept des herten; welcke conditien ver-
ypſſchen/dat eenen Religieus oodtmoe-
delijck ontfanght/ terſtonts te wercke
ſtelt/ende met een blijde hert ende ghe-
laet volbrenght de gheboden vande over-
ſten. Maer deſe woorden mede verſtaen
ende begrepen inde dry voor-gaende. O
alle Religieuſe herten en hout u niet te
vreden met de Religieuſe armoede/noch
en denckt niet/ dat ghy volmaeckte reli-
gieuſen zijt/ om dat ghy de wereldt hebt
verlaten/ ende niet eyghens en hebt oft
en begheert; want dat en is maer het be-
ghintſel ende den leechſten trap van de
volmackthepdt. Den vpandt is noch ar-
mer/als ghy zijt; nochtans en iſſer geene
hope van ſijne ſalichept. Noch en laet u
niet ghenoech zijn/dat ghy de ſupver-
hepdt des herten ende des lichaems be-
waert/hoe wel dat het veel is/ende meer
arbepts oft ghewelots noodich is om de
nature te verwinnen/ dan het goedt des
werelts te derven. Maer de volmaeckt-
hept vanden Religieuſen ſtaet is daer in
gheleghen/ dat een Religieus ſijnen ey-
ghen wille/eyghen wijſheyt ende goedt-
duncken in alle dinghen ſterft ende ver-
ſaeckt/ende gheheelijck onderworpt den
wille van ſijnen over-ſten. Om dat wel
ende met minderen arbept te doē/ en ſal
een onderſaet in gheen dinghen/ die de

ghehoor-

ghehoorsaemheydt aen-gaen/considereren den persoon/ die haer iet commandeert (want in alle menschen vindt men lichtelijck eenighe onvolmaecktheden/ die de ondersaten in hunne oversten niet en staet te oordeelen) maer hy sal in sijn herte Christum voor-nemen/ dien hy in sijne oversten gehoorsaemheyt is bewijsende: den welcken ghesept heeft tot den oversten; Die u hoort/die hoort my: ende die u versmaet/ versmaet my. Daerom soo sal eenen onder-saet dencken/ dat de geboden ende ordinantien vanden oversten/ Godts gheboden ende ordinantien zijn: die door den oversten sijnen heyligen wille de ondersaten te kennen geeft. O Heere Jesu/ die in alle dinghen niet uwen/ maer ws Vaders wille hebt volbrocht/ ghelijck ghy ons verclaert hebt; ende die uwen vader ghehoorsaem zijt gheweest tot den doodt des cruys; geeft ons gratie/ dat wy onsen onghestorven wille vermoghen te sterven ende te verwinnen/ ende u in onsen oversten in alle dinghen ghewillighe ende simpele ghehoorsaemheydt bewijsen tot inde doodt.

Luc. 10.

Besluyt. O Heere Jesu Christe/die ons door uwe sonderlinghe gratie uyt de sondighe werelt tot desen staet hebt gheroepen/ om dat wy door de gheloften van armoede/suyverheydt ende gehoor-

iemhepdt u perfectelijcker ſouden vol-
hen/ende tot de eenwighe ſalichept ſe-
erlijcker ſouden gheraken: wp bidden
u/ die ons dien wille hebt ghegheven/
gheeſt ons oock het vol-brenghen/ ende
een ſalich volherden. Op dat wp niet ep-
ghens en hebben/noch en begeeren: niet
en dencken oft wenſchen/ dat teghen de
ſupverhept des herten oft des lichaems
mocht weſen: ende oock niet en doen/
noch en ſpreken/ noch en begheeren te-
ghen de gehoorſaemhept; Want het ſijn
(o Heere) uwe hemelſche gaven/ die nie-
mandt en kan hebben/ noch bewaeren
ſonder u: bewaert ende vermeerdert die
in ons/ tot eere ende glorie uws heyligen
naems. Amen.

FINIS.

DE TAFEL

deses Boecks.

Meditatien op de principaelste mysterien van het H. leven ende lijden ons Heeren Jesu Christi / ende Maria sijn ghebenedijde Moeder.

HEt groot profijt, vvelck uyt het Mediteren voort-komt, 1.

De maniere van Mediteren.

Dry poincten diemen sal onderhouden voor de meditatie. 3.

Dry poincten, diemen sal onderhouden onder de Meditatie, 5.

Dry poincten die-men naer de Meditatie sal vvaer-nemen, 7.

Hoe de Meditatien verdeelt vvorden, 8.

Meditatie I.

Vande Boodtschap Mariæ, oft mensch-vvordinghe Christi, 20.

Meditatie II.

Vande Visitatie Mariæ, 26.

Meditatie III.

Vande Gheboorte Christi, 31.

in sijne bittere Passie heeft bevveesen, vvaer door vvy onse herten oock tot liefde sullen vervvecken, 153.

Consideratie 5. Vande excellentie der deuchden die inde Passie Christi sonderlingh te sien zijn, om in ons te vervvecken de begheerte van hem na te volghen, 155.

Consideratie 6. Vande vervvonderinghe, vvaerom Godt ghebruyckt heeft alsoo vvonderlijcke ende pijnlijcke middelen om ons te verlossen, 160.

Meditatie XX.

Wat Christus in het Hof ken ghedaen ende gheleden heeft. 162.

Meditatie XXI.

Hoe den Heere Iesus van Iudas ghelevert is, ende van een groot heyr ghevangen: ende vvat hy in Annas huys geleden heeft. 170.

Meditatie XXII.

Wat onsen Salichmaecker in Cayphas huys heeft gheleden, 178.

Meditatie XXIII.

Wat onsen Salichmaker heeft gheleden ten huyse van Pilatus ende Herodes, ende van sijne gheesselinghe, 186.

Meditatie XXIV.

Hoe dat Christus ghekroont ende bespot, ende van Pilatus aen het volck verthoont vvordt, 196.

Meditatie XXV.

Hoe dat den Heere Iesus tot der doodt ver-

vvesen zijnde, sijn eygen cruys, daer hy aen sterven soude, ghedraghen heeft naer den bergh van Calvarien. 204.

Meditatie XXVI.

Hoe dat den Heere Iesus met dry naghelen aen het cruys is ghenaghelt, ende dry uren daeraen ghehangen hebbende, is ghestorven, 213.

Meditatie XXVII.

Hoe den Heere Iesus van het cruys afgedaen ende begraven is, ende sijne edele siele met de Godtheyt vereenicht, is nederghedaelt in het voorgheborght der hellen, 225.

Meditatie XXVIII.

Vande Verrijseniſſe ons Salighmakers, ende van sijne openbaringhen, 237.

Meditatie XXIX.

Vande triumphante Hemelvaerdt ons Heeren, 247.

Meditatie XXX.

Vande seyndinghe des H. Gheests, 257.

Meditatie XXXI.

Vande Doodt, Begraeffeniſſe, ende Hemelvaert der glorieuser Koninginne Marie, 268.

Seven Meditatien vande vier Wterſten.

Meditatie I.

Hoe schroomelijck dat de doodt van eenen sondighen menschе is, 281.

Meditatie II.
Hoe troostelijck ende salich dat de doodt is van een rechtveerdich mensch, 293.
Meditatie III.
Van het schroomelijck oordeel der onrechtveerdighe, 303.
Meditatie IV.
Van het ghenadich ende troostelijck oordeel der rechtveeerdighe, 317.
Meditatie V.
Van het Vaghevier, 337.
Meditatie VI.
Vande afgrijselijcke pijne der hellen, 351.
Meditatie VII.
Vande glorie ende blijschap des eeuvvighen levens, 370.

Seven Meditatien nut ende bequaem voor Novitien ende ghe-professiden Religieusen.

Meditatie I.
HOe dat den mensche in veel manieren ghehouden is Godt te dienen, 392.
Meditatie II.
Hoe de voorseyde obligatie van Godt te dienen qualijck volbrocht konnen vvorden inde werelt om verscheyden redené, 404.
Meditatie III.
Hoe den Religieusen staet voldoet de obli-

gatie, die alle menſchen verbindt Godt te dienen; om dat dien ſtaet dē menſche bloot maeckt van alle gheſchapen dinghen, ende hy maeckt hem Godt gheheel eygen, 417.

Meditatie IV.

Vande dry gheloften in het ghemeyn, hoe dat het ſeer verdienſtlich is, die te gheloven ende te onderhouden. 428.

Meditatie V.

Vande gelofte der gewilliger armoede, 442.

Meditatie VI.

Vande gheloſte der ſuyverheyt, 459.

Meditatie VII.

Vande gheloſte der ghehoorſaemheydt, 475.

Eynde des Tafels.

IAN DRVYS, Licentiaet inder H. Godthevdt/Abt van Parck/ ende in de Provincien van Brabandt ende Vrieslandt Vicaris / vanden Eerweerdichsten Heere, Heer Peeter Gosset, Generael der orden van Premonstrept/ upt speciale last daer toe door den voorschreven Eerweerdichsten Heere Generael ghegheven; late toe ende consentere/dat dese Meditatien / ghemaeckt op de principaelste Mysterien van het Leven/ende Passie ons Heeren / ende andere materien / door den weerdighen Heer/ Martinus Groenen-schilt, Religieus vander Abdije van Tongherloo / ende Proost vanden Besloten Hof binnen Herentals / onser Orden van Premonstrept / moghen ghedruckt worden. In kenniſſe der waerheyt/ hebbe dit onderteeckent/ ende onsen Zeghel hier onder doen drucken. Ghegheven tot Brussel den 6. Junij 1622.

IOAN ABT VAN PARCK

VICARIVS.

APPROBATIE.

DEsse Meditatien op de principale Mysterien ons Salichmakers, als oock van sijne gebenedijde Moeder, midtsgaders op eenige andere bequaeme materien ghemaeckt, ende t'samen ghevoecht, door H. MARTINVM GROENEN-SCHILT, by my onderschreven over-sien, vvorden bevonden seer devoot, geciert met schoone leeringhen, ende puncten vveerdich om tot vermakinghe des gheests inden Heere, ende tot eene gheestelijcke oefeninghe ghedruckt te vvorden. Ghegheven t'Antvverpen den xx. Februarij des jaers M. DC. XXII.

LAVRENTIVS BEYERLINCK
Licentiaet inder H. Godtheydt, Eertsch-priester ende Canonick der Cathed. Kercke van Antwerp. ende Visitateur vande Boecken.

Extract van het Privilegie.

PHILIPPVS byder gratien Godts, Koninc van Caſtillien, vã Leon, van Arragon, van beyde de Secilien, van Hieruſalem, van Portugal, van Nauarre, &c. Heeft aen Hieronymus Verduſſen gheconſenteert ende toegelaten, alleen te moghen drucken ende vercoopen een Boec ghenoemt *Luſthof der Godtvruchtighe Meditatien op de myſterien der Paßie ons Heeren* IESV CHRISTI, die door F. MARTINVM VAN GROENEN-SCHILT Proſt vanden Beſloten Hof onſer Liever Vrouvve tot Herentals, Religieus-canonick tot Tongerlo der Orden van Premonſtreyt. Interdicerende ende verbiedende alle andere Printers ende Librariers den voorſ. Boeck in ſeſſe toecomende jaeren naer te drucken oft te conterfeyten, op de pene ende confiſcatie vande ſelve, ende daerenboven t'incurreren in d'amende van dertich Rinſguldens, te verbeuren by elcken vanden ghenen die daer af ter contrarie doen ſal. Gegeven in onſe ſtadt van Bruſſele den thienſten Meerte, in't jaer M.DC.XXII.

Steenhuyſe.

674978
ZT AC 17

MANIER OM DEN ROOZENKRANS TÉ LEZEN

TER EERE VAN DE

ONBEVLEKTE ONTVANGENIS

VAN MARIA.

AENROEPING VAN HET HEYLIG HERT VAN JESUS.

Hert van Jesus, aen wie maer eene zaek onmogelyk is, die van geen medelyde te hebben met de ongelukkigen, hebt medelyde met de ellendige zondaers, en verleend ons de genade die wy u vragen door het onbevlekt en bedroeft Hert van uwe heylige Moeder, die ook de onze is, en welke gy niets kunt wygeren. Amen.

Op het eerste graen:

Door uwe zeer heylige en onbevlekte Ontvangenis, zeer zuyvere Maegd en Koningin der Engelen, verkrygt my dat myn lichaem, myne ziel en myn hert gezuyvert worden en bewaerd blyven van alle bevlekking. Amen.

Op de dry volgende granen :

AVE MARIA.

Op het vyfde gelyk op het eerste.

Op de twelf volgende :

O Maria, zonder zonde ontvangen, bid voor ons, die tot U onzen toevlugt nemen (*).

In het eyndigen, zal men zeggen

Heyligen Joseph, zuyveren bruydegom van de onbevlekte Maegd, bid voor ons, die tot u onzen toevlugt nemen. Verwerft ons de liefde van Jesus en Maria.

JESUS, MARIA, JOSEPH, ik geef U myn hert en myne ziel.

JESUS, MARIA, JOSEPH, staet my by in mynen laetsten doodstryd.

JESUS, MARIA, JOSEPH, laet my met U in vrede sterven.

Herinnert U, o zeer godvruchtige Maegd Maria, dat men nooyt heeft hooren zeggen dat iemand van die hunnen toevlugt tot uwe bescherming heeft genomen, uwe hulp aenroepen en uwe voorspraek gevraegd heeft, verlaten is geweest. Aengemoedigd met hetzelve vertrouwen, o Maegd der Maegden, koom ik tot U, en zugtende onder het gewigt myner zonden, werp ik my aen uwe voeten. O Moeder van het Woord, veracht myne gebeden niet, maer neemt ze gunstiglyk aen, en wilt ze verhooren!

(*) Z. H. PIUS IX heeft aen dit gebed 100 dagen aflaet vergund, mits de medalie te kussen.

C743978
22 AC 17